

AİLE EĞİTİM PROGRAMI

Program Kitabı

T.C.
Aile ve
Sosyal Politikalar
Bakanlığı

aile
eğitim
programı

Proje

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Proje İzleme ve Değerlendirme Grubu

Abdülkadir Abduşoğlu, Fatma Özdoğan, Fethullah Haksöyler, Mustafa Turğut, Rahime Beder Şen, Semra Demirkan

Copyright

©2011, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının izni olmaksızın tamamı veya herhangi bir bölümü herhangi bir biçimde veya yöntemde, elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt olarak çoğaltılamaz, yayınlanamaz.

Proje Yürütücüsü

EDAM (Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi)

Proje Yönetmeni

Alpaslan Durmuş

Proje Koordinatörü

Mustafa Turğut

Proje Grubu

A. Esra İşmen Gazioğlu, A. Nilgün Canel, Adem Başpınar, Alpaslan Durmuş, Aynur Erdoğan, Elif Sevüktekin, Emine Ekenler, Ezgi Vural, Hediyeullah Aydeniz, J. Işıl Bağatur, Murat Şentürk, Mustafa Çetin, Mustafa Otrar, Neriman Karatekin, Orhan Akinoğlu, Yusuf Alpaydın, Zeynep Şarlak

Danışmanlar

Alev Erkilet, Aliye Mavili Aktaş, Armağan Yıldız, Besim Bülent Bali, Bülent Deniz, Derya Yanık, Esra Aslan, Gülgün Erdoğan Tosun, Halil Ekşi, Mualla Kavuncu, Murat Çekin, Nilüfer Pembecioğlu, Reha Uluhan, Seyfi Kenan, Şevkat Bahar Özvarış

Çevirmenler ve Program Tanıtanlar

Aysel Artık, Büşra Yaman, Chie Aydemir, Kafiha Karakuş, Nagihan Güneş, Ramazan Yılmaz

Grafik Tasarım ve Uygulama

Ahmet Karataş, Nevzat Onaran

Katkı Veren Sivil Toplum Kuruluşları

Aileyi Koruma ve Destekleme Derneği, Anne ve Çocuk Eğitimi Vakfı (AÇEV), ASKON Anadolu Aslanları İşadamları Derneği, Ayışığı Derneği, Ayrımcılığa Karşı Kadın Hakları Derneği (AKDER), Çağdaş Aile Derneği, GİKAP Gökkuşluğu İstanbul Kadın Platformu, Hasta Hakları Gönüllüleri, Hayat Vakfı, Hukukçular Derneği, İlimi Etüdler Derneği, İslam Araştırmaları Merkezi – İSAM, İstanbul Ticaret Odası, Kadından Topluma Eğitim Gurubu, KASAD-D - Kadın Sağlıkçılar Dayanışma Derneği, Lokman Hekim Sağlık Vakfı, MAZLUMDER, Mutlu Aile Mutlu Çocuk Derneği, Mutlu Yuva Huzurlu Toplum, Sağlık Der, SÜRKAL - Sürdürülebilir Kırsal ve Kentsel Kalkınma Derneği, Tüketiciler Birliği, Tüketiciler Federasyonu, TÜMER Tüketiciler Hakları Merkezi, Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Faaliyetleri Merkezi, YEKDER - Yaygın Eğitim ve Kültür Derneği

Programa Görüşleriyle Katkı Veren İsimler

Abdurahman Kılıç, Ahmet Duman, Akif Emre, Ali Fuat Ersoy, Ali İhsan Taşçı, Ali Murat Sünbül, Ali Soyer, Arzu Aslan, Asım Gültekin, Ayhan Tokgöz, Ayla Ağabegüm, Aylın Nazlı, Ayşe Dilek Ergüler, Ayşe Güneş, Ayşe Sucu, Ayşegül Irgaç, Bahattin Acat, Belgin Temur, Birsan Zaimoğlu, Cesur Ceylan, Deniz Yücelen, Duygu Özsoy, Ebubekir Şenates, Emine Şenay Göncü, Erdoğan Buhurci, Erkan Yaman, Erol Yıldırım, Esin Çeber, Fahri Safa Küpçü, Fatih Kılıçarslan, Fatma Benli, Fazilet Yavuz, Ferhan Odabaşı, Figen Yılmaz, Funda Ozan, Gamze Malatyalı, Gülenay Pınarbaşı, Gülhanım Bayrak, Gülsüm Kurt, Günsel Terzioğlu, Hamit Kardeş, Handan Karataş, Hatice Işılak, Havva Bulut, Havva Yaman, Hilal Kuşçul, Huriser Oran, Hüseyin Bulut, İbrahim Topçu, İlker İnanç Balkan, Kahraman Uzun, Kübra Kurtuluş, M. Bilal Arık, Makbule Tokur Kesgin, Mehmet Akif Karakuş, Mehmet Akif Karan, Mehmet Bahar, Mehmet Coşkun, Mehmet Zeki Aydın, Meryem Akbal, Meryem Gündoğdu, Muharrem Kocaoğlu, Murteza Bedir, Mustafa Çakırca, Mustafa Çelen, Mustafa Ercan, Müberra Babaoğlu, Müge Yukay Yüksel, Münir Binici, Nazım Kaya, Necla Koytak, Neşe Doğan Yüksel, Nevin Meriç, Nuran Tuncer, Nuray Sungur Oakley, Orhan Filiz, Ömer Keser, Ömer Uğur Gençcan, Özlem Ünlühisarçı, Rabia Babaloğlu, Ramazan Yılmaz, Sait Özsoy, Semir Güler Oğurtan, Serkan Kahyaoglu, Sevim Can, Seyhan Büyükoçşukun, Sıtkı AbdullaHoğlu, Sibel Demir, Şadi Çarsancaklı, Şule Selman, Taha Eğri, Tekin Özertem, Tuba Durgut, Tülin Kayhan, Vural Kartal, Yakup Kemal Kalyancu, Yasin Şamlı, Yusuf Özkır, Zeynep Çopur

Katkı Veren Kamu Kurum ve Kuruluşları

Bağcılar Belediyesi, Bakırköy Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, Beykoz Lojistik Meslek Yüksek Okulu, Devlet Planlama Teşkilatı, Diyanet İşleri Başkanlığı, İstanbul 1. Aile Mahkemesi, İstanbul Göztepe Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul Metropolitan Planlama Merkezi, İzmir 13. Aile Mahkemesi, Konya Büyükşehir Belediye Hastanesi, Milli Eğitim Bakanlığı, Psikolojik Rehabilitasyon ve Eğitim Programları, Samsun Adliyesi Aile Mahkemesi, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu

Yapım ve Baskı Öncesi Hazırlık

EDAM Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi
Ferah Mah. Ferah Cad. Bulduk Sok. No: 1, 34692,
Üsküdar, İstanbul
Tel/Faks: (+90 216) 481 30 23
edam@edam.com.tr - www.edam.com.tr

ISBN:

978-605-4628-36-0
Birinci baskı, İstanbul, 2013

Baskı

Nakış Ofset, Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, 2 ND 3
Topkapı / İstanbul
Tel: (+90 212) 613 8737

İletişim

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177. Sokak
No: 10/A Çankaya / ANKARA
Tel : +90 (312) 705 55 00
Fax: (312) 705 55 99
www.aile.gov.tr

İçindekiler

Kısaltmalar Listesi.....	5
1. AEP'in Hazırlanma Süreci.....	7
1.1. AEP Proje İzleme ve Değerlendirme Grubunun Oluşturulması ve Grubun Çalışmaları.....	7
1.2. AEP Geliştirme Komisyonunun Oluşturulması ve Komisyonun Çalışmaları.....	8
1.2.1. AEP Geliştirme Komisyonunun Eğitimi.....	9
1.2.2. AEP Program Geliştirme Modeli.....	10
1.2.3. Literatür Araştırması ve Aile Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi Çalışmaları.....	12
1.2.4. AEP'in Amaçlarının ve Hedeflerinin Belirlenmesi.....	13
1.2.5. AEP Atölye Çalışmaları.....	14
1.2.6. AEP'in İçeriğinin Geliştirilmesi.....	14
1.3. Danışma Komisyonunun Oluşturulması ve Komisyonun Çalışmaları.....	16
1.4. Aile Eğitim Programı Çalıştayı.....	17
1.5. AEP'in Geliştirilmesine Katkı Veren Kişi ve Kurumlara İlişkin Sayısal Veriler.....	18
1.6. AEP'in Deneme ve Değerlendirme Çalışmaları.....	19
2. AEP'in Vizyonu.....	16
3. AEP'in Temelleri.....	21
3.1. AEP'in Genel Amaçları.....	22
3.2. AEP'in Temel Yaklaşımı.....	22
3.3. AEP'in Hedef Kütlesi ve Eğitim Paketleri.....	24
3.3.1. Evli ve Çocuklu Aileler İçin Eğitim Paketi.....	25
3.3.2. Evli ve Çocuksuz Aileler İçin Eğitim Paketi.....	32
3.3.3. Evlilik Hazırlığı Yapan Bireyler İçin Eğitim Paketi.....	38
3.3.4. Evli ve Çocukları Evden Ayrılmış Aileler İçin Eğitim Paketi.....	44
3.3.5. Tek Ebeveynli Aileler İçin Eğitim Paketi.....	49
3.3.6. Yetişkin Bekârlar İçin Eğitim Paketi.....	55
3.3.7. Ebeveynlik Odaklı Eğitim Paketi.....	60
3.3.8. Çift İlişkisi Odaklı Eğitim Paketi.....	61
3.3.9. Temel Beceriler Paketi.....	62
4. AEP'in Yapısı.....	66
4.1. Programın İçeriği.....	66
4.1.1. Aile Eğitim ve İletişimi Alanı.....	66
4.1.2. Hukuk Alanı.....	67
4.1.3. İktisat Alanı.....	67
4.1.4. Medya Alanı.....	68
4.1.5. Sağlık Alanı.....	68
4.2. Hedefler.....	69
4.3. Ünite ve Konular.....	69
4.4. Kazanımlar.....	70
4.5. Açıklamalar.....	70
4.6. Önerilen Süre.....	71
4.7. Eğitici ve Katılımcının Başvurabileceği Kurum ve Kuruluşlar.....	71
4.8. Değerler.....	71
5. AEP'in Öğrenme-Öğretme Yaklaşımı.....	72
6. Öğretme Yöntem ve Teknikleri.....	75
7. Ölçme ve Değerlendirme.....	82
7.1. Ölçme ve Değerlendirme Süreçlerinden Beklenen İşlevler.....	83
7.2. Ölçme Değerlendirme Sürecindeki Temel İlkeler.....	84
7.3. Kullanılacak Ölçme Teknikleri.....	84

8. AEP'in Deneme ve Değerlendirme Çalışmaları.....	86
8.1. AEP'in Deneme ve Değerlendirmesine İlişkin Yaklaşım	86
8.2. AEP'in Deneme ve Değerlendirme Çalışmaları.....	88
9. AEP'in Uygulanmasına İlişkin İlke ve Açıklamalar	89
9.1. AEP İçin Önerilen Eğitici Profili.....	92
9.2. AEP'in Uygulama Platformları.....	96
9.3. AEP'in Ulaştırma Mecraları	98
9.4. AEP'in İzlenip Değerlendirilmesi.....	100
9.4.1. AEP'i İzleme ve Değerlendirme Süreci	101
10. Aile Eğitim Programının Modül Organizasyonu	103
10.1. Aile Eğitim Programında Aile Eğitimi ve İletişimi Alanı	103
10.1.1. Aile Eğitimi ve İletişimi Alanının Genel Amaçları	103
10.1.2. Aile Eğitimi ve İletişimi Alanı Kazanımları	103
10.1.3. Aile Eğitimi ve İletişimi Alanı Modülleri	107
10.1.3.1. I. Modül: Hayatın İlk Çeyreği (0-18 Yaş Gelişimi)	107
10.1.3.2. II. Modül: Evlilik ve Aile Hayatı	111
10.1.3.3. III. Modül: Aile Yaşam Becerileri	113
10.1.3.4. IV. Modül: Okul ve Aile	115
10.2. Aile Eğitim Programında Hukuk Alanı	117
10.2.1. Hukuk Alanının Genel Amaçları	117
10.2.2. Hukuk Alanının Kazanımları.....	117
10.2.3. Hukuk Alanının Modülleri	118
10.2.3.1. I. Hukuk Okur Yazarlığı.....	118
10.2.3.2. II. Modül: Kişi Hakları.....	119
10.2.3.3. III. Modül: Aile Hukuku.....	121
10.2.3.4. IV. Modül: İş Hayatı ve Hukuk.....	124
10.2.3.5. V. Modül: Özel Gereklerin Grupları	126
10.3. Aile Eğitim Programında İktisat Alanı.....	128
10.3.1. İktisat Alanının Genel Amaçları.....	128
10.3.2. İktisat Alanı Kazanımları.....	128
10.3.3. İktisat Alanı Modülleri.....	131
10.3.3.1. I. Modül: Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi.....	131
10.3.3.2. II. Modül: Finansal Okuryazarlık	133
10.3.3.3. III. Modül: Enerji Tasarrufu.....	135
10.3.3.4. IV. Modül: Aile ve Alışveriş.....	137
10.3.3.5. V. Modül: Küçük (Mikro) Ölçekli İşletme Girişimciliği	140
10.4. Aile Eğitim Programında Medya Alanı	143
10.4.1. Medya Alanının Genel Amaçları	143
10.4.2. Medya Alanı Kazanımları	143
10.4.3. Medya Alanı Modülleri	146
10.4.3.1. I. Modül: Medyayı Tanımak.....	146
10.4.3.2. II. Modül: Medyayı Kavramak.....	148
10.4.3.3. III. Modül: Bilinçli Medya Kullanımı.....	151
10.5. Aile Eğitim Programında Sağlık Alanı	154
10.5.1. Sağlık Alanının Genel Amaçları	154
10.5.2. Sağlık Alanı Kazanımları	154
10.5.3. Sağlık Alanı Modülleri	160
10.5.3.1. I. Modül: Sağlık Okuryazarlığı.....	160
10.5.3.2. II. Modül: Sağlıklı Yaşama ve Hastalıklardan Korunma	163
10.5.3.3. III. Modül: Çocuk ve Ergen Sağlığı.....	170
10.5.3.4. IV. Modül: Üreme Sağlığı ve Sağlıklı Annelik	173
10.5.3.5. V. Modül: Yaşlı Sağlığı.....	175
10.5.3.6. VI. Modül: İlk Yardım.....	178
11. Kaynakça	183

Kısaltmalar Listesi

AEP	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Aile Eğitim Programı
AEP-GEK	Aile Eğitim Programı Geliştirme Komisyonu
ASAGEM	(Mülga) T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü
ATHGM	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü (Mülga) T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü yerine kurulmuştur.
bkz.	Bakınız
çev.	Çeviren
der.	Derleyen
diğ.	Diğerleri
ed.	Editör
eds.	Editors/Editörler
edt.	Edition/Basım
GSM	Global System for Mobile Communications
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
n.d.	No date/Tarih yok
örn	Örnek
ÖSYM	Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
PİDG	Proje İzleme ve Değerlendirme Grubu
RTÜK	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
SHÇEK	(Mülga) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
t.y.	Tarih yok
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
vb.	Ve buna benzer
vol.	Volume/Cilt
Yay.	Yayınları

İşaretler Listesi

↪	Alan içi göndermeleri göstermektedir.
↻	Alan dışı ya da alanlar arası göndermeleri göstermektedir.

1. AEP'in Hazırlanma Süreci

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Aile Eğitim Programı (AEP), program geliştirme ilkelerine bağlı kalınarak özgün bir süreçte geliştirilmiştir. Ülkemizin kendine özgü toplumsal ve kültürel şartları dikkate alınarak hazırlanan AEP'in geliştirme süreci yapılandırılırken şu temel prensiplere bağlı kalınmıştır:

- Uzun yıllardır yaptığı araştırmalarla ve diğer çalışmalarıyla ülkemiz ailesinin sorunlarının çözümüne katkı sağlayan (Mülga) T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün kurumsal birikiminden faydalanılması,
- Alanında uzman ve yetkin akademisyenlerin tecrübelerinden ve birikimlerinden yararlanılması,
- Alan uzmanlarının ve proje ekibinin bilgilerinin güncellenmesi ve çalışma uyumunun sağlanması,
- Aile eğitimi konusunda farklı ülkelerde yapılmış çalışmalardan ve deneyimlerden azami ölçüde yararlanılması,
- Aile eğitimiyle doğrudan ve/veya dolaylı bir biçimde ilişkide olan kamu kurum ve kuruluşlarının, özel sektör temsilcilerinin, akademisyenlerin ve sivil toplum kuruluşlarının deneyimlerinden ve birikimlerinden yararlanılması,
- AEP'in muhatapları olan ailelerin programın içeriği, başlıkları vb. süreçleri ile ilgili değerlendirmelerinin alınması.

Bahsedilen prensipler program hazırlama sürecinin başlangıcından sonuna kadar gözetilmeye çalışılmış ve zaman planının elverdiği ölçülerde farklı uygulamalar yapmaya özen gösterilmiştir. Söz konusu süreçlerin bütününe görülebilmesi için program hazırlanma süreci ayrıntılı bir biçimde aşağıda sunulmuştur:

1.1. AEP Proje İzleme ve Değerlendirme Grubunun Oluşturulması ve Grubun Çalışmaları

AEP'in felsefesini oluşturan, geliştirme aşamalarını yönlendiren, sevk ve idare eden, karar veren ve ASAGEM'in kurumsal birikimini programa yansıtan bir *Proje İzleme ve Değerlendirme Grubu* (PİDG) oluşturulmuştur. Proje amaç ve hedef-

leri doğrultusunda *Aile Eğitim Programı Geliştirme Komisyonunun* (AEP-GEK) çalışmasını izleyen ve denetleyen ve 6 kişiden oluşan PİDG, ASAGEM'le AEP-GEK arasındaki bilgi alış-verişini sağlayıcı organ olarak görev yapmıştır.

Proje süresince PİDG ile AEP-GEK'in üç üyesinin katıldığı aylık toplantılar gerçekleştirilmiştir. Toplantıların sonunda toplantı tutanağı AEP-GEK tarafından PİDG üyelerine sunulmuştur. Ayrıca AEP-GEK hazırladığı aylık raporlarla PİDG üyelerini düzenli olarak bilgilendirmiştir. Bunun yanı sıra proje çerçevesinde yapılacak her uygulamadan önce PİDG üyeleri hazırlanan bilgi notlarıyla bilgilendirilmiş ve uygulamaların sonunda hazırlanan raporlar kendilerine ulaştırılmıştır. Diğer taraftan AEP-GEK, projenin ana gelişme aşamalarında dört ayrı gelişme raporunu PİDG üyelerine göndermiştir.

PİDG üyeleri AEP-GEK tarafından gönderilen her dokümanla ilgili olarak değerlendirmelerini paylaşmış ve gerekli düzenleme ve düzeltmelerin yapılmasını sağlamıştır. Ayrıca ASAGEM'in kurumsal birikimlerini aktararak AEP'e önemli katkılar sağlamıştır.

1.2. AEP Geliştirme Komisyonunun Oluşturulması ve Komisyonun Çalışmaları

AEP Geliştirme Komisyonu, programın hazırlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi aşamalarında sürekli olarak çalışan uzman komisyondur. Literatürde de önerildiği gibi (Demirel, 2007: 69) komisyon şu üyelerden oluşturulmuştur:

- Program geliştirme uzmanı,
- Ölçme ve değerlendirme uzmanı,
- Konu-alan uzmanı ve
- Konu-alan eğiticileri.

AEP geliştirme sürecinde bu üyelere ilaveten, programın odaklandığı hedef kitle dikkate alınarak şu üyeler de yer almıştır:

- Yetişkin eğitimi uzmanı

- Aile danışmanı
- Eğitim yönetimi ve planlamacısı
- Araştırmacı ve
- Sekreter.

Anılan üyeler, AEP Geliştirme Komisyonunun daimi üyeleri olmuştur. Sadece alan uzmanı olan üyeler, alana göre değişim göstermiştir. Dolayısıyla aile eğitim programı geliştirme komisyonunda aşağıda yer verilen alanlarda toplam 14 kişi görev almıştır:

- Program geliştirme uzmanı (1)
- Ölçme ve değerlendirme uzmanı (1)
- Konu-alan uzmanı (8)
- Konu-alan eğiticisi (1)
- Yetişkin eğitimi uzmanı (1)
- Aile danışmanı (1)
- Eğitim yönetimi ve planlamacısı (1)
- Araştırmacı (2)
- Sekreter (1)

AEP-GEK üyeleri dört ay boyunca haftada bir olmak üzere toplantılar gerçekleştirmiştir. Sadece konu-alan uzmanının değiştiği bu toplantıların her biri ortalama üç saat sürmüştür. Bu çerçevede komisyon üyeleri haftada en az on beş saat birlikte çalışmışlardır. Komisyon üyeleri proje çerçevesinde gerçekleştirilen her bir uygulamaya (danışma komisyonu toplantıları, atölye çalışmaları vb.) katılarak hazırladıkları program içeriğini katılımcılarla doğrudan paylaşmışlar ve gelen eleştiri ve önerileri kayıt altına alarak programa yansıtmışlardır. Projenin son üç aylık diliminde komisyon üyeleri ile ihtiyaç duyuldukça toplantı yapılmıştır.

1.2.1. AEP Geliştirme Komisyonunun Eğitimi

Ailelerin eğitimi gibi çok önemli ve kapsamlı bir konuda geliştirilecek eğitim

programını sürecini sağlıklı bir biçimde yürütebilmek ve yetişkin eğitimi, aile eğitim programını geliştirme vb. konularda ortak bir bakış açısı oluşturabilmek amacıyla *AEP-GEK eğitimi* düzenlenmiştir. Böylelikle mevcut bilgilerin güncellenmesi, ortak bir dil ve anlayış oluşturulması, AEP-GEK üyelerinin süreçler hakkında bilgilendirilmesi ve uyumluluğun sağlanması, komisyonların uygulanacak aşamaları birlikte öğrenmesi, yapılandırması ve tartışması sağlanmıştır.

İki gün süren bu eğitim programında şu başlıklarda seminerler yer almıştır:

- Türkiye’de Aile Yapısı: ASAGEM tarafından 2006’da yapılan araştırmanın sonuçlarının paylaşılması, katılımcıların Türk ailesinin yapısı hakkında güncellenmiş bilgi sahibi olmasını sağlamıştır. AEP-GEK üyelerinin önemli bir kısmı sosyal bilimler alanında uzman olan ve bu bağlamda aile ve aile değerleri konularında bilgi ve fikir sahibi kişiler olmalarına rağmen ASAGEM’in yaptığı bu önemli araştırmanın sonuçları ailenin ve aile değerlerinin değişen boyutlarının güncel bağlamda görülebilmesine imkân sağlamıştır.
- Dünyada ve Türkiye’de Aile Eğitimi: Proje kapsamında yürütülen literatür araştırmasının sonuçları katılımcılara sunularak dünyada ve ülkemizde uygulanan aile eğitimlerine ilişkin genel bilgiler paylaşılmıştır.
- Eğitim Programı Geliştirme: Farklı uzmanlık alanlarına sahip katılımcıların eğitimde program geliştirme konusunda bilgilenmeleri ve katılımcılar arasında ortak bir dil oluşturmak amacıyla eğitim programı geliştirme süreci katılımcılarla paylaşılmıştır.
- Yetişkinlerin Öğrenme Özellikleri: AEP ve materyalleri doğrudan yetişkinlere yöneliktir. Bu sebeple bu seminerle programı geliştirecek kişilerin yetişkinlerin öğrenme özellikleri konusunda bilgi sahibi olmalarını sağlamak amaçlanmıştır.

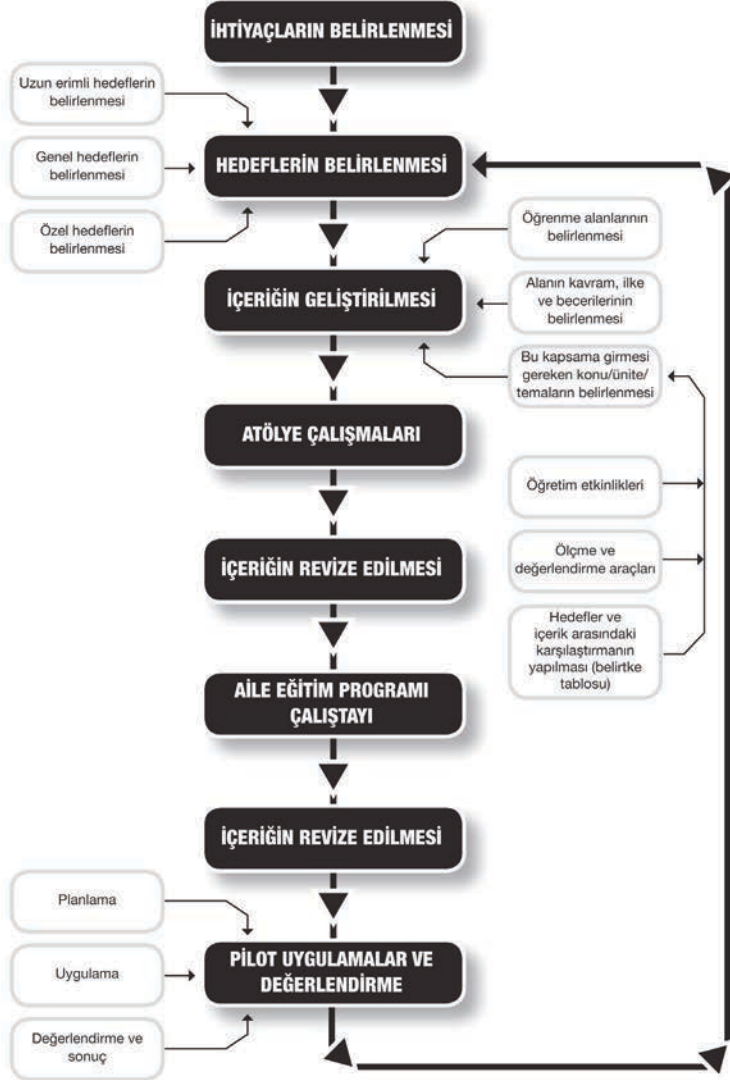
Söz konusu seminerlerde AEP-GEK üyeleri sunum yapmıştır. AEP-GEK ve PİDG üyelerinin katıldığı eğitim programı 29–31 Mayıs 2009 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

1.2.2. AEP Program Geliştirme Modeli

AEP program geliştirme modeli olarak ülkenin var olan program geliştirme birikim, tecrübe ve anlayışını yansıtması bakımından 2004 yılında Millî Eğitim

Bakanlığı'nın belirlediği ve uyguladığı model temel alınmış ve bu modelden hareketle aşağıda ayrıntıları tablo hâlinde sunulan Aile Eğitim Programı modeli geliştirilmiştir:

Aile Eğitim Programı Geliştirme Modeli

1.2.3. Literatür Araştırması ve Aile Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi Çalışmaları

Bir eğitim programının geliştirilmesinde –özellikle yetişkin eğitiminde– en önemli aşamalardan biri ihtiyaçların belirlenmesidir. Bu ihtiyaçlar programın bir anlamda temelini oluşturmakta ve sonraki süreçlerin nasıl yapılandırılacağını belirlemektedir. Aile Eğitim Programı geliştirilirken ilk olarak ihtiyaçların tespit edilmesi gerekliliğinden hareket eden AEP-GEK üyeleri hazırlanan “Program İnceleme Tablosu”¹ nun yardımı ile gerek yurt içinde gerekse yurt dışında yapılmış benzer çalışmaları taramıştır. Taranan programların önemli bir kısmı “Program İnceleme Tablosu” çerçevesinde Türkçe’ye çevrilerek AEP-GEK üyelerine sunulmuştur. Eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi aşamasında kapsamlı bir literatür araştırması temel dayanağı oluşturmuştur. Proje kapsamında yurtdışında ve ülkemizde aileye yönelik geliştirilen eğitim programları ve materyalleri ve bunların gelişim süreçlerini ele alan ve/veya uygulamalarının değerlendirildiği kuramsal çalışmalar, alan araştırmaları, meta analitik çalışmalar ve benzeri bilimsel literatür incelenmiştir. Böylelikle hem bugüne kadar yapılmış çalışmalardan istifade edilmiş hem de hedef kitlenin ihtiyaçlarına doğrudan ulaşılmaya çalışılmıştır.

Hedef kitlenin ihtiyaçlarını tespit edebilmek hususunda (Mülga) Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü’nün Aile ve Sosyal Sorunları Araştırma Dairesi-nin 2009 yılında yürüttüğü “Türkiye’de Ailelerin Eğitim İhtiyaçları Araştırması” eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesine ayrıca katkı sağlamıştır.

Diğer taraftan alan uzmanları program içeriklerinin gerekçelerini, amaçlarını, hedeflerini belirlemek üzere alanlarıyla ilgili yapılmış çok sayıda teorik çalışmayı ve alan araştırmasını incelemişlerdir. Bu süreçte araştırmacılar da benzer bir araştırmayı yürütmüş, sonuçlarını komisyon üyeleri ile paylaşmış ve komisyon üyelerinin talep ettikleri hususlarla ilgili daha ayrıntılı etütler hazırlamışlardır.

1 Söz konusu tabloda; programın adı, lokasyon, programı geliştiren kurum ve / veya kişi & kısa tarihçesi, programın felsefesi / gerekçesi, programın genel amaçları, programın hedefleri (özel amaçlar), geliştirilmesi hedeflenen temel beceriler, programın kapsamı, programdaki / modüllerdeki konular, alt başlıkları / ders içerikleri ve ağırlıkları, hedef kitlesi, katılımcıların niteliği ve niceliği, periyodu / zaman takvimi, uygulandığı yerler ve mekânı / platformu, uygulama adımları / süreç, uygulama yöntem ve teknikleri, materyaller, ders araç gereçleri ve örnekler, ölçme ve değerlendirme aşamaları / araçları, eğitici yeterlilik ve özellikleri, farklılıklar / özgünlükler, ilgili kaynak / web adresi, iletişim (web adresi, mail, telefon vb.) bilgileri sorgulanılarak eğitim programları incelenmiştir.

1.2.4. AEP'in Amaçlarının ve Hedeflerinin Belirlenmesi

Eğitim programlarının hedeflerinin sağlıklı bir biçimde belirlenmesi önemli ve olmazsa olmaz ön gerekliliklerden biridir. Diğer taraftan eğitim programlarının icrası için –özellikle yetişkin eğitim programlarında daha da önemli olmak üzere– ayrılan zamanın sınırlı olduğu dikkate alınırsa eğitimle kazandırılması gereken özelliklerin belirlenmesinin ve bu özelliklerin öncelikler göz önünde bulundurulularak yapılandırılmasının gerekliliği görülecektir. Eğitimde hedefler; içeriğin belirlenmesinde, öğretme-öğrenme süreçlerinin yapılandırılmasına ve nihayetinde ölçme ve değerlendirme yapılabilmesine imkân tanımaktadır. Dolayısıyla her eğitim programının geliştirilmesinde hedeflerin belirlenmesi zorunludur. Hedefler, eğitim alacak kişilere kazandırılmak istenen özellikler (bilgiler, beceriler, tutumlar, ilgiler, alışkanlıklar vb.) olarak tanımlanabilir (Demirel, 2007: 105).

Bu çerçeveden hareketle proje kapsamında AEP'in uzun erimli hedefleri belirlenmiştir. Bu süreç “Nasıl bir aile hedefliyoruz?”, “Türk ailesine dair ulusal vizyonumuz ne olmalıdır?”, “Hangi bilgi, beceri, tutum ve davranışları kazandırmalıyız?”, “Tanımlanan bilgi, beceri, tutum ve davranışları kazandırmak için nasıl bir eğitim yapılandırılmalıdır?” vb. soruların cevaplarından oluşmaktadır. Genel hedefler ise bu uzun erimli hedeflerin somut çerçevesini belirlemiştir. Bu anlamda uzun erimli hedefler, aile ve aile eğitiminin felsefesini yansıtmakta; genel hedefler ise uzun erimli hedefleri somut hâle getirmektedir. Özel hedefler ise eğitim programlarının açık, tanımlanabilir, ulaşılabilir ve ölçülebilir hedeflerini kapsamaktadır. Bu yönüyle özel hedefler, hedefleri davranışa/kazanıma dönüştürülmesini pratikte gözlenebilir ve izlenebilir hâle getirmektedir.

AEP-GEK yukarıda söz edilen çerçevede uzun erimli, genel ve özel hedefleri belirlemiştir. Ardından bu hedefler çerçevesinde modül konuları, üniteleri ve konu başlıklarını belirlemiştir. Komisyon uzmanları gerek kendi araştırmalarında elde ettikleri verilerle gerekse araştırmacılar tarafından sağlanan bilgilerle alanlarıyla ilgili modülleri “Program Geliştirme Tablosu²” çerçevesinde geliştirmiştir. Daha

2 Uzmanlar söz konusu tablodaki başlıklar için cevap geliştirmek suretiyle alanlarının modüllerini oluşturmuşlardır. Bu başlıklar şunlardır: ... Alanının Gereççeleri, ... Alanının Amaçları, ... Alanında Yer Alan Modüller. Ayrıca alanın her bir modülü için şu başlıklar oluşturulmuştur: Modülün Hedefleri, Modülün Kazanımları, Modüldeki Üniteler ve Alt Başlıkları, Hedef Kitesisi, Periyodu / Zaman Takvimi, Mekânı / Platformu / Uygulandığı Yerler, Öğrenme - Öğretme Süreci, Ölçme ve Değerlendirme Aşamaları / Araçları, Eğitici Nitelikleri, Önerilen Kaynaklar, Kaynakça.

sonra alan uzmanlarınca bireysel olarak geliştirilen içerikler her hafta düzenli olarak yapılan toplantılarda AEP-GEK tarafından birlikte gözden geçirilmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

AEP kapsamında hazırlanan genel hedefler, özel hedefler, modül konuları, ünite ve konu başlıkları ilk olarak Danışma Komisyonu üyelerine sunulmuş ve onların görüşleri çerçevesinde revize edilmiştir. Ardından atölye çalışmaları yapılarak söz konusu içerikler katılımcılarla paylaşılmış ve görüşler çerçevesinde tekrar revize edilmiştir. Bu iki çalışmaya ilişkin bilgiler aşağıda detaylı bir biçimde sunulmuştur.

1.2.5. AEP Atölye Çalışmaları

AEP kapsamında atölye çalışmaları düzenlenerek konuyla doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili, alanı ile ilgili gelişmelere hâkim, kamu ya da özel sektörde faaliyet gösteren kuruluşlardan, sivil toplum kuruluşlarından kişilerin görüşleri programa yansıtılmaya çalışılmıştır. Dört alanda (eğitim-iletişim, hukuk, iktisat, medya)³ 30 kişinin katıldığı atölye çalışmaları, 18-19 Ağustos 2009 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Hazırlanan dokümanlar atölye çalışmalarından bir hafta önce bütün katılımcılara gönderilmiştir. Ayrıca atölye çalışmalarında proje yöneticisinin ve alan uzmanlarının onar dakikalık kendi alanlarında yer alan modülleri takdimlerinin ardından katılımcılar daha önce kendilerine gönderilmiş olan dokümanlarla ilgili görüşlerini diğer katılımcılarla paylaşmıştır. Toplantı raportörü dile getirilen görüşleri kayıt altına almış, atölye çalışmalarında dile getirilen görüşler AEP-GEK tarafından yapılan toplantılarla tek tek incelenerek programda gerekli görülen düzeltmeler gerçekleştirilmiştir.

1.2.6. AEP'in İçeriğinin Geliştirilmesi

AEP alan ve modüllerinin içerikleri AEP-GEK tarafından geliştirilmiştir. İçerik, belirlenen hedefleri sağlayacak şekilde öğrenme alanlarının; her bir alanın kavramlarının, ilkelerinin ve becerilerinin; alanın kapsamına giren konuların/ünite-lerin/temaların belirlenmesi ve düzenlenmesidir (MEB, 2005). Diğer bir deyişle

³ Sağlık alanı atölye çalışması çeşitli sebeplerden dolayı gerçekleştirilememiş ve bu nedenle atölyeye katılacak kişilerin (7 kişi) görüşleri e-posta aracılığıyla yazılı olarak alınmıştır.

içerik, programın öğreteceği bilgi, beceri ve tutumları kapsamaktadır. Bu bağlamda dikkat edilecek temel nokta *içeriğin hedeflere ulaşmayı sağlamasıdır*.

Bu projede AEP'in içeriğinin geliştirilmesi aşamasında *modüler programlama yaklaşımı* kullanılmıştır. Modüler programlama yaklaşımı, değişikliklere hızlı bir biçimde cevap veren, esnek bir yapıya sahip olması nedeniyle tercih edilir. Modüler programlar, modüllerden oluşur. Modül, başlangıcı ve sonu olan, bireysel öğretimi esas alan, kendi içinde bütünlük gösteren, bir sistematik çerçevesinde düzenlenmiş öğretim yaşantıları düzeneğidir. Öğrenenlerin belirli hedefe ulaşmasını sağlamaya dönük olarak her modül, birbiri ile uyumlu olarak çalışan belirli parçalardan oluşur. Modül, öğrenenin kendi hızında ilerlemesine ve kaydettiği öğrenmelerin, kendisine anında bildirilmesine olanak sağlar. Bu yaklaşımın özellikleri aile eğitim programı geliştirilmesinde önemli imkânlar sağlamaktadır. Bu bağlamda söz konusu yaklaşımın öne çıkan özellikleri şu şekilde özetlenebilir (Demirel, 2007: 127):

- Konular modüller hâlinde düzenlenir.
- Modüllerin birbiriyle doğrudan/dolaysız ilişkili olması beklenmez.
- Öğretim sonunda alınacak sonuçlar bellidir.
- Modüller arasında aşamalılık aranmaz.
- Modüller sıralama açısından esnektir.
- Program çıktısı açısından kontrollü bir yaklaşım özelliği taşır.
- Öğrenme üniteleri modüllere ayrılır.
- Her modül kendi içinde doğrusal, sarmal ya da farklı yaklaşım(lar)la düzenlenebilir.
- Her modülün kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturması yeterlidir.

Nispeten ayrıntısı sunulan bu modüler programlama yaklaşımı kullanılarak belirlenecek içerikler, hedefler tablosuyla karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Bu analizi gerçekleştirmek için hedefler ve içerik arasındaki ilişkiyi/bağlantıyı gösteren bir tablo (belirtke) hazırlanmıştır.⁴

⁴ Belirtke tabloları amaç-hedef, hedef-kazanım, kazanım-içerik karşılaştırması yapmak için hazırlanmıştır. Bu tablolar pro-

Bir sonraki aşamada ise eğitimi alacak kişilere istenen davranışların kazandırılmasını sağlayacak öğrenme yaşantılarından örnekler hazırlanmıştır. Böylece programı uygulayacaklara öğrenme ve öğretme yaşantıları düzeneğine dair bir perspektif sunulmuştur.

AEP kapsamında hazırlanan hedeflerin ve içerik konularının yanı sıra belirtke tabloları, etkinlik örnekleri, ölçme ve değerlendirme örnekleri, eğitimcilere önerilen kaynaklar vb. çalışmalar çalıştay katılımcılarına sunulmuş ve onların görüşleri çerçevesinde program revize edilmiştir. Ardından ikinci danışma komisyonu toplantısı yapılarak söz konusu materyaller katılımcılarla paylaşılmış ve görüşler çerçevesinde tekrar revize edilmiştir. Bu iki çalışmaya ilişkin bilgiler aşağıda detaylı bir biçimde sunulmuştur.

1.3. Danışma Komisyonunun Oluşturulması ve Komisyonun Çalışmaları

AEP kapsamında geliştirilen programlara farklı alanlarda çalışma yapan sosyal bilimcilerden oluşan uzmanların katkılarının alınması amacıyla danışma komisyonu oluşturulmuştur. Bu çerçevede belirlenen 5 ana alanın her biriyle (eğitim-iletişim, iktisat, sağlık, medya ve hukuk) ilgili iki uzman, danışman olarak belirlenmiştir. Diğer taraftan program geliştirme komisyonunda yer alan uzmanlar, danışma komisyonunun da üyesi olarak çalışmışlardır. Bu bağlamda alan uzmanları ilgili oldukları alanlarda doğrudan katkı sağlarken diğer konulara danışman olarak katkı sağlamışlardır. İki sosyolog ve bir psikolojik danışma ve rehberlik uzmanının da yer aldığı danışma komisyonunda toplam 21 kişi görev yapmıştır.

Komisyonun ilk toplantısı 30 Haziran 2009 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda AEP'in genel amaçları, alanların genel amaçları, modüllerin hedefleri, üniteler ve ders başlıkları hakkında danışma komisyonu üyelerinin görüşleri ve değerlendirmeleri alınmıştır.

Komisyonun ikinci toplantısı 17 Kasım 2009 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda ise AEP'in hazırlanan tüm başlıkları hakkında danışma

gramın amaçlarının hedefleriyle, hedeflerinin kazanımlarıyla, kazanımlarının içerikle uyumunu göstermektedir. Tablolar çok hacimli oldukları için AEP kitapçığına konulmamıştır. Söz konusu tablolar istenirse ATHGM'den edinilebilir.

komisyonu üyelerinin nihai görüşleri ve değerlendirmeleri alınmıştır. Danışma komisyonu toplantıları dışında da ilgili alan uzmanları ve diğer AEP-GEK üyeleri danışmanlarla e-posta, telefon aracılığıyla ve/veya yüz yüze görüşerek program içerikleri ve geliştirme süreciyle ilgili sürekli bilgi alışverişinde bulunmuşlardır.

Her iki danışma komisyonu toplantısından en az bir hafta önce hazırlanan tüm dokümanlar üyelere e-posta aracılığıyla ulaştırılmıştır. Bir gün süren danışma komisyonu toplantılarında her bir alan hakkında özel oturumlar gerçekleştirilmiştir. Bu özel oturumlarda komisyon üyeleri, daha önce kendilerine gönderilmiş olan dokümanlarla ilgili görüşlerini diğer katılımcılarla paylaşmışlardır. Her bir alan uzmanı kendi alanıyla ilgili değerlendirme notlarını almıştır. Bunun yanı sıra toplantı raportörü dile getirilen görüşleri kayıt altına almıştır. Bu toplantılarda dile getirilen görüşler ve öneriler AEP-GEK üyeleri tarafından gerçekleştirilen toplantılarda tartışılmış ve gerekli görülen kısımlar programa yansıtılmıştır.

1.4. Aile Eğitim Programı Çalıştayı

AEP çalışmasının en önemli adımlarından biri “Aile Eğitim Programı Çalıştayı”-dır. Aile eğitim alanları ve modülleri belirlendikten ve içerik geliştirildikten sonra konuyla doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili, alanı ile ilgili gelişmelere hâkim; kamu kurum ve kuruluşlarından, akademik kurumlardan, özel sektörde faaliyet gösteren kuruluşlardan, sivil toplum kuruluşlarından kişilerin katıldığı bir çalıştay düzenlenmiştir. 16–18 Ekim 2009 tarihlerinde TÜBİTAK Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü (TÜSSİDE)’nde gerçekleştirilen bu çalıştayda geliştirilen programın tüm süreçleri değerlendirilmiş ve dile getirilen öneriler ve eleştiriler ışığında program yeniden gözden geçirilmiştir.

Farklı disiplinlerden ve perspektiflerden hareket eden uzmanların görüşlerinin alındığı çalıştayda AEP tartışmaya açılmıştır. Böylelikle geliştirilen program tasarımının eksiklikleri giderilmiş ve program iyileştirilmiştir. Her konuyla ilgili en az iki uzmanın katıldığı çalıştaya toplamda 71 kişi katılmıştır.

Hazırlanan dokümanların tümü çalıştaydan iki hafta önce katılımcılara e-posta aracılığıyla ve ayrıca posta ile matbu olarak ulaştırılmıştır. Çalıştayda ilk olarak her bir ana alan hakkında ilgili alan uzmanlarının katıldığı özel oturumlar gerçek-

leştirilmiştir. Bu özel oturumlarda alan uzmanlarının 10 dakikalık sunumlarının ardından katılımcılar daha önce kendilerine gönderilmiş olan dokümanlarla ilgili görüşlerini diğer katılımcılarla paylaşmıştır. Her bir alan uzmanı kendi alanıyla ilgili değerlendirme notlarını almıştır. Bunun yanı sıra toplantı raportörü de dile getirilen görüşleri kayıt altına almıştır. Özel grup çalışmalarının ardından her bir alan için genel oturum düzenlenmiş ve farklı disiplinlerden uzmanların görüşleri alınmaya çalışılmıştır. Bu oturumlarda dile getirilen görüşler de kayıt altına alınarak programın revize edilmesinde kullanılmıştır.

1.5. AEP'in Geliştirilmesine Katkı Veren Kişi ve Kurumlara İlişkin Sayısal Veriler

Müfredat geliştirme çalışmaları yürütülürken oldukça geniş bir uzman kitlesinden yararlanılmış, çok sayıda kamu kuruluşu ve STK'nın görüşleri de programlara yansıtılmıştır. Müfredat geliştirme sürecinde katkı veren kişi ve kurumların sayısal dağılımı şöyledir.

Aile Eğitim Programı Müfredatı Geliştirilmesine Katkı Veren Kişi Sayısı	
Atölye Çalışmaları Katılımcıları	37
Çalıştay Katılımcıları	71
E-posta Aracılığıyla Görüşleri Alınanlar	15
Danışma Komisyonu Üyeleri	15
Alan Uzmanları	7
Proje Grubu	8
Toplam	153

Aile Eğitim Programı Müfredatı Geliştirilmesine Katkı Veren Kurum Sayısı	
Üniversiteler	17
Sivil Toplum Kuruluşları	26
Kamu Kurumları	16
Özel Kurumlar	14
Toplam	73

1.6. AEP'in Deneme ve Değerlendirme Çalışmaları

AEP'in denemesi ve değerlendirilmesi için farklı sosyoekonomik bölgelerde yer alan okullarda 26 Ekim-08 Kasım 2009 tarihleri arasında İstanbul'da 4, Siirt'te 1 olmak üzere toplam 5 çalışma gerçekleştirilmiştir. Farklı sosyoekonomik ve kültürel yapıya sahip öğrencilerin bulunduğu bu okullarla iş birliği yapılarak değişik profillere sahip ebeveynlerin çalışmaya katılımı sağlanmıştır. Ayrıca gruplarda evlenme çağındaki yetişkinler ile eşi vefat etmiş ve/veya eşinden boşanmış yetişkinlerin yer almasına çalışılmıştır. Her bir grupta ortalama 20-25 kişi hazır bulunmuştur. Alanları ve bu alanlar içerisinde yer alan modülleri katılımcılara programı geliştiren alan uzmanları tanıtmıştır. Eğiticiler AEP'in genel olarak kısa öyküsünü anlattıktan sonra katılımcılara, AEP genel özellikleri ve ilgili alanın genel amaçları, kazanımları, içeriği, gerekçeleri, öğrenme ortamları, materyalleri, etkinlik örnekleri hakkında ayrıntılı bilgi vermişlerdir. Bir sonraki aşamada ise alanın hedefindeki katılımcıların özellikleri, öne çıkan konular katılımcılarla paylaşılmıştır. Diğer taraftan ilgili alanın (etkinlikleri ve içeriğini yansıtan) örnek bir öğretim uygulaması gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların genel olarak aile eğitim programıyla özel olarak alan ve ilgili öğretim uygulamasına ilişkin düşünceleri hem nitel hem de nicel olarak tespit edilmiş ve raporlanmıştır. Ayrıca uygulamaya katılan uzmanlar çalışmayı gözlemlemiş ve kayıt altına almıştır. Katılımcılardan ve uzmanlardan elde edilen veriler ışığında programda gerekli düzeltmeler yapılmış ve program nihai hâlini almıştır.

2. AEP'in Vizyonu

AEP'in vizyonunu Anayasa, kanunlar ve bu kanunlardan hareketle kurulan kamu kurumlarının mevzuatı, hükümet programları ve kalkınma planlarında aileyle ilgili hedefler, tespit ve öngörüler ile bilimsel çalışmaların bulguları belirlemektedir.

Anayasamızın 41. maddesinde ailenin Türk toplumunun temeli olup eşler arasında eşitliğe dayandığı, devletin ailenin huzur ve refahı ile anne ve çocukların korunmasını sağlamak üzere gerekli tedbirleri alacağı belirtilmektedir. Bu açıdan aile eğitim programı *aileyi koruyan, ailenin huzur ve refahını geliştirmeyi amaçlayan* bir perspektifle hazırlanmıştır.

Medeni Kanun’umuzda aileyle ilgili zımnî ve açık vizyon ifadeleri yer almaktadır. Yirminci yüzyılda yapılan birçok kanun düzenlenmesinde kadın ve erkeğin biyolojik ve psikolojik olarak farklı yapılara sahip olduğu düşüncesinden hareketle aile içinde kadın ve erkeğin farklı rol ve sorumlulukları üstlendiği bir aile yapısı öngörülmüştür. Bu açıdan dünyada ve Türkiye’de kanunlarda ailede eşler arasında nisbî bir eşitlik söz konusudur. Dünyada kadın-erkek eşitliği konusunda son yıllarda yaşanan gelişmeler kanunlarda da dönüşüme yol açmıştır. Kanunların temel ilkelerinden biri olarak zayıfların korunması ilkesi de eşitsizlik doğurduğu gerekçesiyle terk edilerek ailede kadın ve erkeğe sabit rollerin verildiği bir yapıya ulaşılmıştır. Medeni Kanun’umuz da böyle bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Medeni Kanun’un 185. maddesi evlilikle eşler arasında bir birlik kurulmuş olacağını, eşlerin görevinin bu birliği koruyup sürdürerek çocukların bakımı, eğitimi ve gözetimi konusunda beraberce sorumluluk almalarını öngörmektedir (Doğan, 2003). Özetle Medeni Kanun’umuz ailenin *birliği, sürekliliği, eşler arasında dengeli bir sorumluluk paylaşımı ile kadın erkek eşitliğini sağlama* vizyonu içermektedir.

1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nda öngörülen kişilik yapısı aile eğitim programında da dikkate alınmıştır. Aile Eğitim Programı, içeriği açısından değerlendirildiğinde programa katılacak yetişkinlerin –özellikle kanunun 2. maddesinin ikinci bendinde belirtildiği üzere– “*Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş*”, “*insan haklarına saygılı*”, “*topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli*” bireyler olmalarına katkıda bulunacaktır.

(Mülga) 5256 sayılı Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun’da aileyle ilgili olarak gözetilen aşağıdaki amaçlar AEP’in de vizyonunda gözetilmiştir:

- Ailenin *bütünlüğünün* korunması, güçlendirilmesi ve sosyal *refahının* artırılması.
- Aileyi ve aile bireylerini tehdit eden, aileden veya aile dışından kaynaklanan sorunların çözülmesi, *aile içi şiddet ve istismarın*, töre cinayetlerinin, kötü alışkanlıklar ve bağımlılıkların önlenmesi.
- Ailelerin *maddî kaynaklarının rasyonel kullanımı*.

(Mülga) Devlet Planlama Teşkilatı'nın hazırladığı Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) 2009 yılı programında yer alan önceliklerden biri de “ailenin bütünlüğünün korunması, bilinçlendirilmesi ve ekonomik olarak desteklenmesine yönelik çalışmaların etkinleştirilmesi” olmuş, AEP'in hazırlanması da 2009 yılı içerisinde gerçekleştirilmiştir.

Bu çerçeveden hareketle AEP'in vizyonu;

- Sağlam, güçlü, işlevsel ve uyumlu bir aile birlikteliği sağlanarak ailelerin huzur ve refahının geliştirilmesine,
- Aile kaynaklarının rasyonel kullanımının sağlanmasıyla ailelerin ekonomik olarak desteklenmesine,
- Haklarını ve sorumluluklarını bilen,
- demokratik değerlere ve insan haklarına saygılı,
- beden, zihin, ahlak, duygu bakımından dengeli ve sağlıklı gelişen;
- yaşadığı çevreye duyarlı,
- yapıcı, yaratıcı ve verimli bireylerin yetişmesine katkıda bulunmaktadır.

3. AEP'in Temelleri

Bu program, evlilik sürecine girmiş veya aile üyesi bireylerin çağın gerektirdiği temel aile yaşam becerilerine yönelik bilgi, beceri ve tutumları kapsamlı olarak edinebilmeleri için hazırlanmıştır. Program, aile yaşamı için temel sayılan *eğitim-iletişim, hukuk, iktisat, medya ve sağlık* alanlarında hazırlanan modüllerden oluşmaktadır. Programda, Türk millî eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak aşağıdaki genel amaçların gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir.

3.1. AEP'in Genel Amaçları

AEP'te yer alan eğitim-iletişim, hukuk, iktisat, medya ve sağlık alanlarındaki modüller yukarıda programın vizyonunda ele alınan aileyle ilgili ulusal vizyona ulaşmada özellikle aşağıdaki genel amaçların gerçekleştirilmesine hizmet etmektedir. AEP ülkemizde sağlıklı, mutlu ve müreffeh ailelerin oluşması için ailelerin;

- eğitim, hukuk, iktisat, medya ve sağlık alanlarındaki hizmetlerden daha etkili biçimde yararlanmalarına,
- aile içi süreçlerini işlevselleştirerek aile yaşam kalitelerinin artmasına,
- sahip olduğu her türlü kaynağı etkili bir şekilde yönetmelerine ve
- karşılaşılabilecekleri çeşitli risklere yönelik önlemler almalarına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

3.2. AEP'in Temel Yaklaşımı

Günümüz dünyasında ailelere yönelik geliştirilen hizmet türü üç başlık altında toplanabilir. Bunlar; *Aile tedavi ve danışması*, *aile yaşamı açısından eğitim* ve *ailenin sosyal kurumlarla ilişkilerini düzenlemedir* (Nazlı, 2000). Bu programın temel yaklaşımı önleyicilik, bilgilendiricilik ve eğiticilik yönü ön planda olan aile [yaşamı] eğitimidir. Bu nedenle AEP sorun, tedavi veya kriz odaklı değil vizyon odaklıdır; eğitimle geliştirici bir nitelik taşımaktadır. AEP aile eğitiminde sağlıklı, huzurlu ve mutlu aile olma sürecinde pasif/edilgen değil, aktif/üretken aile dinamiklerini temel almaktadır.

Hızla değişen dünyadaki değişimleri; ülkemizde de ailenin yaşam biçimlerine, tüketim kalıplarına, toplumsal cinsiyet alanında, iş ilişkilerine yansımalarında görmek mümkündür. Bu yansımaları pozitif bir uyum birlikteliğine dönüştürmede aile yaşam eğitimi programları önemli bir sosyal destek hizmeti hâline gelmiştir.

Bu çerçevede, program geliştirilirken esas alınan temel anlayış ve yaklaşımlar şöyle sıralanabilir:

- AEP'in felsefi, psikolojik, tarihi, sosyolojik, ekonomik ve eğitimsel açıdan sağlam ve tutarlı temelleri vardır.

- AEP'in aile eğitimine genel ve uygun bir çerçeve oluşturmasına özen gösterilmiştir.
- AEP her birey ve ailenin kendine özgü olduğunu kabul eder.
- AEP öğrenenlerin aktifliğini önemsemekte ve öğrenenlerin soruları/sorunları merkezli bir yaklaşımı esas almaktadır.
- AEP bilişsel ve yapılandırmacı (constructivist) öğrenme yaklaşımı dikkate almaktadır. Bu yaklaşıma göre aileler uzak ya da yakın geçmişte deneyim, gözlem ve akıl yürütmeleriyle bilgiye dönüştürdüğü verileri bu program uygulamasında kazandıklarıyla ilişkilendirecek, böylelikle yeni bazı bilgi, beceri, tutum ve değerlere ulaşacaktır.
- AEP'te konular sorunları önleyici niteliktedir.
- AEP ailelerin geleceğine ışık tutarak bireylerden beklenen nitelikleri kazanmalarını hedefler.
- AEP bilgi, beceri ve tutumların gelişmesini sağlayarak, öğrenmenin, görüş alışverişinin aile yaşamındaki önemini ön planda tutar.
- AEP'le kazandırılacak bilgi ve beceriler, sorun çözme becerilerini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşımla tasarlanmıştır.
- AEP'te hedef katılımcıların algı düzeyleri ve diğer özellikleri göz önünde bulundurulmuştur.
- AEP'te temel bilgi, beceri ve tutumlar yetişkin eğitiminin doğasına uygun olarak ele alınmıştır. Zira yetişkinler genellikle, bir iş ortamı veya gündelik yaşamda kullanılacak işe yarar bilgi ve becerileri bir an önce kazanmak isterler.
- AEP katılımcılara öz bilgilendirmeler sunmakla birlikte, sunulan bilginin eğiticinin rehberliğinde birey tarafından aile yaşamında aktif uygulamalara dönüştürmesi hedeflenmiştir.
- AEP sadece öğrenme ortamını değil öğrenme ortamı dışı günlük hayat etkinliklerini de kapsamaktadır.
- AEP birey ve ailenin var olan deneyimlerini, farklılıklarını dikkate alarak etkin katılımlarını sağlayacak biçimde yapılandırılmıştır.

- AEP’te aileler için öğrenme sürecinin dikkat çekici, katılımlı, etkili ve zevkli hâle gelmesini sağlayıcı öneriler geliştirilmiştir. Ayrıca AEP’in aile üyelerinin öğrenme sürecinde deneyimler kazanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlaması hedeflenmiştir.
- AEP her aileye ulaşabilmek için öğrenme-öğretme yöntem, teknik ve materyal çeşitliliğini önemsemiştir. Bu bağlamda, öğrenenlerin, problem çözebilecekleri, çözüm ve yaklaşımlarını paylaşıp tartışabilecekleri ortamların oluşmasını sağlayıcı öneriler geliştirilmiştir.
- AEP’te geleneksel ölçme-değerlendirme yöntemleri ile birlikte alternatif ölçme-değerlendirme yaklaşımları dikkate alınmıştır.

3.3. AEP’in Hedef Kitlesi ve Eğitim Paketleri

AEP çağdaş bir bireyin kazanması gereken temel yetkinlikleri içermektedir. Bu sebeple her bir modülü her bir bireyin alması önerilir. Dolayısıyla programda yer alan modüllerin büyük bölümünde hedef kitle bütün aile üyeleri, dolayısıyla bütün toplumdur. Ancak aşağıdaki tablolarda yer alan eşleştirmeler belirtilen programları öncelikli olarak alması gerektiği düşünülen hedef grupları belirtmektedir. Eğitimlerde bazı üniteler daha özel sosyal ya da ekonomik durumlarına göre farklılaşan gruplar için tasarlanmıştır. Programa katılacak yetişkin aile üyeleri ana hatlarıyla aşağıdaki tanımlamalardan birisi içerisinde yer alacaktır:

- Yetişkin bekâr: Yasal evlenme yaşına gelmiş, hâlihazırda herhangi bir evlilik hazırlığı içerisinde olmayan yetişkin bireyler (boşanmış çocuksuz kişiler dâhil).
- Evlilik hazırlığı yapanlar: Nişanlı, sözlü veya evlenmeye karar vermiş bireyler.
- Evli ve çocuksuz: Evli olup hâlihazırda çocuk sahibi olmayan bireyler.
- Evli ve çocuklu: Evli olup hâlihazırda her yaşta çocuk sahibi olan bireyler (evlat edinmiş, bakıcı ebeveynlik veya koruyucu ailelik yapan bireyler dâhil).
- Evli ve çocukları evden ayrılmış: Özellikle yaşam döngüsü içerisinde son dönemde yer alan; çocukları eğitim, evlenme, çalışma gibi nedenlerle evden ayrılmış olan çiftlerin her biri.
- Tek ebeveynli: Herhangi bir sebeple çocuğunu eşi olmadan büyüten anne veya baba.

3.3.1. Evli ve Çocuklu Aileler İçin Eğitim Paketi

Alan: Eğitim-İletişim

Modül: 01. Hayatın İlk Çeyreği

- Ünite 1 Anne Baba Olmak ve Çocuk Gelişiminde Temel Kavramlar
- Ünite 2 0-2 Yaş Çocuğundan Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?
- Ünite 3 2-6 Yaş Çocuğundan Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?
- Ünite 4 6-11, 12 Yaş Çocuğundan Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?
- Ünite 5 Çocuk Yetiştirmede Güncel Konular
- Ünite 6 11, 12-18 Yaş Çocuğundan Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?
- Ünite 7 Çocukluk ve Gençlik Yıllarında Görülen Yaygın Davranış Problemlerini Anlamak ve Başa Çıkmak

Modül: 02. Evlilik ve Aile Hayatı

- Ünite 3 Evliliğin İlk Yılları
- Ünite 4 Sağlıklı Çift İlişkinin Temel Faktörleri
- Ünite 5 Evlilik Çatışmasına Sebep Olan Faktörler ve Çözüm Yolları
- Ünite 6 Kadın, Erkek ve Cinsellik
- Ünite 7 Çiftlerin Birlikte Kaliteli Zaman Geçirmeleri
- Ünite 8 Ailede Rol Dağılımı
- Ünite 9 Akrabaların Evlilik İlişkinine Etkileri
- Ünite 10 Anne Baba Olmaya Geçiş
- Ünite 11 Sağlıklı-Fonksiyonel Ailenin Temel Özellikleri
- Ünite 12 Ailenin Sağladığı İmkânlar ve Güçler
- Ünite 13 Aile Birlikteliğinin Önemi ve Desteklenmesi

Modül: 03. Aile Yaşam Becerileri

- Ünite 1 Aile İçi İletişimin Temel Unsurları
- Ünite 2 Ailenin Kendi Doğal Kaynaklarını Kullanma Yoluyla Problem Çözme Becerisinin Kazanılması
- Ünite 3 Bir Kriz Durumu Olarak Boşanma Olgusu
- Ünite 4 Etkili ve Yetkin Ebeveynlik
- Ünite 5 Yaşam Boyu Değişen Rollere Uyum

Modül: 04. Okul ve Aile

- Ünite 1 Okul Aile İlişkileri
- Ünite 2 Evde Öğrenme
- Ünite 3 Evde Kitap ve Okuma
- Ünite 4 Okul Problemleri
- Ünite 5 Günlük Aktivitelerle Öğrenme

Alan: Hukuk

Modül: 01. Hukuk Okuryazarlığı

- Ünite 1 Temel Kişiler
- Ünite 2 Mahkemeler, Emniyet ve Kolluk Güçleri
- Ünite 3 İhtilafın Tarafları ve Tarafların Sıfatları
- Ünite 4 Hukuki Sonuç Doğuran Belgeler

Modül: 02. Kişi Hakları

- Ünite 1 Yaşama ve Sağlık Hakkı
- Ünite 2 Özel Hayatın Gizliliği
- Ünite 3 Konut Dokunulmazlığı
- Ünite 4 Aile Hayatının Korunması
- Ünite 5 Eğitim Hakkı
- Ünite 6 Dilekçe Hakkı
- Ünite 7 Düşünce ve Kanaat Hürriyeti
- Ünite 8 Basın Özgürlüğü
- Ünite 9 Din ve Vicdan Özgürlüğü

Modül: 03. Aile Hukuku

- Ünite 1 Hukuken Aile ve Evlilik
- Ünite 3 Evliliğe Bağlı Mali Konular
- Ünite 4 Aile ve Çocuklar
- Ünite 5 Aile İçi Şiddet
- Ünite 6 Soy Bağı
- Ünite 7 Evlat Edinme
- Ünite 8 Boşanma

Modül: 04. İş Hayatı ve Hukuk

- Ünite 1 Çalışma Durumları
- Ünite 2 İşçi Hakları ve Yükümlülükleri
- Ünite 3 İşveren Hakları ve Yükümlülükleri
- Ünite 4 İş Sağlığı ve Güvenliği
- Ünite 5 Emekli Olmak

Alan: İktisat

Modül: 01. Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi (Alt gelir grubu aileler için)

- Ünite 1 Finansal Planlama
- Ünite 2 Finansman Olanakları
- Ünite 3 Kredi Kartı Kullanımı
- Ünite 4 Gerçekçi Bir Finansal Planlama

Modül: 02. Finansal Okuryazarlık (Orta ve üst gelir grubu aileler için)

- Ünite 1 Finansa Giriş
- Ünite 2 Bütçeleme
- Ünite 3 Tasarruf
- Ünite 4 Kredi Kartı Kullanımı
- Ünite 5 Borç Yönetimi
- Ünite 6 Finansal Müzakere

Modül: 03. Enerji Tasarrufu

- Ünite 1 Enerji Kullanımı, Ülke Ekonomisi ve Çevre
- Ünite 2 Konutlarda Enerji
- Ünite 3 Taşıtlarda Enerji Verimliliği

Modül: 04. Aile ve Alışveriş

- Ünite 1 İhtiyaç Analizi
- Ünite 2 Alışverişin Temel Kavramları
- Ünite 3 Mesafeli Alışveriş
- Ünite 4 Kapıdan Satış
- Ünite 5 Sorun Çözme Mekanizmaları

Modül: 05. Küçük (Mikro) Ölçekli İşletme Girişimciliği

- Ünite 1 Girişimciliğe Giriş
- Ünite 2 Yeni İş Kurma Süreci
- Ünite 3 Sıfırdan Başlamak
- Ünite 4 İş Stratejileri
- Ünite 5 İş Planı
- Ünite 6 İşin Finansmanı
- Ünite 7 Ülkemizde Girişimciliğe Destek Veren Kurumlar ve Destek Koşulları
- Ünite 8 İşletmenin Büyümesi

Alan: Medya

Modül: 01. Medyayı Tanımak

- Ünite 1 Medya Okuryazarlığı: Nedir, Ne İşe Yarar?
- Ünite 2 Kitle İletişimi ve Medya
- Ünite 3 Medyanın Türleri
- Ünite 4 Medya: İşleyiş, Aktörler ve Ahlaki İlkeler
- Ünite 5 Temel Kavramlar
- Ünite 6 Haber ve Unsurları

Modül: 02. Medyayı Kavramak

- Ünite 1 Medya İçeriğinin Oluşum Süreci ve Aşamaları
- Ünite 2 İçerik Oluşumunda Belirleyici Ulusal ve Küresel Etkenler
- Ünite 3 Medya Dili
- Ünite 4 İnternet ve Yeni Medya
- Ünite 5 Reklamın Amaç ve Stratejileri
- Ünite 6 Medya, Şiddet ve Cinsellik
- Ünite 7 Medya ve Toplum

Modül: 03. Bilinçli Medya Kullanımı

- Ünite 1 Bir İhtiyaç Olarak Medya
- Ünite 2 Bilgi Kaynağı Olarak Medyanın Kullanımı
- Ünite 3 Eğlence Aracı Olarak Medyanın Kullanımı
- Ünite 4 Medya ve Çocuk
- Ünite 5 Reklam, Tüketim ve Aile
- Ünite 6 Şikâyet ve Denetim Mekanizmaları

Alan: Sağlık*Modül: 01. Sağlık Okuryazarlığı*

- Ünite 1 Temel Kavramlar
- Ünite 2 Solunum Sistemi
- Ünite 3 Dolaşım Sistemi
- Ünite 4 Sindirim Sistemi
- Ünite 5 Sinir Sistemi
- Ünite 6 Endokrin Sistem
- Ünite 7 Kas-İskelet Sistemi
- Ünite 8 Üreme ve İdrar Yolları Sistemi
- Ünite 9 Kan ve Bağışıklık Sistemi
- Ünite 10 Görmek ve İşitmek
- Ünite 11 Cilt ve Ekleri
- Ünite 12 Normal Beden Fonksiyonları
- Ünite 13 Sağlık Çalışanlarının Dilini Anlamak
- Ünite 14 Sağlık Sistemini ve Sağlık Çalışanlarını Tanımak

Modül: 02. Sağlıklı Yaşama ve Hastalıklardan Korunma

- Ünite 1 Sağlık Bilgisi
- Ünite 2 Hastalık Bilgisi
- Ünite 3 Kronik Hastalık Yönetimi
- Ünite 4 Meslek Hastalıkları ve İş Kazalarından Korunma
- Ünite 5 Koruyucu Hekimlik
- Ünite 6 Kişisel Hijyen
- Ünite 7 Beslenme
- Ünite 8 Sağlıklı Ürün Tercih Prensipleri
- Ünite 9 Fizik Aktivite/Egzersiz
- Ünite 10 Yaşam Biçimi
- Ünite 11 Aile İçi Şiddetin Neden Olduğu Akut ve Kronik Sağlık Sorunları

Modül: 03. Çocuk ve Ergen Sağlığı

- Ünite 1 Doğumsal Hastalık ve Sakatlıkların Saptanması
- Ünite 2 Sağlam Çocuk ve Ergen Takibi
- Ünite 3 Aşılama
- Ünite 4 Sıvı Dengesi/Suyun Yaşamsal Önemi
- Ünite 5 Döküntülü Hastalıklar Bilgisi
- Ünite 6 Beslenme
- Ünite 7 Ev İçi Solunan Hava Temizliği
- Ünite 8 Dönemler

Modül: 04. Üreme Sağlığı ve Sağlıklı Annelik

- Ünite 1 Üreme ve Cinsel Sağlık
- Ünite 2 Âdet Döngüsü
- Ünite 3 Aile Planlaması
- Ünite 4 İnfertilite ve Yardımcı Üreme Teknikleri
- Ünite 5 Gebelik Öncesi Hazırlık
- Ünite 6 Gebeliğin Oluşumu ve Süreci
- Ünite 7 Doğum
- Ünite 8 Doğumdan Sonra
- Ünite 9 Menopoz
- Ünite 10 Andropoz

Modül: 05. Yaşlı Sağlığı

- Ünite 1 Yaşlılıkta Sağlığı Koruma
- Ünite 2 Acil Tıbbi Durumlar
- Ünite 3 Nörolojik ve Psikiyatrik Sağlık
- Ünite 4 Cinsellik
- Ünite 5 Hastalık Yönetimi

Modül: 06. İlk Yardım

- Ünite 1 İlk Yardımın Temelleri
- Ünite 2 Ev Kazaları
- Ünite 3 Bilinç Bozukluklarında İlk Yardım
- Ünite 4 Solunum Yolu Tıkanıklıklarında İlk Yardım
- Ünite 5 Kanamalı Durumlarda İlk Yardım
- Ünite 6 Suda Boğulmalarda İlk Yardım
- Ünite 7 Kesici Delici Alet Yaralanmalarında İlk Yardım
- Ünite 8 Elektrik Çarpmalarında İlk Yardım
- Ünite 9 Sıcak Çarpmalarında İlk Yardım
- Ünite 10 Yanıklarda İlk Yardım
- Ünite 11 Donmalarda İlk Yardım
- Ünite 12 Kırıklarda İlk Yardım
- Ünite 13 Zehirlenmelerde İlk Yardım
- Ünite 14 Havalede İlk Yardım
- Ünite 15 Hayvan Zararlarında İlk Yardım
- Ünite 16 Organ Kopmalarında İlk Yardım
- Ünite 17 Yabancı Cisim Kaçmasında İlk Yardım

3.3.2. Evli ve Çocuksuz Aileler İçin Eğitim Paketi

Alan: Eğitim-İletişim

Modül: 02. Evlilik ve Aile Hayatı

- Ünite 3 Evliliğin İlk Yılları
- Ünite 4 Sağlıklı Çift İlişkisinin Temel Faktörleri
- Ünite 5 Evlilik Çatışmasına Sebep Olan Faktörler ve Çözüm Yolları
- Ünite 6 Kadın, Erkek ve Cinsellik
- Ünite 7 Çiftlerin Birlikte Kaliteli Zaman Geçirmeleri
- Ünite 8 Ailede Rol Dağılımı
- Ünite 9 Akrabaların Evlilik İlişkisine Etkileri
- Ünite 10 Anne Baba Olmaya Geçiş
- Ünite 11 Sağlıklı-Fonksiyonel Ailenin Temel Özellikleri
- Ünite 12 Ailenin Sağladığı İmkânlar ve Güçler
- Ünite 13 Aile Birlikteliğinin Önemi ve Desteklenmesi

Modül: 03. Aile Yaşam Becerileri

- Ünite 1 Aile İçi İletişimin Temel Unsurları
- Ünite 2 Ailenin Kendi Doğal Kaynaklarını Kullanma Yoluyla Problem Çözme Becerisinin Kazanılması
- Ünite 3 Bir Kriz Durumu Olarak Boşanma Olgusu
- Ünite 5 Yaşam Boyu Değişen Rollere Uyum

Alan: Hukuk

Modül: 01. Hukuk Okuryazarlığı

- Ünite 1 Temel Kişiler
- Ünite 2 Mahkemeler, Emniyet ve Kolluk Güçleri
- Ünite 3 İhtilafın Tarafları ve Tarafların Sıfatları
- Ünite 4 Hukuki Sonuç Doğuran Belgeler

Modül: 02. Kişi Hakları

- Ünite 1 Yaşama ve Sağlık Hakkı
- Ünite 2 Özel Hayatın Gizliliği
- Ünite 3 Konut Dokunulmazlığı
- Ünite 4 Aile Hayatının Korunması
- Ünite 5 Eğitim Hakkı
- Ünite 6 Dilekçe Hakkı
- Ünite 7 Düşünce ve Kanaat Hürriyeti
- Ünite 8 Basın Özgürlüğü
- Ünite 9 Din ve Vicdan Özgürlüğü

Modül: 03. Aile Hukuku

- Ünite 1 Hukuken Aile ve Evlilik
- Ünite 3 Evliliğe Bağlı Mali Konular
- Ünite 5 Aile İçi Şiddet
- Ünite 6 Soy Bağı
- Ünite 7 Evlat Edinme
- Ünite 8 Boşanma

Modül: 04. İş Hayatı ve Hukuk

- Ünite 1 Çalışma Durumları
- Ünite 2 İşçi Hakları ve Yükümlülükleri
- Ünite 3 İşveren Hakları ve Yükümlülükleri
- Ünite 4 İş Sağlığı ve Güvenliği
- Ünite 5 Emekli Olmak

Alan: İktisat

Modül: 01. Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi (Alt gelir grubu aileler için)

- Ünite 1 Finansal Planlama
- Ünite 2 Finansman Olanakları
- Ünite 3 Kredi Kartı Kullanımı
- Ünite 4 Gerçekçi Bir Finansal Planlama

Modül: 02. Finansal Okuryazarlık (Orta ve üst gelir grubu aileler için)

- Ünite 1 Finansa Giriş
- Ünite 2 Bütçeleme
- Ünite 3 Tasarruf
- Ünite 4 Kredi Kartı Kullanımı
- Ünite 5 Borç Yönetimi
- Ünite 6 Finansal Müzakere

Modül: 03. Enerji Tasarrufu

- Ünite 1 Enerji Kullanımı, Ülke Ekonomisi ve Çevre
- Ünite 2 Konutlarda Enerji
- Ünite 3 Taşıtlarda Enerji Verimliliği

Modül: 04. Aile ve Alışveriş

- Ünite 1 İhtiyaç Analizi
- Ünite 2 Alışverişin Temel Kavramları
- Ünite 3 Mesafeli Alışveriş
- Ünite 4 Kapıdan Satış
- Ünite 5 Sorun Çözme Mekanizmaları

Modül: 05. Küçük (Mikro) Ölçekli İşletme Girişimciliği

- Ünite 1 Girişimciliğe Giriş
- Ünite 2 Yeni İş Kurma Süreci
- Ünite 3 Sıfırdan Başlamak
- Ünite 4 İş Stratejileri
- Ünite 5 İş Planı
- Ünite 6 İşin Finansmanı
- Ünite 7 Ülkemizde Girişimciliğe Destek Veren Kurumlar ve Destek Koşulları
- Ünite 8 İşletmenin Büyümesi

Alan: Medya

Modül: 01. Medyayı Tanımak

- Ünite 1 Medya Okuryazarlığı: Nedir, Ne İşe Yarar?
- Ünite 2 Kitle İletişimi ve Medya
- Ünite 3 Medyanın Türleri
- Ünite 4 Medya: İşleyiş, Aktörler ve Ahlaki İlkeler
- Ünite 5 Temel Kavramlar
- Ünite 6 Haber ve Unsurları

Modül: 02. Medyayı Kavramak

- Ünite 1 Medya İçeriğinin Oluşum Süreci ve Aşamaları
- Ünite 2 İçerik Oluşumunda Belirleyici Ulusal ve Küresel Etkenler
- Ünite 3 Medya Dili
- Ünite 4 İnternet ve Yeni Medya
- Ünite 5 Reklamın Amaç ve Stratejileri
- Ünite 6 Medya, Şiddet ve Cinsellik
- Ünite 7 Medya ve Toplum

Modül: 03. Bilinçli Medya Kullanımı

- Ünite 1 Bir İhtiyaç Olarak Medya
- Ünite 2 Bilgi Kaynağı Olarak Medyanın Kullanımı
- Ünite 3 Eğlence Aracı Olarak Medyanın Kullanımı
- Ünite 5 Reklam, Tüketim ve Aile
- Ünite 6 Şikâyet ve Denetim Mekanizmaları

Alan: Sağlık

Modül: 01. Sağlık Okuryazarlığı

- Ünite 1 Temel Kavramlar
- Ünite 2 Solunum Sistemi
- Ünite 3 Dolaşım Sistemi
- Ünite 4 Sindirim Sistemi
- Ünite 5 Sinir Sistemi

- Ünite 6 Endokrin Sistem
- Ünite 7 Kas-İskelet Sistemi
- Ünite 8 Üreme ve İdrar Yolları Sistemi
- Ünite 9 Kan ve Bağışıklık Sistemi
- Ünite 10 Görmek ve İşitmek
- Ünite 11 Cilt ve Ekleri
- Ünite 12 Normal Beden Fonksiyonları
- Ünite 13 Sağlık Çalışanlarının Dilini Anlamak
- Ünite 14 Sağlık Sistemini ve Sağlık Çalışanlarını Tanımak

Modül: 02. Sağlıklı Yaşama ve Hastalıklardan Korunma

- Ünite 1 Sağlık Bilgisi
- Ünite 2 Hastalık Bilgisi
- Ünite 4 Meslek Hastalıkları ve İş Kazalarından Korunma
- Ünite 5 Koruyucu Hekimlik
- Ünite 6 Kişisel Hijyen
- Ünite 7 Beslenme
- Ünite 8 Sağlıklı Ürün Tercih Prensipleri
- Ünite 9 Fizik Aktivite/Egzersiz
- Ünite 10 Yaşam Biçimi
- Ünite 11 Aile İçi Şiddetin Neden Olduğu Akut ve Kronik Sağlık Sorunları

Modül: 04. Üreme Sağlığı ve Sağlıklı Annelik

- Ünite 1 Üreme ve Cinsel Sağlık
- Ünite 2 Âdet Döngüsü
- Ünite 3 Aile Planlaması
- Ünite 4 İnfertilite ve Yardımcı Üreme Teknikleri
- Ünite 5 Gebelik Öncesi Hazırlık
- Ünite 6 Gebeliğin Oluşumu ve Süreci
- Ünite 7 Doğum
- Ünite 8 Doğumdan Sonra
- Ünite 9 Menopoz
- Ünite 10 Andropoz

Modül: 05. Yaşlı Sağlığı

- Ünite 1 Yaşlılıkta Sağlığı Koruma
- Ünite 2 Acil Tıbbi Durumlar
- Ünite 3 Nörolojik ve Psikiyatrik Sağlık
- Ünite 4 Cinsellik
- Ünite 5 Hastalık Yönetimi

Modül: 06. İlk Yardım

- Ünite 1 İlk Yardımın Temelleri
- Ünite 2 Ev Kazaları
- Ünite 3 Bilinç Bozukluklarında İlk Yardım
- Ünite 4 Solunum Yolu Tıkanıklıklarında İlk Yardım
- Ünite 5 Kanamalı Durumlarda İlk Yardım
- Ünite 6 Suda Boğulmalarda İlk Yardım
- Ünite 7 Kesici Delici Alet Yaralanmalarında İlk Yardım
- Ünite 8 Elektrik Çarpmalarında İlk Yardım
- Ünite 9 Sıcak Çarpmalarında İlk Yardım
- Ünite 10 Yanıklarda İlk Yardım
- Ünite 11 Donmalarda İlk Yardım
- Ünite 12 Kırıklarda İlk Yardım
- Ünite 13 Zehirlenmelerde İlk Yardım
- Ünite 14 Havalede İlk Yardım
- Ünite 15 Hayvan Zararlarında İlk Yardım
- Ünite 16 Organ Kopmalarında İlk Yardım
- Ünite 17 Yabancı Cisim Kaçmasında İlk Yardım

3.3.3. Evlilik Hazırlığı Yapan Bireyler İçin Eğitim Paketi

Alan: Eğitim-İletişim

Modül: 02. Evlilik ve Aile Hayatı

- Ünite 1 Aşk ve Sevgi Üzerine
- Ünite 2 Hayat Arkadaşımı Nasıl Seçebilirim?
- Ünite 3 Evliliğin İlk Yılları
- Ünite 4 Sağlıklı Çift İlişkinin Temel Faktörleri
- Ünite 5 Evlilik Çatışmasına Sebep Olan Faktörler ve Çözüm Yolları
- Ünite 6 Kadın, Erkek ve Cinsellik
- Ünite 7 Çiftlerin Birlikte Kaliteli Zaman Geçirmeleri
- Ünite 8 Ailede Rol Dağılımı
- Ünite 9 Akrabaların Evlilik İlişkinine Etkileri
- Ünite 10 Anne Baba Olmaya Geçiş
- Ünite 11 Sağlıklı-Fonksiyonel Ailenin Temel Özellikleri
- Ünite 12 Ailenin Sağladığı İmkânlar ve Güçler
- Ünite 13 Aile Birlikteliğinin Önemi ve Desteklenmesi

Modül: 03. Aile Yaşam Becerileri

- Ünite 1 Aile İçi İletişimin Temel Unsurları
- Ünite 2 Ailenin Kendi Doğal Kaynaklarını Kullanma Yoluyla Problem Çözme Becerisinin Kazanılması

Alan: Hukuk

Modül: 01. Hukuk Okuryazarlığı

- Ünite 1 Temel Kişiler
- Ünite 2 Mahkemeler, Emniyet ve Kolluk Güçleri
- Ünite 3 İhtilafın Tarafları ve Tarafların Sıfatları
- Ünite 4 Hukuki Sonuç Doğuran Belgeler

Modül: 02. Kişi Hakları

- Ünite 1 Yaşama ve Sağlık Hakkı
- Ünite 2 Özel Hayatın Gizliliği
- Ünite 3 Konut Dokunulmazlığı
- Ünite 4 Aile Hayatının Korunması
- Ünite 5 Eğitim Hakkı
- Ünite 6 Dilekçe Hakkı
- Ünite 7 Düşünce ve Kanaat Hürriyeti
- Ünite 8 Basın Özgürlüğü
- Ünite 9 Din ve Vicdan Özgürlüğü

Modül: 03. Aile Hukuku

- Ünite 1 Hukuken Aile ve Evlilik
- Ünite 2 Nişanlılık
- Ünite 3 Evliliğe Bağlı Mali Konular
- Ünite 5 Aile İçi Şiddet
- Ünite 6 Soy Bağı
- Ünite 7 Evlat Edinme
- Ünite 8 Boşanma

Modül: 04. İş Hayatı ve Hukuk

- Ünite 1 Çalışma Durumları
- Ünite 2 İşçi Hakları ve Yükümlülükleri
- Ünite 3 İşveren Hakları ve Yükümlülükleri
- Ünite 4 İş Sağlığı ve Güvenliği
- Ünite 5 Emekli Olmak

Alan: İktisat

Modül: 01. Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi (Alt gelir grubu aileler için)

- Ünite 1 Finansal Planlama
- Ünite 2 Finansman Olanakları
- Ünite 3 Kredi Kartı Kullanımı
- Ünite 4 Gerçekçi Bir Finansal Planlama

Modül: 02. Finansal Okuryazarlık (Orta ve üst gelir grubu aileler için)

- Ünite 1 Finansa Giriş
- Ünite 2 Bütçeleme
- Ünite 3 Tasarruf
- Ünite 4 Kredi Kartı Kullanımı
- Ünite 5 Borç Yönetimi
- Ünite 6 Finansal Müzakere

Modül: 03. Enerji Tasarrufu

- Ünite 1 Enerji Kullanımı, Ülke Ekonomisi ve Çevre
- Ünite 2 Konutlarda Enerji
- Ünite 3 Taşıtlarda Enerji Verimliliği

Modül: 04. Aile ve Alışveriş

- Ünite 1 İhtiyaç Analizi
- Ünite 2 Alışverişin Temel Kavramları
- Ünite 3 Mesafeli Alışveriş
- Ünite 4 Kapıdan Satış
- Ünite 5 Sorun Çözme Mekanizmaları

Modül: 05. Küçük (Mikro) Ölçekli İşletme Girişimciliği

- Ünite 1 Girişimciliğe Giriş
- Ünite 2 Yeni İş Kurma Süreci
- Ünite 3 Sıfırdan Başlamak
- Ünite 4 İş Stratejileri
- Ünite 5 İş Planı
- Ünite 6 İşin Finansmanı
- Ünite 7 Ülkemizde Girişimciliğe Destek Veren Kurumlar ve Destek Koşulları
- Ünite 8 İşletmenin Büyümesi

Alan: Medya

Modül: 01. Medyayı Tanımak

- Ünite 1 Medya Okuryazarlığı: Nedir, Ne İşe Yarar?
- Ünite 2 Kitle İletişimi ve Medya
- Ünite 3 Medyanın Türleri
- Ünite 4 Medya: İşleyiş, Aktörler ve Ahlaki İlkeler
- Ünite 5 Temel Kavramlar
- Ünite 6 Haber ve Unsurları

Modül: 02. Medyayı Kavramak

- Ünite 1 Medya İçeriğinin Oluşum Süreci ve Aşamaları
- Ünite 2 İçerik Oluşumunda Belirleyici Ulusal ve Küresel Etkenler
- Ünite 3 Medya Dili
- Ünite 4 İnternet ve Yeni Medya
- Ünite 5 Reklamın Amaç ve Stratejileri
- Ünite 6 Medya, Şiddet ve Cinsellik
- Ünite 7 Medya ve Toplum

Modül: 03. Bilinçli Medya Kullanımı

- Ünite 1 Bir İhtiyaç Olarak Medya
- Ünite 2 Bilgi Kaynağı Olarak Medyanın Kullanımı
- Ünite 3 Eğlence Aracı Olarak Medyanın Kullanımı
- Ünite 5 Reklam, Tüketim ve Aile
- Ünite 6 Şikâyet ve Denetim Mekanizmaları

Alan: Sağlık

Modül: 01. Sağlık Okuryazarlığı

- Ünite 1 Temel Kavramlar
- Ünite 2 Solunum Sistemi
- Ünite 3 Dolaşım Sistemi
- Ünite 4 Sindirim Sistemi
- Ünite 5 Sinir Sistemi

- Ünite 6 Endokrin Sistem
- Ünite 7 Kas-İskelet Sistemi
- Ünite 8 Üreme ve İdrar Yolları Sistemi
- Ünite 9 Kan ve Bağışıklık Sistemi
- Ünite 10 Görmek ve İşitmek
- Ünite 11 Cilt ve Ekleri
- Ünite 12 Normal Beden Fonksiyonları
- Ünite 13 Sağlık Çalışanlarının Dilini Anlamak
- Ünite 14 Sağlık Sistemini ve Sağlık Çalışanlarını Tanımak

Modül: 02. Sağlıklı Yaşama ve Hastalıklardan Korunma

- Ünite 1 Sağlık Bilgisi
- Ünite 2 Hastalık Bilgisi
- Ünite 3 Kronik Hastalık Yönetimi
- Ünite 4 Meslek Hastalıkları ve İş Kazalarından Korunma
- Ünite 5 Koruyucu Hekimlik
- Ünite 6 Kişisel Hijyen
- Ünite 7 Beslenme
- Ünite 8 Sağlıklı Ürün Tercih Prensipleri
- Ünite 9 Fizik Aktivite/Egzersiz
- Ünite 10 Yaşam Biçimi
- Ünite 11 Aile İçi Şiddetin Neden Olduğu Akut ve Kronik Sağlık Sorunları

Modül: 04. Üreme Sağlığı ve Sağlıklı Annelik

- Ünite 1 Üreme ve Cinsel Sağlık
- Ünite 2 Âdet Döngüsü
- Ünite 3 Aile Planlaması
- Ünite 4 İnfertilite ve Yardımcı Üreme Teknikleri
- Ünite 5 Gebelik Öncesi Hazırlık
- Ünite 9 Menopoz
- Ünite 10 Andropoz

Modül: 05. Yaşlı Sağlığı

- Ünite 1 Yaşlılıkta Sağlığı Koruma
- Ünite 2 Acil Tıbbi Durumlar
- Ünite 3 Nörolojik ve Psikiyatrik Sağlık
- Ünite 4 Cinsellik
- Ünite 5 Hastalık Yönetimi

Modül: 06. İlk Yardım

- Ünite 1 İlk Yardımın Temelleri
- Ünite 2 Ev Kazaları
- Ünite 3 Bilinç Bozukluklarında İlk Yardım
- Ünite 4 Solunum Yolu Tıkanıklıklarında İlk Yardım
- Ünite 5 Kanamalı Durumlarda İlk Yardım
- Ünite 6 Suda Boğulmalarda İlk Yardım
- Ünite 7 Kesici Delici Alet Yaralanmalarında İlk Yardım
- Ünite 8 Elektrik Çarpmalarında İlk Yardım
- Ünite 9 Sıcak Çarpmalarında İlk Yardım
- Ünite 10 Yanıklarda İlk Yardım
- Ünite 11 Donmalarda İlk Yardım
- Ünite 12 Kırıklarda İlk Yardım
- Ünite 13 Zehirlenmelerde İlk Yardım
- Ünite 14 Havalede İlk Yardım
- Ünite 15 Hayvan Zararlarında İlk Yardım
- Ünite 16 Organ Kopmalarında İlk Yardım
- Ünite 17 Yabancı Cisim Kaçmasında İlk Yardım

3.3.4. Evli ve Çocukları Evden Ayrılmış Aileler İçin Eğitim Paketi

Alan: Eğitim-İletişim

Modül: 02. Evlilik ve Aile Hayatı

- Ünite 4 Sağlıklı Çift İlişkinin Temel Faktörleri
- Ünite 5 Evlilik Çatışmasına Sebep Olan Faktörler ve Çözüm Yolları
- Ünite 6 Kadın, Erkek ve Cinsellik
- Ünite 7 Çiftlerin Birlikte Kaliteli Zaman Geçirmeleri
- Ünite 8 Ailede Rol Dağılımı
- Ünite 9 Akrabaların Evlilik İlişkinine Etkileri
- Ünite 11 Sağlıklı-Fonksiyonel Ailenin Temel Özellikleri
- Ünite 12 Ailenin Sağladığı İmkânlar ve Güçler
- Ünite 13 Aile Birlikteliğinin Önemi ve Desteklenmesi

Modül: 03. Aile Yaşam Becerileri

- Ünite 1 Aile İçi İletişimin Temel Unsurları
- Ünite 2 Ailenin Kendi Doğal Kaynaklarını Kullanma Yoluyla Problem Çözme Becerisinin Kazanılması
- Ünite 3 Bir Kriz Durumu Olarak Boşanma Olgusu
- Ünite 4 Etkili ve Yetkin Ebeveynlik
- Ünite 5 Yaşam Boyu Değişen Rollere Uyum

Alan: Hukuk

Modül: 01. Hukuk Okuryazarlığı

- Ünite 1 Temel Kişiler
- Ünite 2 Mahkemeler, Emniyet ve Kolluk Güçleri
- Ünite 3 İhtilafın Tarafları ve Tarafların Sıfatları
- Ünite 4 Hukuki Sonuç Doğuran Belgeler

Modül: 02. Kişi Hakları

- Ünite 1 Yaşama ve Sağlık Hakkı
- Ünite 2 Özel Hayatın Gizliliği
- Ünite 3 Konut Dokunulmazlığı
- Ünite 4 Aile Hayatının Korunması
- Ünite 5 Eğitim Hakkı
- Ünite 6 Dilekçe Hakkı
- Ünite 7 Düşünce ve Kanaat Hürriyeti
- Ünite 8 Basın Özgürlüğü
- Ünite 9 Din ve Vicdan Özgürlüğü

Modül: 03. Aile Hukuku

- Ünite 1 Hukuken Aile ve Evlilik
- Ünite 3 Evliliğe Bağlı Mali Konular
- Ünite 4 Aile ve Çocuklar
- Ünite 5 Aile İçi Şiddet
- Ünite 6 Soy Bağı
- Ünite 7 Evlat Edinme
- Ünite 8 Boşanma

Modül: 04. İş Hayatı ve Hukuk

- Ünite 1 Çalışma Durumları
- Ünite 2 İşçi Hakları ve Yükümlülükleri
- Ünite 3 İşveren Hakları ve Yükümlülükleri
- Ünite 4 İş Sağlığı ve Güvenliği
- Ünite 5 Emekli Olmak

Alan: İktisat

Modül: 01. Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi (Alt gelir grubu aileler için)

- Ünite 1 Finansal Planlama
- Ünite 2 Finansman Olanakları
- Ünite 3 Kredi Kartı Kullanımı
- Ünite 4 Gerçekçi Bir Finansal Planlama

Modül: 02. Finansal Okuryazarlık (Orta ve üst gelir grubu aileler için)

- Ünite 1 Finansa Giriş
- Ünite 2 Bütçeleme
- Ünite 3 Tasarruf
- Ünite 4 Kredi Kartı Kullanımı
- Ünite 5 Borç Yönetimi
- Ünite 6 Finansal Müzakere

Modül: 03. Enerji Tasarrufu

- Ünite 1 Enerji Kullanımı, Ülke Ekonomisi ve Çevre
- Ünite 2 Konutlarda Enerji
- Ünite 3 Taşıtlarda Enerji Verimliliği

Modül: 04. Aile ve Alışveriş

- Ünite 1 İhtiyaç Analizi
- Ünite 2 Alışverişin Temel Kavramları
- Ünite 3 Mesafeli Alışveriş
- Ünite 4 Kapıdan Satış
- Ünite 5 Sorun Çözme Mekanizmaları

Modül: 05. Küçük (Mikro) Ölçekli İşletme Girişimciliği

- Ünite 1 Girişimciliğe Giriş
- Ünite 2 Yeni İş Kurma Süreci
- Ünite 3 Sıfırdan Başlamak
- Ünite 4 İş Stratejileri
- Ünite 5 İş Planı
- Ünite 6 İşin Finansmanı
- Ünite 7 Ülkemizde Girişimciliğe Destek Veren Kurumlar ve Destek Koşulları
- Ünite 8 İşletmenin Büyümesi

Alan: Medya

Modül: 01. Medyayı Tanımak

- Ünite 1 Medya Okuryazarlığı: Nedir, Ne İşe Yarar?
- Ünite 2 Kitle İletişimi ve Medya
- Ünite 3 Medyanın Türleri
- Ünite 4 Medya: İşleyiş, Aktörler ve Ahlaki İlkeler
- Ünite 5 Temel Kavramlar
- Ünite 6 Haber ve Unsurları

Modül: 02. Medyayı Kavramak

- Ünite 1 Medya İçeriğinin Oluşum Süreci ve Aşamaları
- Ünite 2 İçerik Oluşumunda Belirleyici Ulusal ve Küresel Etkenler
- Ünite 3 Medya Dili
- Ünite 4 İnternet ve Yeni Medya
- Ünite 5 Reklamın Amaç ve Stratejileri
- Ünite 6 Medya, Şiddet ve Cinsellik
- Ünite 7 Medya ve Toplum

Modül: 03. Bilinçli Medya Kullanımı

- Ünite 1 Bir İhtiyaç Olarak Medya
- Ünite 2 Bilgi Kaynağı Olarak Medyanın Kullanımı
- Ünite 3 Eğlence Aracı Olarak Medyanın Kullanımı
- Ünite 5 Reklam, Tüketim ve Aile
- Ünite 6 Şikâyet ve Denetim Mekanizmaları

Alan: Sağlık

Modül: 01. Sağlık Okuryazarlığı

- Ünite 1 Temel Kavramlar
- Ünite 2 Solunum Sistemi
- Ünite 3 Dolaşım Sistemi
- Ünite 4 Sindirim Sistemi
- Ünite 5 Sinir Sistemi

- Ünite 6 Endokrin Sistem
- Ünite 7 Kas-İskelet Sistemi
- Ünite 8 Üreme ve İdrar Yolları Sistemi
- Ünite 9 Kan ve Bağışıklık Sistemi
- Ünite 10 Görmek ve İşitmek
- Ünite 11 Cilt ve Ekleri
- Ünite 12 Normal Beden Fonksiyonları
- Ünite 13 Sağlık Çalışanlarının Dilini Anlamak
- Ünite 14 Sağlık Sistemini ve Sağlık Çalışanlarını Tanımak

Modül: 02. Sağlıklı Yaşama ve Hastalıklardan Korunma

- Ünite 1 Sağlık Bilgisi
- Ünite 2 Hastalık Bilgisi
- Ünite 3 Kronik Hastalık Yönetimi
- Ünite 4 Meslek Hastalıkları ve İş Kazalarından Korunma
- Ünite 5 Koruyucu Hekimlik
- Ünite 6 Kişisel Hijyen
- Ünite 7 Beslenme
- Ünite 8 Sağlıklı Ürün Tercih Prensipleri
- Ünite 9 Fizik Aktivite/Egzersiz
- Ünite 10 Yaşam Biçimi
- Ünite 11 Aile İçi Şiddetin Neden Olduğu Akut ve Kronik Sağlık Sorunları

Modül: 04. Üreme Sağlığı ve Sağlıklı Annelik

- Ünite 9 Menopoz
- Ünite 10 Andropoz

Modül: 05. Yaşlı Sağlığı

- Ünite 1 Yaşlılıkta Sağlığı Koruma
- Ünite 2 Acil Tıbbi Durumlar
- Ünite 3 Nörolojik ve Psikiyatrik Sağlık
- Ünite 4 Cinsellik
- Ünite 5 Hastalık Yönetimi

Modül: 06. İlk Yardım

- Ünite 1 İlk Yardımın Temelleri
- Ünite 2 Ev Kazaları
- Ünite 3 Bilinç Bozukluklarında İlk Yardım
- Ünite 4 Solunum Yolu Tıkanıklıklarında İlk Yardım
- Ünite 5 Kanamalı Durumlarda İlk Yardım
- Ünite 6 Suda Boğulmalarda İlk Yardım
- Ünite 7 Kesici Delici Alet Yaralanmalarında İlk Yardım
- Ünite 8 Elektrik Çarpmalarında İlk Yardım
- Ünite 9 Sıcak Çarpmalarında İlk Yardım
- Ünite 10 Yanıklarda İlk Yardım
- Ünite 11 Donmalarda İlk Yardım
- Ünite 12 Kırıklarda İlk Yardım
- Ünite 13 Zehirlenmelerde İlk Yardım
- Ünite 14 Havalede İlk Yardım
- Ünite 15 Hayvan Zararlarında İlk Yardım
- Ünite 16 Organ Kopmalarında İlk Yardım
- Ünite 17 Yabancı Cisim Kaçmasında İlk Yardım

3.3.5. Tek Ebeveynli Aileler İçin Eğitim Paketi**Alan: Eğitim-İletişim***Modül: 01. Hayatın İlk Çeyreği*

- Ünite 1 Anne Baba Olmak ve Çocuk Gelişiminde Temel Kavramlar
- Ünite 2 0-2 Yaş Çocuğundan Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?
- Ünite 3 2-6 Yaş Çocuğundan Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?
- Ünite 4 6-11, 12 Yaş Çocuğundan Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?
- Ünite 5 Çocuk Yetiştirmede Güncel Konular

- Ünite 6 11, 12-18 Yaş Çocuğundan Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğ İçin Neler Yapabilir?
- Ünite 7 Çocukluk ve Gençlik Yıllarında Görülen Yaygın Davranış Problemlerini Anlamak ve Başa Çıkmak

Modül: 03. Aile Yaşam Becerileri

- Ünite 1 Aile İçi İletişimin Temel Unsurları
- Ünite 2 Ailenin Kendi Doğal Kaynaklarını Kullanma Yoluyla Problem Çözme Becerisinin Kazanılması
- Ünite 4 Etkili ve Yetkin Ebeveynlik
- Ünite 5 Yaşam Boyu Değışen Rollere Uyum

Modül: 04. Okul ve Aile

- Ünite 1 Okul Aile İlişkileri
- Ünite 2 Evde Öğrenme
- Ünite 3 Evde Kitap ve Okuma
- Ünite 4 Okul Problemleri
- Ünite 5 Günlük Aktivitelerle Öğrenme

Alan: Hukuk

Modül: 01. Hukuk Okuryazarlığı

- Ünite 1 Temel Kişiler
- Ünite 2 Mahkemeler, Emniyet ve Kolluk Güçleri
- Ünite 3 İhtilafın Tarafları ve Tarafların Sıfatları
- Ünite 4 Hukuki Sonuç Doğuran Belgeler

Modül: 02. Kişi Hakları

- Ünite 1 Yaşama ve Sağlık Hakkı
- Ünite 2 Özel Hayatın Gizliliği
- Ünite 3 Konut Dokunulmazlığı
- Ünite 4 Aile Hayatının Korunması
- Ünite 5 Eğitim Hakkı

- Ünite 6 Dilekçe Hakkı
- Ünite 7 Düşünce ve Kanaat Hürriyeti
- Ünite 8 Basın Özgürlüğü
- Ünite 9 Din ve Vicdan Özgürlüğü

Modül: 03. Aile Hukuku

- Ünite 4 Aile ve Çocuklar
- Ünite 5 Aile İçi Şiddet
- Ünite 6 Soy Bağı
- Ünite 7 Evlat Edinme

Modül: 04. İş Hayatı ve Hukuk

- Ünite 1 Çalışma Durumları
- Ünite 2 İşçi Hakları ve Yükümlülükleri
- Ünite 3 İşveren Hakları ve Yükümlülükleri
- Ünite 4 İş Sağlığı ve Güvenliği
- Ünite 5 Emekli Olmak

Alan: İktisat

Modül: 01. Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi (Alt gelir grubu aileler için)

- Ünite 1 Finansal Planlama
- Ünite 2 Finansman Olanakları
- Ünite 3 Kredi Kartı Kullanımı
- Ünite 4 Gerçekçi Bir Finansal Planlama

Modül: 02. Finansal Okuryazarlık (Orta ve üst gelir grubu aileler için)

- Ünite 1 Finansa Giriş
- Ünite 2 Bütçeleme
- Ünite 3 Tasarruf
- Ünite 4 Kredi Kartı Kullanımı
- Ünite 5 Borç Yönetimi
- Ünite 6 Finansal Müzakere

Modül: 03. Enerji Tasarrufu

- Ünite 1 Enerji Kullanımı, Ülke Ekonomisi ve Çevre
- Ünite 2 Konutlarda Enerji
- Ünite 3 Taşıtlarda Enerji Verimliliği

Modül: 04. Aile ve Alışveriş

- Ünite 1 İhtiyaç Analizi
- Ünite 2 Alışverişin Temel Kavramları
- Ünite 3 Mesafeli Alışveriş
- Ünite 4 Kapıdan Satış
- Ünite 5 Sorun Çözme Mekanizmaları

Modül: 05. Küçük (Mikro) Ölçekli İşletme Girişimciliği

- Ünite 1 Girişimciliğe Giriş
- Ünite 2 Yeni İş Kurma Süreci
- Ünite 3 Sıfırdan Başlamak
- Ünite 4 İş Stratejileri
- Ünite 5 İş Planı
- Ünite 6 İşin Finansmanı
- Ünite 7 Ülkemizde Girişimciliğe Destek Veren Kurumlar ve Destek Koşulları
- Ünite 8 İşletmenin Büyümesi

Alan: Medya

Modül: 01. Medyayı Tanımak

- Ünite 1 Medya Okuryazarlığı: Nedir, Ne İşe Yarar?
- Ünite 2 Kitle İletişimi ve Medya
- Ünite 3 Medyanın Türleri
- Ünite 4 Medya: İşleyiş, Aktörler ve Ahlaki İlkeler
- Ünite 5 Temel Kavramlar
- Ünite 6 Haber ve Unsurları

Modül: 02. Medyayı Kavramak

- Ünite 1 Medya İçeriğinin Oluşum Süreci ve Aşamaları
- Ünite 2 İçerik Oluşumunda Belirleyici Ulusal ve Küresel Etkenler
- Ünite 3 Medya Dili
- Ünite 4 İnternet ve Yeni Medya
- Ünite 5 Reklamın Amaç ve Stratejileri
- Ünite 6 Medya, Şiddet ve Cinsellik
- Ünite 7 Medya ve Toplum

Modül: 03. Bilinçli Medya Kullanımı

- Ünite 1 Bir İhtiyaç Olarak Medya
- Ünite 2 Bilgi Kaynağı Olarak Medyanın Kullanımı
- Ünite 3 Eğlence Aracı Olarak Medyanın Kullanımı
- Ünite 4 Medya ve Çocuk
- Ünite 5 Reklam, Tüketim ve Aile
- Ünite 6 Şikâyet ve Denetim Mekanizmaları

Alan: Sağlık*Modül: 01. Sağlık Okuryazarlığı*

- Ünite 1 Temel Kavramlar
- Ünite 2 Solunum Sistemi
- Ünite 3 Dolaşım Sistemi
- Ünite 4 Sindirim Sistemi
- Ünite 5 Sinir Sistemi
- Ünite 6 Endokrin Sistem
- Ünite 7 Kas-İskelet Sistemi
- Ünite 8 Üreme ve İdrar Yolları Sistemi
- Ünite 9 Kan ve Bağışıklık Sistemi
- Ünite 10 Görmek ve İşitmek
- Ünite 11 Cilt ve Ekleri
- Ünite 12 Normal Beden Fonksiyonları
- Ünite 13 Sağlık Çalışanlarının Dilini Anlamak
- Ünite 14 Sağlık Sistemini ve Sağlık Çalışanlarını Tanımak

Modül: 02. Sağlıklı Yaşama ve Hastalıklardan Korunma

- Ünite 1 Sağlık Bilgisi
- Ünite 2 Hastalık Bilgisi
- Ünite 3 Kronik Hastalık Yönetimi
- Ünite 4 Meslek Hastalıkları ve İş Kazalarından Korunma
- Ünite 5 Koruyucu Hekimlik
- Ünite 6 Kişisel Hijyen
- Ünite 7 Beslenme
- Ünite 8 Sağlıklı Ürün Tercih Prensipleri
- Ünite 9 Fizik Aktivite/Egzersiz
- Ünite 10 Yaşam Biçimi
- Ünite 11 Aile İçi Şiddetin Neden Olduğu Akut ve Kronik Sağlık Sorunları

Modül: 03. Çocuk ve Ergen Sağlığı

- Ünite 1 Doğumsal Hastalık ve Sakatlıkların Saptanması
- Ünite 2 Sağlam Çocuk ve Ergen Takibi
- Ünite 3 Aşılama
- Ünite 4 Sıvı Dengesi/Suyun Yaşamsal Önemi
- Ünite 5 Döküntülü Hastalıklar Bilgisi
- Ünite 6 Beslenme
- Ünite 7 Ev İçi Solunan Hava Temizliği
- Ünite 8 Dönemler

Modül: 05. Yaşlı Sağlığı

- Ünite 1 Yaşlılıkta Sağlığı Koruma
- Ünite 2 Acil Tıbbi Durumlar
- Ünite 3 Nörolojik ve Psikiyatrik Sağlık
- Ünite 4 Cinsellik
- Ünite 5 Hastalık Yönetimi

Modül: 06. İlk Yardım

- Ünite 1 İlk Yardımın Temelleri
- Ünite 2 Ev Kazaları

- Ünite 3 Bilinç Bozukluklarında İlk Yardım
- Ünite 4 Solunum Yolu Tıkanıklıklarında İlk Yardım
- Ünite 5 Kanamalı Durumlarda İlk Yardım
- Ünite 6 Suda Boğulmalarda İlk Yardım
- Ünite 7 Kesici Delici Alet Yaralanmalarında İlk Yardım
- Ünite 8 Elektrik Çarpmalarında İlk Yardım
- Ünite 9 Sıcak Çarpmalarında İlk Yardım
- Ünite 10 Yanıklarda İlk Yardım
- Ünite 11 Donmalarda İlk Yardım
- Ünite 12 Kırıklarda İlk Yardım
- Ünite 13 Zehirlenmelerde İlk Yardım
- Ünite 14 Havalede İlk Yardım
- Ünite 15 Hayvan Zararlarında İlk Yardım
- Ünite 16 Organ Kopmalarında İlk Yardım
- Ünite 17 Yabancı Cisim Kaçmasında İlk Yardım

3.3.6. Yetişkin Bekârlar İçin Eğitim Paketi

Alan: Eğitim-İletişim

Modül: 02. Evlilik ve Aile Hayatı

- Ünite 1 Aşk ve Sevgi Üzerine
- Ünite 2 Hayat Arkadaşımı Nasıl Seçebilirim?

Alan: Hukuk

Modül: 01. Hukuk Okuryazarlığı

- Ünite 1 Temel Kişiler
- Ünite 2 Mahkemeler, Emniyet ve Kolluk Güçleri
- Ünite 3 İhtilafın Tarafları ve Tarafların Sıfatları
- Ünite 4 Hukuki Sonuç Doğuran Belgeler

Modül: 02. Kişi Hakları

- Ünite 1 Yaşama ve Sağlık Hakkı
- Ünite 2 Özel Hayatın Gizliliği

- Ünite 3 Konut Dokunulmazlığı
- Ünite 4 Aile Hayatının Korunması
- Ünite 5 Eğitim Hakkı
- Ünite 6 Dilekçe Hakkı
- Ünite 7 Düşünce ve Kanaat Hürriyeti
- Ünite 8 Basın Özgürlüğü
- Ünite 9 Din ve Vicdan Özgürlüğü

Modül: 04. İş Hayatı ve Hukuk

- Ünite 1 Çalışma Durumları
- Ünite 2 İşçi Hakları ve Yükümlülükleri
- Ünite 3 İşveren Hakları ve Yükümlülükleri
- Ünite 4 İş Sağlığı ve Güvenliği
- Ünite 5 Emekli Olmak

Alan: İktisat

Modül: 01. Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi (Alt gelir grubu aileler için)

- Ünite 1 Finansal Planlama
- Ünite 2 Finansman Olanakları
- Ünite 3 Kredi Kartı Kullanımı
- Ünite 4 Gerçekçi Bir Finansal Planlama

Modül: 02. Finansal Okuryazarlık (Orta ve üst gelir grubu aileler için)

- Ünite 1 Finansa Giriş
- Ünite 2 Bütçeleme
- Ünite 3 Tasarruf
- Ünite 4 Kredi Kartı Kullanımı
- Ünite 5 Borç Yönetimi
- Ünite 6 Finansal Müzakere

Modül: 03. Enerji Tasarrufu

- Ünite 1 Enerji Kullanımı, Ülke Ekonomisi ve Çevre
- Ünite 2 Konutlarda Enerji
- Ünite 3 Taşıtlarda Enerji Verimliliği

Modül: 04. Aile ve Alışveriş

- Ünite 1 İhtiyaç Analizi
- Ünite 2 Alışverişin Temel Kavramları
- Ünite 3 Mesafeli Alışveriş
- Ünite 4 Kapıdan Satış
- Ünite 5 Sorun Çözme Mekanizmaları

Modül: 05. Küçük (Mikro) Ölçekli İşletme Girişimciliği

- Ünite 1 Girişimciliğe Giriş
- Ünite 2 Yeni İş Kurma Süreci
- Ünite 3 Sıfırdan Başlamak
- Ünite 4 İş Stratejileri
- Ünite 5 İş Planı
- Ünite 6 İşin Finansmanı
- Ünite 7 Ülkemizde Girişimciliğe Destek Veren Kurumlar ve Destek Koşulları
- Ünite 8 İşletmenin Büyümesi

Alan: Medya

Modül: 01. Medyayı Tanımak

- Ünite 1 Medya Okuryazarlığı: Nedir, Ne İşe Yarar?
- Ünite 2 Kitle İletişimi ve Medya
- Ünite 3 Medyanın Türleri
- Ünite 4 Medya: İşleyiş, Aktörler ve Ahlaki İlkeler
- Ünite 5 Temel Kavramlar
- Ünite 6 Haber ve Unsurları

Modül: 02. Medyayı Kavramak

- Ünite 1 Medya İçeriğinin Oluşum Süreci ve Aşamaları
- Ünite 2 İçerik Oluşumunda Belirleyici Ulusal ve Küresel Etkenler
- Ünite 3 Medya Dili
- Ünite 4 İnternet ve Yeni Medya
- Ünite 5 Reklamın Amaç ve Stratejileri

Ünite 6 Medya, Şiddet ve Cinsellik

Ünite 7 Medya ve Toplum

Modül: 03. Bilinçli Medya Kullanımı

Ünite 1 Bir İhtiyaç Olarak Medya

Ünite 2 Bilgi Kaynağı Olarak Medyanın Kullanımı

Ünite 3 Eğlence Aracı Olarak Medyanın Kullanımı

Ünite 5 Reklam, Tüketim ve Aile

Ünite 6 Şikâyet ve Denetim Mekanizmaları

Alan: Sağlık

Modül: 01. Sağlık Okuryazarlığı

Ünite 1 Temel Kavramlar

Ünite 2 Solunum Sistemi

Ünite 3 Dolaşım Sistemi

Ünite 4 Sindirim Sistemi

Ünite 5 Sinir Sistemi

Ünite 6 Endokrin Sistem

Ünite 7 Kas-İskelet Sistemi

Ünite 8 Üreme ve İdrar Yolları Sistemi

Ünite 9 Kan ve Bağışıklık Sistemi

Ünite 10 Görmek ve İşitmek

Ünite 11 Cilt ve Ekleri

Ünite 12 Normal Beden Fonksiyonları

Ünite 13 Sağlık Çalışanlarının Dilini Anlamak

Ünite 14 Sağlık Sistemini ve Sağlık Çalışanlarını Tanımak

Modül: 02. Sağlıklı Yaşama ve Hastalıklardan Korunma

Ünite 1 Sağlık Bilgisi

Ünite 2 Hastalık Bilgisi

Ünite 3 Kronik Hastalık Yönetimi

Ünite 4 Meslek Hastalıkları ve İş Kazalarından Korunma

Ünite 5 Koruyucu Hekimlik

- Ünite 6 Kişisel Hijyen
- Ünite 7 Beslenme
- Ünite 8 Sağlıklı Ürün Tercih Prensipleri
- Ünite 9 Fizik Aktivite/Egzersiz
- Ünite 10 Yaşam Biçimi
- Ünite 11 Aile İçi Şiddetin Neden Olduğu Akut ve Kronik Sağlık Sorunları

Modül: 05. Yaşlı Sağlığı

- Ünite 1 Yaşlılıkta Sağlığı Koruma
- Ünite 2 Acil Tıbbi Durumlar
- Ünite 3 Nörolojik ve Psikiyatrik Sağlık
- Ünite 4 Cinsellik
- Ünite 5 Hastalık Yönetimi

Modül: 06. İlk Yardım

- Ünite 1 İlk Yardımın Temelleri
- Ünite 2 Ev Kazaları
- Ünite 3 Bilinç Bozukluklarında İlk Yardım
- Ünite 4 Solunum Yolu Tıkanıklıklarında İlk Yardım
- Ünite 5 Kanamalı Durumlarda İlk Yardım
- Ünite 6 Suda Boğulmalarda İlk Yardım
- Ünite 7 Kesici Delici Alet Yaralanmalarında İlk Yardım
- Ünite 8 Elektrik Çarpmalarında İlk Yardım
- Ünite 9 Sıcak Çarpmalarında İlk Yardım
- Ünite 10 Yanıklarda İlk Yardım
- Ünite 11 Donmalarda İlk Yardım
- Ünite 12 Kırıklarda İlk Yardım
- Ünite 13 Zehirlenmelerde İlk Yardım
- Ünite 14 Havalede İlk Yardım
- Ünite 15 Hayvan Zararlarında İlk Yardım
- Ünite 16 Organ Kopmalarında İlk Yardım
- Ünite 17 Yabancı Cisim Kaçmasında İlk Yardım

3.3.7. Ebeveynlik Odaklı Eğitim Paketi

Alan: Eğitim-İletişim

Modül: 01. Hayatın İlk Çeyreği

- Ünite 1 Anne Baba Olmak ve Çocuk Gelişiminde Temel Kavramlar
- Ünite 2 0-2 Yaş Çocuğundan Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?
- Ünite 3 2-6 Yaş Çocuğundan Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?
- Ünite 4 6-11, 12 Yaş Çocuğundan Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?
- Ünite 5 Çocuk Yetiştirmede Güncel Konular
- Ünite 6 11, 12-18 Yaş Çocuğundan Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?
- Ünite 7 Çocukluk ve Gençlik Yıllarında Görülen Yaygın Davranış Problemlerini Anlamak ve Başa Çıkmak

Modül: 03. Aile Yaşam Becerileri

- Ünite 4 Etkili ve Yetkin Ebeveynlik

Modül: 04. Okul ve Aile

- Ünite 1 Okul Aile İlişkileri
- Ünite 2 Evde Öğrenme
- Ünite 3 Evde Kitap ve Okuma
- Ünite 4 Okul Problemleri
- Ünite 5 Günlük Aktivitelerle Öğrenme

Alan: Hukuk

Modül: 03. Aile Hukuku

- Ünite 4 Aile ve Çocuklar

Alan: Medya

Modül: 03. Bilinçli Medya Kullanımı

- Ünite 1 Bir İhtiyaç Olarak Medya
- Ünite 2 Bilgi Kaynağı Olarak Medyanın Kullanımı
- Ünite 3 Eğlence Aracı Olarak Medyanın Kullanımı
- Ünite 4 Medya ve Çocuk
- Ünite 5 Reklam, Tüketim ve Aile
- Ünite 6 Şikâyet ve Denetim Mekanizmaları

3.3.8. Çift İlişkisi Odaklı Eğitim Paketi

Alan: Eğitim-İletişim

Modül: 02. Evlilik ve Aile Hayatı

- Ünite 4 Sağlıklı Çift İlişkisinin Temel Faktörleri
- Ünite 5 Evlilik Çatışmasına Sebep Olan Faktörler ve Çözüm Yolları
- Ünite 6 Kadın, Erkek ve Cinsellik
- Ünite 7 Çiftlerin Birlikte Kaliteli Zaman Geçirmeleri
- Ünite 8 Ailede Rol Dağılımı
- Ünite 9 Akrabaların Evlilik İlişkisine Etkileri
- Ünite 10 Anne Baba Olmaya Geçiş
- Ünite 11 Sağlıklı-Fonksiyonel Ailenin Temel Özellikleri
- Ünite 12 Ailenin Sağladığı İmkânlar ve Güçler
- Ünite 13 Aile Birlikteliğinin Önemi ve Desteklenmesi

Modül: 03. Aile Yaşam Becerileri

- Ünite 1 Aile İçi İletişimin Temel Unsurları
- Ünite 2 Ailenin Kendi Doğal Kaynaklarını Kullanma Yoluyla Problem Çözme Becerisinin Kazanılması
- Ünite 3 Bir Kriz Durumu Olarak Boşanma Olgusu
- Ünite 5 Yaşam Boyu Değişen Rollere Uyum

Alan: Hukuk

Modül: 03. Aile Hukuku

- Ünite 1 Hukuken Aile ve Evlilik
- Ünite 3 Evliliğe Bağlı Mali Konular
- Ünite 5 Aile İçi Şiddet
- Ünite 8 Boşanma

Alan: Sağlık

Modül: 04. Üreme Sağlığı ve Sağlıklı Annelik

- Ünite 1 Üreme ve Cinsel Sağlık
- Ünite 9 Menopoz
- Ünite 10 Andropoz

3.3.9. Temel Beceriler Paketi

Alan: Eğitim-İletişim

Modül: 03. Aile Yaşam Becerileri

- Ünite 1 Aile İçi İletişimin Temel Unsurları
- Ünite 2 Ailenin Kendi Doğal Kaynaklarını Kullanma Yoluyla Problem Çözme Becerisinin Kazanılması

Alan: Hukuk

Modül: 01. Hukuk Okuryazarlığı

- Ünite 1 Temel Kişiler
- Ünite 2 Mahkemeler, Emniyet ve Kolluk Güçleri
- Ünite 3 İhtilafın Tarafları ve Tarafların Sıfatları
- Ünite 4 Hukuki Sonuç Doğuran Belgeler

Modül: 02. Kişi Hakları

- Ünite 1 Yaşama ve Sağlık Hakkı
- Ünite 2 Özel Hayatın Gizliliği
- Ünite 3 Konut Dokunulmazlığı
- Ünite 4 Aile Hayatının Korunması
- Ünite 5 Eğitim Hakkı
- Ünite 6 Dilekçe Hakkı
- Ünite 7 Düşünce ve Kanaat Hürriyeti
- Ünite 8 Basın Özgürlüğü
- Ünite 9 Din ve Vicdan Özgürlüğü

Alan: İktisat

Modül: 01. Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi (Alt gelir grubu aileler için)

- Ünite 1 Finansal Planlama
- Ünite 2 Finansman Olanakları
- Ünite 3 Kredi Kartı Kullanımı
- Ünite 4 Gerçekçi Bir Finansal Planlama

Modül: 02. Finansal Okuryazarlık (Orta ve üst gelir grubu aileler için)

- Ünite 1 Finansa Giriş
- Ünite 2 Bütçeleme
- Ünite 3 Tasarruf
- Ünite 4 Kredi Kartı Kullanımı
- Ünite 5 Borç Yönetimi
- Ünite 6 Finansal Müzakere

Modül: 03. Enerji Tasarrufu

- Ünite 1 Enerji Kullanımı, Ülke Ekonomisi ve Çevre
- Ünite 2 Konutlarda Enerji
- Ünite 3 Taşıtlarda Enerji Verimliliği

Modül: 04. Aile ve Alışveriş

- Ünite 1 İhtiyaç Analizi
- Ünite 2 Alışverişin Temel Kavramları
- Ünite 3 Mesafeli Alışveriş
- Ünite 4 Kapıdan Satış
- Ünite 5 Sorun Çözme Mekanizmaları

Alan: Medya

Modül: 01. Medyayı Tanımak

- Ünite 1 Medya Okuryazarlığı: Nedir, Ne İşe Yarar?
- Ünite 2 Kitle İletişimi ve Medya
- Ünite 3 Medyanın Türleri
- Ünite 4 Medya: İşleyiş, Aktörler ve Ahlaki İlkeler
- Ünite 5 Temel Kavramlar
- Ünite 6 Haber ve Unsurları

Modül: 02. Medyayı Kavramak

- Ünite 1 Medya İçeriğinin Oluşum Süreci ve Aşamaları
- Ünite 2 İçerik Oluşumunda Belirleyici Ulusal ve Küresel Etkenler
- Ünite 3 Medya Dili
- Ünite 4 İnternet ve Yeni Medya
- Ünite 5 Reklamın Amaç ve Stratejileri
- Ünite 6 Medya, Şiddet ve Cinsellik
- Ünite 7 Medya ve Toplum

Alan: Sağlık

Modül: 01. Sağlık Okuryazarlığı

- Ünite 1 Temel Kavramlar
- Ünite 2 Solunum Sistemi
- Ünite 3 Dolaşım Sistemi
- Ünite 4 Sindirim Sistemi

- Ünite 5 Sinir Sistemi
- Ünite 6 Endokrin Sistem
- Ünite 7 Kas-İskelet Sistemi
- Ünite 8 Üreme ve İdrar Yolları Sistemi
- Ünite 9 Kan ve Bağışıklık Sistemi
- Ünite 10 Görmek ve İşitmek
- Ünite 11 Cilt ve Ekleri
- Ünite 12 Normal Beden Fonksiyonları
- Ünite 13 Sağlık Çalışanlarının Dilini Anlamak
- Ünite 14 Sağlık Sistemini ve Sağlık Çalışanlarını Tanımak

Modül: 02. Sağlıklı Yaşama ve Hastalıklardan Korunma

- Ünite 1 Sağlık Bilgisi
- Ünite 2 Hastalık Bilgisi
- Ünite 3 Kronik Hastalık Yönetimi
- Ünite 4 Meslek Hastalıkları ve İş Kazalarından Korunma
- Ünite 5 Koruyucu Hekimlik
- Ünite 6 Kişisel Hijyen
- Ünite 7 Beslenme
- Ünite 8 Sağlıklı Ürün Tercih Prensipleri
- Ünite 9 Fizik Aktivite/Egzersiz
- Ünite 10 Yaşam Biçimi
- Ünite 11 Aile İçi Şiddetin Neden Olduğu Akut ve Kronik Sağlık Sorunları

4. AEP'in Yapısı

- AEP'te öncelikle alanlara özgü amaçlar tanımlanmıştır.
- Programda kazanımlar alanlara göre hazırlanmıştır. Her alanın farklı sayıda kazanım ifadesi vardır. Her bir alan kazanımı önce alan kısaltması ardından kazanım numarasını içerecek şekilde (HUK 5, SAĞ 14 gibi) kodlanmıştır.
- Programın etkin ve esnek bir şekilde uygulamaya dönüşebilmesi için AEP, modüller şeklinde tasarlanmıştır. Modüller için ise alan amaçları ile bağlantılı hedefler, ünite başlıkları, konu başlıkları ve açıklamaları içeren tablolar hazırlanmıştır. Her ünitenin ilgili kazanımları da bu tablolar içerisinde yer almaktadır. Modüller için ayrıca eğitici ve katılımcıların istifade edebileceği kurumların listeleri sunulmuştur.
- AEP farklı, yer ve zamana göre bir bütün olarak uygulanabileceği gibi ihtiyaç ve ilgiye göre seçilen modüllerinin birbirinden bağımsız olarak uygulanabilir olmasına dikkat edilmiştir.
- AEP'in modülleri bütünlük içerisinde tasarlanmıştır. Uygun olan yerlerde, işlenen konuda daha ayrıntılı bilgi içeren modüllere yönlendirmeler yapılmıştır.
- AEP'in bazı alanlarında (örn. eğitim-iletişim) sarmallık ilkesi esas alınmış, böylece yeterli sıklıkla geriye ya da ileriye gönderme yapılarak öğrenilenlerin pekiştirilmesi ve daha etkili öğrenmeler hedeflenmiştir.

4.1. Programın İçeriği

Bu program ailelerin, aile eğitimiyle ilgili temel ihtiyaçları dikkate alınarak geliştirilmiş 5 alanda toplam 23 modülden oluşmaktadır.

4.1.1. Aile Eğitim ve İletişimi Alanı

Aile Eğitim ve İletişimi alanında yer alan modüllerle, aile hayatını bütüncül ve güce dayalı bir anlayışla ele almak, yaşamın farklı dönemlerinde yaşanabilecek

sorunlar hakkında bilgi vermek ve bu sorunların çözümüne hizmet edecek farkındalık ve becerileri kazandırmak, aile kurma ve aile olma sürecinde problem ortaya çıkmadan önce yapılan müdahaleler aracılığıyla toplumsal yararı yüksek, zararı önleyici bir hareketi yaşama geçirmek amaçlanmaktadır. Bu amaçla oluşturulan programda yer alan modüller şunlardır:

- (1) Hayatın İlk Çeyreği (0-18 Yaş Gelişimi)
- (2) Evlilik ve Aile Hayatı
- (3) Aile Yaşam Becerileri
- (4) Okul ve Aile

4.1.2. Hukuk Alanı

Hukuk alanında yer alan modüllerle, yaşamsal pratiğin aile için en çok gerektirdiği hukuk bilgisini belirlemek, bu bilgiyi en sade ve anlaşılır dilde aktarmaya hazır hâle getirmek, bu sayede hak ve ödevlerinin farkında aile bireyleri oluşmasını desteklemek ve nihayetinde böylece daha az ihtilaf ve daha çok uzlaşma sağlanmasına katkıda bulunmak amaçlanmaktadır. Bu amaçla oluşturulan programda yer alan modüller şunlardır:

- (1) Hukuk Okuryazarlığı
- (2) Kişi Hakları
- (3) Aile Hukuku
- (4) İş Hayatı ve Hukuk
- (5) Özel Gereksinim Grupları

4.1.3. İktisat Alanı

İktisat alanında yer alan modüllerle, aile yaşamının en önemli bileşenlerinden biri olan iktisadi süreçlerle ilgili olarak, ailelere farkındalık kazandırmak, ailelerin

mevcut iktisadi kaynaklarını verimli ve etkili kullanabilmesini sağlamak ve küçük girişimler konusunda temel bilgileri edinmelerini temin etmek, harcama ve tüketimlerini ihtiyaca uygun olarak yapabilmelerine katkıda bulunmak, tasarruf alışkanlığını kazanarak çevreye karşı duyarlı bir yaşam sürebilmelerini desteklemek amaçlanmaktadır. Bu amaçla oluşturulan programda yer alan modüller şunlardır:

- (1) Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi
- (2) Finansal Okuryazarlık
- (3) Enerji Tasarrufu
- (4) Aile ve Alışveriş
- (5) Küçük (Mikro) Ölçekli İşletme Girişimciliği

4.1.4. Medya Alanı

Medya alanında yer alan modüllerle, aile üyelerinin ve aile olmaya aday bireylerin medya karşısında hem bilişsel hem duyuşsal hem de estetik ve etik açıdan donanımlı ve güçlü olabilmelerini sağlamak, medya imkânlarından en üst seviyede faydalanmalarına ve gelebilecek zararları da en aza indirebilecek bilgi ve beceriye sahip olmalarına katkıda bulunmak amaçlanmaktadır. Bu amaçla oluşturulan programda yer alan modüller şunlardır:

- (1) Medyayı Tanımak
- (2) Medyayı Kavramak
- (3) Bilinçli Medya Kullanımı

4.1.5. Sağlık Alanı

Sağlık alanında yer alan modüllerle, tıp bilimini kullanarak aile sağlığını korumaya ve geliştirmeye, dolayısıyla ailenin ömrünü uzatmaya ve yaşam kalitesini yükseltmeye katkıda bulunmak hedeflenmektedir. Ailenin sağlığını iyileştirerek;

toplum sağlığını iyileştirmek hastalıklarla daha etkin savaşmak, sağlık maliyetlerini en aza indirerek ve verimliliği arttırarak daha güçlü toplum hâline gelmek diğer amaçlardır. Bu amaçlarla oluşturulan programda yer alan modüller şunlardır:

- (1) Sağlık Okuryazarlığı
- (2) Sağlıklı Yaşama ve Hastalıklardan Korunma
- (3) Çocuk ve Ergen Sağlığı
- (4) Üreme Sağlığı ve Sağlıklı Annelik
- (5) Yaşlı Sağlığı
- (6) İlk Yardım

Böylece bu programı bitiren ailelerin *aile eğitim ve iletişimi, iktisat, hukuk, medya ve sağlık* alanlarıyla ilgili temel bilgi ve becerileri kazanmış öğrenenler olması hedeflenmiştir.

4.2. Hedefler

Eğitim, bireylerde kendi yaşantıları ya da tekrar yoluyla, çevreyle karşılıklı etkileşimde bulunarak bilgi, tutum, beceri ve davranışlarında meydana gelen oldukça kalıcı olan, gözlenebilir davranış değişiklikleridir. Modüllerin her birinin ayrı bir eğitim programı olarak geliştirildiği AEP’te hedefler de modül bazında ele alınmıştır. Hedefler, bir modülün ilişkili olduğu tüm kazanımların toplamında ortaya çıkması beklenen sonuçlardır. Hedef ifadeleri kazanımlara göre daha genel ifadelerdir ve eğitime katılacak bireylerde gelişmesi beklenen kompleks ve bütüncül sonuçları göstermektedir.

4.3. Ünite ve Konular

AEP’te eğitim programının konu içerikleri üniteler ve konular bölümünde gösterilmektedir. Bir modül birden fazla üniteden oluşmaktadır. Bir ünite ise çoğunlukla birden fazla konu başlığını içermektedir. Program için geliştirilen mater-

yallerde konunun çerçevesi söz konusu başlıklara göre oluşturulmuştur. Ayrıca program uygulamalarında konuların işlenme sırası ve ayrıntı düzeyi ünite ve konu başlıklarında yer alan sistematığe göre verilecektir. Ünitelerin her biri yer aldığı modüldeki diğer ünitelerden bağımsız bir şekilde uygulanabilir.

AEP'ten hareketle hazırlanan katılımcı kitaplarında ünite başlıkları katılımcıların daha kolay takip edebilmesi amacıyla teknik dilden arındırılmış şekilde verilmiştir. Başlıklar değiştirilirken ifadelerde anlam kayıplarının olmamasına özen gösterilmiştir.

4.4. Kazanımlar

Kazanımlar, eğitim sürecinin sonunda katılımcıların edinecekleri bilgi, davranış, beceri ve tutumları kapsamaktadır. Bu nedenle, öğrenenlerin gelişmeleri, modüllerdeki kazanımların edinilmesine bağlıdır. Kazanımlar, programda modüllerin içerik yapısına ve öğrenenlerin gelişim düzeyine göre verilmiş olup kazanımların yazılımında bir mantık bütünlüğü ve tutarlılığı gözetilmiştir. Kazanımlar ölçülebilirlik, dolayısıyla gözlenebilirlik kriterlerine uygun olarak hazırlanmıştır. Program uygulamalarında kazanımlar eğitimcilerin konuları hangi amaçla ele alması gerektiğini göstermektedir. AEP'te kazanımlar program tablosunda numaralarla gösterilmiş, daha sonra her ünitenin yanında ünite ile ilgili kazanımların numaraları verilmiştir.

4.5. Açıklamalar

Programın açıklamalar bölümü, uygulamacılara ve materyal geliştireceklere ilgili ünitenin sınırlarını ve vurgularını göstermek amacıyla tasarlanmıştır. Ayrıca farklı modüllerde yer alan ve birbirleriyle ilişkili olan ünitelere göndermeler yapılarak modüller arası ilişkiler vurgulanmıştır. Böylece uygulamacılar bir modül kapsamında belli bir konunun bir kısmına değinirken bir başka modül kapsamında bir başka kısmına değinmeyi planlayabileceklerdir. Bu da hem içeriğin belli bir hiyerarşi içinde sunulmasını hem de tekrarlar aracılığıyla pekiştirilmesini sağlayacaktır.

4.6. Önerilen Süre

Bu başlıklar altında belirtilen süreler ünitelerin yapısı ve hedeflediği kazanımların niteliğine bağlı olarak uygulamacı uzmanların görüşlerine göre öneri olarak tespit edilmiştir. Her bir ünite için belirtilen süreler ilgili kazanımların gerçekleştirilmesi için öngörülen asgari sürelerdir. Programı uygulayacak olan kurumlar ve eğiticileri, katılımcıların ilgi ve gereksinimlerine göre bu süreleri daha uzun tutabileceklerdir. Katılımcıların ünitelerde yer alan konularla ilgili bilgi, davranış, tutum ve beceri düzeylerinin ortalamanın üzerinde olması durumunda ise belirtilen süreleri kısa tutabileceklerdir. Ünitelerin konu yoğunluğunun önemli ölçüde değiştiği durumlarda süreler, üniteler arasında ikame edilebilecektir.

4.7. Eğitici ve Katılımcının Başvurabileceği Kurum ve Kuruluşlar

AEP'te yetişkinlerin kendi deneyimlerinden ve bireysel öğrenme süreçlerinden yüksek verim elde ettiği gerçeğinden yola çıkılarak örgün eğitim müfredatlarında pek yer verilmeyen (1) eğiticinin başvurabileceği kurum ve kuruluşlar ve (2) eğiticinin katılımcıları yönlendirebileceği kurum ve kuruluşlara dair listeler sunulmuştur. Bu bölümde sıralanan kurum ve kuruluşlar, eğitici ve katılımcılara fikir vermesi açısından programda yer almıştır. Tavsiye niteliğinde değildir.

4.8. Değerler

Değer, bir toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlayan ve üyelerinin çoğunluğu tarafından kabul edilmiş ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır. Herhangi bir kişinin, modelin, amacın ve sosyo-kültürel olgunun önemini ölçmeye yarayan ölçütler olarak değerler, insanların hayat görüşü ve hayat felsefelerini oluşturur; amaçlarına, ideallerine, düşünce biçimine ve davranışlarına rehberlik eder; isteyen, ihtiyaç duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında ortaya çıkarlar. İnsanların ihtiyaç ve istemeleri farklı olduğundan sayısız değer türü vardır: Estetik, teorik (bilimsel), ekonomik, siyasal, sosyal ve dinsel değerler (Güngör, 1998). AEP'in kişisel bakımdan, insan ilişkileri bakımından, ekonomik

hayat bakımından ve toplum hayatı bakımından gözetdiği ve vurguladığı değerler programda içkin olarak bulunmaktadır. Örneğin adalet, azim, bağımsızlık, bağışlayıcılık, bilimsellik, bireysel farklılıkları kabullenme, cesaret, cömertlik, çalışkanlık, dayanışma, demokrasi bilinci, diğerkâmlık, doğa sevgisi, doğruluk-dürüstlük, dostluk, duyarlı olmak, fedakârlık, görev bilinci, hoşgörü, iyi niyet, kanaat, kardeşlik, merhamet, nezaket, ölçülülük, öz denetim, özgürlük, sadelik, samimiyet, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, tutumluluk, üretkenlik, vefa, verimlilik, yapıcı olma, yardımseverlik. Bu ve benzer değerlerden hangilerinin vurgulanacağı, programın uygulandığı zamana, mekâna ve yapılan araştırmaların verilerine bağlı olarak uygulama ekibince belirlenecektir.

5. AEP'in Öğrenme-Öğretme Yaklaşımı

Program, ülkemizde genel kabul görmüş öğrenen merkezli yapılandırmacı yaklaşımın ilkelerine uygun olarak hazırlanmıştır. Bilgi, beceri ve tutum değişimine yönelik kazanımların dengeli biçimde yer aldığı programın uygulamalarında içeriğin etkileşimli metotlarla gerçekleştirilmeli, katılımcıların pasif kalmasını önleyici teknikler kullanılmalıdır. Program yetişkin katılımcılarla gerçekleştirileceğinden yetişkin eğitiminin şu ayırt edici özelliklerini de dikkate almaktadır:

- Yetişkinlere yönelik eğitim programları, programa katılacak kişilerin gereksinim ve ilgilerini merkeze alır.
- Eğitim içerikleri yetişkinlerin karşılaştıkları problemleri çözmelerine yardımcı olacak nitelikte tasarlanır.
- Yetişkinlerin eğitime fiziksel ve duygusal katılımlarını arttırmak için eğitim içeriğinin katılımcının yaşamına muhtemel katkıları vurgulanır.
- Vaka analizleri ve problem çözme gibi yaşam becerilerini geliştirecek yöntemler öncelenir.

AEP'te yer alan modül veya ünitelerin büyük bölümü ders ortamında uygulanabilecek niteliktedir. Kazanımların elde edilmesinde dersin işlenişinin belli bir sistematik ve standartta olması öğrenmeyi kolaylaştırarak verimi artıracaktır. Bir dersin işlenişi ana hatlarıyla üç aşamalı bir süreçtir. Bunlar sırasıyla (1) konuya giriş, (2) sunuş ve uygulama ile (3) pekiştirme ve sonlandırmadır.

- **Konuya Giriş:** Konuya giriş, öğrenenin duygusal ve zihinsel yönden derse yöneltilmesidir. Yetişkinler genellikle, bir iş ortamı veya gündelik yaşamda kullanılabilen bilgi ve becerileri bir an önce kazanmak isterler. Bu açıdan karşılaştıkları problemleri hızla çözebilecek eğitimlere ilgi duyarlar. Bu nedenle programa katılacakların gereksinimleri ve ilgileri ile işlenecek konu arasındaki bağlantının sıkı biçimde kurulması gereklidir. Öğretim etkinliklerinin başında katılımcıların bu programa neden katıldıkları, genel anlamda ve özel olarak neler bekledikleri tartışılmalı, eğitim sonunda elde edilecek bilgilerin nasıl kullanılabilceğine dair örnekler verilmelidir.
- **Sunuş ve Uygulama:** Dersin sunulması aşaması kazanımların elde edileceği aşamadır. Bu süreçte konunun özellikle öğrenenlerin algı düzeyine uygun, açık, anlaşılır ve sistematik biçimde sunulması önem arz etmektedir. Sunuşu konuyla ilgili uygulamalar takip etmelidir. Öğrenenlerin aktif biçimde derse katılmaları açısından grubun yapısına bağlı olarak seçilip uygulanacak öğretim yöntemi ve teknikleri dersin sunulmasında anahtar bir işlev icra eder. Yetişkinlerin ilgi odağının sorun çözme, gündelik hayat problemlerinin üstünden gelme olduğu düşünüldüğünde bu süreçte bütün katılımcıların konuya dâhil olmasını sağlayıcı etkinlikler özellikle tercih edilmelidir.
- **Pekiştirme ve Sonlandırma:** Öğrenmenin kalıcılığını sağlayan başlıca yöntem tekrardır. Derste öğrenilen konuların büyük bölümü öğrenmenin gerçekleşmesinin hemen ardından unutulmaktadır. Bazen de dersin işlenişi sırasında ayrıntılara boğulan katılımcılar konular arasındaki bütünlüğü kaybedebilmektedir. Bu nedenle ders sonlarında işlenen konunun en kolay hatırlanabilecek ana hatları hatırlamayı kolaylaştıran teknikler kullanılarak tekrar sunulmalıdır. Bu aşamada, katılımcıların eğitim sürecinin neresinde buldukları ve

ilerleme durumları da ifade ediliyor ve böylece bir tatmin duygusu oluşturacak biçimde ders sonlandırılır.

Bu genel çerçevenin ardından programın öğrenme-öğretme sürecinde etkinliklere temel oluşturan anlayışlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Öğrenme etkinlikleri/yaşantıları, öğrenenler/eğitilenler için anlamlı ve önemli olmalıdır.
- Öğrenme etkinlikleri/yaşantıları, öğrenenlerin/eğitilenlerin psiko-sosyal, bilişsel ve duyuşsal gelişimlerine uygun olmalıdır.
- Etkili bir öğrenme etkinliği, öğrenenlerin gönüllü ve istekli katılımını gerektirir. Bu nedenle öğrenenlerin beklenti ve gereksinimleri dikkate alınmalıdır.
- Öğrenme etkinliklerinin düzenlenmesinde, yöntem ve tekniklerin seçiminde, öğrenenlerin özellikleriyle varsa görüş ve önerileri değerlendirilmelidir.
- Eğitimlerde yalnızca bilgiyi aktarmak değil bilginin hangi durumlarda, nerede ve nasıl kullanılacağıyla, yeni durumlara transferi temel amaç olarak alınmalıdır.
- Eğitici, öğrenenlere öğrenmeyi öğretmeyi temel almalıdır.
- Öğrenenlerin, bireysel özellik ve farklılıklarına saygı gösterilmelidir.
- Öğrenenlerin ilgili ön bilgileri açığa çıkarılmalı ve kendi bilgi ve düşüncelerinin farkında olmaları sağlanmalıdır.
- Öğrenenlerin ileri sürülen alternatif düşünceler üzerinde düşünmeleri, bu düşünceleri tartışmaları ve değerlendirmeleri teşvik edilmelidir.
- Tartışmalar ve etkinlikler, öğrenenlerin bilimsel olarak kabul edilen bilgi ve anlayışları kendilerinin içselleştirmelerine fırsat verecek şekilde yönlendirilmelidir.
- AEP'in uygulamasında öğrenmelere uygun ve destekleyici bir ortam oluşturulmalıdır.
- Öğrenme süreci, neyin ne kadar öğrenildiğiyle nelerin neden öğrenilmediğini belirlemeye yönelik bir anlayışla ele alınarak değerlendirilmelidir.

6. Öğretme Yöntem ve Teknikleri

Ailelerle çalışılırken kullanılacak çeşitli metotlardan söz etmek mümkündür. Seçilen tekniklerin grup içerisinde var olabilecek çeşitli öğrenme stillerine sahip bireylere hitap edebilecek yeterlilikte olmasına, farklı kültürlerden bireylerin kullanımına uygun olmasına dikkat etmek önemlidir. Bu teknikler arasında en çok kullanılanları şunlardır:

- Grup tartışmaları: Katılımcıların fikirlerini beyan ettikleri serbest tartışma ortamlarıdır. Bu tartışma ortamlarında aşağıdaki teknikler uygulanmaktadır:

Yapılandırıcı tartışma: Amacı ve hedefi belli olan ve uygulamacı tarafından yönlendirilen tartışma.

Bağlantılandırma: Grubun soruları, fikirleri ve yorumları arasındaki ortak noktalara dikkat çekme.

Özetleme: Öğrenmeyi desteklemek amacıyla oturum boyunca sergilenen en önemli fikirlerin vurgulanması.

Soruları cevaplandırma: Gelen her sorunun yanıtlanması değil, işbirlikçi ve kolaylaştırıcı bir yaklaşımla soruların yönetilmesi.

- Hayat hikâyeleri: Didaktik öğretme çabalarından ziyade katılımcıların duygularını harekete geçirerek öğrenmeyi kolaylaştırıcı gerçek yaşam deneyimlerini aktarmalarını sağlayan bir uygulamadır. Bunun için kullanılan yöntemler arasında şunlar zikredilebilir:

Becerilerin model alınması: Eğiticinin örneğin bir ebeveyn davranışını anlatırken kendisini ebeveyn, katılımcılardan birini de çocuk rolüne sokarak kazandırmak istediği beceriyi canlandırması ve bu yolla model alınmasını kolaylaştırması.

Gerginlikten uzak bir ortamda becerilerin denenmesi: Katılımcıların birbirleriyle veya grup olarak, kazandırılmaya çalışılan beceriler üzerinde uygulamalar yapmaları.

Pekiştirmeler ve doğrulayıcı dönütler vermek: Özellikle uygulamalar esnasında uygun geri bildirimler verilmesi.

Becerilerin gerçek ortamlarda denenmesi: Özellikle ev ödevleri yoluyla ders esnasındaki kazanımların günlük hayata yansıtılması sayılabilir.

- Aile toplantıları: Genelde aileye ev ödevi olarak verilen ve aile içi duyguların paylaşımlarını desteklemek amacıyla düzenlenen haftalık özel aile toplantılarını içerir. Aile üyeleri haftanın önceden kararlaştırılmış belirli bir gün ve saatinde bir araya gelerek, önceden belirlenmiş kurallar dâhilinde birbirleriyle paylaşımlarda bulunurlar, ortak kararlar almaları desteklenir ve kendilerini birbirlerine ifade etme şansı elde ederler. Böylesi bir ev ödevine ailenin tümünün katılması ve iletişiminin desteklenmesi önemlidir. Aile üyeleri toplantılar esnasında önceden belirlenmiş bazı basit kurallara uymaları konusunda bilgilendirilirler. Katılımcıların duygularını rahatça ifade ederek problemlerine çözüm bulabilmeleri için kendilerini rahat hissetmeleri ve sözleri kesilmeden konuşmaları en önemli kuraldır (Smith, Stevens-Smith, 1992).

Bu toplantılar, amaç oluşturmak, ev işlerinin paylaşılması, aile problemlerinin çözümlenmesi, aile üyelerinden birinin başarısının kutlanması gibi amaçlarla kullanılabilir.

- Rol oynama: Rol oynama çalışması, katılımcılara belirli durumlarda insanların nasıl davrandıklarını görebilme şansı sunabilmek için kullanılmaktadır. Katılımcılar oyuna katıldıklarında davranışları izleme veya sergileme yoluyla duygular hakkında farkındalık kazanmaktadırlar.
- Film sahneleri: Popüler filmlerden evlilik ve aile ilişkilerindeki önemli noktaları işaret eden bölümlerden sekanslar kullanmak yoluyla katılımcıların izledikleri rollerle empati ve özdeşim kurabilmeleri sağlanabilmektedir.
- Eğitim amaçlı videolar: Programı desteklemek amacıyla özel olarak hazırlanmış oldukça etkileyici ve eğitimsel videolar sıklıkla kullanılmaktadır.
- Müzik ve resimler: Müziğin terapötik ve rahatlatıcı gücünden faydalanmak, müzik yoluyla konunun etkisini ve anlaşılabilirliğini arttırmak, kişilerin kendileri ve başkaları hakkında farkındalıklarını arttırmak hedeflenmektedir. Ayrıca zaman zaman şarkı sözlerinden de faydalanmak mümkündür.

- **Objel kullanımları:** Dersler esnasında konuların etkililiğini arttırabilecek her türlü obje metaforik olarak kullanılmaktadır.
- **Ev ödevleri ve öğrenme kontratları:** Katılımcıların oturumlardaki kazanımlarını pekiştirmek amacıyla ev ödevleri verilmekte, sonraki oturumların başında ise ev ödevleriyle ilgili raporlar veya yorumlar yoluyla yaşantılar paylaşılabilir. Bazı durumlarda öğrenme kontratları kullanma yoluyla oturumlar boyunca katılımcıların verilen ödevleri yapacaklarına dair anlaşma imzalamaları da istenebilmektedir.
- **Düşünce pekiştiricileri:** Katılımcıların ev ödevlerini kolaylaştırmak ve etkinliğini arttırmak amacıyla, seanslarda veya sunumlarda yer alan anahtar fikirler tek sayfalık hatırlatma kâğıtları veya kartları şeklinde hazırlanarak katılımcılara verilebilmektedir.
- **Mitlere karşılık gerçek:** Katılımcıların zihinlerinde yer alan ve onların sağlıklı düşünmelerini engelleyen mitler rasyonel gerçekliğe çevrilmek üzere çalışılır. Mitlerin doğurduğu irrasyonel düşünceler üzerinde durulur. Örneğin evlilik ilişkisini geliştirmeye ilgili bir oturumda “Evlendiler ve sonsuza dek mutlu yaşadılar.” mitinin kişide yarattığı gerçek dışı beklenti tartışılabilir (Parrott & Parrott, 1995; Stahmann & Hiebert, 1997).

Bahsedilen yöntemlerin yanı sıra AEP'in uygulanması sürecinde gerekli beceri, bilgi ve kavramların kazanımında işe koşulabilecek ve etkinliklere temel oluşturabilecek bazı öğretim yöntem ve teknikleri ise aşağıda özetlenmiştir.

Öğretme Yöntemleri ve Belli Başlı Özellikleri

Yöntem	Tanımı	Uygulaması	Temel Özellikleri
Anlatım Yöntemi	Eğiticinin konuya ilişkin bilgileri, karşısındaki pasif dinleyenlere iletmesi biçiminde uygulanan bir öğretim yöntemidir.	Derse giriş yaparken, konuyu özetlerken ya da bir konuyla ilgili bilgiyi aktarırken kullanılır. Ders formu esneklik. Belli bir dinleyici kesimine, belli bir içerik alanına, belli bir zaman sınırına, belli bir cihaz donanımına yönelik uygulanabilir.	Eğitici merkezlidir. Aynı anda çok sayıda kişiye bilgi aktarılır. Dinleyenler konu ile ilgili organize bir görüş kazanırlar. Öğrenenlere kısa sürede çok bilgi verilir. Öğrenenlere dinleme alışkanlığı kazandırılır, öğrenenlerin not alma becerileri geliştirilir. Diğer bütün öğretim yöntemleriyle birlikte kullanılabilir.
Tartışma Yöntemi	Bir konu üzerinde öğrenenleri düşünmeye yöneltmek, iyi anlaşılmayan noktaları açıklamak ve verilen bilgileri pekiştirmek amacıyla kullanılan yöntemdir.	Daha çok bir konunun kavranması aşamasında karşılıklı olarak görüşler ortaya konurken, bir problemin çözüm yolları aranırken ve değerlendirme çalışmaları yapılırken kullanılır.	Eğitici-öğrenen etkileşimi söz konusudur. Öğrenenlerin geçmiş yaşantılarından örnekler vermelerine imkân sağlar. Öğrenenlerin bir konu üzerinde kendi düşüncelerini söylemelerini ve yorum yapmalarını sağlar. Analiz, sentez ve değerlendirme gücü kazandırır.
Örnek Olay İncelemesi Yöntemi	Gerçek hayatta karşılaşılan problemlerin sınıf ortamında incelenmesi, çözülmesi yoluyla öğrenmenin sağlanması amacıyla kullanılan yöntemdir.	Öğrenenlere bir konuyu ya da bir beceriyi kazandırmak ve o konuda uygulama yaptırmak amacıyla kullanılır. Günlük hayatta karşılaşılan gerçek bir problemin çözümü için de kullanılır.	Öğrenen merkezlidir. Öğrenenlerin, bildiklerini ve kavradıklarını gerçek bir duruma uygulama şansına sahip olurlar. Öğrenenler, daha önce öğrendiklerini yeni alanlara transfer ederler. Öğrenenler bir problemi çözme, analiz edip sonuca ulaşmayı öğrenirler.
Gösterip Yaptırma Yöntemi	Bir işlemin uygulamasını, bir araç gerecin çalıştırılmasını önce gösterip açıklama; sonra da öğrenene alıştırmaya ve uygulama yaptırmaya öğretme yoludur.	Bir konuya ilişkin bilginin açıklanması ve bu bilgilerin beceriye dönüştürülmesi için gerekli uygulamaların yapılması aşamasında kullanılır.	Gösteri eğitici merkezli, yapma işlemi de öğrenen merkezlidir. Bu işlem daha çok öğrenenlerin devinimsel (psikomotor) becerileri kazanmalarında etkilidir. Bu yöntem hem görerek hem işiterek öğrenme olanağı sağladığı için öğrenenlere güven aşılır. Öğrenenler, yaparak ve yaşayarak beceri kazanırlar.
Problem Çözme Yöntemi	İstenilen hedefe varabilmek ve bir problemi çözebilmek için etkili ve yararlı olan araç ve davranışları türlü olanaklar arasından seçme, düzenleme ve sonuçlandırma amacıyla kullanılan yöntemdir.	Bir problemin çözümünde, genelleme ve sentez yapmada kullanılır.	Öğrenen merkezlidir. Öğrenenlerde ilgi, istek ve motivasyonu artırır. Daha kalıcı izli öğrenmeleri oluşturur. Bilimsel yöntemi kullanmayı öğretir ve bilimsel tutum kazandırır.
Bireysel Çalışma Yöntemi	Bir öğrenenin bireysel olarak yaparak ve yaşayarak öğrenme yoludur.	Bir öğrenenin bir konuyu kendi başına öğrenme isteği ya da kendi başına çalışma isteği olduğu zaman kullanılır.	Öğrenen merkezlidir. Öğrenen, yaparak ve yaşayarak öğrenir. Her öğrenen öğrenme durumunu kendine göre ayarlar. Öğrenme, öğrenenin ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarına uygun olarak yapılır.

Dikkat Edilecek Noktalar

Öğrenme ortamındaki bütün öğrenenlerin anlatılanları rahatlıkla iştebilmeleri için eğiticinin sesi açık ve net olmalıdır. İçerik tek tek ve anlamlı bir sıra ile anlatılmalıdır. Belli bir plana göre ve bilinenden bilinmeye, basitten karmaşığa doğru bir sıra izlenmelidir.

Eğitici kişi hitap ettiği öğrenenlerin seviyesini bilmeli ve anlatım sırasında bunu göz önünde bulundurmalıdır. Plan, kroki, grafik, diyagram, slayt, çalışma kâğıtları ve benzeri öğretim araçları sağlanmalı, bu türden araçlarla anlatım zenginleştirilmelidir.

Ara sıra sınıf tartışmalarına yer verilmeli, öğrenenlere sorular sorulmalı ve gelen yanıtlara göre konu genişletilmelidir. Anlatımdan sonra mutlaka bir değerlendirme yapılmalıdır.

Eğitici tartışma ortamı hazırlarken tartışılacak konu ya da sorunu önceden belirlemelidir.

Sınıfta topluca tartışma yapılacaksa eğitici soruyu sorup bunu tüm sınıfın tartışmasını istemelidir.

Grup tartışması yapılacaksa aynı konu sınıfta oluşturulacak küçük gruplar içerisinde tartışılmalı, daha sonra topluca tartışmaya geçilmelidir.

Tartışma yapılırken önemli hususlar tahtaya yazılmalıdır.

Bütün öğrenenlerin tartışmaya katılmaları sağlanmalıdır.

Öğrenme ortamına getirilecek örnek olayda temel ayrıntılar iyi belirlenmiş olmalıdır.

Seçilen örnek olay katılımcıların ihtiyaç ve düzeyine uygun olmalıdır.

Örnek olayda temel bir sorun bulunmalıdır.

Bu sorunun analiz edilmesi istenmeli, böylece sorun iyice anlaşılmalıdır.

Örnek olay için yönlendirici tartışma soruları önceden belirlenmeli; olayın nedeni, oluş şekli ve sonuçları üzerinde tartışmalar yoğunlaşmalıdır.

Örnek olayda elde edilen sonuçlardan ve deneyimlerden ne şekilde yararlanılacağı konusu üzerinde durulmalıdır.

Kazandırılacak beceriler önce eğitici tarafından canlandırılarak öğrenenlere gösterilmelidir.

Her öğrenene istenilen beceriyi kazanması için yeterli zaman ve tekrar yapma şansı verilmelidir.

Beceriler sırayla ve aşamalı olarak öğretilmeli, bir beceri tam öğrenilmeden diğerine geçilmemelidir.

Öğrenenlere önce basit, kolay ve yapabilecekleri işler yaptırılmalıdır.

Seyredenlerin görebileceği ve iştebileceği bir oturma düzeni sağlanmalıdır.

Dersin yapılacağı yer önceden kontrol edilip öğretime hazır hâle getirilmelidir.

Problem çözmeye izlenen yollar, tümevarım, tümdengelim, analiz ve sentezdir.

Bir problemi çözmeye izlenen yol olarak şu sıra önerilebilir:

- Problemin farkına varma
- Problemin ne olduğunu tanımlama ve sınırlama
- Problem çözümü için hipotezler oluşturma
- Veri toplama, toplanan verileri analiz edip yorumlama
- Denenceleri test edip kabul ya da reddetme
- Sonuçlandırma ve raporlama

Amaç iyi belirlenmelidir.

Zaman en iyi şekilde kullanılmalıdır.

İyi planlama yapılmalıdır.

Basılı araçlardan bilgi elde edilirken şu hususlar önerilir:

- Önemli hususların altı çizilip not alınmalıdır.
- Özet çıkarılmalıdır.
- Okuduğu kitaplardan not almasına katkı getirmesi için kartoteks düzenlenmelidir.

Öğretme Teknikleri ve Belli Başlı Özellikleri

Teknik	Tanımı	Uygulaması	Temel Özellikleri
Beyin Fırtınası	Bir konuya çözüm getirmek, karar vermek ve çok yönlü düşünce ve fikir üretmek için kullanılan bir yaratıcı düşünme tekniğidir.	Hayal yolu ile öğrenmeye imkân vererek öğrenenin aktif ve canlı olması, yaratıcı fikirlerinin ortaya çıkması için kullanılır.	Toplantının amacı ya da sorunun ne olduğu belirtilir. Zaman sınırı belirlenir, bu süre içinde herkesin özgürce katkı getirmesi istenir, söylenenler kayda alınır. Tartışma süresi bitince söylenenler işe yararlık, ekonomiklik ve kullanılabilirlik açılarından analiz edilir, değerlendirilir. Toplantı sonunda tartışmalara devam edilip edilmeyeceğine karar verilir.
Gösteri	İzleyici grubun önünde bir işin nasıl yapılacağını göstermek ya da genel ilkeleri açıklamak için başvurulan bir tekniktir.	Öğrenene verilecek olan bilginin daha kolay anlaşılabilir ve uzun süreli bellekte kalması için kullanılır. Hem göze hem kulağa hitap ettiği için öğrenenin kalıcılığını artırır.	Eğitim ortamında genellikle eğitici ya da varsa kaynak kişilerce yapılır. Gerektiğinde öğrenenlerden de yararlanılır. Gösteri tekniğini sınıf içinde etkili bir şekilde uygulayabilmek için dikkatli bir hazırlık gerekir.
Eğitici Drama	Öğrenenin hangi durumlarda nasıl davranmaları gerektiğini yaşayarak öğrenmelerini sağlayan bir öğretim tekniğidir.	Öğrenenin drama aracılığıyla kişisel duygularını anlatmaları; böylece öğrenenlere bedenlerini, seslerini, heyecanlarını ve hatta sosyal ilişkilerini disipline sokma olanağı kazandırmak için kullanılır.	Etkili ve dikkatli dinleme yeteneğini geliştirir. Kişinin kendine olan güvenini artırır. Yaratıcı tutum ve davranışları geliştirir. Akıcı konuşmayı geliştirir. Sosyal becerileri geliştirir. Öğrenenlere yalnızca durumu kavrama yerine aynı zamanda hissetme imkânı sağlar. Bilgilerin etkin kullanımını sağlayarak onları pekiştirir.
Rol Yapma	Öğrenenin kendi duygu ve düşüncelerini başka bir kişiye girerek ifade etmesini sağlayan bir öğretim tekniğidir.	Öğrenene insan ilişkileri konusunda daha çok bilgi, beceri, farkındalık ve anlayış kazandırmak için kullanılır.	İletişim ve harekete dayanır.
Soru-Cevap	Cevap almak amacıyla soru sormak demektir. Eğitiminin bir konu ile ilgili öğrenenlere birtakım sorular sorması ve bu sorulara aldığı cevapları yorumlayarak öğretim yapmasıdır.	Öğrenenlere düşünme ve konuşma alışkanlıklarını kazandırma bakımından oldukça önemlidir ve her dersin öğretiminde kullanılır. Öğretim sürecinde eğitici için geribildirim sağlar. <i>Bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme</i> düzeylerindeki öğrenmeyi ölçme amacıyla kullanılabilir.	Öğrenenleri güdüler ve dikkatlerini artırır, istekli katılımlarını sağlar. Öğrenenin, başkalarını dinlemesini, kendi fikirlerini üretmesini ve bunu nazik, mantıklı, etkili bir tarzda ifade etmesini sağlar. Öğrenenin, problem çözme, eleştiri, ifade etme, analitik düşünme becerilerini kazanacak şekilde yetişmesine olanak sağlar.
İkili Çalışma ve Grup Çalışması	En az 2 ve en çok 10 kişinin bir araya gelerek aynı konu üzerinde ortak amaçlarla yaptıkları çalışmadır.	Grup üyelerinin birlikte düşünmelerine, karşılıklı fikir alışverişini içinde olmalarına ve rahat bir ortamda çalışmalarına olanak sağlamak için kullanılır.	Öğrenenler, serbest konuşarak daha iyi fikirler ortaya koyabilirler. Öğrenenleri değerlendirmeye ve onların daha iyi beceriler kazanmalarına imkân sağlar. Öğrenenlerin, başkalarının fikirlerine saygı duymalarını sağlar. Öğrenenler başkalarını dikkatli dinlemeyi ve toplulukta konuşmayı öğrenirler.
Eğitsel Oyunlar	Öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesini ve daha rahat bir ortamda tekrar edilmesini sağlayan bir öğretim tekniğidir. Yeni bilgi ve becerilerin edinilmesi için de kullanılabilir.	Derste konuları ilgi çekici duruma getirebilmek, en pasif öğrenenlerin bile bu etkinliklere katılmalarını sağlayabilmek için kullanılır. Dikkatlerin en yoğun olduğu anlar kullanılarak öğrenme kolaylaştırılır. Katılımcılar oyunun içinde doğal bir biçimde öğrenirler. Birden fazla duyu öğrenme sürecine katılır. Oyunların dinamik yapısı eğitime katılmış olur. Dolayısıyla öğrenme sıkıcı olmaktan çıkar.	Öğrenenlere neşeli ve rahat bir ortam sağlar, sınıf içi çalışmalara da değişiklik getirir. Derse ilgi uyandırır. Güdüleyicidir. Etkin katılımı özendirir. Öğrenenler bizzat katıldıkları ve hoşlandıkları eylemlerden daha fazla tecrübe edinirler.

Dikkat Edilecek Noktalar

Toplantının hedefi açıklanmalı ve problem tanımlanmalıdır.
Süre belirlenmelidir.
Her türlü görüş, eleştirilmeden not edilmelidir.
Sonunda söylenenlerin analizi, eleştirisi, değerlendirilmesi yapılmalı ve çözüm yolu kararlaştırılmalıdır.

Dersle ilgili gösterilerin hedefleri belirlenmelidir.
Gösteri için yeterli araç gereç olmalıdır.
Gösteri için yeterli zaman ayrılmış olmalıdır.
Öğrenenlerin ilgisini çekebilmek için hedefler açık seçik ortaya konmalıdır. Ayrıca öğrenenler yapılan uygulamanın önemini ve niçin öğren-diklerini de anlamalıdır.

Öğrenenler drama etkinliğine ilgi duymalıdır.
Dramada rol alan öğrenenler rollerini ve sorunu iyi biçimde anlamış olmalıdırlar.
Dramada seyirci yoktur. Tüm grubun dramaya katılması esastır.
Dramada performanslar eleştirilmez. Esas olan süreçtir.
Drama hoşça vakit geçirmek için değil bir şeyler öğrenmek için oynanır. Bu nedenle drama sonunda *"tanımsal, duygusal, bilişsel, yaşantsal"* olmak üzere dört düzey için geliştirilecek sorularla grup tartışması yapılır.

Öğrenenlere rol dağıtırken dikkatli olunmalıdır.
Özellikle ilk uygulama için gönüllü ve başarılı öğrenenlerin rol almasına özen gösterilmelidir.
Rol yaparken doğal olunmalıdır.
Sahne iyi hazırlanmalıdır.
Genel bilgileri olmayan konularda öğrenenlerden rol yapmaları istenmemelidir.

Soru sorma tekniğine uygun sorular hazırlanmalıdır.
Soru önce bütün sınıfa sorulmalı, bir süre sonra cevap istenmelidir.
Cevaplar hep aynı öğrenenlerden istenmemelidir.
Öğrenenlere isimleriyle hitap edilerek cevap istenmelidir.
Sorular sık sık tekrarlanmamalıdır.
Öğrenenler soru sormaya cesaretlendirilmeli ve isteklendirilmelidir.

Eğitici tüm etkinlikler hakkında öğrenenlere bir ön bilgi vermemelidir.
Grup üyeleri sürekli değiştirilerek, öğrenenlerin diğer kişilerle de teması sağlanmalıdır. Bu etkinliklerin uzunluğu 5-20 dakikayı geçmemelidir.
Bu etkinlikler esnasında eğitici dıştan bir gözlemci olarak sınıfta dolaşmalı ve gördüğü hataları ders bittikten sonra tartışmalıdır.
Tüm etkinlikler herkesin eşit katılımı ile yapılmalıdır.
Eğitici, etkinliğin sonunda amacına ulaşmak için farklı çalışmalar gerçekleştirmelidir.

Bütün öğrenenlerin rahatça anlayıp katılabilecekleri düzeyde basit, kolay ve gerçekten ilginç olmalıdır.
Oyunun kuralları sınıftaki herkesin katılımına izin verebilmelidir.
Oyunun belli bir amacı olmalıdır.
Oyunun kuralları açık seçik anlaşılmalıdır.

7. Ölçme ve Değerlendirme

İster geleneksel davranışçı yaklaşım, ister bilişsel yaklaşım isterse günümüzün popüler yaklaşımı olarak yapılandırmacı yaklaşım açısından bakılsın, *eğitimle hedef kitlede veya onun bir özelliğinde arzu edilen yönde bir değişiklik meydana getirmeye çalışılmaktadır. Bu nedenle belirli yönde bir değişiklik hedefi ile hazırlanmış eğitim programlarının sorun alanlarından biri, programın uygulanmasının ardından istenen değişikliklerin meydana gelip gelmediğini ve/veya bunun gerçekleşme düzeyini belirlemek ve buradan bir yargıya ulaşmaktır.* Çoğu kez bu yargıyı bir karar izlemektedir (yeterli, yetersiz, geçer, kalır, tekrar programa katılmalı vb.). Belirtilen bu hususların eğitim bilimleri içerisinde tartışıldığı alan ölçme ve değerlendirme alanıdır. Ölçme ve değerlendirme, öğrenme ve öğretmenin etkililiğini belirlemek amacı ile yapılan, eğitimle ilgili verilerin toplanmasını ve yorumlanmasını içeren çok adımlı, sistematik bir süreçtir. Diğer bir ifadeyle değerlendirme, öğrenme, öğretme ve planlamayı doğrudan etkileyen ve eğitim sisteminin temel öğelerinden biridir.

Ölçme, tanım olarak belli bir nesnenin veya nesnelerin belli bir özelliğe sahip olup olmadıklarının, sahiplerse sahip oluş derecelerinin sembollerle –özellikle sayı sembolleriyle– gösterilmesidir (Tekin, 1991; Turgut, 1995; Yıldırım, 1983). Ölçme bir betimleme işidir (Tekin, 1991) ve herhangi bir yargı içermez. Yargılama ya da yargıda bulunma değerlendirme işlemlerinin bir sorunudur. Belirlenmeye çalışılan özellik (kişi veya nesne değil, kişi veya nesnenin bir özelliği) sadece betimlenir. Ölçme için bir diğer ve önemli özellik “fark” kavramıdır. Bir yönü ile ölçme farklılıkları belirleme işidir ve farklılıkları belirleme açısından duyarlı olan bir ölçme aracı oluşturulmaya çalışılmalıdır (Turgut, 1995; Turgut ve Baykul, 1992).

Değerlendirme ise bir karşılaştırma işlemidir, yani bir yargılamadır. Ölçme işlemlerinden sonra elde edilen sayısal sembollerden bir anlam çıkarmak bir değer yargısına ulaşmaktır (Bahar ve diğerleri, 2006; İşman, 1998, Karaca, 2008; Tekin, 1991). Elde edilen ölçümlerin bir anlam kazanması için bir kritik değerle (ölçüt) karşılaştırılması gerekir. Değerlendirme yapılabilmesi için kesinlikle bir ölçütün bulunması gerekir. *Kullanılan ölçüte göre ölçme sonuçları (ölçümler) bel-*

li bir değer kazanır, bir anlam ifade ederler. Söz gelimi 50 notunun geçme notu olduğu bir sistemde öğrenenlerin puanları 50 ile karşılaştırılır ve karar verilir. Değerlendirme kesin olarak bir ölçümü ve ölçütü gerektirir. Değerlendirmenin hatasız olması için doğru ölçüm yapılmalı ve doğru ölçüt belirlenmelidir. Öyleyse, *değerlendirmelerin ve buna bağlı olarak verilen kararların sağlıklı olabilmesi için ölçme ve araçlarının ve belirlenen ölçütün sağlıklı olması şarttır* (Sönmez, 1993). Ölçmede kullanılan araçlar gözlemin duyarlılığını artırır ve ölçmeyi kolaylaştırır. Her ölçme aracı belli nitelikleri taşımak zorundadır (Ölçme-değerlendirme örnekleri için bkz. Ek 1).

7.1. Ölçme ve Değerlendirme Süreçlerinden Beklenen İşlevler

AEP bağlamında ölçme değerlendirme işlemlerinin gerçekleştirilmesinin birincil nedeni, uygulamaların ardından, programın uygulandığı hedef kitlenin, beklenen değişimleri kazanıp kazanmadığının belirlenmesidir. Bu durumun belirlenmesinin ardından ikincil olarak programın etkililiği, aksayan yönleri gibi mükemmelleşme süreci bağlamında tespitlerde bulunmak da mümkün olabilecektir. Başka bir deyişle hem nelerin öğrenildiği, hem de nelerin öğrenilmediği belirlenerek programın daha etkili olmasını sağlayacak bilgilere ulaşılması da önemsenmektedir. Bunların dışında ölçme değerlendirme işlemlerinin aşağıdaki işlevlere yönelik olmasına da özen gösterilmelidir (Bahar ve diğ., 2006; Çelik, 2000; Karaca, 2008; Millî Eğitim Bakanlığı, 1961; Pellegrino, Chudowsky ve Glaser, 2001):

- Amaçlara ulaşıp ulaşılmadığını, ulaşılmışsa bunun düzeyini belirleme,
- Yöntem ve malzemenin amaca uygunluğunu denetleme,
- Programı hedef kitlenin özelliklerine göre esnek ve etkili hâle getirmeye yönelik olarak izleme,
- Öğrenenlerin durumları hakkında düzenli şekilde bilgilendirilmelerini sağlama,
- İsteklilik ve motivasyon sağlama.

7.2. Ölçme Değerlendirme Sürecindeki Temel İlkeler

AEP yetişkinleri hedef kitle olarak görmektedir. Bu nedenle program uygulamalarındaki ve eğitimindeki temel prensipler ölçme için de belirleyicidirler. Ölçme ve değerlendirme sürecinde sorular ve uygulamalar hazırlanırken aşağıdaki hususlar öncelikli olarak dikkate alınmalıdır:

- Bireylerin gelişim düzeyleri ve özellikleri (bilişsel, sosyal ve duygusal özellikler) (Ülgen, 1997; Ünver, 2003; Bransford, Brown ve Cocking 1999; Pinter, 1991).
- Yetişkinlerin öğrenme özellikleri (kişisel tercihleri, hazır bulunuşlukları) (Okçabol, 1994; Kışmir, 2006).
- Edinilmesi beklenen kazanımların içeriği (sözel bilgiler, zihinsel beceriler, kavramsallaştırma ve soyutlamalar, tutumlar, motor beceriler vb.) (Senemoğlu, 1997).
- Farklı eğitim ve ölçme modelleri (geleneksel ve/veya yapılandırmacı yaklaşım) (Bahar ve diğ., 2006).
- Geçerlik, güvenilirlik ve kullanılabilirlik gibi ölçme araçlarında bulunması gereken yeterlilikler (Osterlind, 1998; Öncü, 1995; Şirin, 2002; Tekin, 1991; Turgut, 1995; Yıldırım, 1983).
- Süreklilik (değerlendirmeyi eğitim programının sürekli ve bütünlüğü bir parçası olarak görme) (Kısakürek, 1988).

7.3. Kullanılacak Ölçme Teknikleri

Bu başlıkta kullanılan “teknik” ifadesi soru türü, sınav ve uygulamaları içermektedir. Eğitim programlarının uygulanmasının ardından ölçülecek özelliğin hangi tekniğin kullanılması ile ölçülebileceğini belirleyen pek çok kriter bulunmaktadır. Bunları şu şekilde özetlemek mümkündür:

- Hedef kitlenin gelişim düzeyi (Örneğin okul öncesi dönem çocuklarına test verip uygulama imkânı yoktur).

- Kazanım ve/veya hedefin özelliği ve düzeyi (Patlamış bir araba lastiğini tamir etmenin öğrenilip öğrenilmediğini ölçmek çarpım tablosunun ezberlenip ezberlenmediğini ölçmekten daha farklı teknikler ister. Öte yandan analiz gerektiren bir öğrenme ile sadece ezberlenmiş bilginin yoklanması aynı teknikler üzerinden ölçülmezler).
- Öğrenmenin nasıl tanımlandığı (Söz gelimi geleneksel davranışçı mantığın önerdiği ölçme yöntemleri ile yapılandırmacı yaklaşımın önerdiği ölçme yöntemleri farklıdır. İlkinde sonuç önemli iken ikincisinde süreç önemsendir).

Programda bu hususların tamamı dikkate alınarak her bir modülde farklı tekniklere yer verilmelidir. Bunlardan başlıcaları aşağıda sunulmuřtur⁵:

- Kısa cevaplı sorular
- Sınıflama gerektiren sorular (doğru-yanlış soruları)
- Seçme gerektiren (çoktan seçmeli) sorular
- Eşleştirme soruları
- Vaka (örnek olay) incelemeleri
- Yapılandırılmış grid
- Kelime ilişkilendirme
- Gözlem formu ve gözlem listeleri
- Kavram haritaları
- Öz değerlendirme ve akran değerlendirme formları
- Tutum ölçekleri

5 Örnekler için bkz. Ek 1. Ayrıca bkz. Marzano ve Haystead, 2008.

8. AEP'in Deneme ve Değerlendirme Çalışmaları

8.1. AEP'in Deneme ve Değerlendirmesine İlişkin Yaklaşım

Program geliştirme sürecinin son ve tamamlayıcı aşaması ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak geliştirilen program taslağının/ürünün denenmesi ve değerlendirilmesidir. Nitelikli olarak planlanan bir program tasarısının uygulamada bütünüyle kullanılma şansı yüksek olmakla birlikte zaman, kaynak, materyal, politik veya ani gelişen beklenmedik durum vb. çeşitli faktörlere bağlı olarak, tasarlanan ile yaşanan arasında farklılıklar olabilmektedir. Bu nedenle program tasarısının uygulamada ne derece etkili olacağı önceden kesin olarak belirlenemez. Program tasarısı ile ilgili kesin yargı, ancak tasarı denendikten sonra verilebilmektedir. Bu nedenle, deneme süreci boyunca diğer girdi değişkenleri ile tasarım ilişkisi dikkate alınarak, tasarımın tüm elemanları değerlendirilir (Saylan, 2001: 4). Program deneme ve ardından değerlendirme, öğretim bileşenlerinin ve geliştirilen programın değerlendirilmesiyle ilişkilidir.

Geliştirilen program taslağının deneme çalışması ve değerlendirilmesinin en önemli gerekçesi hazırlanan programın ülke çapında yaygınlaştırılmasına karar vermeden ve yeni uygulamalara dönüşmeden önce programın var olan olası eksikliklerinin, aksayan yönlerinin, fazlalık ya da gereksiz kısımlarının görülerek ekonomik zaman ve çaba sarfıyla gerekli düzeltme ve iyileştirmelere imkân tanınmasıdır. Bilimsel ve sistematik olarak, program geliştirme süreçleri izlenmek suretiyle hazırlanmış bir program taslağı/ürünü uygulama aşamasına gelene kadar çeşitli süzgeçler ve program paydaşlarının görüş, inceleme ve katkılarının program tasarısına yansımalarıyla belirli bir nitelik/olgunluk düzeyine erişir. Bu nedenle programın deneme çalışması daha çok bir rötuş niteliğindedir (Demirel, 2008: 171-194). Program geliştirme ilkeleri açısından denenilen ve uygulanan her program üzerinde değerlendirme ve geliştirme çalışmaları birbirini izler. Bu süreç döngüsel olarak *tasarla, dene, değerlendir, geliştir* şeklinde sonlanmayacak şekilde devam etmelidir. Zira programın değerlendirilmesi, bu şekilde program geliştirmenin yönünü ve miktarını belirler. Böylece program geliştirme sürecine süreklilik kazandırılmış olur.

Program değerlendirme, gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkililiği hakkında veri toplama, elde edilen verileri programın etkililiğinin

referansı olan ölçütlerle karşılaştırıp yorumlayarak programı kabul etme, değiştirme ya da bitirme kararı verme sürecidir (Erden, 1995: 10). Program geliştirme-deki çeşitlilik nedeniyle program değerlendirme için de her koşulda geçerli tek bir model önermek doğru değildir. Program değerlendirme sürecinde değerlendirmeciler kendi amaç ve koşullarına en uygun modeli seçer ya da bu modellerden faydalanarak yeni bir model geliştirebilirler (Erden, 1995: 11; Stake, 1975; Stufflebeam, 1999). Bu noktada gözlenmesi gereken *izlenen değerlendirme modeli ile benimsenen program planlama modelinin birbirlerine uygun olmasıdır*.

Değerlendirme programın tasarımı, kapsamı, etkinliklerin uygulamada işleyişi, öğretim materyalleri, eğiticiler, öğrenenler (başarı, öğrenme, gelişim, motivasyon vb.), kurum, öğrenme ortamı, personel gibi çok farklı yönlerine odaklandığı gibi sınıf, okul, şehir, bölge ve ülke gibi çeşitli düzeylerde de yapılabilir (Demirel, 2008; Erden, 1995; Ertürk 1982; Fitzpatrick, Sanders, & Worthern, 2004; Stufflebeam, 1999). Program değerlendirme ile ilgili belli başlı en önemli standartlar literatürde *fayda, yapılabirlik, uygunluk ve doğruluk* gruplarında toplanmaktadır (Stufflebeam, 1999: 72).

AEP'in değerlendirilmesinde kullanılacak değerlendirme modeli programın dayandığı modüler programlama yaklaşımının getirdiği esnekliği, yer aldığı bağlam temelinde en iyi değerlendirmeye fırsat vereceği öngörülen Robert Stake tarafından 1970'li yıllarda geliştirilmiş *katılımcı yönelimli ihtiyaca cevap verici program değerlendirme modelidir*. Bu model Stufflebeam (1999: 51) tarafından "program değerlendirmeye etkileşimli, esnek, bütünsel, çoğulcu, yapılandırmacı, öznel ve hizmet odaklı yaklaşır" şeklinde değerlendirilmektedir.

Stake'in program değerlendirmeye getirdiği en değerli katkı programın uygulanma evresinde daha önceden belirlenen/öngörülen hedeflerin programa katılan öğrenenler, eğiticiler ve diğer personel tarafından tartışılıp değerlendirilebilir olmasının önemine işaret etmesinde yatar (Fitzpatrick, Sanders, & Worthern, 2004: 133-134). Değerlendirme uzmanının odağında değerlendirme yapılacak kişilerin ihtiyaçları vardır. Böylelikle model programa paydaşların beklentileri, kaygıları, programın kendi içinde sorunları, programın mantığı, arka planı, işlemler, çıktılar, standartlar ve kararlar gibi farklı bakış açılarından bakarak geniş kapsamlı zengin bir değerlendirme seçeneği önerir (Fitzpatrick, Sanders, & Worthern, 2004: 135-139; Stufflebeam, 1999: 54).

Bu modeli savunan program değerlendirme uzmanları, sonuç ve çıktılardan daha çok programın mantığı, arka planı, katılımcılara duyarlılığı, güçlü ve zayıf yönleri, standartlar, süreç ve etkinlikleriyle ilgilidir (Stufflebeam, 1999: 55). Programın uygulanmasında etkinlikler ve süreçler sırasında düzenli ve standart iletişimden ziyade düzenli olmayan, doğal iletişimin önemi üzerinde durulur. Stake'e göre değerlendirme uzmanı şu çalışmaları yapar: (1) Programın öyküsünü anlatır, (2) programın özelliklerini sunar, (3) müşterilerini ve personelini tanımlar, (4) önemli konuları ve problemleri belirtir ve (5) başarılarını rapor eder (Demirel, 2008: 182-186). Stake'in modelini karakterize eden iki ana bileşen *tanımlama* ve *yargılamadır*. Ona göre program değerlendirme uzmanı katılımcıların (öğrenenler, eğiticiler vb.) programa farklı bakış açılarının neler olduğunu belirler ve bunları raporlar. Bu süreçte farklı konumdaki insan ve uzmanlar da programı değerlendirerek katkı getirebilirler. Modelin yapısına göre değerlendirmeci program etkinliği ve içeriği ile ilgili bir plan hazırlar. Planda gözlem yapacak, programın öykü ve betimlemelerini aktaracak ve program tasarısının sunumunu gerçekleştirecekler yer verilir (Fitzpatrick, Sanders, & Worthen, 2004: 129-139; Stufflebeam, 1999: 53-60).

8.2. AEP'in Deneme ve Değerlendirme Çalışmaları

AEP'in denemesi ve değerlendirilmesi için tanıtılan model kapsamında programın değerlendirme aşaması şu şekilde yapılandırılmıştır:

- Programın deneme ve değerlendirme uygulamalarını gerçekleştirmek amacıyla her bir AEP alanı için mekân/lar ve çalışma zamanı belirlenmiştir.
- Deneme ve değerlendirme uygulamalarını gerçekleştirecek eğiticiler belirlenmiştir.
- Her alan için deneme ve değerlendirme çalışmalarına katılacak farklı sosyoekonomik düzeyleri yansıtan aileler ve/veya aile kuracak bireyler belirlenmiştir.
- Her alanın katılımcılarına eğiticiler tarafından hazırlanan AEP'in genel olarak kısa öyküsü anlatılmıştır.
- Katılımcılara, AEP'in genel özellikleri ve ilgili alanın genel amaçları ve bu alanda yer alan modüllerin kazanımları, içeriği, gerekçeleri, öğrenme ortamları, materyalleri, etkinlik örnekleri çerçevesinde ayrıntılı bilgi verilmiştir.

- Alanın hedef katılımcılarının (öğrenenler ve eğiticiler) özellikleri tanıtılmıştır.
- Alanın katılımcılarına AEP'in ve ilgili alanının önemli konuları ve problemleri belirtilmiştir.
- Katılımcılar bağlamında AEP ve ilgili alanla alakalı farklı bakış açılarından yola çıkılarak programın/alanın ihtiyaca cevap verme durumu rapor edilmiştir.
- Ayrıca ailelere katıldıkları alanla ilgili örnek (etkinlik ve içeriği yansıtan) bir öğretim uygulaması yapılmıştır. Bu sürecin de katılımcılar tarafından değerlendirilmesi istenmiştir.
- Deneme uygulaması süresince gerekli izleme ve değerlendirme işlemleri gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda şu teknikler kullanılmıştır:
  - o Bir uzman tarafından deneme ve değerlendirme uygulaması gözlemlenmiş ve kayda alınmıştır.
  - o Uygulama sonunda katılımcılar genelde programı ve özelde katıldıkları alanı değerlendirmeye yönelik anket formlarını doldurmuşlardır.
- Elde edilen bu veriler ışığında AEP gözden geçirilip gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

9. AEP'in Uygulanmasına İlişkin İlke ve Açıklamalar

AEP'in uygulama sürecinin belirli standartlar çerçevesinde gerçekleşmesi için eğitimlerin yönetiminden sorumlu kişiler için temel kaynak *Yönetici Kılavuzu*'dür. Bu kılavuz eğitim öncesi hazırlıklar, eğitim süreci ve sonrasına ilişkin izlenecek işlemleri ayrıntılı biçimde tarif etmektedir.

AEP'in uygulanma sürecinde eğiticilere rehberlik eden temel kaynak ise *Eğitici El Kitabı*'dir. Özellikle eğitim bilimleri formasyonu olmayan alan uzmanları için yetişkin eğitiminin temellerini sunan bu kaynak eğiticiler tarafından dikkatle incelenmelidir.

AEP eğitimcilerinin uygulamalarına temel teşkil edecek diğer önemli kaynak ise alan materyal kılavuzlarıdır. AEP'in beş alanı için ayrı ayrı hazırlanan bu kaynaklarda ilgili alanın modül içerikleri, ünitelerin işlenişinde yapılacak vurgular, dikkat edilecek hususlar ve katılımcı kitaplarında yer alan etkinliklerle el notlarının cevap anahtarları yer almaktadır.

Eğitimler sırasında katılımcılara verilmek üzere modül bazında hazırlanan katılımcı kitapları ders kitabı mantığıyla, yetişkin hedef kitlenin öğrenme özelliklerine göre hazırlanmıştır. Eğitimciler ders sunumlarında bu kitapları esas almalıdırlar. Bununla birlikte modüllerin içeriklerine ve katılımcı grubun ilgi, ihtiyaç ve beklentilerine göre bu kitaplarda yer alan içerikler zenginleştirilebilir.

Katılımcı kitapları dışında, AEP uygulamalarını kolaylaştırmak ve standartlaştırmak için ATHGM tarafından hazırlatılan el notları ve sunu örnekleri de eğitimcilerin yararlanacağı diğer kaynaklar arasında yer almaktadır.

AEP'in uygulanmasına ilişkin gerekli bilgiler bu kaynaklarda yer almakla birlikte temel bazı ilke ve açıklamalar şu şekilde sıralanabilir:

- Kazanımlar, AEP'in genel amaçlarına ulaşmayı sağlayacak şekilde belirlenmiştir.
- Modüllerin uygulanması için belirtilen süreler modüldeki kazanımların ortaya çıkması için gereken asgari süreyi göstermektedir. Modüllere ayrılacak süreler, modül işleniş sırası, öğrenen seviyesi, ortam ve çevre etkenlerine göre eğitimcilerce belirlenir.
- Programın ilgili modül uygulamalarında katılımcıların yaşları, aile yapısı, çevre koşulları, cinsiyetleri vb. özelliklerinin uygunluğunu dikkate almak önemlidir.
- Programın tanıtımı, yaygınlaştırılması ve düzenlenecek eğitimler kadar, modüle uygun aile eğitimcilerinin seçilmesi, gerekirse yetiştirilmesi ve standartlarının değerlendirilmesi programın etkililiği açısından önemlidir.
- Öğrenme-öğretme etkinliklerinde öğrenen düzeyine, eğitim ortamına ve çevre etkenlerine göre öğrenenleri aktif kılan öğrenme-öğretme yöntem, teknik ve stratejileri kullanılmalıdır.

- Öğrenme-öğretme etkinliklerinde, kazanımların edinilmesine yardımcı olabilecek uygun ve etkili görsel, işitsel ve basılı materyallerden yararlanılmalıdır.
- Öğrenenlere konuların kendileri ve aile hayatları açısından önemi, etkileri kavratılarak, eğlendirici ve öğretici bir tarzda verme yolu benimsenmeli, özellikle de ilgili içerik güncel durumları yansıtabilmelidir.
- Öğrenenlerin ileri sürülen alternatif düşünceler üzerinde düşünceleri, bu düşünceleri tartışmaları ve değerlendirmeleri teşvik edilmelidir.
- Programın başarıyla uygulanabilmesi için felsefesinin, temel aldığı anlayışların ve öngörülen kazanımların / etkinliklerin uygulayıcılar tarafından iyi anlaşılması gerekir.
- Eğiticiler, programı uygulamadan önce AEP'i ve temellerini, felsefesini, öğrenme, öğretme ve değerlendirme ile ilgili anlayış ve düşünceleri, programın modül organizasyon yapısını özümsemelidir.
- Program uygulanırken esas amaç öğrenenlerin programdan azami bir şekilde yararlanmasını sağlamaktır.
- Eğiticiler; öğrenme ortamını düzenlemede, öğrenme ve öğretme sürecini yönlendirmede ve değerlendirme etkinliklerini planlamada program felsefesine uygun hareket etmelidir.
- Program uygulanırken kazanımların en iyi şekilde öğrenilebileceği öğrenme ortamlarının hazırlanması önemlidir.
- Eğiticilerin, öğrenenlerin başarısı ve katılımı için ilgili, sabırlı ve teşvik edici olması son derece önemlidir.
- Eğiticiler, tüm öğrenenlerin ihtiyaçlarını gözetmeli ve aktif öğrenme yaklaşımına olabildiğince uygun, çeşitli öğretim stratejileri ve materyaller kullanmaya özen göstermelidir.

9.1. AEP İçin Önerilen Eğitici Profili

Öğretmenlik mesleğine hazırlık *genel kültür* yeterliliğine ilave olarak özel alan ve *pedagojik formasyon* eğitimleriyle sağlanır. AEP'te görev alacak eğitimciler de anılan üç alanı kuşatan akademik bir süreçten geçmiş ve profesyonel olarak eğitimcilik mesleğini icra eden kişiler olacaklardır. Ancak kendileri gibi yetişkin olan insanların yeni bilgi, davranış, beceri, tutum ve değerleri geliştirmelerine yardımcı olacak, alanındaki yetkinliğine istinaden belli bir alanda uzmanlığa sahip kişiler de AEP'te görev alabilir. Her iki durumda da eğitimciler, eğitimlerde üstlenecekleri görevi etkili ve verimli bir biçimde yerine getirebilmeleri için sahip olunması gereken bilgi, beceri ve tutumların tanımlanması ve bunların kazandırılması amacıyla bir "eğitici eğitimi" sürecinden geçeceklerdir. Bu eğitimler ATHGM tarafından eğitimleri yapılan formatörler aracılığıyla verilecektir. Bu işlemler ATHGM'nin denetiminde sürdürülecektir. Bu programlara katılacak eğitimci adaylarının modüllere göre özel alan kökenlerinin şunlar olması öngörülmektedir:

- Alan: Eğitim-İletişim / Modül 01. Hayatın İlk Çeyreği: Biyoloji öğretmenliği, biyoloji ve biyomühendislik, biyosistem mühendisliği, çocuk gelişimi ve eğitimi öğretmenliği, ebelik, hemşirelik ve sağlık hizmetleri, moleküler biyoloji ve genetik, psikiyatri, psikoloji, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, sosyal hizmet, tıp fakültesi, üstün zekalılar öğretmenliği, zihin engelliler öğretmenliği vb. ön lisans ya da lisans mezunları.
- Alan: Eğitim-İletişim / Modül: 02. Evlilik ve Aile Hayatı: Psikoloji, psikiyatri, rehberlik ve psikolojik danışmanlık vb. ön lisans ya da lisans mezunları.
- Alan: Eğitim-İletişim / Modül: 03. Aile Yaşam Becerileri: Psikoloji, psikiyatri, rehberlik ve psikolojik danışmanlık vb. ön lisans ya da lisans mezunları.
- Alan: Eğitim-İletişim / Modül: 04. Okul ve Aile: Basın ve yayın, bilgi ve belge yönetimi, çocuk gelişimi ve eğitimi öğretmenliği, edebiyat, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, rekreasyon, sınıf öğretmenliği, sosyal hizmet, Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği, Türk dünyası Türk dili ve edebiyatı, Türkçe öğretmenliği vb. ön lisans ya da lisans mezunları.

- Alan: Hukuk / Modül: 01. Hukuk Okuryazarlığı: Hukuk, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, sosyal ve siyasal bilimler, uluslararası ilişkiler, uluslararası ilişkiler ve Avrupa Birliği vb. ön lisans ya da lisans mezunları.
- Alan: Hukuk / Modül: 02. Kişi Hakları: Hukuk, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, sosyal ve siyasal bilimler, uluslararası ilişkiler, uluslararası ilişkiler ve Avrupa Birliği vb. ön lisans ya da lisans mezunları.
- Alan: Hukuk / Modül: 03. Aile Hukuku: Hukuk, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, sosyal hizmet, sosyal ve siyasal bilimler vb. ön lisans ya da lisans mezunları.
- Alan: Hukuk / Modül: 04. İş Hayatı ve Hukuk: Çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, ekonomi, ekonomi politik ve toplum felsefesi, ekonomi-yönetim bilimleri programları, hukuk fakültesi, iktisat, insan kaynakları yönetimi, işletme, işletme mühendisliği, işletme öğretmenliği, muhasebe ve finans yönetimi, muhasebe ve finansman öğretmenliği, uluslararası işletmecilik ve ticaret vb. ön lisans ya da lisans mezunları.
- Alan: Hukuk / Modül: 05. Özel Gereksinim Grupları: Çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, hukuk fakültesi, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, sosyal hizmetler vb. ön lisans ya da lisans mezunları.
- Alan: İktisat / Modül: 01. Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi: Aile ekonomisi ve beslenme öğretmenliği, aile ve tüketici bilimleri öğretmenliği, aktüerya bilimleri, bankacılık ve finans, bankacılık ve sigortacılık, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, ekonomi, ekonomi ve finans, ekonomi-yönetim bilimleri programları, iktisat, insan kaynakları yönetimi, işletme, işletme mühendisliği, maliye, muhasebe ve finans yönetimi, muhasebe ve finansman öğretmenliği, pazarlama öğretmenliği, sigortacılık ve risk yönetimi, uluslararası ticaret ve işletmecilik vb. ön lisans ya da lisans mezunları.
- Alan: İktisat / Modül: 02. Finansal Okuryazarlık: Aile ekonomisi ve beslenme öğretmenliği, aile ve tüketici bilimleri öğretmenliği, aktüerya bilimleri, bankacılık ve finans, bankacılık ve sigortacılık, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, ekonomi, ekonomi ve finans, ekonomi-yönetim bilimleri programları, iktisat, insan kaynakları yönetimi, işletme, işletme mühendisliği, maliye, muhasebe ve finans yönetimi, muhasebe ve finansman öğretmenliği, pazarlama

öğretmenliği, sigortacılık ve risk yönetimi, uluslararası ticaret ve işletmecilik vb. ön lisans ya da lisans mezunları.

- Alan: İktisat / Modül: 03. Enerji Tasarrufu: Aile ve tüketici bilimleri, aile ve tüketici bilimleri öğretmenliği, biyokimya, çevre bilimleri ve yönetimi, çevre mühendisliği, ekoloji, elektrik mühendisliği, elektrik öğretmenliği, elektrik ve elektronik mühendisliği, endüstri mühendisliği, endüstri ürünleri tasarımı, endüstriyel teknoloji öğretmenliği, enerji öğretmenliği, enerji sistemleri mühendisliği, fizik mühendisliği, fizik öğretmenliği, jeofizik mühendisliği, maden mühendisliği, nükleer enerji mühendisliği, petrol ve doğalgaz mühendisliği, üretim mühendisliği vb. ön lisans ya da lisans mezunları.
- Alan: İktisat / Modül: 04. Aile ve Alışveriş: Aile ekonomisi ve beslenme öğretmenliği, aile ve tüketici bilimleri öğretmenliği, bankacılık ve finansman, bankacılık ve sigortacılık, beslenme ve diyetetik, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, hukuk fakültesi, iktisat, maliye, muhasebe ve denetim, muhasebe ve finans yönetimi, muhasebe ve finansman öğretmenliği, pazarlama, pazarlama öğretmenliği vb. ön lisans ya da lisans mezunları.
- Alan: İktisat / Modül: 05. Küçük (Mikro) Ölçekli İşletme Girişimciliği: Aile ve tüketici bilimleri, aktüerya, bankacılık ve finans, bankacılık ve sigortacılık, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, ekonomi-yönetim bilimleri programları, iktisat, insan kaynakları yönetimi, işletme, işletme bilgi yönetimi, işletme mühendisliği, işletme öğretmenliği, maliye, muhasebe ve denetim, muhasebe ve finans yönetimi, pazarlama, pazarlama öğretmenliği, sermaye piyasası, sigortacılık ve risk yönetimi, sigortacılık ve risk yönetimi, tarım işletmeciliği, turizm işletmeciliği, uluslararası işletmecilik ve ticaret, uluslararası ticaret ve finansman, yiyecek-içecek işletmeciliği vb. ön lisans ya da lisans mezunları.
- Alan: Medya / Modül: 01. Medyayı Tanımak: Görsel iletişim tasarımı, görsel sanatlar ve iletişim tasarımı, halkla ilişkiler ve reklamcılık, halkla ilişkiler ve tanıtım, iletişim bilimleri, iletişim sanatları, kültür yönetimi, medya ve iletişim sistemleri, radyo, sinema ve televizyon, radyo, televizyon ve sinema, reklam tasarımı ve iletişimi, reklamcılık ve halkla ilişkiler, rekreasyon, telekomünikasyon mühendisliği, telekomünikasyon öğretmenliği, televizyon haberciliği ve programcılığı vb. ön lisans ya da lisans mezunları.

- Alan: Medya / Modül: 02. Medyayı Kavramak: Görsel iletişim tasarımı, görsel sanatlar ve iletişim tasarımı, halkla ilişkiler ve reklamcılık, halkla ilişkiler ve tanıtım, iletişim bilimleri, iletişim sanatları, kültür yönetimi, medya ve iletişim sistemleri, radyo, sinema ve televizyon, radyo, televizyon ve sinema, reklam tasarımı ve iletişimi, reklamcılık ve halkla ilişkiler, rekreasyon, telekomünikasyon mühendisliği, telekomünikasyon öğretmenliği, televizyon haberciliği ve programcılığı vb. ön lisans ya da lisans mezunları.
- Alan: Medya / Modül: 03. Bilinçli Medya Kullanımı: Görsel iletişim tasarımı, görsel sanatlar ve iletişim tasarımı, halkla ilişkiler ve reklamcılık, halkla ilişkiler ve tanıtım, iletişim bilimleri, iletişim sanatları, kültür yönetimi, medya ve iletişim sistemleri, radyo, sinema ve televizyon, radyo, televizyon ve sinema, reklam tasarımı ve iletişimi, reklamcılık ve halkla ilişkiler, rekreasyon, telekomünikasyon mühendisliği, telekomünikasyon öğretmenliği, televizyon haberciliği ve programcılığı vb. ön lisans ya da lisans mezunları.
- Alan: Sağlık / Modül: 01. Sağlık Okuryazarlığı: Biyoloji öğretmenliği, biyomedikal mühendisliği, ebelik, eczacılık fakültesi, fen bilgisi öğretmenliği, genetik ve biyomühendislik, hemşirelik ve sağlık hizmetleri, tıp vb. ön lisans ya da lisans mezunları.
- Alan: Sağlık / Modül: 02. Sağlıklı Yaşama ve Hastalıklardan Korunma: Beslenme ve diyetetik, biyoloji öğretmenliği, biyomedikal mühendisliği, ebelik, eczacılık fakültesi, fen bilgisi öğretmenliği, genetik ve biyomühendislik, hemşirelik ve sağlık hizmetleri, tıp vb. ön lisans ya da lisans mezunları.
- Alan: Sağlık / Modül: 03. Çocuk ve Ergen Sağlığı: Biyoloji öğretmenliği, biyomedikal mühendisliği, ebelik, eczacılık fakültesi, fen bilgisi öğretmenliği, genetik ve biyomühendislik, hemşirelik ve sağlık hizmetleri, tıp vb. ön lisans ya da lisans mezunları.
- Alan: Sağlık / Modül: 04. Üreme Sağlığı ve Sağlıklı Annelik: Biyoloji öğretmenliği, biyomedikal mühendisliği, ebelik, eczacılık fakültesi, fen bilgisi öğretmenliği, genetik ve biyomühendislik, hemşirelik ve sağlık hizmetleri, tıp vb. ön lisans ya da lisans mezunları.
- Alan: Sağlık / Modül: 05. Yaşlı Sağlığı: Biyoloji öğretmenliği, biyomedikal mühendisliği, ebelik, eczacılık fakültesi, fen bilgisi öğretmenliği, genetik ve bi-

yomühendislik, hemşirelik ve sağlık hizmetleri, tıp vb. ön lisans ya da lisans mezunları.

- Alan: Sağlık / Modül: 06. İlk Yardım: Hemşirelik ve sağlık hizmetleri, tıp vb. ön lisans ya da lisans mezunları.

9.2. AEP'in Uygulama Platformları

Bir yaygın eğitim türü olarak ailelere yönelik bilgilendirme ve eğitim faaliyetleri farklı kurumlar tarafından çok çeşitli şekillerde uygulanmaktadır. Konuyla ilgili kamu kurumları, STK'lar, vakıf veya devlet üniversiteleri başta olmak üzere eğitim kurumlarını, yerel veya ulusal düzeyde çalışan medya organları, sosyal sorumluluk çerçevesinde hareket eden ticari işletmeler, yerel yardım kuruluşları ve benzeri kurumlar programın tanıtımı, yaygınlaştırılması ve uygulama pratiği açısından AEP'in platformları arasında yer alacaktır. AEP'in doğrudan uygulamalarının yapılacağı veya iş birliği yapılabilecek başlıca platformlar şu şekilde sıralanabilir:

- Sivil Toplum Kuruluşları: AEP'in ana platformlarından biri STK'lardır. STK'lar halka en etkili biçimde ulaşabilen kurumların başında gelmektedir. Gönüllülüğe ve liderliğe dayalı olarak işleyen ve artık çok farklı alanlarda uzmanlaşmış olanları bulunan STK'lar AEP ile iletişimde oldukları ailelere ve bireylere daha sistematik bir eğitim programı sunmuş olacaktır.
- Kültür Merkezleri: Kamu ve yerel yönetimlere ait çok sayıda kültür merkezi özellikle geniş katılımlı toplantılar için ana platform olacaktır.
- Kamu Kurum ve Kuruluşları: Bütün kamu kurumları çalışanlarına yönelik olarak iş çıkışları veya hafta sonlarında AEP uygulaması yapabilecektir.
- Okulöncesi, İlköğretim ve Ortaöğretim Düzeyinde Eğitim Veren Kurumlar: Örgün eğitim kurumları, vatandaşlarımızın en sık iletişim kurduğu, bu sebeple AEP uygulamaları açısından stratejik öneme sahip kuruluşların başında gelmektedir. Kamu ya da özel örgün eğitim kurumları personel, ekipman ve donanım açısından AEP'in uygulamalarını en kolay yürütecek kurumlardır. Bu kurumlarda yalnızca öğrenci velileri değil bölge sakinlerine de ulaşmak mümkün olabilecektir.

- Yaygın Eğitim Kurumları: Halk eğitim merkezleri başta olmak üzere, yerel yönetimler tarafından yürütülen meslek eğitim merkezlerinde eğitimlere katılanlara ya da diğer mahalle sakinlerine ulaşılabilir. Bu kurumlar özellikle yetişkinlerin gönüllülük ilkesinin daha belirgin olduğu mekânlar olması sebebiyle çok sayıda yetişkine ulaşma potansiyeline sahiptir.
- Yükseköğretim Kurumları: Özellikle çalışma yaşamına katılma ve aile kurma sürecinin hemen öncesinde bulunan üniversite öğrencilerine AEP uygulaması sunulabilir.
- Dinî Kurumlar: Başta camiler ve Kur'an kursları olmak üzere ilgili bölgede yaşayan ailelerin inanç ve ibadetlerini yaşadıkları mekânlarda AEP modülleri sunulabilir.
- Sağlık Kuruluşları: Başta halka en yakın sağlık birimleri olan sağlık ocakları olmak üzere poliklinik, hastane, dispensar gibi her türde kamu ve özel sağlık kuruluşunda özellikle sağlık modülleri uygulanabilir. Bunların yanı sıra yerel yönetimlere bağlı sağlık merkezleri de gene AEP uygulamaları için kolay erişilebilir platformlardan biridir.
- Alışveriş Merkezleri: Özellikle büyük şehirlerde vatandaşların akşamları ve hafta sonları en çok vakit geçirdiği mekânlar olarak alışveriş merkezleri AEP açısından önemli platformlar arasında yer alabilir.
- Özel İşletmeler: Büyük ölçekli işletmeler AEP'in uygulanabileceği kurumlar arasında yer alabilecektir. Personelin yanı sıra bu kuruluşlar sosyal sorumluluk kapsamında AEP'in uygulamasını yaygınlaştırmada destek sağlayabilir.
- Bankalar: Halkın en çok iletişim kurduğu kurumlardan biri de bankalardır. Özellikle son yıllarda bankaların müşterileri ile olan ilişkileri sürekli artmaktadır. AEP iktisat modüllerinde yer alan konuların bir kısmının bankacılar tarafından sunulması da oldukça faydalı olacaktır.
- Özel Kurslar: Ülkemizde sayısı oldukça fazla olan sürücü kursları, yabancı dil ve bilgisayar eğitimi veren merkezler de AEP uygulamalarında işbirliği yapabilecek kurumlar arasında yer alabilecektir.
- Psikolojik Danışma ve Terapi Merkezleri: Rehberlik Araştırma Merkezleri, SHÇEK'e bağlı danışma merkezleri, yerel yönetimler ve özel işletmelere bağlı

danışma merkezleri de özellikle eğitim iletişim alanına ait modüllerin uygulanmasında başlıca platformlar arasında yer alacaktır.

- Yerel Yönetimlere Ait Merkezler: Semt Konakları, Bilgi Evi vb. çok sayıda farklı isimle mahalle sakinlerinin bir araya geldiği platformlardan biri olarak yerel yönetimlerin kontrolündeki bu merkezler, ailelerin kendilerini rahat hissettikleri ve kolay ulaşabildikleri ortamlar arasında yer almaktadır. Bu mekânlarda sıcak ve uygun bir eğitim atmosferi oluşturmak mümkün olabilir.
- Meslek Odaları, Birlik, Sendika, Kooperatif vb. Kuruluşlar: Doğrudan kamu yararına çalışan STK'ların yanı sıra üyelerinin menfaatini ön planda tutan bu kuruluşlar da AEP'in aile üyelerine ulaşmasında önemli platformlardan biri olacaktır.

9.3. AEP'in Ulaştırma Mecraları

Bireylerin bilgilenme kaynaklarının oldukça çeşitlendiği günümüzde eğitimlerin etkinliğini arttırmada çok yönlü ve çok boyutlu kanalların kullanılması bir zorunluluk hâline gelmektedir. Bu nedenle sınıf/derslik/salon gibi geleneksel eğitim ortamlarında sunulan eğitimlerin, alternatif mecralarla sunulacak bilgilerle desteklenmesi gerekmektedir. Bu mecralara aşağıdaki örnekler verilebilir:

- Geleneksel Medya: Radyo, TV, gazete, dergi gibi geleneksel medyalarda yer alacak haber, bilgi notu, kısa film, reklam, radyo ve TV programları ailelerin AEP programlarına yönlendirilmesinde kullanılacak başlıca mecralardır.
- İnternet: AEP eğitim modülleri, bilgilendirme, malzeme vb. hususlarda web sitesi tarafından desteklenmelidir. Programa katılacak ailelerin web sitesi üyelikleri gerçekleştirilerek program sonrasında da desteklenmeleri ve bilgilenmeleri, yeni programlardan haberdar olmaları sağlanmalıdır. Elektronik ortamda yayımlanan bültenler, internete erişimin ve internet uygulamalarının oldukça iyi bir noktaya ulaştığı ülkemizde, vazgeçilmez bir “bilgi kaynağına ulaşım aracı” olarak internetten yararlanmanın önemli bir aracıdır. Bu tür ürünler sayfa sayısı, baskı adedi, zaman, mekân gibi kısıtlılıklardan bağımsız olarak üretilip dağıtımı yapılabilecek bir ürün çeşididir. Tüm aile bireyleriyle iletişim kurma

seçeneklerini içermesi ve pratikliği açısından önemli bir iletişim ve paylaşım kanalıdır. Bu bültenlerde belirli bir konuyla ilgili özel bir hedef grubu esas alan bilgilendirici yazılara, AEP ile ilgili haberlere, yeni eğitim paketlerine, alandaki gelişmelere, farklı uzmanların bilgi ve deneyimlerine vb. yer verilebilecektir. Böylece AEP kapsamındaki konularla ilgili olarak sürekli bir gündem oluşturmak ve bilgi, deneyim ve davranışları sürekli güncel tutmak sağlanabilecektir. Zamanla oluşacak mail veri tabanı ve RSS imkânlarıyla hedef kitleye seri bir şekilde ulaştırılması mümkün olacaktır.

- Ebeveyn Eğitim Kaynakları Merkezi: Ebeveynlerin birbirleriyle konuşmak ve etkili ebeveyn uygulamalarını yaymak amacıyla video, kitap ve diğer araçların derlendiği kaynakların sağlanarak daha etkili ebeveyn olmayı öğrenmek için toplandıkları kolay ulaşılabilen yerler oluşturulmaya çalışılmalıdır. Bu bağlamda yerel yönetimlerin oluşturdukları bilgi merkezlerinde, il-ilçe halk kütüphanelerinde, okullarda vb. yerlerde bununla ilgili oluşturulacak mekânlara hazırlanmış “ürün kutuları” ulaştırılabilir. Aynı zamanda bu ürünlere elektronik ortamdan da AEP sitesinden ulaşılabilir olacaktır.
- Ev Ziyaretleri: Ev ziyaretlerinin doğasında olan yüz yüze ilişkiler, özellikle ayrımcılığa uğradığını düşünen ve izole yaşayan ebeveynler için çok güçlü bir strateji olabilmektedir. Ebeveynleri kendi yaşam alanları içinde gözlemlemek, ebeveyn eğitimcilerine özel ilgi ve ihtiyaçları belirlemek için de yol gösterici olmaktadır. Bu ziyaretler hem uzmanların hem de gönüllü ebeveynlerin katılımıyla gerçekleştirilebilecektir.
- Destek Programları: Gelişim izleme ve değerlendirmenin önemli bir süreç olarak yer aldığı kuruluşlar olarak hastane ve okul gibi kurumlar tarafından sunulacak destek programları ailelere ulaşmada önemli mecralardan biridir. Örneğin, doğumdan hemen sonra oluşan fırsat penceresini kullanarak ebeveynlere ebeveynlik bilgisi vermek mümkündür. Yenidoğan ebeveynleri ebeveynlik konusunda bir şeyler öğrenmeye daha açıktır. Bu bağlamda hastaneler de yeni ebeveynlere ulaşılması için güvenilir mekânlardır.
- Görsel ve İşitsel Materyaller: İnternet ortamında veya CD’ler içinde katılımcılara arz edilecek olan sunular, grafikler, videolar, sesli kitaplar, animasyonlar

vb. görsel ve işitsel materyaller bilgisayar kullanımının yaygın olduğu ülkemizde etkili eğitim araçları olacaktır.

- Basılı Ürünler: AEP kapsamında olan konulara dair hedef kitleye göre farklılaştırılmış içeriklerde kitap, kitapçık, broşür ve benzeri basılı materyaller üretilecektir. Bunlar katılımcılara konuları kendi kendilerine incelemeleri ve gözden geçirmeleri imkânı verecek birer ders materyali olarak kullanılacaktır. Aynı zamanda internetten “indirilebilir” olarak AEP sitesinde yayımlanacak, AEP uygulayıcısı farklı kurum ve kuruluşlar tarafından da kullanılabilir.
- Yaygınlaştırma Ürünleri: AEP’in yaygınlaştırılması, içeriğinin sürekli geliştirilmesi, yaşam boyu öğrenme yaklaşımına uygun olarak daima güncel kalmasını sağlamak ve etki hâlesini genişletmek üzere çeşitli doğrudan olmayan ürünler de kullanılmalıdır. Bu çerçevede örnek olarak şunlar sayılabilir:⁶
  - o AEP kapsamındaki eğitimlere dair tanıtımların yer alacağı kataloglar;
  - o AEP uygulaması yapacak kurum ve kuruluşların çalışmalarını duyurmak ve tanıtmak üzere kullanabilecekleri davetiye, afiş, poster, pankart, dön-kart, vb. duyuru malzemeleri;
  - o AEP uygulaması yapacak kurum ve kuruluşların basınla yapacakları duyuru çalışmalarında kullanacakları basın ilan, banner ve reklam tasarımları.
- Kurumsal Kimlik Ürünleri: Ayrıca AEP’in kurumsal kimliğinin oluşturulmasında da mektup, takvim, ajanda, tebrik kartı, flama / kırlangıç, kapı kulpluğu, katılım belgesi, kısa notlar (memo), kitap ayracı, kitapçık, not kâğıdı / el notu, risale / broşür vb. materyallerin kullanılması oldukça yararlı olacaktır.

9.4. AEP’in İzlenip Değerlendirilmesi

Herhangi bir konuda yapılan değerlendirmeler, eksiklik, aksaklık ve yetersizliklerin giderilmesi için önemli bir başvuru kaynağıdır. Zira “ölçülemeyen şey geliştirilemez”. Bir programın değerlendirme çalışmasında –hele de bu program bir yetişkin eğitimi programıysa– program ve programın öğeleri hakkında açık ve

⁶ Anılan bu ürünlere dair örnekler AEP sitesinden uygulanabilir formatlarda yayımlanacaktır.

kesin bir bilgi sağlanması her zaman mümkün olamaz. Ancak ATHGM bünyesindeki AEP koordinasyon ve uygulamasından sorumlu birim uzmanları, AEP uygulamalarında hem ürünleri hem de süreci izleyip sürekli değerlendirme içinde olacak, mümkün olan en doğru bilgiye ulaşmaya çalışacaklardır. Bu, programın etkililiği hakkında yargıda bulunarak, aksayan yönlerin programın hangi öge ya da ögelerinden kaynaklandığının belirlenmesine ve gerekli düzeltmelerin yapılmasına fırsat sağlayacaktır (Erden, 1995: 5-10). Böylelikle programın değeri, kalitesi, faydalılığı ve etkililiğinin sürmesi sağlanabilecek, araştırma geliştirme yaklaşımıyla sürekli geliştirme mümkün olacaktır.

Program hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığı, hangi sonuçların elde edildiği ve ihtiyaçların hangi oranda karşılandığı soruları bu sürecin sorularıdır. Bu sorularla ürün değerlendirilmiş, program ile ilgili alınan kararların tekrar işlenip gözden geçirilmesine imkân sağlanmış olacaktır. Bu bağlamda uygulamacı kurumlardaki yönetici, eğitici ve katılımcılar ile ATHGM adına bu kurumlarda gözlemci olacak AEP koordinasyon ve uygulamasında görevli uzmanların nitel ve nicel kayıtları değerlendirilecektir.

Gerek ATHGM, gerekse uygulayıcı kurumlar yaptıkları “iş” ve “ürünler” hakkında veri toplarken, değerlendirmelerde bulunurken programın yürütme kararlarının iyileştirilmesine, program geliştirme işlemi yapılan hataların saptanmasına ya da programın ileriki uygulamalarında ortaya çıkabilecek eksiklerin öngörülmesine hizmet edeceklerdir. Bunu sağlamak üzere programlanan kararların uygulanması aşamasında ilerlemeler gözlenip hem nicel hem de nitel kayıtlar tutulacaktır. Bu kayıtlar uygulayıcı kurumlarda ATHGM adına görev yapan gözlemci/ler ve uygulayıcı kurumun kendi görevlilerinin gözlemlerinden, uygulayıcı kurumların yöneticilerinin, eğitimcilerinin, katılımcılarının değerlendirme anket ve raporlarından elde edilecektir. Anket, rapor ve formların kayıt altına alınması hususu ATHGM'nin uygulayıcı kurumlarla hazırlayacağı protokollerde de yer alacaktır.

9.4.1. AEP’i İzleme ve Değerlendirme Süreci

AEP’i izleme ve değerlendirme süreci planlama, uygulama ve sonuç olmak üzere üç temel aşamada yapılandırılmıştır:

- Planlama Aşamasında: Planlama aşaması izleme ve değerlendirme çalışmaları iki düzeyde yapılandırılmıştır: (1) Programın geliştirilme aşamasında ve (2) Programın uygulanması öncesinde.

Programın geliştirilmesi aşamasında AEP üzerine çok çeşitli kaynaktan kim-selerin görüşleri formal ve informal yollarla sürekli alınmıştır. Program geliş-tirme sürecinde görev alan uzmanlar kişisel çevreleriyle ve süreç içinde ortaya çıkan fırsatları değerlendirerek AEP’le ilgili informal değerlendirmeleri almış-lardır. Ancak bunun ötesinde bilimsel süreçleri dikkate alan ve devreye sokan formal bir izleme ve değerlendirme çalışması da yapılandırılmıştır⁷.

Programın uygulanması öncesi için yapılandırılan izleme ve değerlendirme çalışmasında *program (ürün)* ve *programın uygulamasının (süreç)* değerlendirilmesine yönelik iki boyut göz önünde bulundurulmuştur. Programın (ürün) değerlendirilmesi (Mülga) ASAGEM ve ATHGM’nin kurumsal evreninde yer alan uzmanlar, program geliştirme sürecinde yer alan uzmanlar, olası uygulayıcı kurumlar ve eğitimcilerle yönelik tanıtım çalışmalarının katılımcılarından gelen önerilerle şekillenmiştir. Buna ilaveten, özellikle materyal geliştirme sürecinde ürün değerlendirmesi kapsamında oldukça değerli geri bildirimler alınarak programa yansıtılmıştır. Bir tür uzmanlar arası değerlendirme olarak kabul edilebilecek bu süreçle geri bildirimler uygulamanın hemen öncesinde alınmıştır. Programın uygulamasında da ATHGM için öz değerlendirme boyutları ve uygulayıcı kurumları değerlendirme boyutları oluşturulmuştur.⁸ Ayrıca AEP’in uygulama aşamasındaki etkililiğini ve verimliliğini doğrudan etkileyecek olan uygulayıcı kurum, materyal ve eğitici öğelerine dair izleme ve değerlendirme araçlarının geliştirilmesi de bu aşamaya özgülenmiştir.

- Uygulama Aşamasında: Uygulayıcı kurumların AEP’i uygulamaları sürecinde planlama çerçevesinde belirlenmiş kaynaklar ve araçlar kullanılarak bilgiler toplanıp periyodik olarak AEP web sitesi üzerinden ATHGM’ye raporlanacaktır. Bu aşama bağlamında yapılandırılan izleme ve değerlendirme çalışmasında da program (ürün) ve programın uygulamasının (süreç) değeren-

7 Bu süreçle ilgili olarak bkz. bu kitapçığın “1.2.5. AEP Atölye Çalışmaları”, “1.3. Danışma Komisyonunun Oluşturulması ve Çalışmaları” ve “1.5. AEP’in Denenmesi ve Değerlendirilmesi” başlıklı bölümleri.

8 bkz. Yönetici Kılavuzu.

dirilmesine yönelik iki boyut göz önünde bulundurulmuştur. Birinci boyutla ilgili olarak yapılan eğitimlerin içeriklerini, eğitimcileri, ders araç-gereçlerini, yardımcı materyalleri, mekânı değerlendirmeye yönelik işlemsel düzeyle ilgili bilgileri derlemeye yönelik Seminer Değerlendirme Formu ve gözlem kayıtları gibi nitel ve nicel araçlar geliştirilmiştir. Ayrıca uygulama aşamasının sonunda, geliştirilmiş olan Aile Eğitim Programı Tutum Belirleme Ölçeği ile daha genel bir bakışla programın katılımcılar tarafından değerlendirilmesini verecektir. Bu aşamada son olarak uygulayıcı kurumların yöneticisi tarafından toplanacak eğitimcilerin ve kendisinin değerlendirmelerini içeren rapor da bir diğer veri kaynağı olacaktır.

- Sonuç Aşamasında: Uygulama aşamasında derlenen veriler ATHGM tarafından konsolide edilerek analize tabi tutulacaktır.

10. Aile Eğitimi Programının Modül Organizasyonu

10.1. Aile Eğitimi Programında Aile Eğitim ve İletişimi Alanı

10.1.1. Aile Eğitimi ve İletişimi Alanının Genel Amaçları

Aile bireylerinin,

- yaşantılarını geliştirip zenginleştirmelerine,
- yaşam boyu değişen rollerine ve gelişim görevlerine uyum sağlamalarına,
- sahip oldukları bireysel ve çevresel kaynakları fark edip bunları aktif olarak kullanmalarına,
- problemleri önlemelerine ve oluşmuş problemlerine de çözüm üretmelerine,
- kendilerine gerekli olacak bilgi, farkındalık ve becerileri kazanmalarına katkıda bulunmak

aile eğitimi ve iletişimi alanının genel amaçlarıdır.

10.1.2. Aile Eğitimi ve İletişimi Alanı Kazanımları

1. İkili ilişkinin oluşumu sürecinde aşk ve sevginin rolünü açıklar.
2. Eş seçimini etkileyen faktörleri belirtir.
3. Eş seçiminde göz önünde tutulması gereken hususları ifade eder.
4. Evliliğin ilk yıllarında güç paylaşımının önemini açıklar.
5. Doyurucu bir evlilik ilişkisinin temel unsurlarına örnekler verir.

6. Evliliğe dair yanlış inanışları ifade eder.
7. Evliliğe dair gerçek dışı beklentileri açıklar.
8. Sağlıklı bir beraberliğin özelliklerini listeler.
9. Sağlıklı çift ilişkisinde cinselliğin konumunu açıklar.
10. Eşlerin evlilik ilişkisinden farklı beklentileri de olabileceğini kabul eder.
11. Etkili iletişimin aileyi güçlü kılmadaki önemini vurgular.
12. İletişim engellerini listeler.
13. Aktif dinlemenin etkili iletişim açısından önemini açıklar.
14. Empati kurmanın etkili iletişim içerisindeki yerini açıklar.
15. Sözsüz mesajları okur.
16. İletişimde beden dilinin etkisini söyler.
17. Evlilik çatışmasına sebep olan faktörleri betimler.
18. Eşini incitebilecek iletişim hatalarının neler olabileceğini sayar.
19. Evlilik çatışmalarını azaltan faktörleri belirtir.
20. Çatışmayı çözümlenmenin yollarına örnekler verir.
21. İlişki sorunlarına alternatif çözümler üretir.
22. Eşle birlikte zaman geçirmenin evlilik ilişkisi üzerindeki önemini ifade eder.
23. Eşle birlikte zaman geçirme konusunda plan yapar.
24. Ailedeki farklı görev ve sorumlulukların dengeli dağılımı ile sağlıklı bir evlilik ve aile hayatı arasında bağlantı kurar.
25. Çocukların bakımıyla ilgili sorumluluk paylaşımının evlilik ilişkisine olası etkilerini açıklar.
26. Çocukların bakımıyla ilgili sorumlulukları eşiyile paylaşmak üzere plan yapar.
27. Ailenin kendisi için önemini açıklar.
28. Sağlıklı ailenin özelliklerine örnekler verir.
29. Sağlıksız ailenin özelliklerine örnekler verir.
30. Aile olmanın sağladığı güç ve imkânları söyler.
31. Aile üyelerinin her birisinin kendisi için önemini fark eder.
32. Aile bireylerinin birbirlerine destek olmalarının önemini açıklar.
33. Ailesiyle birlikte ortak amaç oluşturur.
34. Aile üyeleriyle duygularını paylaşır.
35. Aile içindeki sevgi ve yakınlığın önemini açıklar.
36. Aile içindeki sevgi ve yakınlığın artmasını sağlayan ortamlar düzenler.
37. Aile içindeki sevgi ve yakınlığı destekler.
38. Ailenin birlikte kaliteli zaman geçirmesinin önemini ifade eder.

39. Ailenin birlikte kaliteli zaman geçirmesine yönelik plan yapar.
40. Aile birlikteliğini destekleyen faktörleri ifade eder.
41. Aile birlikteliğinin desteklenmesinin aileyi güçlendirici özelliğini ifade eder.
42. Kendi kurduğu ailesini köken ailesinden ayırt edebilmesinin önemini açıklar.
43. Ev işlerinin paylaşımı konusunda eşe destek vermenin önemini vurgular.
44. Ev işlerinin paylaşımı konusunda sorumluluk alır.
45. Akrabaların evlilik ilişkisine etkilerini fark eder.
46. Akrabaların evlilik ilişkisi üzerindeki etkilerini düzenlemek için hangi önlemlerin alınabileceğini gösterir.
47. Birlikte kaliteli zaman geçirme kavramını açıklar.
48. Stresin bireysel sağlık ve aile ilişkileri üzerindeki etkilerine örnekler verir.
49. Aile yaşantısında strese sebep olabilecek değişimleri listeler.
50. Aile bireylerinin strese karşı birbirinden farklı cevaplar verebileceklerini tahmin eder.
51. Etkili problem çözebilme yollarına örnekler verir.
52. Aile üyeleriyle uzlaşma yollarına örnekler verir.
53. Düşüncelerini etkili bir şekilde ifade etmenin yollarına örnekler verir.
54. Öfkesini kontrol etmenin yollarına örnekler verir.
55. Duygu ve düşüncelerini güvenli bir şekilde aktarabilmenin yollarını açıklar.
56. Birey ve aile yaşamında yer alan geçişleri açıklar.
57. Aile yaşam döngüsündeki geçişleri özel yapan nedenleri tespit eder.
58. Çocuklar evden ayrıldıktan sonra çift ilişkisinin ve yaşamın kalitesini arttırmak için yapabileceklerine örnekler verir.
59. Ailedeki yaşlı bireylerle iletişim kurmanın etkili yollarını belirler.
60. Ailedeki yaşlı bireyin duygusal ihtiyaçlarını listeler.
61. Emekliliğe hazırlanmanın önemini ifade eder.
62. Etkili büyük ebeveynlik tutumlarını belirtir.
63. Her çocuğun kendine özgü bir gelişim seyri olduğunu öngörür.
64. Gelişimin temel kavram ve ilkelerini belirtir.
65. Doğumdan itibaren çocuğun fiziksel, duygusal, sosyal her türlü ihtiyacının karşılanmasının temel bir gereklilik olduğunu savunur.
66. Farklı gelişim dönemlerindeki (0-2; 2-6; 6-11,12 ve 11,12-18 yaş) çocukların motor, sosyal, dil ve zihin gelişimlerinin genel hatlarını açıklar.
67. Çocuklarının farklı gelişim dönemlerindeki motor, sosyal, dil ve zihin gelişimini nasıl destekleyeceğini açıklar.
68. Çocuğun gelişim dönemi özelliklerine ve gelişim hızına uygun beklentileri listeler.

69. Çocuklarının karşılaşılabilecekleri gelişim dönemlerine has, özel durumlara ilişkin çözümler önerir.
70. Çocuklarında profesyonel yardım almayı gerektirecek durumları listeler.
71. Çocukluk yıllarında görülen yaygın davranış problemleri ile ilişkili ailesel özellikleri özetler.
72. Çocukluk yıllarında görülen yaygın davranış problemleri ile başa çıkmada kullanılacak yaklaşım biçimlerine örnekler verir.
73. Ergenlik yıllarında görülen yaygın davranış problemleri ile ilişkili ailesel özellikleri özetler.
74. Ergenlik yıllarında görülen yaygın davranış problemleri ile başa çıkmada kullanılacak yaklaşım biçimlerine örnekler verir.
75. Çocuğun ihtiyaçlarının karşılanmasında kendi rolünü açıklar.
76. Kardeşler arasında çatışma yaratacak durumları öngörür.
77. Kardeşlerin çatışmalarını çözümlayebilmelerinde onlara nasıl rehberlik edebileceğini açıklar.
78. Anne baba olmanın kendisi için taşıdığı anlamı açıklar.
79. Anne babalık rolünün aile hayatında ne denli kapsamlı değişimler doğurabileceğine dair tahminlerde bulunur.
80. Yaygın ebeveyn tutumlarına örnekler verir.
81. Kendi ebeveyn tutumunu sorgular.
82. Kendi ebeveyn tutumu ile yaygın ebeveyn tutumları arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler.
83. Etkili ve yetkin ebeveynliğin çocuk üzerindeki olası etkilerini irdeler.
84. Çocuğun temel haklarını belirtir.
85. Hangi davranışlarının çocuk ihmali ve istismarı olabileceğini tespit eder.
86. Güvenli bağlılık gelişimini sağlayan koşullarla, çocuğun gelişim alanları arasında ilişki kurar.
87. Çocuğun “kişisel, bedensel sınır” kavramına sahip olduğunu ve bunu nasıl koruyacağını söyler.
88. Cinsel eğitimin temel prensiplerini listeler.
89. Çocuğun cinsel istismardan koruyabilecek önlemlere örnekler verir.
90. Okul seçiminde dikkate alınması gereken hususları sıralar.
91. Çocuğun okuluyla nasıl etkileşime gireceğini açıklar.
92. Evde olumlu öğrenme ortamının nasıl oluşturulabileceğini tasarlar.
93. Çocuğu sınavlara hazırlanırken anne baba olarak nasıl bir yaklaşım içerisinde olacağını ifade eder.
94. Çocuğun ev ödevlerine gerektiğinde ne şekilde yardımcı olabileceğini belirtir.

95. Çocuğunun programlı çalışması için gerekli düzenlemelerin yapılmasına rehberlik eder.
96. Çocukla birlikte kitap okumanın önemini vurgular.
97. Çocukla birlikte okuryazarlık aktiviteleri düzenler.
98. Farklı yaşlardaki çocuklara uygun kitap seçiminde dikkat edeceği konuları belirtir.
99. Okul öğrenmeleriyle ilgili karşılaştığı problemleri açıklar.
100. Okula ilişkin karşılaşılan davranış problemlerinin çözümüne yönelik önerilerde bulunur.
101. Günlük aktiviteleri çocuğu için eğlendirici-eğitici faaliyetler olarak organize eder.
102. Ekranın (televizyon, video, bilgisayar vb.) çocuk gelişimi üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini karşılaştırır.
103. Çocuğun “ekran”la kurduğu ilişkide dikkat edilmesi gereken hususları listeler.
104. Oyunun çocuğun yaşamındaki yerini açıklar.
105. Problemleri çözmeye ailenin sahip olduğu gücü açıklar.
106. Problem durumlarında aileye destek olabilecek çözüm yolları önerir.
107. Boşanmanın çocuklar ve çift üzerindeki olası etkilerini özetler.
108. Boşanmanın çocuklar ve çift üzerindeki olumsuz etkilerini azaltıcı yollara örnekler verir.

10.1.3. Aile Eğitimi ve İletişimi Alanı Modülleri

10.1.3.1. I. Modül: Hayatın İlk Çeyreği (0-18 Yaş Gelişimi)

Bu modül ile anne babaların;

- çocuklarının devinsel (motor), duygusal, sosyal, dilsel ve zihinsel gelişimlerini destekleyebilecek bilgi, beceri ve tutumlara sahip olmaları,
- beklenen gelişim seyri dışında oluşabilecek durumları gözden kaçırmamaları için belli bir farkındalık düzeyi oluşturmaları,
- davranış problemleri ile daha iyi baş edebilmeleri için gerekli bilgi, beceri, tutum ve stratejilere sahip olmaları

hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- Üniversitelerin ilgili bölümleri

- Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM)
- Çocuk-ergen-genç odaklı çalışan terapi ve danışmanlık kurumları
- Aile-çocuk odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- Okul rehberlik servisleri
- Çocuk-ergen-genç odaklı çalışan terapi ve danışmanlık kurumları
- Aile-çocuk odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları
- Üniversite hastanelerinin çocuk ve ergen psikiyatrisi ana bilim dalları
- Yerel yönetimlere bağlı aile danışma merkezleri

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
1. Anne Baba Olmak ve Çocuk Gelişiminde Temel Kavramlar 1.1. Anne Baba Olmanın Kişisel Anlamları 1.2. Gelişimle İlgili Temel Kavramlar 1.3. Gelişim İlkeleri 1.4. Gelişimi Etkileyen Faktörler	AEİ 63, 64, 65, 75, 78	Anne baba olmanın kişisel anlamı üzerinde düşünmek, çocuk gelişimini anlayabilmek, dönemler arasında bütüncül ve çok yönlü karşılaştırmalar yapabilmek için gelişimle ilgili temel kavramlar ve ilkeler ile gelişimi etkileyen faktörler hakkında bilgi verilir.	1 saat
2. 0-2 Yaş Çocuğundan Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir? 2.1. Cinsiyet ve Bebek 2.2. Genel Özellikleri 2.3. Doğum Sonrası Depresyon 2.4. Duyarlı Tepkisellik 2.5. Anne-Bebek Arasında Bağlılık Gelişimi 2.6. Bebek Bakımında Bakıcı Desteği Almak	AEİ 66, 67, 68, 69, 70, 71,72, 73, 86, 87 SAĞ 35, 36, 48, 49	Bebeğin genel gelişim seyri ve bu döneme özgü, bebek ya da anne babanın karşılaşılabileceği özel durumlar vurgulanır. Bebeklik döneminde, bebekle ilgili cinsiyet beklentilerinin ve bebeğin cinsiyetinin ebeveyn davranışları üzerindeki etkileri, doğum sonrası dönemde hem annenin hem de bebeğin yaşamını etkileyebilecek doğum sonrası depresyon, bebekle kurulan ilişkinin niteliği ile bebeğin gelişimsel ihtiyaçları arasındaki ilişki ele alınır. Ç “0-2 Yaş Çocuğundan Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?” konusu için <i>Çocuk ve Ergen</i> modülün <i>Dönemler</i> ünitesi.	1 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
<p>3. 2-6 Yaş Çocuğundan Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?</p> <p>3.1. Genel Özellikler</p> <p>3.2. 2 – 2:6 Yaş Krizi</p> <p>3.3. Çocuğa Temel Alışkanlıkların Kazandırılması</p> <p>3.4. Okul Öncesi Kurum Deneyimi</p> <p>3.5. Okul Olgunluğu ve Okula Hazırlanma</p>	<p>AEİ 66, 67, 68, 69, 70,72, 73, 74, 87</p> <p>MED 58, 59, 60.</p> <p>SAĞ 35, 36, 48, 49</p>	<p>Çocuğun genel gelişim seyri ve bu döneme özgü, çocuk ya da anne babanın karşılaşılabileceği özel durumlar vurgulanır.</p> <p>İlk çocukluk döneminde, iki-iki buçuk yaş krizi sırasında çocuğun davranışlarında meydana gelen değişimler, bu değişimler karşısında ailenin uygun yaklaşım biçimleri, temel alışkanlıkların kazandırılması (öz bakım becerileri, tuvalet, uyku, yemek vb.) sırasında gözetilmesi gereken konular, okul öncesi eğitim deneyimi ve çocuğun okula hazır olup olmadığını anlamının bazı yolları ele alınır.</p> <p>☞ “Televizyon ve Çocuk” konusu için <i>Bilinçli Medya Kullanımı</i> modülü <i>Medya ve Çocuk</i> ünitesi.</p> <p>☞ “2-6 Yaş Çocuğundan Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?” konusu için <i>Çocuk ve Ergen Sağlığı</i> modülü <i>Dönemler</i> ünitesi.</p>	1 saat
<p>4. 6-11, 12 Yaş Çocuğundan Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?</p> <p>4.1. Benlik, Benlik Kavramı, Benlik Saygısı, Sorumluluk ve Öz Güven Gelişimi</p> <p>4.2. Çocuk, Aile ve Okul Üçgeni</p> <p>4.3. Çocuğa Harçlık Verme</p>	<p>AEİ 66, 67, 68, 69, 70,72, 73, 74, 87, 92, 93, 94, 95</p> <p>İKT 9, 10, 11</p> <p>SAĞ 35, 36, 48, 49</p>	<p>Çocuğun genel gelişim seyri ve bu döneme özgü, çocuk ya da anne babanın karşılaşılabileceği özel durumlar vurgulanır.</p> <p>Son çocukluk döneminde, çocuğun benlik, sorumluluk ve öz güven ve gelişimi ile ilgili konular, okul, aile ve çocuk arasındaki ilişkiler ve bu ilişkilerin niteliğinden doğabilecek sonuçlar, sorumluluk geliştirme konusu çerçevesinde çocuğa harçlık verme konuları ele alınır.</p> <p>☞ “Çocuk, Aile ve Okul Üçgeni” konusu için <i>Okul ve Aile</i> modülü <i>Evde Öğrenme</i> ünitesi.</p> <p>☞ “Çocuğa Harçlık Verme” konusu için <i>Aile ve Alışveriş</i> modülü <i>İhtiyaç Analizi</i> ünitesi.</p> <p>☞ “6-11, 12 Yaş Çocuğundan Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?” konusu için <i>Çocuk ve Ergen Sağlığı</i> modülü <i>Dönemler</i> ünitesi.</p>	1 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
<p>5. Çocuk Yetiştirmede Güncel Konular</p> <p>5.1. Ekran ve Çocuk</p> <p>5.2. Çocuklara Cinselliği Anlatmak</p> <p>5.3. Çocuk ve Oyun</p>	<p>AEİ 66, 67, 68, 69, 70,72, 73, 74, 87, 88, 89, 102, 103, 104</p>	<p>Çocuğun “ekran”la kurduğu ilişkide dikkat edilmesi gereken hususlar, cinsel eğitimin temel prensipleri ve oyunun çocuğun hayatındaki yeri ele alınır. Ayrıca günümüz ailelerinin ihtiyaçları doğrultusunda güncel konular açıklanır.</p>	<p>1 saat</p>
<p>6. 11, 12–18 Yaş Çocuğundan Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?</p> <p>6.1. Erinlik, Ergenlik</p> <p>6.2. Ergenlikte Ayrışma-Bireyselleşme</p> <p>6.3. Ergenlikte Kimlik Gelişimi</p> <p>6.4. Ergenlikte Kız-Erkek Arkadaşlıkları</p> <p>6.5. Ergen Anne Babası Olmak</p> <p>6.6. Ergenlik ve Meslek Seçimi</p>	<p>AEİ 66, 67, 68, 69, 70,72, 73, 74, 87</p> <p>SAĞ 35, 36, 48, 49</p>	<p>Çocuk ve gencin genel gelişim seyri ve bu döneme özgü, çocuk, ergen ya da anne babanın karşılaşılabileceği özel durumlar vurgulanır.</p> <p>Ergenlik dönemine ait temel gelişimsel görevlerin desteklenmesi, karşı cinsle ilişkiler, meslek seçimi konuları ergen ebeveyni olmak ekseninde ele alınır.</p> <p>☞ “11, 12-18 Yaş Çocuğundan Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?” konusu için <i>Çocuk ve Ergen Sağlığı</i> modülü <i>Dönemler</i> ünitesi.</p>	<p>1 saat</p>
<p>7. Çocukluk ve Gençlik Yıllarında Görülen Yaygın Davranış Problemlerini Anlamak ve Başa Çıkmak</p> <p>7.1. Çocuklarda Problemlili Davranışlar</p> <p>7.1.1. Tırnak Yeme</p> <p>7.1.2. Parmak Emme</p> <p>7.1.3. Alt İslatma</p> <p>7.1.4. Dışkı Kaçırma</p> <p>7.1.5. Öfke Nöbetleri</p> <p>7.2. Gençlerde Problemlili Davranışlar</p> <p>7.2.1. Klikler, Çeteler ve Toplum Karşıtı Davranışlar</p> <p>7.2.2. Madde Kullanımı</p> <p>7.2.3. Marka ve Tüketim Çılgınlığı</p> <p>7.2.4. Kurban ya da Saldırgan Olmak Açısından Okulda Zorbalık</p> <p>7.3. Problemlili Davranışlarla Başa Çıkmak</p>	<p>AEİ 66, 67, 68, 69, 70,72, 73, 74, 87</p> <p>SAĞ 35, 36, 48, 49</p>	<p>Çocukluk ve gençlik yıllarında görülen yaygın davranış problemleri ile ilişkili ailesel özellikler, anne babaların bu problemleri anlama ve bunlarla başa çıkmada kullanabilecekleri yaklaşım biçimleri ile profesyonel bir yardım almayı gerektirebilecek durumlar vurgulanır.</p> <p>☞ “Çocukluk ve Gençlik Yıllarında Görülen Yaygın Davranış Problemlerini Anlamak ve Başa Çıkmak” konusu için <i>Çocuk ve Ergen Sağlığı</i> modülü <i>Dönemler</i> ünitesi.</p>	<p>1 saat</p>

10.1.3.2. II. Modül: Evlilik ve Aile Hayatı

Bu modülle katılımcıların;

- evlilik öncesi dönemde ikili ilişkiler, eş seçimi, evlilik ve ebeveynliğe dair farkındalık,
- sağlıklı bir evlilik ilişkisinin gerektirdiği becerileri,
- evlilik kalitesini zenginleştirecek ve aile bağlarını kuvvetlendirecek becerileri kazanmaları hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- Üniversitelerin ilgili bölümleri
- Evlilik ve aile odaklı çalışan terapi ve danışmanlık kurumları
- Evlilik ve aile odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- Evlilik ve aile odaklı çalışan terapi ve danışmanlık kurumları
- Evlilik ve aile odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları
- Yerel yönetimlere bağlı aile danışma merkezleri

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
1. Aşk ve Sevgi Üzerine	AEİ 1	İkili ilişkilerin doğası, oluşumu, gelişimi ile iki insanı bir araya getirip bir arada tutan özel duygular ele alınır.	1 saat
2. Hayat Arkadaşımı Nasıl Seçebilirim?	AEİ 2, 3	Eş seçiminde belirleyici olan etmenler, eş seçerken gözözetilmesi gereken konular vurgulanır.	1-1,5 saat
3. Evliliğin İlk Yılları	AEİ 4, 5, 6, 7	Evliliğin ilk yıllarında başarılması gereken gelişimsel görevler ve evlilik ilişkisinde gücün paylaşılması açıklanır.	1-1,5 saat
4. Sağlıklı Çift İlişkisinin Temel Faktörleri	AEİ 8	Sağlıklı çift ilişkisinin temel faktörleri açıklanır.	1-1,5 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
5. Evlilik Çatışmasına Sebep Olan Faktörler ve Çözüm Yolları 5.1. Evlilik Çatışmasına Sebep Olan Faktörler 5.2. Eşi İncitebilecek İletişim Hataları 5.3. Evlilik Çatışmalarını Azaltan Faktörler 5.4. Çatışmayı Çözümleme- nin Yolları 5.5. İlişki Sorunlarına Alternatif Çözümler	AEİ 10, 17, 18, 19, 20, 21	Evlilik çatışmasına sebep olan faktörler ve evlilikte çatışma çözme yolları vurgulanır.	1-1,5 saat
6. Kadın, Erkek ve Cinsellik	AEİ 9 SAĞ 90, 91, 92, 93, 94, 95, 57, 58	Sağlıklı cinsellik ve ikili ilişkide cinselliğin önemi konuları ele alınır. ☺ “Kadın, Erkek ve Cinsellik” konusu için <i>Yaşlı Sağlığı</i> modülü <i>Cinsellik</i> ünitesi.	1-1,5 saat
7. Çiftlerin Birlikte Kaliteli Zaman Geçirmeleri 7.1. Eşle Birlikte Zaman Geçirme 7.2. Birlikte Geçirilecek Zamanın Planlanması	AEİ 22, 23, 37, 38, 39	Eşlerin birlikte kaliteli zaman geçirmelerinin ilişkileri üzerindeki olumlu etkisi vurgulanır, bu konuda etkili plan yapma ve uygulama yolları açıklanır.	1-1,5 saat
8. Ailede Rol Dağılımı 8.1. Ailede Görev ve Sorumluluk Dağılımı 8.2. Ev İşlerinin Paylaşımı 8.3. Çocukların Bakımı	AEİ 24, 26	Ailede herkesin sahip olduğu farklı roller ve sorumlulukların olduğu ve bunların dengeli dağılımının önemi vurgulanır.	1-1,5 saat
9. Akrabaların Evlilik İlişkisine Etkileri 9.1. Akrabaların Evlilik İlişkisi Üzerindeki Etkilerini Düzenleme 9.2. Köken Aileden Özerkleşme	AEİ 42, 45	Akrabaların çiftin evlilik ilişkisi üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri, çiftin bir yandan aile desteklerini almayı sürdürürken diğer yandan kendi kurdukları ailenin sorumluluğunu üstlenecek kadar sağlıklı bir şekilde kendi köken ailelerinden özerkleşmeleri vurgulanır.	1-1,5 saat
10. Anne Baba Olmaya Geçiş	AEİ 79	Karı-kocalık rolüne ek olarak anne-babalık rolünü üstlenme sürecinde ele alınması gereken konular ile bu yeni role sağlıklı uyum gösterebilmek için yapılabilecekler üzerinde durulur.	1-1,5 saat
11. Sağlıklı-Fonksiyonel Ailenin Temel Özellikleri	AEİ 28, 29, 34, 35	Sağlıklı-fonksiyonel ailenin temel özellikleri, aileyi sağlıksız kılan faktörler vurgulanır.	1-1,5 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
12. Ailenin Sağladığı İmkânlar ve Güçler 12.1. Aile İçi Yardım ve Destek 12.2. Aile İçin Ortak Amaç Oluşturma 12.3. Muhabbet ve Yakınlık	AEİ 27, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36	Ailenin önemli yönleri, bireylere sağladığı imkânlar ve güçler, ailedeki her bireyin kıymeti vurgulanır.	1-1,5 saat
13. Aile Birlikteliğinin Önemi ve Desteklenmesi 13.1. Aile İçi Yardım ve Destek 13.2. Aile İçin Ortak Amaç Oluşturma 13.3. Muhabbet ve Yakınlık 13.4. Birlikte Kaliteli Zaman Geçirme	AEİ 38, 39, 40, 41	Aile birlikteliğinin ve aile içi sinerjinin, aile içi muhabbet ve yakınlığın, aile üyelerinin birlikte kaliteli zaman geçirmelerinin desteklenmesi vurgulanır.	1-1,5 saat

10.1.3.3. III. Modül: Aile Yaşam Becerileri

Bu modülle bireyin ve ailenin;

- etkili yaşam becerileri geliştirmeleri yoluyla beklenen ve beklenmeyen yaşam olayları karşısında dayanıklılıklarını koruyabilmeleri,
- sağlıklı bir etkileşim ortamının bireyi ve aileyi geliştirici ve zenginleştirici atmosferinden faydalanmaları,
- aile bireyleri arasındaki açık ve net iletişimin aileyi güçlü kılan özelliğinden yararlanabilmeleri,
- yaşamdaki geçiş noktalarını daha az problemlili geçirmesini sağlayacak gerekli bilgi ve becerileri kazanmaları

hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- Üniversitelerin ilgili bölümleri
- Evlilik ve aile odaklı çalışan terapi ve danışmanlık kurumları
- Evlilik ve aile odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- Evlilik ve aile odaklı çalışan terapi ve danışmanlık kurumları
- Evlilik ve aile odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları
- Yerel yönetimlere bağlı aile danışma merkezleri
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
1. Aile İçi İletişimin Temel Unsurları 1.1. Ailede Etkili İletişim 1.2. Ailede Çatışma Yaratın Faktörler	AEİ 11, 12, 13, 14, 15, 16 MED 1, 2, 3, 4	Aile içi etkili iletişimin temel unsurları, sağlıklı iletişim modelleri, iletişim engelleri ve çatışma faktörleri vurgulanır. ☺ “Aile İçi İletişimin Temel Unsurları” konusu için <i>Medyayı Tanımak</i> modülü <i>Kitle İletişimi ve Medya</i> ünitesi.	2,5-3 saat
2. Ailenin Kendi Doğal Kaynaklarını Kullanma Yoluyla Problem Çözme Becerisinin Kazanılması 2.1. Ailede Stresle Başa Çıkma 2.2. Aile Gücü ve Kaynakları	AEİ 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 105, 106 SAĞ 33	Ailenin etkili problem çözme becerisini kazanması, ailenin sahip olduğu gücü ve doğal kaynakları fark etmesi ve bu kaynakların stres ve kriz yaratan durumların giderilmesinde kullanılması vurgulanır. ☺ “Ailede Stresle Başa Çıkma” konusu için <i>Sağlıklı Yaşama ve Hastalıklardan Korunma</i> modülü <i>Yaşam Biçimi</i> ünitesi.	2,5-3 saat
3. Bir Kriz Durumu Olarak Boşanma Olgusu 3.1. Boşanma Süreci ve Etkileri 3.2. Sağlıklı Boşanma Süreci	AEİ 107, 108	Boşanmayı kolaylaştıran koşullar, boşanmanın çocuklar üzerindeki etkisi ve boşanma sonrasında yapılabilecekler vurgulanır.	2,5-3 saat
4. Etkili ve Yetkin Ebeveynlik 4.1. Yaygın Ebeveyn Tutumları 4.2. Etkili Ebeveynliğin Temel Unsurları 4.3. Kardeş Kıskançlığı ve Ailenin Rolü 4.4. Kardeş Çatışması Durumunda Ebeveynin Arabuluculuğu 4.5. Akrabaların Çocuk Yetiştirmeye Etkileri 4.6. Çocuk Hakları, Çocuk İhmali ve İstismarı	AEİ 76, 77, 80, 81, 82, 83, 84, 85 HUK 15	Yaygın ebeveyn tutumları, etkili ebeveynliğin temel unsurları (pozitif disiplin, çocukla olumlu iletişim, ergenle olumlu iletişim), kardeş çatışması durumunda ebeveynlerin sergileyebilecekleri doğru davranışlar, çocuk ihmali ile istismarını doğuran durumlar ve çocuk hakları vurgulanır. ☺ “Çocuk Hakları, Çocuk İhmali ve İstismarı” konusu için <i>Aile Hukuku</i> modülü <i>Aile ve Çocuklar</i> ünitesi.	2,5-3 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
5. Yaşam Boyu Değişen Rollere Uyum 5.1. Yaşamda Sistemik Değişimler ve Geçişler 5.2. “Boş Yuva” Evresinde Eş İlişkileri 5.3. Yaşlılık Dönemi ve Ailenin Yaşlılığa/Yaşlıya Uyumu 5.4. Etkili Büyük Ebeveynlik	AEİ 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62 SAĞ 57, 58, 90, 91, 92, 93, 94, 95	Yaşam geçiş noktalarının farklı özellikleri ve bu evrelerde aile üyeleri arasında değişen ilişki, rol ve beklentiler vurgulanır. ☞ “Boş Yuva” Evresinde Eş İlişkileri” konusu için <i>Yaşlı Sağlığı</i> modülü <i>Nörolojik ve Psikiyatrik Sağlık</i> ünitesi.	2,5-3 saat

10.1.3.4. IV. Modül: Okul ve Aile

Bu modülle anne babaların, çocuklarının okul deneyimlerini geliştirecek bilgi ve becerilere sahip olmaları hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- Üniversitelerin ilgili bölümleri
- Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM)
- Çocuk-ergen-genç odaklı çalışan terapi ve danışmanlık kurumları
- Eğitim, basın-yayın ve aile-çocuk odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- Okul rehberlik servisleri
- Çocuk-ergen-genç odaklı çalışan terapi ve danışmanlık kurumları
- Eğitim ve aile-çocuk odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları
- Yerel yönetimlere bağlı aile danışma merkezleri

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
<p>1. Okul Aile İlişkileri</p> <p>1.1. Okul Seçimi, Okula Başlamak ve Okula Uyum Sağlamak</p> <p>1.2. Bir Kaynak Olarak Okul- Aile İş Birliği</p> <p>1.3. Okul Etkinlikleri ve Ebeveynler</p>	<p>AEİ 90, 91</p> <p>AEİ 66, 67, 68, 69, 70,72, 73, 74, 87, 92, 93, 94, 95</p>	<p>Ailenin çocuğu için okul tercihini oluşturmasında dikkate alması gereken hususlar, çocuğun okula başlama ve uyum sürecine dair ailenin yüklenmesi gereken rol ve sorumluluklar, okul ve ailenin bir araya gelerek oluşturacakları sinerjinin çocukların okul yaşantısını daha iyi hâle getireceği vurgulanır.</p> <p>☞ “Okul ve Aile” konusu için <i>Hayatın İlk Çeyreği (0-18 Yaş Gelişimi)</i> modülü 6-11, 12 Yaş Çocuğundan <i>Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?</i> ünitesi.</p>	1,5 saat
<p>2. Evde Öğrenme</p> <p>2.1. Evde Olumlu Öğrenme Ortamı Oluşturmak</p> <p>2.2. Ders Çalışmak Konusunda Çocuğun Sesine Kulak Vermek</p> <p>2.3. Çocuğun Programlı Çalışmasına Rehberlik Etmek</p> <p>2.4. Ev Ödevlerine Yardımcı Olmak</p> <p>2.5. Sınavlara Hazırlık Sürecinde Ebeveynlerin Yapabilecekleri</p>	<p>AEİ 92, 93, 94, 95</p>	<p>Öğrenmeyi kolaylaştırmak ve okul başarısını artırmak için ev ortamında yapılabilecek düzenleme ve uygulamalar vurgulanır.</p>	1 saat
<p>3. Evde Kitap ve Okuma</p> <p>3.1. Okumanın Önemi</p> <p>3.2. Evde Okuryazarlık Aktiviteleri Düzenleme</p> <p>3.3. Çocuklara Okumayı Sevdirecek Stratejiler</p>	<p>AEİ 96, 97, 98</p>	<p>Ailede okuma ortamı hazırlamanın çocukların gelişimine katkısı, okuma faaliyetlerinin desteklenmesi ve uygun kitap seçiminde dikkat edilecek hususlar vurgulanır.</p>	1,5 saat
<p>4. Okul Problemleri</p> <p>4.3. Okul Temelli Öğrenme Problemleri ve Aile</p> <p>4.4. Okul Temelli Davranış Problemleri ve Aile</p>	<p>AEİ 99, 100</p>	<p>Okul temelli öğrenme ve davranış problemleri ile bunlarla başa çıkma yolları vurgulanır.</p>	1 saat
<p>5. Günlük Aktivitelerle Öğrenme</p> <p>5.1. Ev Ortamında Eğlenme ve Öğrenme</p> <p>5.2. Ev Dışında Eğlenme ve Öğrenme</p>	<p>AEİ 101</p>	<p>Günlük yaşamda çocukla yapılabilecek eğlendirici-eğitici faaliyetler vurgulanır.</p>	1 saat

10.2. Aile Eğitim Programında Hukuk Alanı

10.2.1.Hukuk Alanının Genel Amaçları

Aile üyelerine;

- birey olarak hakları ve yükümlülükleri,
- birbirlerine karşı olan hakları ve yükümlülükleri,
- aile dışındaki kişi ve kurumlara karşı hakları ve yükümlülükleri konusunda bilgi ve farkındalık kazandırmak

hukuk alanının genel amaçlarıdır.

10.2.2.Hukuk Alanı Kazanımları

1. Hukuki süreçlerde görevli başlıca kişileri ifade eder.
2. Mahkemeleri birbirinden ayırt eder.
3. Adliye, baro, polis merkezi, jandarma ve emniyet müdürlüğüyle ilişkilerini belirtir.
4. Dava taraflarını ve sıfatlarını açıklar.
5. Hukuken anlam ifade eden belgeleri tespit eder.
6. Hukuken anlam ifade eden belgelerin doğurabileceği sonuçları öngörür.
7. Temel hak ve hürriyetlerini ifade eder.
8. Temel hak ve hürriyetlerini ihlal niteliğindeki fiillere örnekler verir.
9. Temel hak ve hürriyetlerinin ihlali durumunda nereye başvuracağını ifade eder.
10. Temel hak ve hürriyetlerinin ihlali durumunda başvuru sürecini açıklar.
11. Evlilikten doğan hak ve yükümlülüklerini belirtir.
12. Kanunen evlenmesi yasak olan kişileri ifade eder.
13. Nişanlılıktan doğan hak ve yükümlülüklerini açıklar.
14. Evliliğin sona ermesi durumundaki hak ve yükümlülüklerini ifade eder.
15. Çocuk haklarını sayar.
16. Ailenin çocuğa karşı yükümlülüklerini belirtir.
17. Soy bağı kurma ve evlat edinme sürecini açıklar.
18. Aile içi şiddetle karşılaşılması durumunda ne yapması gerektiğini örneklerle açıklar.
19. Belli başlı çalışma durumlarını vurgular.

20. Çalışma durumuna göre mevzuatı/hak ve yükümlülüklerini vurgular.
21. Çalışma hayatında meydana gelebilecek hak ve yükümlülük ihlallerinde ne yapılması gerektiğini sıralar.
22. İşçinin emekli olma sürecini belirtir.
23. İşçinin emeklilik haklarını açıklar.
24. Yaşlı haklarını belirtir.
25. Şehit yakınlığından doğan haklarını ifade eder.
26. Engelli haklarını vurgular.
27. Hükümlü haklarını açıklar.

10.2.3.Hukuk Alanı Modülleri

10.2.3.1. I. Modül: Hukuk Okuryazarlığı

Bu modülde katılımcıların hukuk pratiğinin temel kavramlarını, kurumlarını ve işleyişini kavramaları hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- Türkiye Barolar Birliği
- Adalet Bakanlığı
- Türkiye Noterler Birliği
- Emniyet Müdürlükleri
- Hukuk odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- İl veya bölge barosu
- Emniyet Müdürlükleri
- Hukuk odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları
- İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
1. Temel Kişiler 1.1. Avukat, Hâkim, Savcı 1.2. Gerçek Kişi 1.3. Tüzel Kişi	HUK 1	Hukuki problemlerde karşılaşılan kişiler ve bu kişilerin genel olarak görevleri vurgulanır.	1-1,5 saat
2. Mahkemeler, Emniyet ve Kolluk Güçleri 2.1. Hukuk Mahkemeleri 2.2. Ceza Mahkemeleri 2.3. İdare Mahkemeleri 2.4. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 2.5. Adliye ve Kolluk Güçleri ile İlişkiler 2.6. Barolar	HUK 2, 3	Uygulamadan örneklerle başta aile ve çocuk mahkemeleri olmak üzere mahkemeler ve konu ile ilgili belli başlı diğer kurumların genel yapısı ve işleyişleri vurgulanır.	1-1,5 saat
3. İhtilafın Tarafları ve Tarafların Sıfatları 3.1. Dava Öncesinde 3.2. Dava Sürecinde 3.3. Dava Sonrasında	HUK 4	Hukuki süreçte başlıca tarafların (şüpheli, sanık, tanık, müdafî, şikâyetçi, müdahil, müvekkil, vekil vs.) kimler olduğu ve hangi sıfatların kullanıldığı vurgulanır.	1-1,5 saat
4. Hukuki Sonuç Doğuran Belgeler 4.1. İmzanın Önemi 4.2. Tebligat 4.3. Adi Yazılı Belge 4.4. Dilekçe 4.4.1. Nasıl Dilekçe Yazılır? 4.4.2. Bilgi Edinme Hakkı 4.5. Sözleşme 3.6. Çek, Senet ve Poliçe 3.7. Hisse Senedi	HUK 5, 6 İKT 11, 12, 13, 16, 17	Kişilere hak sahipliği kazandıran ve kişileri borç veya yükümlülük altına sokan belgeler ile talep içeren belgelerin nasıl hazırlanacağı, bu belgelerden günlük hayatta sıklıkla karşılaşılan olası olan belgeler (ev alım, kira, taşıt alım sözleşmeleri; senet, çek, poliçe örnekleri vb.) tanıtılır. Ayrıca bu belgelere ilişkin itiraz süreleri ve iptal prosedürü hakkında bilgi verilir. ☺ “Çek, Senet ve Poliçe” konusu için <i>Aile ve Alışveriş</i> modülü <i>Alışverişin Temel Kavramları</i> ünitesi.	1-1,5 saat

10.2.3.2. II. Modül: Kişi Hakları

Bu modülde kişilerin sahip oldukları temel haklar konusunda bilgi edinmeleri hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- TBMM İnsan Hakları Komisyonu
- T. C. Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı
- Türkiye Barolar Birliği
- Adalet Bakanlığı

- Emniyet Müdürlükleri
- Hukuk ve insan hakları odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- İl veya bölge barosu
- Emniyet Müdürlükleri
- Hukuk ve insan hakları odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları
- İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
1. Yaşama ve Sağlık Hakkı 1.1. Bedensel Zararlar 1.2. Trafik Kazaları 1.3. Tıbbi Hata 1.4. Hasta Hakları 1.4.1. Rehin Tutma Yasağı	HUK 7, 8, 9, 10, 18	Yaşama ve sağlık hakkının tanımı, kapsamı (madde bağımlısı olanların tedavisi, süregen hastalığı olanların bakım ve tedavisi vb.), yaşama ve sağlık hakkını ihlal niteliğindeki davranışlar (örneğin yanlış tedaviye, insan ticaretine maruz kalma vb.), bu davranışların yaptırımı, şikâyetle bulunulabilecek yerler ve iletişim bilgileri vurgulanır. ↳ “Bedensel Zararlar” konusu için <i>Aile Hukuku</i> modülü <i>Aile İçi Şiddet</i> ünitesi.	2 saat
2. Özel Hayatın Gizliliği	HUK 7, 8, 9, 10	Özel hayat ve gizliliği kavramı ve kapsamına giren konular, istisnai hâller, ihlal hâlinde şikâyetle bulunulabilecek yerler ve iletişim bilgileri açıklanır.	2 saat
3. Konut Dokunulmazlığı	HUK 7, 8, 9, 10	Konut ve dokunulmazlığı kavramı, ihlalinin ne olduğu, şikâyetle bulunulabilecek yerler ve iletişim bilgileri hakkında bilgi sunulur. Ayrıca ev sahibi, kiracı, komşu olarak sahip olunan temel haklar açıklanır.	2 saat
4. Aile Hayatının Korunması	HUK 7, 8, 9, 10	Aile hayatı kavramı, buna müdahale teşkil eden davranışlar, şikâyetle bulunulabilecek yerler ve iletişim bilgileri açıklanır.	2 saat
5. Eğitim Hakkı	HUK 7, 8, 9, 10	Eğitim hakkının tanımı ve kapsamı, bu hakkı engelleyen davranışlar, engellenme durumunda şikâyetle bulunulabilecek yerler ve iletişim bilgileri hakkında bilgi verilir.	2 saat
6. Dilekçe Hakkı	HUK 7, 8, 9, 10	Dilekçe hakkının tanımı ve kapsamı, kişilerin şikâyetlerini ve isteklerini yetkili makamlara ve TBMM’ye iletme hakları hakkında bilgi verilir.	2 saat
7. Düşünce ve Kanaat Hürriyeti	HUK 7, 8, 9, 10	Düşünen bir toplum olmanın önemi, kişilerin düşünce ve kanaat hürriyetlerinin hukuki sınırları açıklanır.	2 saat
8. Basın Özgürlüğü	HUK 7, 8, 9, 10	Devletin, basının haber verme hürriyetini sağlayacak önlemler alma yükümlülüğüne ve Anayasa’da basın ve yayın özgürlüğüne getirilen sınırlar açıklanır.	2 saat
9. Din ve Vicdan Özgürlüğü	HUK 7, 8, 9, 10	Din ve ahlak eğitim ve öğretiminin ancak kişilerin isteğine, reşit değilse, ana baba ya da yasal koruyucularının isteğine bağlı olduğu, laik toplumun gereği olan bu özgürlüğün önemi ve neleri kapsadığı açıklanır.	2 saat

10.2.3.3. III. Modül: Aile Hukuku

Bu modülde katılımcıların aile olmaya yönelik hukuki düzenlemeleri öğrenmeleri hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- TBMM İnsan Hakları Komisyonu
- T. C. Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı
- Türkiye Barolar Birliği
- Adalet Bakanlığı
- Türkiye Noterler Birliği
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
- Emniyet Müdürlükleri
- Aile mahkemesi uzmanları
- Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Hukuk ve insan hakları odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- İl veya bölge barosu
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
- Emniyet Müdürlükleri
- Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Hukuk ve insan hakları odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları
- İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
1. Hukuken Evlilik ve Aile 1.1. Evlenme Yasağı Olanlar 1.2. Evlilik Birliğinin Korunması 1.3. Medeni Durumun Değişmesi Sonucu Kadının ve Çocuğun Soyadı 1.4. Eşlerin Hak ve Yükümlülükleri	HUK 11, 12	<p>Hukuk düzeninde aile tanımı, resmi nikâhın önemi, birden çok kişiyle evlenme, evliliğin butlanı, yurt dışında evlenme, evlenmeleri yasaklanmış kişiler gibi konular vurgulanır. Ayrıca gayriresmi nikâh sonucu gündeme gelebilecek mağduriyetlere dikkat çekilir.</p> <p>Hukuk düzeninin evlilik birliğini korumaya yönelik düzenlemeleri vurgulanır. Soyadı ile ilgili evlilik ve sonrasındaki çeşitli hukuki düzenlemeler ile eşlerin evlilikten doğan yükümlülükleri, evlilik dolayısıyla sahip oldukları haklar, 6284 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Medeni Kanun gibi mevzuat göz önünde bulundurularak vurgulanır.</p>	1,5-2 saat
2. Nişanlılık	HUK 13	Hukuken nişanlılığın ne olduğu, nişanlılığın gerçekleşmesi ve sonlanması durumunda tarafların sahip oldukları hak ve yükümlülükler hakkında bilgi verilir.	1,5-2 saat
3. Evliliğe Bağlı Mali Konular 3.1. Aile Konutu 3.2. Evlilikte Mal Rejimi 3.3. Miras	HUK 11, 14	Evliliğin gerçekleşmesiyle veya sonlanmasıyla birlikte kişilerin mal varlığında meydana gelen ve gelebilecek (karı kocanın birlikte yaşadığı ev, eşin borcundan diğer eşin sorumluluğu vb.) değişiklikler vurgulanır.	1,5-2 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
<p>4. Aile ve Çocuklar</p> <p>4.1. Çocuk Hakları</p> <p>4.2. Kürtaj</p> <p>4.3. Velayet Hakkı</p> <p>4.4. Çocuğa Kötü Davranma</p> <p>4.4.1. Okul İçi Şiddet</p> <p>4.4.2. Aile Üyelerinin Çocuğa Uyguladığı Şiddet</p> <p>4.4.3. Şiddet Türleri</p> <p>4.5. Suç İşleyen Çocuk, Suça Teşvik Edilen Çocuk ve İslah Süreci</p> <p>4.6. Çocuğun Çalışması</p> <p>4.6.1. İşçi Çocuklar</p> <p>4.6.2. Çıraklık</p> <p>4.7. Çalışan Ana Baba Olmak</p> <p>4.7.1. Sosyal Güvenlik</p> <p>4.7.2. Süt İzni</p>	<p>HUK 15, 19</p> <p>AEİ 76, 77, 80, 81, 82, 83, 84, 85</p>	<p>Çocuğun, çocuk ve küçük olarak hakları (eğitim, yaşam, sağlık, barınma, fiziksel/cinsel saldırılara karşı korunma hakkı), bu haklarda meydana gelebilecek olan ihlaller, ailenin çocuğa karşı sorumlulukları ve yükümlülükleri (velinin hak ve yükümlükleri, velayet hakkı, velayet hakkı olmayan ebeveynin çocuğu kaçırmaması, öz anne baba-çocuğa bakan kişiyi ayırımı) vurgulanır.</p> <p>☞ “Çalışan Ana Baba Olmak” konusu için <i>İş Hayatı ve Hukuk</i> modülü <i>Çalışma Durumları</i> ünitesi.</p> <p>☞ “Çocuk Hakları” konusu için <i>Aile Yaşam Becerileri</i> modülü <i>Etkili ve Yetkin Ebeveynlik</i> ünitesi.</p>	1,5-2 saat
<p>5. Aile İçi Şiddet</p> <p>5.1.Eşe Karşı Şiddet</p> <p>5.2.Çocuğa Karşı Şiddet</p> <p>5.3.Nereye Şikâyet Edilmeli?</p>	<p>HUK 7, 8, 9, 10, 18</p> <p>AEİ 10, 17, 18, 19, 20, 21</p>	<p>Aile içi şiddet kavramının kapsamı (fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik, sosyal vb.), şiddetin varlığı hâlinde şikâyette bulunulabilecek yerler ve iletişim bilgileri açıklanır.</p> <p>☞ “Aile İçi Şiddet” konusu için <i>Kişiyi Hakları</i> modülü <i>Yaşama ve Sağlık Hakkı</i> ünitesi.</p> <p>☞ “Aile İçi Şiddet” konusu için <i>Evlilik ve Aile Hayatı</i> modülü <i>Evlilik Çatışmasına Sebep Olan Faktörler ve Çözüm Yolları</i> ünitesi.</p>	1,5-2 saat
<p>6. Soy Bağı</p> <p>6.1. Soy Bağının Kurulması</p> <p>6.2. Evlilik Dışı Çocuk</p>	HUK 17	<p>Soy bağının ne olduğu, nasıl kurulduğu, evlilik dışı çocuğun soy bağının oluşturulması, miras paylaşımına etkisi ve babalık davası vurgulanır.</p>	1,5-2 saat
<p>7. Evlat Edinme</p> <p>7.1. Evlat Edinmenin Şartları</p> <p>7.2. Bekâr Kişinin Evlat Edinmesi</p> <p>7.3. Evlatlığın Miras Hakkı</p>	HUK 16	<p>Evlat edinme şartları, yaşı, evlatlığın hakları, evlatlığın mirasçılık durumu, evlatlığın kendisine kötü davranılması hâlinde başvurabileceği yerler ve iletişim bilgileri açıklanır.</p>	1,5-2 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
8. Boşanma 8.1. Boşanma Türleri 8.2. Genel Olarak Boşanma Sebepleri 8.3. Mal Rejimi Tasfiyesi 8.4. Velayet 8.5. Çocuklarla Şahsi İlişki 8.6. Nafaka 8.6.1. Yoksulluk Nafakası 8.6.2. İştirak Nafakası 8.6.3. Nafaka Miktarının Arttırılması veya Azaltılması 8.7. Tazminat	HUK 14	Boşanma, anlaşmalı boşanmanın ne demek olduğu, evliliğin sonlanmasına bağlı olarak eşlerin birbirlerine karşı talepleri, mal varlığında meydana gelen değişiklikler ve genel olarak boşanma sebeplerinin (evlilik birliğinin temelden sarsılması, terk, zina, pek kötü muamele vb.) neler olduğu vurgulanır.	1,5-2 saat

10.2.3.4. IV. Modül: İş Hayatı ve Hukuk

Bu modülle katılımcıların, çalışan ve çalıştıran olarak, iş hayatını şekillendiren bazı temel düzenlemeleri öğrenmeleri hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- Türkiye Barolar Birliği
- Adalet Bakanlığı
- Çalışma ve iş hayatı odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütleri

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- İl veya bölge barosu
- İş-Kur büroları
- Çalışma ve iş hayatı odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütleri
- İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
1. Çalışma Durumları 1.1. Memur 1.2. Ev Kadını 1.3. İşçi 1.4. Kendi Hesabına Çalışan 1.5. İşsiz	HUK 15, 19, 20	Memur, ev kadını, işçi, kendi hesabına çalışan (esnaf, sanatkar, çiftçi vb.) türlerindeki çalışma durumları ve bunların dışında herhangi bir işle istigal etmeyen kişilerin tabi oldukları başlıca mevzuat açıklanır. ☞ “İşçi” konusu için <i>Aile Hukuku</i> modülü <i>Aile ve Çocuklar</i> ünitesi.	1-1,5 saat
2. İşçi Hakları ve Yükümlülükleri 2.1. İş Sözleşmesi 2.2. Ücret 2.3. Çalışma Süreleri ve Tatil Hakları 2.4. Sosyal Güvenlik Hakları ve Emeklilik 2.5. İşten Çıkarılırsam Ne Yapabilirim? 2.6. Sendika 2.7. İşçinin Yükümlülükleri	HUK 19, 20, 21	İşçinin kanundan doğan hakları ile işçi sıfatına sahip olmaktan doğan haklar (asgari ücret, sigorta primi, yıllık izin, tazminat hakkı vb.) ve yükümlülükler vurgulanır.	1-1,5 saat
3. İşveren Hakları ve Yükümlülükleri 3.1. İşverenin Hakları (İşin görülmesi, sadakat, talimatlarına uyulması rekabet etmeme ve lokavt) 3.2. İşverenin Yükümlülükleri 3.2.1. Ücret Ödeme 3.2.2. İşçiyi Koruma ve Gözetme 3.2.3. Eşit İşlem Yapma 3.2.4. Özlük Dosyası Tutma	HUK 19, 20, 21	İşverenin kanundan doğan hakları ve işveren sıfatına sahip olmaktan doğan hakları (işin görülmesi, sadakat, talimatlara uyulması, rekabet etmeme ve lokavt) ile işçiye yönelik yerine getirmesi gereken yükümlülükleri vurgulanır.	1-1,5 saat
4. İş Sağlığı ve Güvenliği	HUK 19, 20, 21 SAĞ 23, 24, 25, 26	İş sağlığı ve güvenliği konusunda işverenin ve işçilerin hak ve yükümlülüklerinin neler olduğu vurgulanır. ☞ “İş Sağlığı ve Güvenliği” konusu için <i>Sağlık Bilgisi ve Hastalıklardan Korunma</i> modülü <i>Meslek Hastalıkları</i> ünitesi.	1-1,5 saat
5. Emekli Olmak 5.1. Nasıl Emekli Olunur? 5.2. Emekliye Tanınan Haklar	HUK 22, 23, 24	Emekli olma yaşı, süreci ve emekli olanlara sağlanan imkânlar vurgulanır. ☞ “Emekliye Tanınan Haklar” konusu için <i>Özel Gereksinim Grupları</i> modülü <i>Yaşlı Hakları</i> ünitesi.	1-1,5 saat

10.2.3.5. V. Modül: Özel Gereksinim Grupları

Bu modülle katılımcıların, buldukları özel durum dolayısıyla sahip oldukları özel hakları öğrenmeleri hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- T. C. Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Türkiye Barolar Birliği
- Adalet Bakanlığı
- Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Genel Müdürlüğü
- Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri
- Askerlik şubeleri
- Yerel yönetimler
- Engellilere, yaşlılara, şehit yakınlarına ve hükümlülere yönelik faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları
- Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- İl veya bölge barosu
- Yerel yönetimler
- Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu
- Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri
- Askerlik şubeleri

- Engellilere, yaşlılara, şehit yakınlarına ve hükümlülere yönelik faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları
- İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
1.Yaşlı Hakları 1.1. Emekliye Ne Gibi İmkânlar Sağlanıyor? 1.2. Darülaceze / Huzur Evleri 1.3. Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi 1.4. Miras 1.4.1. Vasiyetname 1.4.2. Mirastan çıkarma 1.5. Aylık Bağlanması	HUK 22, 23, 24	Yaşlının kanundan doğan hakları (emeklilik, bakım hizmetleri, miras düzenlemesi) ve “65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun (2022)” hakkında bilgi verilir. ☞ “Emekliye Ne Gibi İmkânlar Sağlanıyor?” konusu için <i>İş Hayatı ve Hukuk</i> modülü <i>Emekli Olmak</i> ünitesi.	1-1,5 saat
2. Engelli Hakları 2.1. Eğitim 2.2. İstihdam 2.3. Sosyal Güvenlik 2.4. Rehabilitasyon 2.5. Ulaşılabilirlik 2.6. Sosyal Hizmetler ve Sosyal Yardımlar 2.7. Uluslararası Sözleşmelerden Doğan Diğer Haklar	HUK 26	Engellilerin tüm insan haklarından ve temel özgürlüklerden eksiksiz yararlanması için fiziki, sosyal, ekonomik hizmetler ile eğitim hizmetlerine, bilgiye ve iletişime erişme imkânları vurgulanır.	1-1,5 saat
3. Şehit Yakınlarının Hakları 3.1. Şehit Yakınlarına İş Temini 3.2. Hastanelerden Yararlanma 3.3. Askeri Kimlik Kartı Verilmesi 3.4. Ulaşım Araçlarından Ücretsiz İstifade 3.5. Elektrik İndirimi Uygulanması 3.6. Şehit Çocuklarının Okullara Öncelikli Alınmaları ve Üniversitelere Katkı Payı Ödememeleri	HUK 25	Şehit olmuş kişilerin yakınlarının sahip oldukları imkânlar ve öncelik hakları vurgulanır.	1-1,5 saat
4. Hükümlü Hakları 4.1. Hükümlü Çalıştırma Zorunluluğu	HUK 27	Yasaların hükümlülere yönelik olarak sağladığı özel haklar vurgulanır.	1-1,5 saat

10.3. Aile Eğitim Programında İktisat Alanı

10.3.1. İktisat Alanının Genel Amaçları

Ailenin;

- sürdürülebilir bir finansal güvenliğe kavuşmasına,
- refah seviyesinin artırılmasına,
- harcama ve tüketiminin rasyonelleşmesine,
- tasarruflarını arttırmasına,
- tüketici olarak ihtiyacına uygun ve düşük maliyetli seçimler yapmasına,
- çevreye duyarlı bir tüketim alışkanlığı kazanmasına

katkıda bulunmak iktisat alanının genel amaçlarıdır.

10.3.2. İktisat Alanı Kazanımları

28. Finansal planlamanın önemini ve gereğini vurgular.
29. Finansal planlamanın unsurlarını ifade eder.
30. İhtiyaç ve istekleri arasındaki farklılıkları söyler.
31. Mevsimsel ihtiyaçlarını belirler.
32. Yaşam-döngüsel ihtiyaçlarını tespit eder.
33. Acil ihtiyaçlarını öngörür.
34. Günlük harcamalarını analiz eder.
35. Gelirinin sınırları içinde harcama yapmanın gereğini ifade eder.
36. Tasarruf bilinci içinde hareket eder.
37. Gerekli ve aslında gerekli olmayan ihtiyaçları arasında ayırım yapar.
38. Alışveriş konusunda öz güven sergiler.
39. Satın alacağı hizmet ve/veya ürün ile ilgili piyasa araştırması yapar.
40. Satın alacağı hizmet ve/veya ürünü gözden geçirir.
41. Satın alacağı hizmetler ve/veya ürünleri birbirleriyle karşılaştırır.
42. Başlıca alışveriş yöntemlerini (mağaza, online, telefonla sipariş, kapıdan satış vb.) ifade eder.

43. Tüketici olarak belli başlı hak ve sorumluluklarını belirtir.
44. Satın alınan mal ve hizmet ile ilgili herhangi bir memnuniyetsizlik durumunda atılması gereken adımları öngörür.
45. Aile bütçesini hazırlar.
46. Finansal sistemin işleyişini açıklar.
47. Finansal sistemde rol oynayan aktörleri ifade eder.
48. Finansal sistemin ürün ve servislerini açıklar.
49. Gelirini arttırma seçeneklerini ifade eder.
50. Farklı tasarruf ve yatırım araçlarını karşılaştırır.
51. Dönemsel hedef ve ihtiyaçlarına uygun tasarruf planı yapar.
52. Hedef ve ihtiyaçlarına uygun tasarruf araçlarını belirler.
53. “Akıllı borçlanma” stratejilerine örnekler verir.
54. Borç-gelir oranını hesaplar.
55. Kredi almadan önce doğru sorular sorar.
56. Finansal kurumlarla müzakerede bulunma becerisini sorgular.
57. Kredi anlaşmasının içeriğini özetler.
58. Kredinin doğrudan ve dolaylı maliyetlerini hesaplar.
59. Geri ödeme kapasitesini sorgular.
60. Kredi geri ödeme planı yapar.
61. Yaygın kredi tuzaklarını ve yatırım dolandırıcılıklarını ifade eder.
62. Kredi kartının doğru kullanımına örnekler verir.
63. Kredi kartı kullanımına dair başlıca hususları listeler.
64. Farklı kredi kartlarının özelliklerini karşılaştırır.
65. Kimlik hırsızlığına karşı korunma yollarını öngörür.
66. Yenilenebilir enerji kaynaklarını ifade eder.
67. Yenilenebilir enerji kaynaklarının konut ve taşıtlardaki kullanım alanlarını tespit eder.
68. Yenilenemez enerji kaynaklarının karakteristiklerini ifade eder.

69. Yenilenemez enerji kaynaklarının çevreye verdiği zararlara örnekler verir.
70. Enerjinin Türkiye ekonomisindeki gerçek maliyetine örnekler verir.
71. Enerji tasarrufunun ekonomik kalkınmaya katkısını açıklar.
72. Enerji faturalarının içeriğindeki unsurları açıklar.
73. Konutlarda enerji tasarrufu yöntemlerini açıklar.
74. Mevcut teknolojiler arasında enerji verimliliği çerçevesinde karşılaştırma yapar.
75. Enerji verimli (enerji verim sınıfı yüksek) ürünlere örnekler verir.
76. Taşıtların yakıt verimliliği ve karbondioksit emisyonu ile ilgili özelliklerini ifade eder.
77. Taşıtlarda yakıt tasarrufu yöntemlerine örnekler verir.
78. Girişimcilik ile ilgili temel kavramları belirtir.
79. Girişimcilikle ilgili dünyadaki ve Türkiye'deki güncel uygulamalara örnekler verir.
80. İş kurma yöntem ve süreçlerini açıklar.
81. İşletmelerin hukuki yapılarını vurgular.
82. İş modellerine örnekler verir.
83. İş stratejisi oluşturma yöntemlerine örnekler verir.
84. İş planının bölümlerini ve ayrıntılarını tespit eder.
85. Pazarlama planı oluşturur.
86. Finansman planı oluşturur.
87. Girişimcinin karşılaşılabileceği belli başlı sorunlara örnekler verir.
88. Girişimcinin karşılaşılabileceği belli başlı sorunlara çözüm yolları önerir.
89. Finansman kaynaklarını ifade eder.
90. Girişimciliğe destek veren kuruluşları belirtir.
91. Girişimciliğe destek veren kuruluşların destek koşullarını vurgular.
92. Sürdürülebilir bir büyüme için gerekli stratejileri açıklar.

10.3.3. İktisat Alanı Modülleri

10.3.3.1. I. Modül: Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi

Bu modülde ailelerin;

- değişik dönem ve düzeydeki ihtiyaçlarını belirlemelerini,
- gelirlerini arttıracak finansal olanaklar ile tasarruf ve yatırım araçlarını fark etmelerini,
- gerçekçi bir finansal planlamayı uygulayarak harcamalarını denetim altına almalarını

desteklemek hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
- Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
- İstihdamı Geliştirme Yüksek Koordinasyon Kurulu
- Ekonomik ve Sosyal Konsey
- Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (GAP İdaresi)
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
- Türkiye Bankalar Birliği
- Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü
- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
- Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı Hayat Boyu Öğrenme Programı
- Mikrofinansman sağlayan, kalkınma ve tüketici odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı

- Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
- Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı Hayat Boyu Öğrenme Programı
- Mikrofinansman sağlayan, kalkınma ve tüketici odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları
- Mikrokredi veren ticari bankalar

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
1. Finansal Planlama 1.4. Neden Finansal Planlama? 1.5. Günlük Para İdaresi 1.6. Gelecekteki İhtiyaçlara Yönelik Planlama	İKT 1, 3, 4, 5, 6, 7, 18	Sürdürülebilir bir refah seviyesi için finansal planlamanın gereği ile kısa ve uzun dönemli finansal planlamanın aileler için geçerli ve önemli bir seçenek olduğu vurgulanır.	4-5 saat
2. Finansman Olanakları 2.1. Alternatif Kredi ve Destek Olanakları 2.2. Borç ve Kredi İdaresi 2.3. Tasarruf ve Yatırım Yöntemleri 2.4. Yaygın Kredi Tuzakları ve Yatırım Dolandırıcılıkları	İKT 22, 23, 26, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 63, 64	Ailelerin gelirlerini artırabilmek yönünde meslek edindirmeye yönelik kurum ve kuruluşlarının, mikro kredi kurum ve kuruluşlarının (STK'lar, gönüllü yardım kuruluşları, yerel yönetim birimleri, çeşitli kamu kuruluşları) sağladığı hizmet ve desteklerden yararlanma olanakları ile tasarrufun yaşam döngüsel kullanım alanları, bunlara uygun tasarruf strateji ve araçları vurgulanır. Ayrıca yaygın kredi tuzakları ve yatırım dolandırıcılıkları hakkında bilgi sunulur. Q “Finansman Olanakları” konusu için <i>Küçük (Mikro) Ölçekli İşletme Girişimciliği</i> modülü <i>Ülkemizde Girişimciliğe Destek Veren Kurumlar ve Destek Koşulları</i> ünitesi.	4-5 saat
3. Kredi Kartı Kullanımı 3.1. Kredi Kartı ve Çeşitleri 3.2. Kredi Kartının Avantaj ve Dezavantajları 3.3. Kredi Kartı Kullanırken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	İKT 35	Kredi kartının ne olduğu, avantajları ve dezavantajları, çeşitleri, kredi kartlarının unsurları (faiz oranları, limit aşımı ücretleri, kullanım ücretleri, borcun tamamını öde[ye]meme durumundaki sonuçları, ödülleri, cezai durumlar vb.) ve kimlik hırsızlığına karşı korunma yolları vurgulanır.	4-5 saat
4. Gerçekçi Bir Finansal Planlama	İKT 2, 3	İhtiyaç ve hedefleriyle uyumlu bir finansal planlama uygulaması yapılır.	4-5 saat

10.3.3.2. II. Modül: Finansal Okuryazarlık

Bu modülde ailelerin;

- değişik dönem ve düzeydeki ihtiyaçlarını belirlemelerini,
- harcamalarını denetim altına almalarını,
- ihtiyaçlarına yönelik finansal ürün ve araçları fark etmelerini,
- aşırı borçlanma ve finansal dışlanma gibi potansiyel sorunları fark etmelerini ve bu sorunlara karşı önlem almalarını,
- olası ekonomik darboğaz ya da kriz durumlarına hazırlıksız yakalanmamalarını

desteklemek hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
- Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
- İstihdamı Geliştirme Yüksek Koordinasyon Kurulu
- Ekonomik ve Sosyal Konsey
- Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (GAP İdaresi)
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
- Türkiye Bankalar Birliği
- Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü
- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
- Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı Hayat Boyu Öğrenme Programı
- Mikrofinansman sağlayan, kalkınma ve tüketici odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
- Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
- Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı Hayat Boyu Öğrenme Programı
- Mikrofinansman sağlayan, kalkınma ve tüketici odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları
- Mikrokredi veren ticari bankalar

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
1. Finansa Giriş 1.1. Temel Finans Kavramları 1.2. Finansal Kurumlar 1.2.1. Finansal Kurumların Çeşitleri ve İşlevleri 1.2.2. Finansal Kurumların Hizmet ve Ürünleri	İKT 19, 20, 21	Sürdürülebilir bir refah seviyesi için finansal planlamanın gereği ve bu çerçevede finansal kurumların çeşitleri, fonksiyonları ve bu kurumların piyasaya sunduğu harcama, tasarruf, kredi ve sigortalamaya yönelik servis ve ürün çeşitleri vurgulanır.	3-4 saat
2. Bütçeleme 2.1. Finansal Hedefler 2.2. Harcama Planları 2.3. Niçin Bütçeleme Yapılır? 2.4. Bütçe Kalemleri 2.5. Acil İhtiyaçlar İçin Bütçe Oluşturulması	İKT 5, 6, 8, 18, 24, 25, 26, 36	Bütçenin amacı, kalemleri, beklenmeyen ve/veya acil ihtiyaçlar için bütçe oluşturulması, nakit akışının takibi, gelire ve ihtiyaca uygun harcama planlarının yapılması ve finansal hedeflerin belirlenmesi konuları vurgulanır.	3-4 saat
3. Tasarruf 3.1. Tasarruf Planlama 3.1.1. Tasarrufun Amacı 3.1.2. Yaşam-Döngüsel İhtiyaçlara Uygun Tasarruf 3.2. Tasarruf Yolları	İKT 5, 6, 8, 21, 24, 25	Tasarrufun yaşam-döngüsel kullanım alanları, tasarrufun amacı, farklı tasarruf strateji ve araçları ile bu araçların seçiminde dikkat edilmesi gereken hususlar (ulaşılabilirlik, güvenlik, maliyet vb.) vurgulanır.	3-4 saat
4. Kredi Kartı Kullanımı 4.1. Kredi Kartı ve Çeşitleri 4.2. Kredi Kartının Avantaj ve Dezavantajları 4.3. Kredi Kartı Kullanırken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	İKT 8, 36, 37, 38	Kredi kartının ne olduğu, avantajları ve dezavantajları, çeşitleri, kredi kartlarının unsurları (faiz oranları, limit aşımı ücretleri, kullanım ücretleri, borcun tamamını öde[ye] meme durumundaki sonuçları, ödülleri, cezai durumlar vb.) ve kimlik hırsızlığına karşı korunma yolları vurgulanır.	3-4 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
5. Borç Yönetimi 5.1. Kredi Çeşitleri 5.2. Kredi Kaynakları 5.3. Akıllı Borçlanma 5.3.1. Kredi Anlaşmasını Anlamak ve Yapmak 5.4. Kredi Tuzakları ve Yatırım Dolandırıcılığı	İKT 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34	Kredinin ne olduğu, kredinin avantaj ve dezavantajları, bireysel kredi çeşitleri (konut, taşıt, tüketici, eğitim kredisi vb.) borçlanma kaynakları ve seçenekleri, anapara ve faiz arasındaki fark, kredilerin esasları (faiz oranları, kredi şartları, harçlar, cezai durumlar vb.), kredi anlaşmasının bağlayıcılığı, gecikme ve öde[ye]meme durumunda yarattığı sonuçlar, borç yönetimi stratejileri (yüksek orandaki borcun öncelikle kapatılması, kredi miktarının sınırlanması, sürekli ve zamanında geri ödeme), borç seviyesini düşürme stratejileri (düşük kredi maliyetlerine refinansman, geri ödemeler için tasarruf vb.), yaygın kredi tuzakları ve yatırım dolandırıcılıkları vurgulanır.	3-4 saat
6. Finansal Müzakere 6.1. Müzakerenin Tanımı 6.2. Müzakere Öncesi Hazırlıklar 6.3. Müzakere Kuralları	İKT 29	Müzakere ilkeleri, müzakere teknikleri ve müzakere öncesi atılması gereken adımlar vurgulanır.	3-4 saat

10.3.3.3. III. Modül: Enerji Tasarrufu

Bu modülde, enerjinin verimli kullanımının aile bütçesine ve sürdürülebilir kalkınmaya katkısıyla çevreye etkilerini katılımcıların fark etmeleri hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
- Millî Prodüktivite Merkezi
- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
- Yerel yönetimler
- Çevre ve enerji odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
- Yerel yönetimler
- Çevre ve enerji odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
1. Enerji Kullanımı, Ülke Ekonomisi ve Çevre 1.1. Yenilenemez Enerji Kaynakları 1.2. Enerji Tüketimi ve Çevre Sorunları 1.2.1. Hava Kirliliği 1.2.2. Sera Gazı Emisyonu ve Ozon Tabakasının İncelmesi 1.3. Türkiye’de Enerji Kullanımı 1.3.1. Türkiye’nin Enerji Kaynakları 1.3.2. Türkiye’de Enerji Tüketimi ve Maliyeti 1.4. Enerji Tasarrufunun Ülke Ekonomisine Katkısı	İKT 41, 42, 43, 44	Yenilenemez enerji kaynaklarının (petrol, doğalgaz, kömür vb.) hızla tükenmekte olduğu, çevresel sorunlar, enerji verimliliğinin sağlanmasının gereği, Türkiye’nin enerji kaynaklarının profili ve enerji tüketimi, enerji kullanımında belli alışkanlıkların değiştirilmesi suretiyle günlük ihtiyaçlardan kısıtlama yapılmadan enerjinin verimli kullanımının mümkün olduğu, enerjiden verimli şekilde faydalanmanın aile bütçesinin yanı sıra çevre korunmasına ve ülke ekonomisine sağlayacağı katkı vurgulanır, konuya dair farkındalık ve duyarlılık geliştirilmesi desteklenir.	1-1,5 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
<p>2. Konutlarda Enerji</p> <p>1.1. Enerji Faturaları ve İçeriği</p> <p>1.2. Konutlarda Enerji Tasarrufu</p> <p>1.2.1. Konutlarda Isı Yalıtımı</p> <p>1.2.2. Konutlarda Isıtma-Soğutma</p> <p>1.2.3. Konutlarda Aydınlatma</p> <p>1.2.4. Ev Aletlerinin Kullanımı</p> <p>1.2.5. Enerji Verimli Ev Ürünleri ve Etiket Anlamları</p> <p>1.3. Ev Taşıma ve Tadilatında Enerji Verimliliği</p> <p>1.4. Konutlarda Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanımı</p>	<p>İKT 39, 40, 45, 46, 47, 48</p>	<p>Enerji faturalarının içeriği, konutlarda dış ve iç cephe ısı yalıtım yöntemleri ile havalandırma, ısıtma-soğutma, aydınlatma ve ev aletlerinin kullanım alanlarında enerji tasarrufuna yönelik tedbirler, enerji verimli yeni teknoloji ürünlerinin özellikleri, ev ekonomisine sağlayacağı katkılar ve bu ürünlerin etiketlerinde yer alan (enerji verim sınıfı, çevre ödülü, enerji tüketimi vb.) bilgilerin anlamı, yeni bir eve taşınırken ya da ev/apartman tadilat işlemleri sırasında enerji verimliliğinin azami ölçüde sağlanması için dikkat edilmesi gereken hususlar, konutlarda yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanım alanları vurgulanır.</p>	<p>1-1,5 saat</p>
<p>3. Taşıtlarda Enerji Verimliliği</p> <p>3.1. Araçlarda Kullanılan Yakıtlar ve Çevreye Zararları</p> <p>3.2. Enerji Verimli Yakıtlar</p> <p>3.3. Taşıtlarda Enerji Tasarrufu</p>	<p>İKT 39, 40, 48, 49, 50</p>	<p>Taşıtların sera gazları oluşumundaki payı, araçların yakıt tüketimi ve karbondioksit emisyon değerlerinin ne anlama geldiği, araçlarda benzine ve motorine alternatif olan yakıtlar (LPG, CNG, etanol, hidrojen, elektrik, güneş enerjisi) ve bu yakıtlardan bazılarının dönüşümde dikkat edilmesi gereken hususlar vurgulanır. Taşıtın özelliğinden ve kullanımından kaynaklanan bazı yakıt israflarının nedenleri ve bu çerçevede yakıt tasarrufu sağlanabilmesi için uygulanabilecek yöntemler vurgulanır.</p>	<p>1-1,5 saat</p>

10.3.3.4. IV. Modül: Aile ve Alışveriş

Bu modülde katılımcıların, mal ve hizmet satın alırken güvenli, etkin, hak ve sorumluluklarının bilincinde hareket etmelerine katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı

- Tüketici odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları
- Meslek odaları ve birlikleri
- Reklam Özdenetim Kurulu
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
- Yerel yönetimler
- Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri
- Üniversitelerin ilgili programları

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- Tüketici odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları
- Meslek odaları ve birlikleri
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
- Yerel yönetimler
- Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
1. İhtiyaç Analizi	İKT 9, 10, 11 AEİ 66, 67, 68, 69, 70,72, 73, 74, 87, 92, 93, 94, 95	Aşırı ve gereksiz tüketimin ailenin finansal yapısına olumsuz etkileri, gerçek ihtiyaçlara uygun bir alışveriş listesi hazırlamanın püf noktaları vurgulanır. ☞ “Çocuğa Harçlık Verme” konusu için <i>Hayatın İlk Çeyreği (0-18 Yaş Gelişimi)</i> modülü 6-11, 12 Yaş Çocuğundan Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir? ünitesi.	1,5-2 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
2. Alışverişin Temel Kavramları 2.1. Etiket Okuma 2.2. Kalite ve Fiyat Karşılaştırması 2.3. Kampanyaları Anlamak 2.4. Vadeli Alışveriş 2.5. Garanti Belgesini Okumak 2.6. Kullanma Kılavuzunu Okumak 2.7. Hak ve Sorumluluklar	İKT 11, 12 13, 16, 17 HUK 5, 6	Alım ve satım işlemlerinde kullanılan anahtar kavramlar, etiketlerdeki ögeler (fiyat, üretim yeri, son üretim tarihi, son kullanma tarihi, ayırıcı özellikleri vb.), bir mal ya da hizmetin kalitesinin, fiyatının alternatifleriyle karşılaştırılması, bir mal ya da hizmete en düşük fiyatla ulaşma yolları, kampanyalardaki ve vadeli satışlardaki mal ve hizmetlerin gerçek fiyatlarını hesaplama, malların garanti belgelerinin içerdiği/içermesi gereken unsurlar, alışverişte ödeme araçları (para, kredi kartı, banka kartı, senet, çek vb.), alıcıların hak ve sorumlulukları (özellikle fiş, fatura gibi alışveriş belgeleri) açıklanır. ☞ Ödeme araçları hakkında <i>Hukuk Okuryazarlığı</i> modülü <i>Hukuki Sonuç Doğuran Belgeler</i> ünitesi.	1,5-2 saat
3. Mesafeli Alışveriş	İKT 11, 12, 13, 16, 17 MED 30, 33, 34, 35, 37	Yazılı, görsel, telefon ve elektronik ortamda veya diğer iletişim araçları kullanılarak ve tüketicilerle karşı karşıya gelinmeksizin yapılan mesafeli alışverişin avantajları ve dezavantajları, online satış yapan şirketlerin güvenilirliğini denetleme yolları, online alışveriş güvenliğinin unsurları, online alışveriş ile ilgili anahtar kavramlar, online alışverişte kullanılan ödeme çeşitleri ve bunların özellikleri, online alışverişin maliyet kalemleri (vergi, ebata bağlı olarak posta ücreti, hediye paketi vb.), online açık artırmalarda güvenli alım ve satım yapma yöntemleri, online alışverişte tüketicilerin hak ve sorumlulukları açıklanır. ☞ “Mesafeli Alışveriş” konusu için <i>Medyayı Kavramak</i> modülü <i>Reklamın Amaç ve Stratejileri</i> ünitesi.	1,5-2 saat
4. Kapıdan Satış	İKT 11, 12, 13, 16, 17	Kapıdan satış sözleşmeleri, sözleşmede bulunması gereken unsurlar, cayma bildirimini gibi hususlar, tüketicilerin hak ve sorumlulukları ile bu tür satışlarda karşılaşılan yaygın aldatıcı ve yanıltıcı satış yöntemleri açıklanır.	1,5-2 saat
5. Sorun Çözme Mekanizmaları	İKT 15, 16, 17	Ayıplı mal kavramı, ayıptan doğan haklar ile başlıca alışveriş yöntemlerinde ve sık sorunlar yaşanan birtakım alışveriş tarzlarında (ev alımı, taşıt alımı, ikinci el alışveriş, kiralama ve kiracılık vb.) alıcı ve satıcıların sorunu aralarında çözemediği durumlarda tüketicilerin başvurabilecekleri merciler, başvuru süreci ve mekanizmaları açıklanır.	1,5-2 saat

10.3.3.5. V. Modül: Küçük (Mikro) Ölçekli İşletme Girişimciliği

Bu modülde, katılımcıların küçük ölçekli işletme kurabilme, örgütleyebilme, finansman sağlayabilme ve pazarlayabilme bilgi ve becerilerini arttırmak hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
- Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
- İstihdamı Geliştirme Yüksek Koordinasyon Kurulu
- Ekonomik ve Sosyal Konsey
- Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (GAP İdaresi)
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
- Türkiye Bankalar Birliği
- Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü
- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
- Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı Hayat Boyu Öğrenme Programı
- Mikrofinansman sağlayan ve kalkınma odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
- Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
- Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı Hayat Boyu Öğrenme Programı
- Mikrofinansman sağlayan ve kalkınma odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları
- Mikrokredi veren ticari bankalar

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
1. Girişimciliğe Giriş	İKT 51, 52	Girişimciliğin tanımı, bileşenleri, girişimcilik özellikleri, günümüzde girişimciliğin önemi, girişimcilik süreci, işlevleri ve girişimcilikte yaratıcılık ve yenilik süreçleri üzerine bilgi verilir.	1,5 saat
2. Yeni İş Kurma Süreci 2.1. Girişimin Türüne Uygun Hukuki Yapının Belirlenmesi 2.2. Mevcut Bir İşletmeyi Satın Alma	İKT 53, 54	Girişimin türüne uygun hukuki yapı (limited, şahıs şirketi vb.), bir girişim öncesinde cevaplanması gereken sorular, mevcut bir işletmeyi satın almadan önce incelenmesi gereken konular, mevcut bir işletmeyi satın almanın avantaj ve dezavantajları vurgulanır.	1,5 saat
3. Sıfırdan Başlamak 3.1. İş Modeli 3.1.1. İş Modeli Nedir? 3.1.2. İş Modelinin Belirlenmesi 3.1.3. İş Modelinin Uygulamaya Konması	İKT 55	İş modelinin tanımı, girişimin gelir kaynakları, maliyet unsurları, yatırımın boyutları, kritik başarı etmenleri, girişimin iş modelini oluştururken dikkate alınması gereken hususlar ve iş modelinin uygulamaya geçirilme sürecindeki adımlar aktarılır.	1,5 saat
4. İş Stratejileri 4.1. İş Stratejisi Nedir? 4.2. Stratejik Konumlandırma ve Türleri 4.3. İş Stratejilerinin Belirlenmesi	İKT 56	İş stratejisinin tanımı, farklı stratejik konumlandırma yöntemleri (çeşitlilik zemininde, kolay ulaşılabilir zemininde, ihtiyaca göre konumlanma vb.) ve iş stratejisinin formüle edilme süreci (tehlke ve fırsatları saptamak için dışarıya bakmak, kaynaklar, kapasite ve uygulamalar için içeriye bakmak, tehlike ve fırsatları hedef alan stratejiler, stratejiyi destekleyici faaliyetler arasında tam uyum sağlamak, çalışanların stratejiyi kavraması ve stratejinin yürümesi için kendi üzerine düşen görevi anlamasını sağlamak, stratejiyi uygulamaya hazır olmak vb.) hakkında bilgi sunulur.	1,5 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
<p>5. İş Planı</p> <p>5.1. İş Planı Nedir?</p> <p>5.2. İş Planının Amaçları</p> <p>5.3. İş Planının Bölümleri</p> <p>5.3.1. Çalışma Ekibi</p> <p>5.3.2. Pazarlama Planı</p> <p>5.3.3. Faaliyet Planı</p> <p>5.3.4. Finansal Planlama</p> <p>5.1. Etkili Bir İş Planının İlkeleri</p> <p>5.2. Örnek Bir İş Planı Uygulaması</p>	<p>İKT 57, 58, 59, 60, 61</p>	<p>İş planının tanımı, plan yazma eyleminin girişimciye kazandırdıkları, iş planının bölümleri (uygulama özeti, iş fırsatını ortaya çıkaran pazar etmenleri, pazarın hâlihazırdaki ve gelecek yıllarda ulaşması beklenen boyutu, ürün ya da hizmetlerin içeriği, ürün ya da hizmeti farklı kılan özellikleri, girişimin amacı, organizasyon şeması, maaş tablosu, çalışanların özellikleri, pazarlama planı yapılırken dikkate alınması gereken noktalar, müşterileri tanımak, potansiyel müşterilerin sayısı ve potansiyel satış geliri, çeşitli müşteri kesimlerinin gereksinimleri, satın alma kolaylığı, hızlı teslimat, kişiye özel ürün hazırlamanın önemi, her kesime etkin bir ulaşma yolu bulmak, uygun bir satış ve promosyon yaklaşımı, satın alma kararlarının analizi, müşterinin fiyat konusundaki duyarlılığı, uygun fiyatlandırma stratejileri, müşteri kazanma ve elde tutma maliyeti, rakiplerin gücü ve zayıflığı, şirket pazara girerken rakiplerin nasıl tepki verecekleri vb.), faaliyet planı hazırlanırken sorulması gereken sorular (Üretim ihtiyaçları nelerdir? Tedarikçi ilişkileri ne durumda veya ne gibi bağlantılar öngörülmüyor? Ne kadar stoka ihtiyaç olacak? Siparişe göre mi çalışılacak, yoksa sürekli bir akış operasyonu mu kurgulanacak? Hangi rutin faaliyetler içeriden yürütülecek, hangileri dışarıdan temin edilecek? Potansiyel sorunlar, engeller ve riskler nelerdir? Zaman çizelgesi nasıl hazırlanır? vb.) finansal planın unsurları ile bütçeleme (girişimin başlangıç maliyetleri, girişim için kullanılan/kullanılabilecek kaynaklar ve fonlar, bilanço, gelir tablosu, nakit akışı tablosu vb.) ve etkili bir iş planının içermesi gereken noktalar vurgulanır.</p>	<p>2 saat</p>
<p>6. İşin Finansmanı</p> <p>6.1. Kuruluş Aşamasında Finansal Kaynaklar</p> <p>6.2. Gelişme Aşamasında Finansal Kaynaklar</p> <p>6.3. Olgunluk Aşamasında Finansman Kaynakları</p> <p>6.4. İş Melekleri</p>	<p>İKT 62</p>	<p>Kuruluş aşamasında finansman kaynakları (mikrokredi, vadeli alım şeklinde kredi, ticari banka kredisi, kişisel birikim, aile ve dost çevresinden alınan borçlar, ipotek vb.) ve kredi kurumlarının girişimciden cevap beklediği sorular; gelişme aşamasındaki sermaye kaynakları (iç faaliyetten elde edilen nakit akışı, borç sermaye temini, risk sermayesi, birincil halka arz vb.) ve bunların kullanımının avantaj ve dezavantajları, bankaların kredi verirken dikkate aldığı oranlar (borçluluk oranı, gelirlerin faizleri karşılama oranı vb.); gelişme sürecinin sınırları, olgunluk aşamasında finansman kaynakları (halka açık sermaye piyasaları, ikincil halka arz vb.); <i>İş Meleklerinin</i> tanımı, <i>İş Meleklerinden</i> finansman almak için ipuçları ile Türkiye'deki <i>İş Melekleri Ağı</i> hususlarında bilgi verilir.</p>	<p>1 saat</p>

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
7. Ülkemizde Girişimciliğe Destek Veren Kurumlar ve Destek Koşulları	İKT 63, 64	Meslek edindirme kursları veren, mikro ölçekli girişimlere finansal destek sağlayan özel kurumlar, kamu kurum ve kuruluşları ile STK'lar ve söz konusu kurumların destek koşulları açıklanır. ☞ “Ülkemizde Girişimciliğe Destek Veren Kurumlar ve Destek Koşulları” konusu için <i>Aile Bütçesi ve Kaynak Yönetimi</i> modülü <i>Finansman Olanakları</i> ünitesi.	2 saat
8. İşletmenin Büyümesi 8.1. Sürdürülebilir Strateji 8.2. Başka Pazarlara Yayılma 8.3. Talebi Karşılama 8.4. Yönetim Tarzı Seçenekleri	İKT 65	Kuruluş aşaması atlatılarak büyümenin eşğine gelindiğinde girişimci tarafından gözden geçirilmesi gereken hususlar, hızlı bir büyüme karşısında kalan girişimcinin önündeki yönetim sorunları ve bu sorunları aşabilmek için uygulamaya koyabileceği yönetim tarzı seçenekleri (içerik yönetimi, davranış yönetimi, sonuç yönetimi, ortam yönetimi) ile bu tarzların zamanlaması, profesyonel yönetimi gerektiren durumlar vurgulanır.	1 saat

10.4. Aile Eğitim Programında Medya Alanı

10.4.1. Medya Alanının Genel Amaçları

Aile üyelerine,

- medya imkânlarından azami düzeyde yararlanabilme,
- medyadan gelebilecek zararları en aza indirebilme bilgi, beceri ve bakış açısını kazandırabilmek

medya alanının genel amaçlarıdır.

10.4.2. Medya Alanı Kazanımları

1. Kitle iletişimi ve öğelerinin ne olduğunu açıklar.
2. İletişim ile kitle iletişimini ayırt eder.
3. Medya kavramının içeriğini belirtir.
4. Medyanın işlevlerini açıklar.
5. Medyanın görev ve sorumluluklarına örnekler verir.
6. Medyanın uyması gereken etik ilkeleri sıralar.

7. Medyanın modern toplumdaki işlevlerine örnekler verir.
8. Medyanın işlevlerini yerine getirip getirmediğini bir okur/izleyici olarak denetlemenin önemini vurgular.
9. Medya içeriğinin nasıl oluştuğunu ifade eder.
10. Medya ürünlerine örnekler verir.
11. Medya ürünleri arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları vurgular.
12. Medya türlerini birbirlerinden ayırt eder.
13. Her medya türünün kendine has bir dili olduğunu ayırt eder.
14. Medya türlerinin işlevlerini birbirinden ayırt eder.
15. Taşınabilir bilgi iletişim araçlarının işlevlerini açıklar.
16. İnternet ve taşınabilir yeni bilgi iletişim teknolojilerinin sahip oldukları imkânlar ile doğurabilecekleri riskleri karşılaştırır.
17. Haber ve unsurlarını vurgular.
18. Haberlerde belirleyici olan etkenleri sıralar.
19. Haber içeriklerinde eğlence ağırlığını ifade eder.
20. Haberin güvenilirliğini sağlayan unsurları ifade eder.
21. Haberleri, güvenilirliklerini sağlayan unsurlara göre inceler.
22. 7/24'lük yayın zorunluluğunun medya içeriğine etkisini vurgular.
23. Medya içeriğini oluşturmada belirleyici olan ulusal etmenleri saptar.
24. Belli başlı medya profesyonellerini ifade eder.
25. Medya içeriğini oluşturmada belirleyici olan uluslararası etmenleri saptar.
26. Medya içeriğini belirleyen unsurlar üzerine eleştirel değerlendirme yapar.
27. Medya içeriğinde kurgusallığı ayırt eder.
28. Her medya içeriğinin bir değer ve dünya görüşü barındırdığını vurgular.
29. Medyaya eleştirel bakışın önemini vurgular.
30. Reklam sektörü ile medya arasında bağlantı kurar.
31. Reklamın sunduğu hayat felsefesini analiz eder.
32. Reklamda sunulanlar ile gerçeği ayırt eder.

33. Haber ve eğlence programlarında yer alan örtük/gizli reklamları tespit eder.
34. Reklamların kendine has bir dili, felsefesi ve sunduğu dünya algısı olduğunu vurgular.
35. Tüketim ihtiyacı algısının oluşmasında medyanın rolünü açıklar.
36. Aile ihtiyaçlarının belirlenmesinde reklamlara eleştirel bakmanın önemini vurgular.
37. İhtiyaçların belirlenmesinde reklamların etkisini aile üyeleriyle tartışır.
38. Medyada yer alan her türlü şiddet içeriğini tespit eder.
39. Medyada yer alan her türlü cinsel içeriği ayırt eder.
40. Medyada yer alan her türlü cinsiyet ayrımcılığını ayırt eder.
41. Görsel medya takibinde sembol işaretlerini (akıllı işaretler) ifade eder.
42. Riskli medya içeriğinden korunmada aile içi iletişimin ve paylaşmanın önemini açıklar.
43. Medyanın sosyalleşme sürecinde ne kadar etkili olduğunu açıklar.
44. Gündelik hayatta kullanılan dil ve davranışların oluşumunda medyanın etkisini ayırt eder.
45. Medyanın aile içi iletişimi ve davranışları nasıl etkilediğini tespit eder.
46. Medyanın zihin dünyasını şekillendirmede etkili olduğunu vurgular.
47. Medya gündemi ile toplumsal gündem arasındaki uyum ve uyumsuzluğu ifade eder.
48. Medya okuryazarlığının işlevlerini vurgular.
49. Hangi medya ürününe ihtiyacı olduğunu saptar.
50. Medyaya ayırdığı zamanı ihtiyaçlarına göre düzenler.
51. İhtiyaç duyduğu bilgilere hangi medya aracılığıyla ulaşacağını söyler.
52. Bilgi kirliliğinden korunma ve güvenli bilgiye ulaşma yollarını ifade eder.
53. Bilgi ve enformasyon kaynaklarının seçiminde dikkat edeceği noktaları seçer.
54. Bilgilendirici medya içeriklerine karşı eleştirel bir yaklaşım geliştirir.
55. Eğlendirici medya ürünlerinin seçiminde dikkat edeceği noktaları vurgular.

56. Eğlendirici medya ürünlerinin, aile ile birlikte kullanımında dikkat edilecek noktaları vurgular.
57. Dizi, oyun, İnternet vb. medyanın bağımlılık düzeyindeki kullanımından korunma yollarına örnekler verir.
58. Farklı türlerdeki medya içeriklerinin çocuklar üzerindeki etkilerini tespit eder.
59. Bilgi-iletişim teknolojilerinin çocuklar üzerindeki etkilerini saptar.
60. Bilgi-iletişim teknolojilerini programlı ve denetimli kullanır.
61. Medya içeriği konusunda editöryal kadroya geri bildirimde bulunur.
62. Medya içeriği konusunda mesleki ve resmi kurumlar nezdinde şikâyet mekanizmalarını işler.

10.4.3. Medya Alanı Modülleri

10.4.3.1. I. Modül: Medyayı Tanımak

Bu modülde katılımcıların;

- iletişim, kitle iletişimi ve medya hakkında temel bilgileri ve kavramları öğrenmeleri,
- medya ürünleri, kuruluşları ve çalışanlarını daha iyi tanımaları hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)
- Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü (BYEGM)
- Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı - İnternet Kurulu
- Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC)
- Meslek odaları ve birlikleri
- Medya odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- Türkiye Gazeteciler Cemiyeti
- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)
- Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı - İnternet Kurulu
- Meslek odaları ve birlikleri
- Medya odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
4. Medya Okuryazarlığı: Nedir, Ne İşe Yarar?	MED 48	Medya okuryazarlığının ne olduğu açıklanır ve medyayla etkileşime geçen birey ve aile üyelerinin medya içeriğini anlama, analiz etme ve bu içeriğe katkıda bulunmalarının önemi vurgulanır.	1-1,5 saat
2. Kitle İletişimi ve Medya 2.1. İletişim Nedir? 2.2. Kitle İletişimi Nedir? 2.3. Medya Nedir?	MED 1, 2, 3, 4 AEİ 11, 12, 13, 14, 15, 16	Çok yönlü iletişim, tek yönlü kitle iletişimi ve medyanın kuşattığı anlam çerçevesi, birey ve aile yaşamındaki yeri ekseninde açıklanır. ☺ Aile içi, sosyal ve toplumsal iletişim konuları için <i>Aile Eğitimi ve İletişimi</i> alanı <i>Aile Yaşam Becerileri</i> modülü <i>Aile İçi İletişimin Temel Unsurları</i> ünitesi.	1-1,5 saat
3. Medyanın Türleri 3.1. Görsel Medya 3.2. İşitsel Medya 3.3. Basılı Medya 3.4. İnternet ve Yeni Medya 3.5. Taşınabilir Bilgi-İletişim Teknolojileri	MED 5, 10, 12, 14	Medya türleri, işlevleri, her bir medya çeşidinin arz ettiği hizmet ve ürünler ile bunların birbirlerine göre farklılıkları hakkında bilgi verilir.	1-1,5 saat
4. Medya: İşleyiş, Aktörler ve Ahlakî İlkeler 4.1. Medyanın İşleyişi 4.2. Medya İşleyişini Sağlayan Aktörler 4.3. Meslek Ahlak İlkeleri	MED 5, 6, 24	Medyanın organizasyonel yapısı, işleyişi ve bunu sağlayan kişiler (medya patronu, muhabir, editör, yazı işleri, genel yayın yönetmeni vs.) ile tabi oldukları etik ilkeler hakkında temel bilgi verilir.	1-1,5 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
5. Temel Kavramlar 5.1. Haber 5.2. Yorum 5.3. Haber-İnceleme ve Haber-Analiz 5.4. Reklam-İlan 5.5. Program	MED 10	Medya tarafından üretilen ürünlerin anlaşılması ve yorumlanması için gerekli olacak temel kavramlara odaklanılır ve bunların birbirinden farkı belirtilir.	1-1,5 saat
6. Haber ve Unsurları 6. 1. Haber Nedir, Nasıl Yazılır, Unsurları Nelerdir? 6. 2. Haber, Kurgu ve Gerçek 6. 3. Haberin Güvenilirliği 6. 4. Haber Sonrası: Etkileşim	MED 10, 17, 20	Haber, üretim süreci, aşamaları, unsurları ve güvenilirlik hususları (mahreç, kaynak, imza vb.), habere etki eden faktörler çerçevesinde ele alınarak işlenir/sunulur.	1-1,5 saat

10.4.3.2. II. Modül: Medyayı Kavramak

Bu modülde katılımcıların;

- medyanın nasıl işlediğinin,
- medya içeriğinin oluşum sürecinin,
- medyanın kendine has dilinin,
- medyanın birey, aile ve toplum üzerindeki etkilerinin

farkına varmaları hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
- İstanbul Emniyet Müdürlüğü Bilişim Suçları Şube Müdürlüğü
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)
- Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Reklam Kurulu
- Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
- Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı İnternet Kurulu
- Ulusal Bilgi Güvenliği Programı
- Meslek odaları ve birlikleri

- Medya odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı Bilgi İhbar Merkezi
- İstanbul Emniyet Müdürlüğü Bilişim Suçları Şube Müdürlüğü
- Çocuklarımız İçin İnternet Güvenliği (RTÜK)
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Reklam Kurulu
- Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
- Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı-İnternet Kurulu
- Ulusal Bilgi Güvenliği Programı
- Meslek odaları ve birlikleri
- Medya odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
1. Medya İçeriğinin Oluşum Süreci ve Aşamaları 1.1. Bir Olayın Haberleştirilmesi 1.2. Türkiye'deki Haber Sektörünün İşleyişi 1.3. Medyada Eğlendirici İçeriğin Oluşturulması 1.4. 7/24'lük Yayın Zorunluluğu ve İçeriğin Niteliği	MED 9, 22	Medya içeriğinin oluşumu, haber (ajanslar, TV, gazete, İnternet) ve eğlence içeriği üzerinden örnek etkinliklerle işlenir.	2-2,5 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
2. İçerik Oluşumunda Belirleyici Ulusal ve Küresel Etkenler 2.1. Gündem Oluşturucu Etki Nedir? 2.2. Siyasi-Bürokratik Aktörler 2.3. Eğlence Dünyasının Aktörleri 2.4. Reklam Sektörü 2.5. Uluslararası Medya Organizasyonları 2.6. Uluslararası Kuruluşlar 2.7. Medya Profesyonelleri	MED 23, 25	Medyada gündem oluşturucu etkiye sahip ve ona yön veren ulusal ve küresel kurumlar, kuruluşlar ve aktörlerin yanı sıra medya profesyonellerinin (zihin dünyaları, mesleki alışkanlıkları, aile algıları) medya içeriğinin oluşumuna etkileri anlatılarak medya metinlerinin eleştirel bir gözle çözümlenmesi üzerinde durulur.	2-2,5 saat
3. Medya Dili 3.1. Medya Dilinin Kendine Özgülüğü 3.2. Medya İçeriklerinin Kurgusallığı 3.3. Medya Metinlerinin Amaçsallığı 3.4. Medya Metinlerinde Değerler 3.5. İçeriğin Eğlenceleştirilmesi	MED 13, 18, 19, 26, 27, 28, 29	Medya dilinin kendine özgü amaçlarına, kurgusuna ve değerlerine dikkat çekilerek eğlence ve tüketim odaklılığı vurgulanır. Böylece aile üyelerinin dış dünyayı anlamalarında belirleyici olabilen medya dilinin, yapısal özellikleri çözümlenerek örnek etkinliklerle eleştirel bir okuma yapmaları sağlanır.	2-2,5 saat
4. İnternet ve Yeni Medya 4.1. Alternatif Medya 4.2. Taşınabilir Bilgi İletişim Teknolojileri 4.3. İnternet ve Bilgi 4.4. Güvenli İnternet 4.5. İnternet ve Çocuk	MED 16	İnternet, alternatif ve yeni medya ve taşınabilir yeni bilgi iletişim teknolojilerinin mahiyeti ve aile açısından sahip olduğu imkânlar ile olası riskler işlenir.	2-2,5 saat
5. Reklamın Amaç ve Stratejileri 5.1. Reklam Verenler ile Program ve İçerik Tercihleri Arasındaki İlişki 5.2. Tüketim Kültürü, Medya ve Aile	MED 30, 33, 34, 35, 36, 37 İKT 11, 12, 13, 16, 17	Reklam sektörü ile medya arasındaki ilişki, bu ilişkinin içeriğe etkisi ve aile içi tüketim alışkanlıklarına etkileri üzerinde durulur. ☞ Pazarlama amaçlı programlar için <i>İktisat</i> alanı <i>Aile ve Alışveriş</i> modülü <i>Mesafeli Alışveriş</i> ünitesi.	2-2,5 saat
6. Medya, Şiddet ve Cinsellik 6.1. Medya İçeriğinde Şiddet 6.2. Medya İçeriğinde Cinsellik 6.3. Medya İçeriğinde Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık	MED 38, 39, 40, 41, 42	Medya içeriğinde –özellikle– şiddet ile cinsellik unsurları ve olası etkileri üzerinde durularak aileye yansımalarının analizleri yapılır.	2-2,5 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
7. Medya ve Toplum 7.1. Medyanın Modern Toplumdaki İşlevi 7.2. Medyanın Sosyalleşme Sürecinin Belirleyici Aktörü Olmaya Başlaması 7.3. Medyanın Kendine Has Dilinin Kitleleşmesi 7.4. Medyanın Zihinlere Ektiği Formlar 7.5. Medya ve Toplum Gündemi Uyumu/ Uyumsuzluğu	MED 7, 8, 43, 44, 45, 46, 47	Medyanın modern toplumdaki işlevi, bireylerin sosyalleşme sürecine, değerlerine, diline ve zihinsel yapılarına etkisi, aile ve toplum gündeminin oluşmasındaki rolü vurgulanır.	2-2,5 saat

10.4.3.3. III. Modül: Bilinçli Medya Kullanımı

Bu modülde katılımcıların;

- medya içeriğini eleştirel bir süzgeçten geçirme,
  - medya ile ilişkilerini belli bir program dâhilinde ve ihtiyaçlara göre düzenleme,
  - medyadan yararlanarak medya dışı hayat alanını genişletme ve etkinleştirme (zenginleştirme),
  - medyanın yanlış kullanımı ile oluşabilecek risklerden korunma,
  - pasif bir izleyici olmak yerine medyaya aktif katılma
- becerilerini kazanmaları hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
- İstanbul Emniyet Müdürlüğü Bilişim Suçları Şube Müdürlüğü
- Bilişim Suçları Büro Amirliği (İstanbul dışı iller)
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)
- Reklam Özdenetim Kurulu
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Reklam Kurulu
- Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı-İnternet Kurulu
- Ulusal Bilgi Güvenliği Programı
- Meslek odaları ve birlikleri

- Medya odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları
- 126 Bilgi ve Danışma Hattı
- <http://www.guvenliweb.org.tr>

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı Bilgi İhbar Merkezi
- İstanbul Emniyet Müdürlüğü Bilişim Suçları Şube Müdürlüğü
- Çocuklarımız İçin İnternet Güvenliği (RTÜK)
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)
- Reklam Özdenetim Kurulu
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Reklam Kurulu
- Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı-İnternet Kurulu
- Ulusal Bilgi Güvenliği Programı
- <http://www.guvenliweb.org.tr>
- <http://www.guvenlinet.org>
- <http://www.medyaokuryazarligi.org.tr>
- Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları E. A. Hastanesi - İnternet Bağımlılığı Polikliniği

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
1. Bir İhtiyaç Olarak Medya 1.1. Medya Kullanım İhtiyaçlarının Belirlenmesi 1.2. Medya Ürünlerine Ulaşım	MED 49, 50, 51	Haber, eğlence ve iletişim aracı olarak medya ve ürünlerini seçerken ihtiyaçların ve ayrılacak zamanın bu ihtiyaçlara göre saptanması işlenir.	2-2,5 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
<p>2. Bilgi Kaynağı Olarak Medyanın Kullanımı</p> <p>2.1. Bilgi ve Enformasyon Kaynaklarının Seçimi</p> <p>2.2. Bilgi Kirliliği ve Medya</p> <p>2.3. Haberlerin Güvenilirliğini Sağlayan Unsurları Takip</p> <p>2.4. Eleştirel Bir Yaklaşım Geliştirme</p>	MED 21, 52, 53, 54	Bilgi ve enformasyon kaynağı olarak medyanın rolü, bu bağlamda uygun medyanın seçimi, bilgilendirici medya içerikleri ve haberlerin güvenilirlik unsurları eleştirel bir yaklaşımla vurgulanır. Bunlara yönelik eleştirel bir bakış geliştirilmesi desteklenir.	2-2,5 saat
<p>3. Eğlence Aracı Olarak Medyanın Kullanımı</p> <p>3.1. Eğlendirici Medya Ürünlerinin Seçimi</p> <p>3.2. Aile ile Birlikte Kullanım</p> <p>3.3. Bağımlılık ve Farkındalık</p>	MED 55, 56, 57	Medyanın eğlendirici özelliği, eğlendirici medya ürünlerinin seçimi, aile üyeleriyle birlikte medya ürünlerinin bilinçli, etkili ve kontrollü kullanımının önemi üzerinde durularak bağımlılık riskine (dizi, oyun, İnternet vb.) dikkat çekilir ve farkındalık geliştirilmesi desteklenir.	2-2,5 saat
<p>4. Medya ve Çocuk</p> <p>4.1. Farklı Türdeki Medya İçeriklerinin Çocuklar Üzerindeki Etkileri</p> <p>4.2. Televizyon ve Çocuk</p> <p>4.3. Akıllı İşaretler</p> <p>4.4. İnternet ve Çocuk</p> <p>4.5. Taşınabilir Bilgi-İletişim Teknolojileri ve Çocuk</p> <p>4.6. Bilgi İletişim Teknolojilerinin Doğru Kullanımı</p>	MED 42, 58, 59, 60	Medya ve taşınabilir bilgi-iletişim teknolojilerinin (oyun, İnternet, GSM vb.) “yeni bin yıl öğrenenleri” olan günümüz çocukları üzerindeki etkileri vurgulanır. Medya ürünlerinin doğru kullanımını destekleyici bilgiler ve düzenlemeler açıklanır. Ailelerin medya ve taşınabilir bilgi-iletişim teknolojileri ile çocuklarının ilişkisini düzenlemede kullanabilecekleri araçlar ve yöntemler açıklanır. ☺ “Medya ve Çocuk” konusu için <i>Hayatın İlk Çeyreği (0-18 Yaş Gelişimi)</i> modülü <i>0-2 Yaş Çocuğundan Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?</i> ünitesi.	2-2,5 saat
<p>5. Reklam, Tüketim ve Aile</p> <p>5.1. Reklamın Büyülü Dünyası ve Tüketim</p> <p>5.2. Reklam ile Gerçek</p> <p>5.3. Reklamalarda Sunulan Hayat Anlayışı</p>	MED 31, 32	Reklam ile sunulan hayat anlayışı (dili, kurgusu, görsel-işitsel içeriği vb.) ve gerçeklik üzerinden oluşturulan “algı” çözümlenerek bu algı ile bireyin gerçek ihtiyaçları arasındaki farklar vurgulanır.	2-2,5 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
6. Şikâyet ve Denetim Mekanizmaları 6.1. Editöryal Kadroya Geri Bildirim 6.2. Mesleki Örgütler Nezdinde Girişimler 6.3. Resmî Örgütler Nezdinde Girişimler	MED 61, 62	Medya içeriği ile ilgili şikâyet ve denetim imkânları hakkında bilgi verilerek –özellikle–editöryal kadroya geri bildirimde bulunulması, mesleki, meslek dışı ve resmî kurumlar (örn. Adli Kurumlar, RTÜK: 444 1178, ihbarweb.org.tr) nezdinde şikâyet mekanizmalarının nasıl işletileceği açıklanır.	2-2,5 saat

10.5. Aile Eğitim Programında Sağlık Alanı

10.5.1. Sağlık Alanının Genel Amaçları

Sağlık alanının genel amacı, ailelerin;

- sağlığın yaşam kalitesindeki yeri ve önemine dair farkındalık oluşturmalarına,
- sağlıkla ilgili problem çözebilme etkinliklerini arttırmalarına,
- hastalıklardan ve sakatlıklardan korunma becerisi geliştirmelerine,
- hastalıklarla baş etmeyi öğrenmelerine,
- tıbbi gelişmeleri takip ederek sağlıklı yaşamalarına,
- sağlık hizmet sunucularının kullandığı temel kavramları anlamalarına katkıda bulunmaktır.

10.5.2. Sağlık Alanı Kazanımları

1. Hücre, doku, organ, sistem gibi temel kavramları açıklar.
2. Vücuttaki organları belirtir.
3. Vücuttaki organların görevlerini belirtir.
4. Vücuttaki sistemleri belirtir.
5. Vücuttaki sistemlerin işleyişlerini açıklar.
6. Vücuttaki sistemlerde meydana gelen normal dışı durumları tespit eder.
7. Normal beden fonksiyonlarını sayar.

8. Sağlık çalışanlarıyla iletişim kurar.
9. Sağlık sistemini ve sağlık çalışanlarını açıklar.
10. Sağlıkla ilgili temel kavramları açıklar.
11. Sağlığı etkileyen faktörlere örnekle verir.
12. Belli başlı hastalık belirtilerini tespit eder.
13. Belli başlı hastalık sebeplerine örnekle verir.
14. Belli başlı hastalık türlerine örnekle verir.
15. Koruyucu hekimliğin faydalarını açıklar.
16. Kişiye ve çevreye yönelik koruyucu sağlık hizmetlerini belirtir.
17. Kamusal ve bireysel koruyucu hekimlik uygulamalarının önemini vurgular.
18. Sağlığın sürdürülmesinde kişisel temizliğin (hijyenin) önemini vurgular.
19. Sağlığın sürdürülmesinde kişisel hijyenin sağlanması için yapılması gerekenlere örnekle verir.
20. Kanserden korunmanın belli başlı yollarına örnekle verir.
21. Kanserden korunmada erken teşhis ve tedavinin önemini vurgular.
22. Kronik hastalığı olan bireylerin sağlıklarını korumalarına ve sürdürmelerine yardımcı olacak temel bilgilere örnekle verir.
23. Belli başlı meslek hastalıklarını sayar.
24. Belli başlı meslek hastalıklarının nedenlerini sıralar.
25. Belli başlı meslek hastalıklarından korunma yöntemlerini açıklar.
26. İş kazalarından korunmada dikkat edilecek hususların önemini vurgular.
27. Sağlığa uygun tüketim malzemelerinin özelliklerini tarif eder.
28. Sağlığa uygun tüketim malzemeleri temininde dikkat edilmesi gerekenleri sıralar.
29. Yeterli ve dengeli beslenmenin önemini vurgular.
30. Yeterli ve dengeli beslenme için besin gruplarını ve besin ögelerini belirtir.
31. Sağlıklı yaşam tarzı geliştirmede fizik aktivitenin çeşitlerini belirtir.
32. Sağlıklı yaşam tarzı geliştirmede fizik aktivitelerin risklerini ve faydalarını özetler.

33. Sağlığın korunması ve sürdürülmesinde sağlıklı yaşam biçiminin önemini vurgular.
34. Aile içi şiddetin neden olduğu akut ve kronik sağlık sorunlarını açıklar.
35. Yeni doğanlıktan ergenlik dönemine kadar olan gelişim evrelerini belirtir.
36. Yeni doğanlıktan ergenlik dönemine kadar olan gelişim evrelerinin temel özelliklerini belirtir.
37. Aşılamanın çocuk sağlığındaki önemini vurgular.
38. Hangi hastalıklardan korunmak için aşı uygulanması gerektiğini saptar.
39. Aşıların ne zaman uygulanacağını belirtir.
40. Aşıların ne zaman uygulanmayacağını belirtir.
41. Sıvı dengesinin sağlık için önemini vurgular.
42. Başlıca sıvı kaybı nedenlerini listeler.
43. Sıvı kaybıyla seyreden hastalıklarda kaybedilen sıvının hangi yollarla yerine konması gerektiğine örnekler verir.
44. Sık görülen döküntülü hastalıklara örnekler verir.
45. Döküntülü hastalıklarda yapılması gerekenleri sıralar.
46. Gelişim dönemlerine özgü beslenme ihtiyaçlarını tespit eder.
47. Sağlıklı gıda hazırlamanın temel ölçütlerini açıklar.
48. Ergenlik dönemine özgü gelişim evrelerinin temel özelliklerini belirtir.
49. Ergenlik dönemine özgü sorunları ayırt eder.
50. Doğumsal hastalık ve sakatlıkları açıklar.
51. Sağlam çocuk takibinin gerekçe ve unsurlarını ifade eder.
52. Ergen takibinin gerekçe ve unsurlarını belirtir.
53. Ev içi solunan hava temizliğinin unsurlarını sıralar.
54. Cinsel sağlık ve sağlıklı cinsel ilişkinin ne olduğunu açıklar.
55. Cinsel işlev performansını etkileyen sorunlara örnekler verir.
56. Cinsel işlev performansını etkileyen sorunlara çözüm yolları önerir.
57. Cinsel yaşam kalitesini düşüren, yaşa özgü tıbbi durumlara örnekler verir.

58. Cinsel yaşam kalitesini arttırıcı, yaşa özgü hususları açıklar.
59. Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları ve korunma yollarını açıklar.
60. Sorumlu cinsel davranışın gereklerini vurgular.
61. Âdet döngüsünün normal seyrini açıklar.
62. Âdet döngüsünde meydana gelen normal dışı durumları tespit eder.
63. Aile planlamasının gerekçelerini belirtir.
64. Aile planlamasının yöntemlerine örnekler verir.
65. Aile planlaması yöntemlerinin avantajlarını ve dezavantajlarını ifade eder.
66. Kısırlığa sebep olan başlıca hastalıklara örnekler verir.
67. Yardımcı üreme tekniklerini açıklar.
68. Gebelik evrelerini ve sürecini açıklar.
69. Yüksek riskli gebelikleri tanımlar.
70. Yüksek riskli gebeliklerin anne ve çocuk sağlığına olası etkilerine örnekler verir.
71. Gebelik öncesi yapılması gerekenleri listeler.
72. Genetik danışma hakkında bilgi edinir.
73. Gebe adayının çalışma şartlarını düzenleme gereklerini vurgular.
74. Gebelik öncesi hangi aşuların yapılması gerektiğini belirtir.
75. Alkol, sigara ve madde kullanımının gebeliğe olumsuz etkilerini açıklar.
76. Sağlıklı bir gebelik ile beslenme tarzı arasında ilişki kurar.
77. Kan uyumsuzluğunu açıklar.
78. Gebeliğin doktor/ebe tarafından düzenli aralıklarla izlenmesi gerektiğini belirtir.
79. Gebelik evrelerine özgü başlıca sağlık sorunlarını tespit eder.
80. Gebelik sürecinde sağlık sorunları yaşamamak için alınması gereken önlemlere örnekler verir.
81. Gebelik sürecinde sık görülen şikâyetlerle başa çıkma yöntemlerine örnekler verir.
82. Acil tedavi gerektiren durumları belirtir.

83. Doğumun sağlık kuruluşunda/sağlık personeli yardımıyla yapılması gerektiğinin farkına varır.
84. Doğum şekillerini ifade eder.
85. Lohusalık sürecinde anne sağlığı için yapılması gerekenleri listeler.
86. Doğum sonrası bebek sağlığı için yapılması gerekenleri listeler.
87. Emzirme için gerekli becerileri edinir.
88. Meme bakımının nasıl olması gerektiğini açıklar.
89. Doğum sonrasında kullanacağı aile planlaması yöntemlerini belirtir.
90. Vücutta yaşlılığa bağlı gelişen değişiklikleri belirtir.
91. Vücutta yaşlılığa bağlı olarak meydana gelen değişikliklerin olumsuz etkileriyle baş etmek için gerekli hazırlıkları ifade eder.
92. Yaşlanmayla ilişkili acil olmayan sağlık sorunlarını belirtir.
93. Yaşlanmayla ilişkili acil sağlık sorunlarını belirtir.
94. Yaşlanmayla ilişkili sağlık sorunlarından nasıl korunabileceğini vurgular.
95. Yaşlının cinsel organ ve işlevlerinde meydana gelen değişiklikleri belirtir.
96. Menopoz boyunca geçilen aşamaları ve bu süreçte gündeme gelebilecek sorunları açıklar.
97. Andropozda gündeme gelebilecek sorunları ifade eder.
98. Yaşlılıkta sıklıkla yaşanan süregen hastalıklara örnekler verir.
99. Süregen hastalıklar varlığında sağlıklı yaşama prensiplerini belirtir.
100. İlk yardıma ilişkin temel kavramları ifade eder.
101. İlk yardımın önemini vurgular.
102. İlk yardım uygulamalarının temel prensiplerini belirtir.
103. Hayati tehlike arz eden acil sağlık sorunlarıyla karşılaşıldığında yapılacak ön değerlendirmeleri açıklar.
104. Hayati tehlike arz eden acil sağlık sorunlarıyla karşılaşıldığında yapılacak ilk müdahaleleri açıklar.
105. Evde yaşanan belli başlı kazaları belirtir.
106. Ev içindeki fiziksel, kimyasal ve biyolojik ajanların neden olabileceği hastalıklardan korunmak için dikkat edilmesi gerekenleri listeler.

107. Solunum yolları tıkanıklığı ile karşılaşılması durumunda solunum yolunu açık tutacak tekniklere örnekler verir.
108. Bilinci bulanık veya kapalı şahısla karşılaşılması durumunda takip edilecek ilk yardım prensiplerini açıklar.
109. Kanamalı durumu olan şahısla karşılaşılması durumunda kanamanın yerine göre kanamayı durdurucu tekniklere örnekler verir.
110. Yanık vakası ile karşılaşıldığında kazazedenin hayatta kalmasını sağlayacak ilk yardım prensiplerini açıklar.
111. Donma vakası ile karşılaşıldığında kazazedenin hayatta kalmasını sağlayacak ilk yardım prensiplerini açıklar.
112. Kırığı olan kazazede ile karşılaşıldığında kazazedenin zarar görmeden acil sağlık merkezine ulaştırılması gerektiğinin önemini vurgular.
113. Zehirlenme vakası ile karşılaşıldığında hastanın hayatta kalmasını sağlayacak ilk yardım prensiplerini açıklar.
114. Havale vakası ile karşılaşıldığında hastanın hayatta kalmasını sağlayacak veya zarar görmesini engelleyecek ilk yardım prensiplerini açıklar.
115. Suda boğulma vakası ile karşılaşıldığında kazazedenin hayatta kalmasını sağlayacak veya zarar görmesini engelleyecek ilk yardım prensiplerini açıklar.
116. Kesici ve delici alet yaralanma vakası ile karşılaşıldığında kazazedenin hayatta kalmasını sağlayacak veya zarar görmesini engelleyecek ilk yardım prensiplerini ifade eder.
117. Elektrik çarpma vakası ile karşılaşıldığında kazazedenin hayatta kalmasını sağlayacak veya zarar görmesini engelleyecek ilk yardım prensiplerini ifade eder.
118. Sıcak çarpma vakası ile karşılaşıldığında hastanın hayatta kalmasını sağlayacak veya zarar görmesini engelleyecek ilk yardım prensiplerini belirtir.
119. Hayvanların neden olduğu yaralanma vakası ile karşılaşıldığında kazazedenin hayatta kalmasını sağlayacak veya zarar görmesini engelleyecek ilk yardım prensiplerini açıklar.
120. Organ kopma vakası ile karşılaşıldığında kazazedenin hayatta kalmasını sağlayacak veya zarar görmesini engelleyecek ilk yardım prensiplerini özetler.
121. Göze, boğaza, kulak ve burna yabancı cisim kaçtığına yapılacak ilk yardım prensiplerini açıklar.

10.5.3. Sağlık Alanı Modülleri

10.5.3.1. I. Modül: Sağlık Okuryazarlığı

Bu modülde katılımcıların, vücudun yapı, sistem, işlev ve işleyişi ile ilgili temel bilgileri edinerek normal dışı durumların ayırıcısına varmaları hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- Sağlık Bakanlığı
- Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık hizmet birimleri (hastane, poliklinikler vb.)
- Dünya Sağlık Örgütü Türkiye Temsilciliği
- Yerel yönetimlere bağlı sağlık hizmet birimleri (kadın ve aile sağlığı merkezi, poliklinik vb.)
- Meslek odaları ve birlikleri
- Sağlık odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- Sağlık Bakanlığı
- Sağlık Bakanlığına Bağlı Sağlık Hizmet Birimleri (hastane, poliklinikler vb.)
- Dünya Sağlık Örgütü Türkiye Temsilciliği
- Yerel Yönetimlere Bağlı Sağlık Hizmet Birimleri (kadın ve aile sağlığı merkezi, poliklinik vb.)
- Meslek odaları ve birlikleri
- Sağlık odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
1. Temel Kavramlar 1.1. Hücre 1.2. Doku 1.3. Organ 1.4. Sistem	SAĞ 1	Vücudun yapı ve fonksiyonlarının anlaşılmasında temel teşkil eden kavramlar açıklanır.	1 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
<p>2. Solunum Sistemi</p> <p>2.1. Burun Boşluğu</p> <p>2.2. Paranasal Sinüsler</p> <p>2.3. Gırtlak (Larynx)</p> <p>2.4. Nefes Borusu (Trachea)</p> <p>2.5. Bronş Ağacı ve Mukosilier Sistem</p> <p>2.6. Hava Keseciği ve Kanalları (Alveoller ve Alveolar Kanallar)</p> <p>2.7. Akciğerleri Çevreleyen Zar (Plevra)</p>	SAĞ 2, 3, 4, 5, 6	Dokulara temiz kan sağlamak için gaz değişiminin yapıldığı, burun boşluğundan başlayıp hava keseciklerine kadar uzanan tüpler ve özelleşmiş keseciklerden oluşan solunum sistemi açıklanır.	1 saat
<p>3. Dolaşım Sistemi</p> <p>3.1. Kalp</p> <p>3.2. Atardamar (Arter), Toplardamar (Ven) ve Kılcal Damar (Kapiller) Dolaşımı</p> <p>3.3. Lenfatik Damar Sistemi</p>	SAĞ 2, 3, 4, 5, 6	Vücuttaki hücresel düzeyde doku beslenmesini sağlayan ve kalp ile damarlardan oluşan dolaşım sistemi açıklanır.	1 saat
<p>4. Sindirim Sistemi</p> <p>4.1. Ağız Boşluğu, Dişler ve Dil</p> <p>4.2. Yutak (Pharynx)</p> <p>4.3. Yemek borusu</p> <p>4.4. Mide</p> <p>4.5. Pilor (Onikiparmak Bağıracağı) ve İnce Bağırsaklar</p> <p>4.6. Kalınbağırsak ve Appendix</p> <p>4.7. Rektum ve Anus</p> <p>4.8. Karaciğer, Safra Kesesi ve Yolları ve Dalak</p> <p>4.9. Pankreas</p>	SAĞ 2, 3, 4, 5, 6	Vücudun enerji kaynaklarını sağlamak için besinleri sindiren ve ağız boşluğundan başlayıp anüse kadar devam eden sindirim kanalı boyunca besinleri kolayca emilecek hâle getiren sindirim sistemi açıklanır.	1 saat
<p>5. Sinir Sistemi</p> <p>5.1. Anatomik Ayrım (Merkezi Sinir Sistemi–Periferik Sinir Sistemi)</p> <p>5.2. Fizyolojik Ayrım (Somatik Sinir Sistemi–Otonom Sinir Sistemi)</p> <p>5.3. Uyarı Oluşumu ve İletimi</p> <p>5.4. Beyin Omurilik Sıvısı (BOS)</p> <p>5.5. Beyindeki Merkezler</p> <p>5.6. Beyincik ve Denge Kavramı</p>	SAĞ 2, 3, 4, 5, 6	Vücuttaki tüm sistemlerle armonik bir şekilde çalışan, istemli ve istemsiz eylemlerin başlatılması, sürdürülmesi ve sonlandırılmasında gerekli uyarıların oluşturulması ve ilgili organlara iletilmesi ile düşünme, algılama, bellek, yorumlama, karar verme gibi entelektüel işlevişi sağlayan sinir sistemi açıklanır.	1 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
6. Endokrin Sistem 6.1. İç Salgı Bezleri 6.2 Hormonlar 6.3. Hormonlara Bağlı Rahatsızlıklar	SAĞ 2, 3, 4, 5, 6	Vücuttaki doku, organ ve sistemlerin düzenli çalışmasını ve bütün unsurlar arasında kararlılık, denge ve uyum sağlayan; üreme, büyüme ve gelişmeyi kontrol eden; yaşamsal faaliyetleri denetleyip düzenleyen endokrin sistem açıklanır.	1 saat
7. Kas-İskelet Sistemi 7.1. Kas Tipleri 7.2. Kemik Yapısı 7.3. Kas-Tendon-Kemik Bağlantıları 7.4. Sinir-Kas Etkileşimi ve Kasılma 7.5. Eklem ve Eklem Tipleri	SAĞ 2, 3, 4, 5, 6	Hareket etmeyi ve vücudun dış darbelerle karşı korunmasını sağlayan kas ve kemiklerden oluşan kas-iskelet sistemi açıklanır.	1 saat
8. Üreme ve İdrar Yolları Sistemi 8.1. Erkek Üreme Sistemi (Testisler, Penis, Prostat ve Diğer Yardımcı Bezler) 8.2. Kadın Üreme Sistemi (İç Genital, Dış Genital Organlar) 8.3. Âdet Döngüsü 8.4. İdrar Yolları Sistemi (Böbrek, Üreterler, Mesane, Üretra)	SAĞ 2, 3, 4, 5, 6	Kadın ve erkek cinslerinde farklılık gösteren insan neslinin devamı ve cinsel ilişki için gerekli organlar bütünü olan üreme sistemi ve vücutta oluşan atık ve toksik maddelerin vücut dışına atılmasını sağlayan idrar yolları sistemi açıklanır.	1 saat
9. Kan ve Bağışıklık Sistemi 9.1. Kırmızı Hücreler (Eritrosit) 9.2. Beyaz Hücreler (Lökosit, Lenfosit) 9.3. Kan Pulcukları (Trombosit) 9.4. Plazma Sıvısı 9.5. Pıhtılaşma Mekanizması 9.6. Bağışıklık Sistemi (İmmün Sistem)	SAĞ 2, 3, 4, 5, 6	Besin ve oksijen taşıyan, kanama olduğunda pıhtılaşmayı sağlayan ve hücrelerden artık maddeleri böbreklere, akciğere taşıyan kanı ve vücudu enfeksiyonlara ve zararlı etkenlere karşı koruyan bağışıklık sistemi açıklanır.	1 saat
10. Görmek ve İşitmek 10.1. Göz 10.2. Kulak	SAĞ 2, 3, 4, 5, 6	Görsel ve duyuşsal uyarıların algılanmasını sağlayan görme ve işitme sistemleri açıklanır.	1 saat
11. Cilt ve Ekleri 11.1. Epidermis 11.2. Dermis 11.3. Kıllar ve Saçlar 11.4. Yağ ve Ter Bezleri 11.5. Tırnaklar	SAĞ 2, 3, 4, 5, 6	Su kaybını önleyerek karasal yaşamayı, çevre ile sürekli haberleşmeyi, iç organları çarpma ve sürtünme ile oluşabilecek yaralanmalarla güneş ışınlarına karşı korunmayı ve D vitamini üretilmesini sağlayan cilt ve ekleri açıklanır.	1 saat
12. Normal Beden Fonksiyonları	SAĞ 7	Organ ve sistemlerin normal bedendeki fonksiyonları açıklanır.	1 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
13. Sağlık Çalışanlarının Dilini Anlamak	SAG 8	Sağlık çalışanlarının kullandığı temel kavramlar açıklanır ve onlarla doğru iletişim kurmanın temel prensipleri ele alınır.	1 saat
14. Sağlık Sistemini ve Sağlık Çalışanlarını Tanımak	SAG 9	Sağlık sisteminin temel unsurları açıklanır ve sağlık çalışanları ve görevleri tanıtılır.	1 saat

10.5.3.2. II. Modül: Sağlıklı Yaşama ve Hastalıklardan Korunma

Bu modülde katılımcıların;

- sağlığın ne olduğunu ve sağlığı etkileyen faktörleri,
- sağlığın kaybedilmesiyle ortaya çıkan hastalıkların nedenlerini,
- hastalık ortaya çıkmadan hastalıklardan korunma yollarını,
- hastalıkların erken teşhis edilme yöntemlerini,
- gündelik yaşam aktivitelerini daha sağlıklı biçimde organize etmeyi,
- yararlı alışkanlıklar geliştirmelerine yardımcı olacak bilgileri öğrenmeleri hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- Sağlık Bakanlığı
- Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık hizmet birimleri (hastane, poliklinikler vb.)
- Sağlık Hizmetlerini Destekleme ve Geliştirme Forumu
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- Dünya Sağlık Örgütü Türkiye Temsilciliği
- Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu
- Yerel yönetimlere bağlı sağlık hizmet birimleri (kadın ve aile sağlığı merkezi, poliklinik vb.)
- Meslek odaları ve birlikleri
- Sağlık odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- Sağlık Bakanlığı
- Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık hizmet birimleri (hastane, poliklinikler vb.)
- Dünya Sağlık Örgütü Türkiye Temsilciliği
- Yerel yönetimlere bağlı sağlık hizmet birimleri (kadın ve aile sağlığı merkezi, poliklinik vb.)
- Meslek odaları ve birlikleri
- Sağlık odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
1. Sağlık Bilgisi 1.1. Sağlık Kavramı 1.2. Sağlığın Belirleyicileri 1.3. Sağlığı Korumanın Düzeyleri 1.4. Sağlık Kontrolleri	SAĞ 10, 11	Sağlığın ne olduğu, sağlığı etkileyen faktörler, sağlığın korunmasında erken teşhisin önemi ve yöntemleri vurgulanır.	1,5-2 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
<p>2. Hastalık Bilgisi</p> <p>2.1. Hastalık Kavramı</p> <p>2.2. Hastalık Belirtileri ve Bulguları</p> <p>2.3. Yapısal ve Fonksiyonel Hastalıklar Ayrımı</p> <p>2.4. Akut / Kronik Hastalık Tanımı</p> <p>2.5. Genetik Hastalıklar / Akraba Evliliğinin Etkisi (Örn: Akdeniz Anemisi)</p> <p>2.6. Çevresel Etmenlere Bağlı Meydana Gelen Hastalıklar (Örn: Silikozis)</p> <p>2.7. Beslenme hataları nedeniyle meydana gelen hastalıklar (Örn: Obezite, Demir Eksikliği Anemisi)</p> <p>2.8. Kültürel/Sosyal Etmenlere Bağlı Meydana Gelen Hastalıklar</p> <p>2.9. Bulaşıcı Hastalıklar (Örn: Viral Hepatitler, Grip)</p> <p>2.10. Romatizmal Hastalıklar (Örn: Romatoid Artrit)</p> <p>2.11. Travmalar</p> <p>2.12. Acil Hastalıklar</p> <p>2.13. Alerjik Hastalıklar (Örn: Astım, Ürtiker, Saman Nezlesi)</p> <p>2.14. Diabet Şeker Hastalığı</p> <p>2.15. Kalp Hastalıkları (Örn: Koroner Kalp Hastalığı, Kalp Yetmezliği, Kapak Hastalıkları)</p> <p>2.16. Kronik Akciğer Hastalıkları (Örn: KOAH.)</p> <p>2.17. Sinir Sistemini Etkileyen Hastalıklar: (Örn: Multiple Skleroz)</p> <p>2.18. Sindirim Sistemi Hastalıkları: (Örn: Gastrit ve Mide Ülseri, Kanamalar)</p> <p>2.19. Psikiyatrik Hastalıklar</p> <p>2.20. Endokrin Sistem Hastalıkları: (Örn: Tiroid Bezi Hastalıkları)</p> <p>2.21. Genitoüriner Sistem Hastalıkları (Örn: Üriner Sistem Taşları, Selim Prostat Büyümesi)</p> <p>2.22. Jinekolojik Hastalıklar (Örn: Menstruasyon Bozuklukları, Polikistik Over)</p> <p>2.23. Göz Hastalıkları (Örn: Miyopi, Hipermetropi, Astigmatizma)</p> <p>2.24. KBB Hastalıkları (Örn: İşitme Zorluğu, Sinüzit, Geniz Eti, Otoskleroz)</p> <p>2.25. Kanser (Örn: Lösemi, Lenfoma, Meme Kanseri, Rahim Ağzı Kanseri, Prostat Kanseri)</p> <p>2.25.1. Çevresel Faktörlere Maruziyetin Kansere Oluşumuna Etkisi (Örn: Kirli Hava, Sigara, Beslenme)</p> <p>2.25.2. Sık Görülen Kanselerin Belirtileri</p> <p>2.25.3. Kim Ne Zaman Hangi Tarama Testlerini Yaptırmalıdır?</p>	<p>SAĞ 12, 13, 14, 20, 21, 33</p>	<p>Sağlığın kaybedilmesiyle ortaya çıkan belli başlı hastalıklar, sebeplerine ve etki sürelerine göre sınıflandırılmış biçimde açıklanır.</p> <p>☞ Sigara ve Kansere Konusu için <i>Sağlıklı Yaşama ve Hastalıklardan Korunma</i> modülü <i>Yaşam Biçimi</i> ünitesi.</p>	<p>1,5-2 saat</p>

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
<p>3. Kronik Hastalık Yönetimi</p> <p>3.2. Sık Rastlanan Kronik Hastalıklar ve Özellikleri, Korunma ve İzlenmesi</p> <p>3.3. Sık Rastlanan Çocukluk Çağı Kronik Hastalıkları ve Özellikleri, Korunma ve İzlenmesi (Örn: ATİP I Diabetes Mellitus, Epilepsiyle Seyreden Kronik Hastalıklar, Kistik Fibroz, Juvenil Romatoid Artrit)</p> <p>3.4. Düzenli Tıbbi Kontrollerin Önemi</p> <p>3.5. Etkin İlaç Kullanımı</p> <p>3.5.1. Doğru Zamanda Doğru Dozda İlaç Kullanımı</p> <p>3.5.2. Özel İlaç Tedavileri</p> <p>3.5.3. İlaç Prospektüsü Nasıl Okunmalıdır?</p> <p>3.6. Kronik Hastalığı Olanlar İçin Faydalı Pratik Bilgiler</p> <p>3.7. Felçli ve Engelli Bakımı</p>	SAĞ 22, 31, 32	<p>Kronik hastalığı (şeker hastalığı, kronik obstruktif akciğer hastalığı, hipertansiyon, koroner kalp hastalığı, osteoartrit, multiple skleroz, kronik böbrek yetmezliği) olan bireylerin sağlıklarını korumalarına ve sürdürmelerine yardımcı olacak temel bilgiler açıklanır.</p> <p>☞ “Kronik Hastalığı Olanlar İçin Faydalı Pratik Bilgiler” konusu için <i>Sağlıklı Yaşama ve Hastalıklardan Korunma</i> modülü <i>Fizik Aktivite/ Egzersiz</i> ünitesi.</p>	1,5-2 saat
<p>4. Meslek Hastalıkları ve İş Kazalarından Korunma</p> <p>4.1. Meslek Hastalığı Tanımı</p> <p>4.2. Meslek Hastalığı Çeşitleri ve Sınıflandırılması (Örn: Kimyasal, Fiziksel, Biyolojik Ajanların Neden Olduğu Meslek Hastalıkları)</p> <p>4.3. Meslek Hastalıklarından Korunmada Temel İlkeler</p> <p>4.4. Meslek Hastalıklarından Korunmada Alınacak Sağlık Önlemleri</p> <p>4.5. Meslek Hastalıklarından Korunmada Alınacak Teknik Önlemler</p> <p>4.6. İş Kazası Tanımı</p> <p>4.7. İş Kazası Oluş Nedenleri</p> <p>4.8. İş Kazalarının Sonuçları</p> <p>4.9. İş Ortamı Güvenliği</p>	SAĞ 23, 24, 25, 26	<p>Meslek hastalıkları ve iş kazalarından korunmada dikkat edilecek hususlar vurgulanır.</p>	1,5-2 saat
<p>5. Koruyucu Hekimlik</p> <p>5.1. Koruyucu Hekimliğin Tanımı, Faydaları</p> <p>5.2. Kamunun Sorumlulukları</p> <p>5.3. Temel Sağlık Hizmetleri</p> <p>5.4. Bireysel Sorumluluklar (Örn: Yetişkin Aşılması)</p>	SAĞ 15, 16, 17, 18, 19	<p>Koruyucu hekimliğin tanımı, faydaları ile kamu ve bireysel koruyucu hekimlik uygulamaları açıklanır.</p>	1,5-2 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
6. Kişisel Hijyen 6.1. Kişisel Hijyenin Tanımı ve Önemi 6.2. Beden Temizliği 6.2.1. El, Tırnak Temizliği ve Bakımı 6.2.2. Yüz, Göz, Burun, Kulak, Boyun ve Koltukaltı Temizliği 6.2.3. Saç Temizliği ve Bakımı 6.2.4. Ayak Temizliği 6.2.5. Genital Bölge Temizliği 6.2.6. Tuvalet Alışkanlığı ve Temizliği 6.2.7. Banyo Yapma ve Giyecek Hijyeni 6.3. Ağız ve Diş Sağlığı 6.3.1. Diş Çürümesi ve Vücut Sağlığıyla İlgisi 6.3.2. Diş Eti Hastalıkları ve Vücut Sağlığıyla İlgisi 6.3.3. Dişlerin Gelişim Bozuklukları 6.3.4. Ağız ve Diş Sağlığı Nasıl Korunur? 6.4. Akıl Sağlığı ve Hijyen 6.5. Yaşadığımız Çevre Hijyeni (Ev, İş Yeri, Okul) 6.6. Eşya Hijyeni (Kişisel Eşya, Ortak Eşya)	SAĞ 18, 19, 33	Sağlığın sürdürülmesinde kilit rolü olan kişisel hijyenin sağlanması için yapılması gerekenler vurgulanır. U “Kişisel Hijyen” konusu için <i>Sağlıklı Yaşama ve Hastalıklardan Korunma</i> modülü <i>Yaşam Biçimi</i> ünitesi.	1,5-2 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
<p>7. Beslenme</p> <p>7.1. Beslenme Nedir</p> <p>7.2. Yeterli ve Dengeli Beslenme Tanımı ve Önemi</p> <p>7.3. Besin Piramidi ve Önemi</p> <p>7.3.1. Ekmek ve Tahıl Grubu</p> <p>7.3.2. Süt Grubu</p> <p>7.3.3. Sebze ve Meyve Grubu</p> <p>7.3.4. Et ve Kurubaklagil Grubu</p> <p>7.4. Besin Öğeleri</p> <p>7.4.1. Proteinler</p> <p>7.4.2. Yağlar</p> <p>7.4.3. Karbonhidratlar</p> <p>7.4.4. Vitaminler</p> <p>7.4.5. Mineraller</p> <p>7.4.6. Su</p> <p>7.5. Hijyenik Beslenme</p> <p>7.6. Pratik Beslenme Bilgileri (Örn: Öğün Hazırlama, Yemek Pişirirken Besin Değerini Koruma)</p>	SAĞ 29, 30, 46, 47	<p>Yeterli ve dengeli beslenme ekseninde, besin grupları ve besin öğeleri vurgulanır.</p> <p>↳ “Hijyenik Beslenme” konusu için <i>Çocuk ve Ergen Sağlığı</i> modülü <i>Beslenme</i> ünitesi.</p> <p>↳ “Beslenme” konusu için <i>Çocuk ve Ergen Sağlığı</i> modülü <i>Beslenme</i> ünitesi</p>	1,5-2 saat
<p>8. Sağlıklı Ürün Tercih Prensipleri</p> <p>8.1. Kalite Kurum Onayı, Tanım ve Önemi</p> <p>8.2. Hizmet veya Ürün Alırken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar</p>	SAĞ 27, 28	<p>Sağlığa uygun tüketim malzemelerinin temini için dikkat edilmesi gereken hususlar (Örn: denetlenmemiş ürün kullanılmaması, sağlıklı olduğu sertifikasyonla kanıtlanmamış mekânlardan hizmet alınmaması, ambalajlı ürün kullanımı, son kullanma tarihi geçmiş ilaç ve gıdaların kullanılmaması) vurgulanır.</p>	1,5-2 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
<p>9. Fizik Aktivite/Egzersiz</p> <p>9.1. Fizik Aktivite Tanımı ve Çeşitleri</p> <p>9.2. Egzersizin Faydaları</p> <p>9.2.1. Beden Sağlığı</p> <p>9.2.2. Ruh Sağlığı</p> <p>9.2.3. Sosyal Sağlık</p> <p>9.3. Egzersiz Şiddet Eşikleri</p> <p>9.3.1. Emniyet Aralığı</p> <p>9.3.2. Fitness/Zindelik Aralığı</p> <p>9.3.3. Aerobik Aralık</p> <p>9.3.4. Anaerobik Aralık</p> <p>9.3.5. Kırmızı Bölge</p> <p>9.4. Egzersiz Tipleri</p> <p>9.4.1. Aerobik Egzersiz</p> <p>9.4.2. Direnç Egzersizleri</p> <p>9.4.3. Esneme ve Germe Egzersizleri</p> <p>9.5. Egzersiz Öncesinde, Srasında ve Sonrasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar</p> <p>9.6. Obezite Tedavisinde Egzersiz</p> <p>9.7. Yaşam Dönemlerine Göre Egzersizin Önemi (Çocukluk, Ergenlik, Erişkinlik, Yaşlılık, Gebelik)</p> <p>9.8. Egzersizin Kronik Hastalıklara Etkisi</p> <p>9.9. Kişiyeye Özel Egzersiz Reçeteleri</p>	SAĞ 22, 31, 32	<p>Sağlıklı yaşam tarzı geliştirmede fizik aktivitenin çeşitleri, riskleri ve faydaları vurgulanır.</p> <p>☞ “Egzersizin Kronik Hastalıklara Etkisi” konusu için <i>Sağlıklı Yaşama ve Hastalıklardan Korunma</i> modülü <i>Kronik Hastalık Yönetimi</i> ünitesi.</p>	1,5-2 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
10. Yaşam Biçimi 10.1. Düzenli Uyku 10.2. Stres Yönetimi 10.3. Sigarasız Hayat 10.4. Alkolün Sağlığımıza Zararı 10.5. Madde Kullanımının Sağlığa ve Sosyal Hayata Etkisi	SAG 12, 13, 14, 18, 19, 20, 21, 33 AEİ 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 105, 106	Sağlığın korunması ve sürdürülmesinde yaşam biçiminin önemi vurgulanır. ☪ “Düzenli Uyku” konusu için <i>Sağlıklı Yaşama ve Hastalıklardan Korunma</i> modülü <i>Kişisel Hijyen</i> ünitesi. ☪ “Sigarasız Hayat” konusu için <i>Sağlıklı Yaşama ve Hastalıklardan Korunma</i> modülü <i>Hastalık Bilgisi</i> ünitesi. ☪ “Stres Yönetimi” konusu için <i>Aile Yaşam Becerileri</i> modülü <i>Ailenin Kendi Doğal Kaynaklarını Kullanma Yoluyla Problem Çözme Becerisinin Kazanılması</i> ünitesi.	1,5-2 saat
11. Aile İçi Şiddetin Neden Olduğu Akut ve Kronik Sağlık Sorunları	SAG 34	Aile içi şiddet sonucunda meydana gelen akut ve kronik sağlık sorunları açıklanır.	1,5-2 saat

10.5.3.3. III. Modül: Çocuk ve Ergen Sağlığı

Bu modülde katılımcıların çocuk ve ergen sağlığıyla ilgili temel gelişim evrelerini ve bu evrelere özgü sağlık ihtiyaçlarını öğrenerek doğru zamanda gerekli hazırlıkları yapmalarına katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- Sağlık Bakanlığı
- Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık hizmet birimleri (hastane, poliklinikler vb.)
- Dünya Sağlık Örgütü Türkiye Temsilciliği
- Yerel yönetimlere bağlı sağlık hizmet birimleri (kadın ve aile sağlığı merkezi, poliklinik vb.)
- Meslek odaları ve birlikleri
- Sağlık odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- Sağlık Bakanlığı
- Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık hizmet birimleri (hastane, poliklinikler vb.)
- Dünya Sağlık Örgütü Türkiye Temsilciliği
- Yerel yönetimlere bağlı sağlık hizmet birimleri (kadın ve aile sağlığı merkezi, poliklinik vb.)
- Meslek odaları ve birlikleri
- Sağlık odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
1. Doğumsal Hastalık ve Sakatlıkların Saptanması	SAG 50	Doğumla birlikte ortaya çıkan hastalık ve sakatlıklar açıklanır.	1-1,5 saat
2. Sağlam Çocuk ve Ergen Takibi 2.1. Sağlam Çocuk Takibinin Gerekçeleri ve Unsurları 2.2. Ergen Takibinin Gerekçeleri ve Unsurları	SAG 51, 52	Sağlam çocuk ve ergen takibinin gerekçeleri ve unsurları (örn: okul öncesi göz taraması vb.) açıklanır.	1-1,5 saat
3. Aşılama 3.1. Aşının ve Aşılamanın Anlamı 3.2. Aşılamanın Önemi ve Gerekçeleri 3.3. Aşı Takvimi 3.4. Aşı Nasıl Üretilir?	SAG 37, 38, 39, 40	Aşılamanın özel olarak çocuk sağlığındaki gereği ve önemi açıklanır.	1-1,5 saat
4. Sıvı Dengesi/Suyun Yaşamsal Önemi 4.1. Sıvı Dengesinin Anlamı ve Korunması 4.2. Başlıca Sıvı Kaybı Nedenleri 4.3. Sıvı Kayıplarıyla Baş Etme	SAG 41, 42, 43	Sıvı dengesinin vücut açısından önemine ve çeşitli sebeplerle kaybedilen sıvının yerine konması konularına odaklanılır.	1-1,5 saat
5. Döküntülü Hastalıklar Bilgisi 5.1. Sık Görülen Döküntülü Hastalıklar 5.2. Anne Babanın Yapabilecekleri	SAG 44, 45	Sık görülen döküntülü hastalıkların tanımı, temel özellikleri, anne babanın yapabilecekleri açıklanır.	1-1,5 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
6. Beslenme 6.1. Anne Sütünün Önemi 6.2. Dengeli ve Sağlıklı Beslenme 6.3. Sağlıklı Gıda Hazırlama ve Muhafaza Etme 6.4. Mevsimine Göre Yiyecek Tüketimi	SAĞ 29, 30, 46, 47	Döneme özgü dengeli ve sağlıklı beslenmenin önemi ve gıda hazırlamada dikkat edilmesi gerekenler açıklanır. ☞ “Beslenme” konusu için <i>Sağlıklı Yaşama ve Hastalıklardan Korunma</i> modülü <i>Beslenme</i> ünitesi.	1-1,5 saat
7. Ev İçi Solunan Hava Temizliği 7.1. Sigara ve Pasif İçicilik 7.2. Boya ve Diğer Kimyasal Maddelerin Etkisi 7.3. Alerjen Tanımı 7.4. Ev İçi Allerjenler 7.4.1. Ev Tozu Akarları 7.4.2. Evde Çiçek 7.4.1. Evcil Hayvan	SAĞ 53	Ev içi solunan havanın temizliğini sağlayacak hususlar açıklanır, meydana gelecek risk unsurları ve yapılması gerekenler vurgulanır.	1-1,5 saat
8. Dönemler 8.1. Yeni Doğan Dönemi 8.2. Süt Çocukluğu Dönemi 8.3. Oyun Çocukluğu Dönemi 8.4. Okul Çocukluğu Dönemi 8.5. Ergenlik Dönemi 8.5.1. Ergenlik Döneminin Cinsel Sağlık Sorunları 8.5.2. Erken Evlilikler ve Ergen Gebelikleri 8.5.3. Ergenlikte Zararlı Alışkanlıklar 8.5.4. Ergenlikte Aşılma ve Önemi 8.5.5. Sağlıklı Giyinme	SAĞ 35, 36, 48, 49, 87, 88, 89 AEİ 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 86, 87, 92, 93, 94, 95	Yeni doğandan başlayarak ergenlik dönemine kadar farklı gelişim dönemlerinde; sağlıklı fiziksel gelişim ve işleyişle ilgili konular açıklanır. ☞ “Dönemler” konusu için <i>Hayatın İlk Çeyreği (0-18 Yaş Gelişimi)</i> modülü <i>0-2 Yaş Çocuklarından Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?</i> ünitesi. ☞ “Dönemler” konusu için <i>Hayatın İlk Çeyreği (0-18 Yaş Gelişimi)</i> modülü <i>2-6 Yaş Çocuklarından Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?</i> ünitesi. ☞ “Dönemler” konusu için <i>Hayatın İlk Çeyreği (0-18 Yaş Gelişimi)</i> modülü <i>6-11, 12 Yaş Çocuklarından Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?</i> ünitesi. ☞ “Dönemler” konusu için <i>Hayatın İlk Çeyreği (0-18 Yaş Gelişimi)</i> modülü <i>11, 12-18 Yaş Çocuklarından Neler Beklenebilir? Ebeveyn Çocuğu İçin Neler Yapabilir?</i> ünitesi. ☞ “Dönemler” konusu için <i>Hayatın İlk Çeyreği (0-18 Yaş Gelişimi)</i> modülü <i>Çocukluk ve Gençlik Yıllarında Görülen Yaygın Davranış Problemlerini Anlamak ve Başa Çıkmak</i> ünitesi. ☞ “Dönemler” konusu için <i>Üreme Sağlığı ve Sağlıklı Annelik</i> modülü <i>Doğumdan Sonra</i> ünitesi.	1-1,5 saat

10.5.3.4. IV. Modül: Üreme Sağlığı ve Sağlıklı Annelik

Bu modülde katılımcıların;

- sağlıklı bir cinsel yaşam için gerekli bilgi ve anlayışlara sahip olmalarına,
- sağlıklı çocuk sahibi olma sürecinde gebelik öncesi, gebelik, doğum ve doğum sonrası anne ve bebeğin sağlıklı bir süreç geçirmelerine hususunda yapılabileceklerin farkına varmalarına

katkı sağlamak hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- Sağlık Bakanlığı
- Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık hizmet birimleri (hastane, poliklinikler vb.)
- Dünya Sağlık Örgütü Türkiye Temsilciliği
- Yerel yönetimlere bağlı sağlık hizmet birimleri (kadın ve aile sağlığı merkezi, poliklinik vb.)
- Meslek odaları ve birlikleri
- Sağlık odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- Sağlık Bakanlığı
- Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık hizmet birimleri (hastane, poliklinikler vb.)
- Dünya Sağlık Örgütü Türkiye Temsilciliği
- Yerel yönetimlere bağlı sağlık hizmet birimleri (kadın ve aile sağlığı merkezi, poliklinik vb.)
- Meslek odaları ve birlikleri
- Sağlık odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
<p>1. Üreme ve Cinsel Sağlık</p> <p>1.1. Sağlıklı Cinsel İlişki</p> <p>1.2. Cinsel İlişki Evreleri</p> <p>1.3. Erkek Cinsel İşlev Performansı</p> <p>1.4. Kadın Cinsel İşlev Performansı</p> <p>1.5. Cinsel Birlikteliği Engelleiyici Rahatsızlıklar ve Çözüm Yolları</p> <p>1.6. Sorumlu Cinsel Davranış</p> <p>1.7. Cinsel Yolla Bulaşan Enfeksiyonlar ve Korunma Yolları</p>	SAĞ 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60	Sağlıklı cinsel ilişki sürecinin tanımlanmasına ve sağlıklı cinsel ilişkiyi etkileyen vajinismus ve sertleşememe gibi kadın ya da erkek cinsel işlev performansını etkileyen faktörlere odaklanılır. Ayrıca sorumlu cinsel davranış çerçevesinde bilgi verilir.	1-1,5 saat
<p>2. Âdet Döngüsü (Menstrüel Siklüs)</p> <p>2.1. Âdet Kanaması</p> <p>2.2. Âdet Döngüsü</p> <p>2.3. Âdetle İlgili Sorunlar ve Çözüm Yolları</p> <p>2.4. Akıntılar</p>	SAĞ 2, 3, 4, 5, 6, 61, 62	Bir âdet döngüsü boyunca kadın vücudunda yaşanan normal değişimler, bu süreçte ortaya çıkan çeşitli sorunlar (âdet düzensizlikleri, âdet görememe, kanama bozuklukları vb.) ve çözüm yolları açıklanır.	1-1,5 saat
<p>3. Aile Planlaması</p> <p>3.1. Geleneksel Yöntemler</p> <p>3.2. Bariyer Yöntemleri</p> <p>3.3. Hormonal Yöntemler</p> <p>3.4. Rahim İçi Araçlar</p> <p>3.5. Cerrahi Yöntemler</p> <p>3.6. Postkoital Korunma</p> <p>3.7. Kürtaj/Gebeliğin Sonlandırılması</p>	SAĞ 63, 64, 65, 66	İstenilen zamanda ve istenilen sayıda sağlıklı çocuk sahibi olmak hedefiyle başvurulabilecek çeşitli yöntemler, avantaj ve dezavantajları çerçevesinde açıklanır.	1-1,5 saat
<p>4. İnfertilite ve Yardımcı Üreme Teknikleri</p> <p>4.1. İnfertilitenin Tanımı</p> <p>4.2. İnfertiliteye Sebep Olan Hastalıklar</p> <p>4.3. Yardımcı Üreme Teknikleri</p> <p>4.4. Çocuk Sahibi Olamama</p>	SAĞ 66, 67	Kısırlığın (infertilite) tanımı, sebep olan hastalıklar ve çözüm yolları açıklanır.	1-1,5 saat
<p>5. Gebelik Öncesi Hazırlık</p> <p>5.1. Gebelik Öncesi Danışma ve Bağışıklama</p> <p>5.2. Uygun Beslenme ve Egzersiz</p> <p>5.3. Gebe Adayının Çalışma Şartları</p> <p>5.4. Alkol, Sigara ve Madde Kullanımını Terk Etmek</p> <p>5.5. Yüksek Riskli Gebelikler</p> <p>5.6. Kan Uyuşmazlığı</p>	SAĞ 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77	Gebelik öncesi yapılması gerekenlerle ilgili bilgi verilir.	1-1,5 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
6. Gebeliğin Oluşumu ve Süreci 6.1. Gebeliğin Oluşumu 6.2. Gebeliğin Evreleri ve Bağışıklama 6.3. Rutin Doktor/Ebe Kontrolleri 6.4. Doğum Öncesi Tanı Yöntemleri 6.5. Şikâyetlerle Baş Etme 6.6. Gebelikte Cinsel Yaşam 6.7. Gebelikte Tehlike İşaretleri ve Acil Tedavi Gerektiren Durumlar 6.8. Gebelikte Psikolojik Değişiklikler ve Aile İçi Destek	SAĞ 78, 79, 80, 81, 82, 83	Gebeliğin oluşumu ve gebelik boyunca geçilecek aşamalar ve bu süreçte gündeme gelebilecek mide yanması, hâlsizlik gibi sık görülen ya da gebelik toksemisi, yüksek tansiyon gibi acil tedavi gerektiren durumlarla ilgili bilgi verilir.	1-1,5 saat
7. Doğum 7.1. Normal Vajinal Doğum 7.2. Suni Sancıyla Doğum 7.3. Ağrısız Doğum 7.4. Müdahaleli Doğum 7.5. Sezaryen Ameliyatı	SAĞ 83, 84	Doğum sürecinde gündeme gelen doğum şekilleri hakkında bilgi verilir.	1-1,5 saat
8. Doğumdan Sonra 8.1. Lohusalık 8.2. Erken ve Geç Dönem Bebek Bakımı 8.3. Emzirme Bilgisi ve Meme Bakımı 8.4. Sağlıklı Babalık 8.5. Doğum Sonu Aile Planlaması 8.6. Doğum Sonrası Cinsel Yaşam	SAĞ 35, 36, 85, 86, 87, 88, 89	Doğum sonrasında anne ve bebek sağlığı hakkında bilgi verilir. “Doğumdan Sonra” konusu için <i>Çocuk ve Ergen Sağlığı</i> modülü <i>Dönemler</i> ünitesi.	1-1,5 saat
9. Menopoz	SAĞ 90, 91, 95, 96	Menopozda gündeme gelebilecek sorunlar hakkında bilgi verilir.	1-1,5 saat
10. Andropoz	SAĞ 90, 91, 95, 97	Andropozda gündeme gelebilecek sorunlar hakkında bilgi verilir.	1-1,5 saat

10.5.3.5. V. Modül: Yaşlı Sağlığı

Bu modülde katılımcıların;

- yaşam döngüsü içinde kendilerinin de yaşayacağı/yaşadığı bir evre olarak yaşlılık dönemi hakkında bilgi sahibi olmalarına,
- bakmakla yükümlü oldukları yaşlıların sağlıklarını korumalarına,
- bakmakla yükümlü oldukları yaşlıların hastalandıklarında tedavilerine yardım etmelerine,

- yaşlılıklarında bağımsız olarak yaşamlarını sürdürmelerine katkı sağlayabilecek bilgi ve becerileri edinmeleri hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- Sağlık Bakanlığı
- Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık hizmet birimleri (hastane, poliklinikler vb.)
- Dünya Sağlık Örgütü Türkiye Temsilciliği
- Yerel yönetimlere bağlı sağlık hizmet birimleri (kadın ve aile sağlığı merkezi, poliklinik vb.)
- Meslek odaları ve birlikleri
- Sağlık odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- Sağlık Bakanlığı
- Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık hizmet birimleri (hastane, poliklinikler vb.)
- Dünya Sağlık Örgütü Türkiye Temsilciliği
- Yerel yönetimlere bağlı sağlık hizmet birimleri (kadın ve aile sağlığı merkezi, poliklinik vb.)
- Meslek odaları ve birlikleri
- Sağlık odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
<p>1. Yaşlılıkta Sağlığı Koruma</p> <p>1.1. Kazalardan Korunma ve Çevresel Düzenlemeler</p> <p>1.2. Görme ve İşitmenin Korunması</p> <p>1.3. Bağışıklık ve Aşılama</p> <p>1.4. Kanserden Korunma</p> <p>1.5. Beslenme</p> <p>1.6. Ağız ve Diş Bakımı</p> <p>1.7. Ayak Bakımı</p> <p>1.8. Egzersiz</p> <p>1.9. Osteoporozdan Korunma</p>	SAĞ 90, 91, 92, 94	Doğrudan yaşlanmayla ilişkili (birincil) olarak ya da yaşlanma sonucunda (ikincil) meydana gelen sağlık sorunlarından korunmaya dair bilgi verilir.	1-1,5 saat
<p>2. Acil Tıbbi Durumlar</p> <p>2.1. Göğüs Ağrısı</p> <p>2.2. Bayılma</p> <p>2.3. Mide-Bağırsak Kanaması</p> <p>2.4. İnfeksiyonlar</p> <p>2.5. Yüksek veya Düşük Vücut Isısı</p> <p>2.6. Düşme, Çarpma ve Yaralanmalar (Travmalar)</p>	SAĞ 90, 91, 93, 94	Vücutta yaşlılığa bağlı gelişen değişiklikler, bu değişikliklerin olumsuz etkileriyle baş etmek için gerekli hazırlıklar, yaşlanmayla ilişkili acil sağlık sorunları ve bu sorunlardan korunma yolları açıklanır.	1-1,5 saat
<p>3. Nörolojik ve Psikiyatrik Sağlık</p> <p>3.1. Bellek ve Bunama</p> <p>3.2. Alzheimer ve Demansla Seyreden Diğer Hastalıklar</p> <p>3.3. Depresyon</p> <p>3.4. Anksiyete Bozuklukları</p> <p>3.5. Psikotik Rahatsızlıklar</p> <p>3.6. Bağımsızlığın Yitirilmesi</p> <p>3.7. Uyku Problemleri</p>	SAĞ 57, 58, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 98, 99 AEİ 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62	Yaşlılıkta sık rastlanan, yaşlanmayla ilişkili nörolojik ve psikiyatrik sağlık sorunları ve bu sorunlardan korunmaya dair bilgi verilir. ☺ “Nörolojik ve Psikiyatrik Sağlık” konusu için <i>Aile Yaşam Becerileri</i> modülü <i>Yaşam Boyu Değişen Rollere Uyum</i> ünitesi.	1-1,5 saat
<p>4. Cinsellik</p> <p>4.1. Erkek ve Kadın Cinsel Organlarında Yaşa Özgü Meydana Gelen Değişimler</p> <p>4.2. Erkeklerde Sık Görülen Durumlar (Prostat, Andropoz)</p> <p>4.3. Kadında Sık Görülen Durumlar (Menopoz, Genital Organ Problemleri)</p> <p>4.4. Partner Olmaması</p> <p>4.5. Yaşlılık ve Mahremiyete Saygı</p>	SAĞ 54, 55, 56, 57, 58, 90, 91, 92, 93, 94, 95 AEİ 9	Yaşlının cinsel organ ve işlevlerinde meydana gelen değişiklikler ve sık rastlanan durumlar ile yaşa özgü cinsel yaşam kalitesini artırıcı hususlarda bilgi verilir. ☺ “Cinsellik” konusu için <i>Evlilik ve Aile Hayatı</i> modülü <i>Kadın, Erkek ve Cinsellik</i> ünitesi.	1-1,5 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
5. Hastalık Yönetimi 5.1. Diabet (Şeker) Hastalığı 5.2. Kronik Hastalıklar 5.3. KOAH, Böbrek Yetmezliği, Kronik Karaciğer Hastalığı, Kalp Yetmezliği 5.4. Hipertansiyon 5.5. Koroner Kalp Hastalığı 5.6. Romatizmal Hastalıklar 5.7. Kanserler 5.8. İlaç Kullanım İlkeleri ve Püf Noktaları	SAG 98, 99	Yaşlılıkta sıklıkla yaşanan süregelen hastalıklarla ilgili bilgi verilir.	1-1,5 saat

10.5.3.6. VI. Modül: İlk Yardım

Bu modülde, katılımcıların çevrelerindeki kişilerin hayatı tehlike arz eden acil sağlık sorunlarıyla karşılaşmaları durumunda;

- tıbbi yardım gelene kadar hasta veya kazazedeyi hayatta tutabilecek,
- durumlarının kötüye gitmesini engelleyebilecek,
- onların iyileşmesine katkıda bulunabilecek

bilgileri edinmeleri hedeflenmektedir.

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara başvurabilir:

- Sağlık Bakanlığı
- Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık hizmet birimleri (hastane, poliklinikler vb.)
- Dünya Sağlık Örgütü Türkiye Temsilciliği
- Yerel yönetimlere bağlı sağlık hizmet birimleri (kadın ve aile sağlığı merkezi, poliklinik vb.)
- Meslek odaları ve birlikleri
- Sağlık odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Bu modül işlenirken eğitici aşağıdaki kurum ve kuruluşlara katılımcıları yönlendirebilir:

- Sağlık Bakanlığı
- Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık hizmet birimleri (hastane, poliklinikler vb.)
- Dünya Sağlık Örgütü Türkiye Temsilciliği
- Yerel yönetimlere bağlı sağlık hizmet birimleri (kadın ve aile sağlığı merkezi, poliklinik vb.)
- Meslek odaları ve birlikleri
- Sağlık odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
1. İlk Yardımın Temelleri 1.1. İlk Yardımın Tanımı ve Önemi 1.2. İlk Yardımın Amaçları 1.3. İlk Yardım Eğitimi ve Sertifikasyonu 1.4. İlk Yardımcı 1.5. İlk Yardım Uygulamada Temel Prensipler 1.5.1. Koruma 1.5.2. Bildirme 1.5.3. Kurtarma 1.6. Ön Değerlendirme ve İlk Müdahale 1.6.1. Durum Tespiti 1.6.2. Uygun Pozisyon Verme 1.6.3. Kalp Masajı ve Suni Teneffüs (Kardiyopulmoner Resüsitasyon) 1.7. Acil Tıbbi Yardım ile İlk Yardım Ayrımı 1.8. İlk Yardımın Hayat Kurtarıcı Olduğu Durumlar 1.9. Kazazede ve Yaralı Taşınması	SAG 100, 101, 102, 103, 104	İlk yardımın tanımı ve önemi ile ilk yardım uygulamalarının temel prensipleri vurgulanır. Hayati tehlike arz eden acil sağlık sorunlarıyla karşılaşıldığında yapılacak ön değerlendirme ve ilk müdahale vurgulanır. Sağlık personelinin olay yerine intikalinin gereğinden fazla geç olması riski taşıdığı durumlarda kazazede veya yaralının hangi tekniklerle taşınarak acil sağlık merkezine ulaştırılacağı vurgulanır.	Teorik eğitim için 1 saat, uygulama için 2 saat olmak üzere toplam 3 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
2. Ev Kazaları 2.1. Ev Kazası Tanımı 2.2. Acil Durum Telefon Numaraları 2.3. Sık Rastlanan Ev Kazalarından Korunma 2.4. Çocuklarda Dikkat Edilmesi Gereken Ev Kazaları 2.5. Yaşlılarda Dikkat Edilmesi Gereken Ev Kazaları 2.6. Ev Kazalarında İlk Müdahalenin Önemi	SAĞ 105, 106	Evde yaşanan kazalar ve ev içi fiziksel, kimyasal ve biyolojik ajanların neden olabileceği hastalıklardan korunmak için dikkat edilmesi gereken konular vurgulanır.	Teorik eğitim için 1 saat, uygulama için 2 saat olmak üzere toplam 3 saat
3. Bilinç Bozukluklarında İlk Yardım 3.1. Bayılmalar 3.2. Bilinci Kapalı Kişiye İlk Yardım 3.2.1. Bilinç Bulanıklığı Sebepleri 3.2.2. İpuçlarını Değerlendirme	SAĞ 108.	Bilinci bulanık veya kapalı şahısla karşılaşılması durumunda takip edilecek ilk yardım prensipleri vurgulanır.	Teorik eğitim için 1 saat, uygulama için 2 saat olmak üzere toplam 3 saat
4. Solunum Yolu Tıkanıklıklarında İlk Yardım 4.1. Belirtileri Tanıma 4.2. Heimlich Manevrası 4.2.1. Yetişkin 4.2.2. Çocuk	SAĞ 107	Solunum yolları tıkanıklığı ile karşılaşılması durumunda solunum yolunu açık tutacak teknikler vurgulanır.	Teorik eğitim için 1 saat, uygulama için 2 saat olmak üzere toplam 3 saat
5. Kanamalı Durumlarda İlk Yardım 5.1. Harici Kanamalar 5.1.1. Kompres Metodu 5.1.2. Elevasyon 5.2. İç Kanama 5.3. Burun Kanaması 5.3.1. Tansiyon Ölçümü 5.3.2. Uygun Kompres 5.4. Kulak Kanaması 5.4.1. Kanama Bölgesinin Tespiti	SAĞ 109	Kanamalı durumu olan şahısla karşılaşılması durumunda kanamanın yerine göre kanamayı durdurucu teknikler vurgulanır.	Teorik eğitim için 1 saat, uygulama için 2 saat olmak üzere toplam 3 saat
6. Suda Boğulmalarda İlk Yardım	SAĞ 115	Suda boğulma vakası ile karşılaşıldığında kazazedenin hayatta kalmasını sağlayacak ilk yardım prensipleri açıklanır.	Teorik eğitim için 1 saat, uygulama için 2 saat olmak üzere toplam 3 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
7. Kesici Delici Alet Yaralanmalarında İlk Yardım	SAĞ 116	Kesici delici alet yaralanma vakası ile karşılaşıldığında kazazedenin hayatta kalmasını sağlayacak ilk yardım prensipleri vurgulanır.	Teorik eğitim için 1 saat, uygulama için 2 saat olmak üzere toplam 3 saat
8. Elektrik Çarpmalarında İlk Yardım	SAĞ 117	Elektrik çarpma vakası ile karşılaşıldığında kazazedenin hayatta kalmasını sağlayacak ilk yardım prensipleri açıklanır.	Teorik eğitim için 1 saat, uygulama için 2 saat olmak üzere toplam 3 saat
9. Sıcak Çarpmalarında İlk Yardım	SAĞ 119	Sıcak çarpma vakası ile karşılaşıldığında kazazedenin hayatta kalmasını sağlayacak ilk yardım prensipleri açıklanır.	Teorik eğitim için 1 saat, uygulama için 2 saat olmak üzere toplam 3 saat
10. Yanıklarda İlk Yardım 10.1. Yanık Derecelendirme 10.2. Yanma Şekilleri 10.2.1. Isı Yanıkları 10.2.2. Kimyasal Yanıklar 10.2.3. Elektrik Çarpmaları	SAĞ 110	Yanık vakası ile karşılaşıldığında kazazedenin hayatta kalmasını sağlayacak ilk yardım prensipleri vurgulanır.	Teorik eğitim için 1 saat, uygulama için 2 saat olmak üzere toplam 3 saat
11. Donmalarda İlk Yardım 11.1. Derecelendirme 11.2. Donmada İlk Yardım Uygulaması	SAĞ 111	Donma vakası ile karşılaşıldığında kazazedenin hayatta kalmasını sağlayacak ilk yardım prensipleri vurgulanır.	Teorik eğitim için 1 saat, uygulama için 2 saat olmak üzere toplam 3 saat
12. Kırıklarda İlk Yardım 12.1. Kırık Belirtilerini Tanıma 12.2. Kırık Çeşitleri 12.2.1. Açık Kırık 12.2.2. Kapalı Kırık 12.2.3. Parçalı Kırık 12.2.4. Kanama Kontrolü 12.2.5. Uç Nabız Kontrolü	SAĞ 112	Kırığı olan kazazede ile karşılaşıldığında kazazedenin zarar görmeden acil sağlık merkezine ulaştırılması için uygulanacak ilk yardım prensipleri vurgulanır.	Teorik eğitim için 1 saat, uygulama için 2 saat olmak üzere toplam 3 saat

Ünite ve Konular	Kazanımlar	Açıklama	Önerilen Süre
13. Zehirlenmelerde İlk Yardım 13.1. Sindirim Yoluyla 13.1.1. İlaç 13.1.2. Koroziv (Tahriş Edici) Madde 13.2. Solunum Yoluyla (Şofben ve Soba Zehirlenmesi) 13.3. Cilde Temas Yoluyla 13.4. Zehir Danışma Merkezi	SAĞ 113	Zehirlenme vakası ile karşılaşıldığında kazazedenin hayatta kalmasını sağlayacak ilk yardım prensipleri vurgulanır.	Teorik eğitim için 1 saat, uygulama için 2 saat olmak üzere toplam 3 saat
14. Havalede İlk Yardım 14.1. Ateşli Havale 14.2. Epilepsi Nöbeti	SAĞ 114	Havale vakası karşılaşıldığında kazazedenin hayatta kalmasını sağlayacak veya zarar görmesini engelleyecek ilk yardım prensipleri vurgulanır.	Teorik eğitim için 1 saat, uygulama için 2 saat olmak üzere toplam 3 saat
15. Hayvan Zararlarında İlk Yardım 15.1. Böcek Sorunları 15.2. Hayvan Isırmaları	SAĞ 119	Hayvanların neden olduğu yaralanma vakası ile karşılaşıldığında kazazedenin hayatta kalmasını sağlayacak ilk yardım prensipleri açıklanır.	Teorik eğitim için 1 saat, uygulama için 2 saat olmak üzere toplam 3 saat
16. Organ Kopmalarında İlk Yardım	SAĞ 120	Organ kopma vakası ile karşılaşıldığında kazazedenin hayatta kalmasını sağlayacak ilk yardım prensipleri vurgulanır.	Teorik eğitim için 1 saat, uygulama için 2 saat olmak üzere toplam 3 saat
17. Yabancı Cisim Kaçmasında İlk Yardım 17.1 Göze Yabancı Cisim Kaçması 17.2 Boğaza Yabancı Cisim Kaçması 17.3 Kulak ve Burna Yabancı Cisim Kaçması	SAĞ 121	Göze, boğaza, kulağa ve burna yabancı cisim kaçtığına uygulanacak ilk yardım prensipleri açıklanır.	Teorik eğitim için 1 saat, uygulama için 2 saat olmak üzere toplam 3 saat

11. Kaynakça⁹

2. *el oto alacaklar dikkat!*, Sabah Gazetesi, 13 Temmuz 2009, http://www.sabah.com.tr/Otomobil/2009/07/13/2-el_oto_alacaklar_dikkat, 13-07-2009 tarihinde erişilmiştir.
- A. Esra İşmen Gazioğlu, Parent School within Lifelong Education: A Case of Turkey, *1th International Conference on "Further Education in the Balkan Countries" Konya* (Ed. Ö. Demirel, A. M. Sünbül), Eğitim Akademi Yayınları, Konya, 2009, Sayı: 1, ss. 521-528.
- A. Nilgün Canel, *Ailede Problem Çözme, Evlilik Doyumu ve Örnek Bir Grup Çalışmasının Sınanması*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Hazırlanmış Doktora Tezi, 2007.
- A. Şeref Gözübüyük, *Açıklamalı Türk Anayasaları 1876, 1921, 1924, 1961, 1982 Yapılışları, Özellikleri ve Yapılan Değişiklikler*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007.
- Abdulvahap Yiğit, *İş Güvenliği ve Sağlığı*, Aktüel Yayınları, Bursa, 2008.
- Adnan Yılmaz, İçişleri Bakanlığınca Yapılan Çalışmalar, 1. Uluslararası Enerji Verimliliği Forumunda yapılan sunum, 2009, <http://www.sektorelfuarcilik.com/uevf/index.asp?sf=12>, 03-07-2009 tarihinde edinilmiştir.
- Akın Şimşek, *Sosyal Güvenlik*, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 2008.
- Ali İhsan Özüğür, *Boşanma Ayrılık ve Evlenmenin İptali Davaları*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008.
- Ali Parlar, Muzaffer Hatipoğlu, *5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu Yorumu*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009.
- Alina Morawska, Leanne Winter & Matt R. Sanders, Parenting Knowledge and Its Role in The Prediction of Dysfunctional Parenting and Disruptive Child Behaviour, *Child: Care, Health and Development*, 2009, 35 (2), pp. 217–226.
- Andrew Belsey, Ruth Chadwick, *Medya ve Gazetecilikte Etik Sorunlar* (çev. Nurçay Türkoğlu), Ayrıntı, İstanbul, 1998.
- Angela C Lyons, Yunhee Chang, & Erik M Scherpf, *Translating Financial Education Into Behavior Change For Low-Income Populations*, Financial Counseling and Planning, 2006, 17 (2), pp. 27-45.
- Ann Douglas, Elizabeth Lewin, *Family Finance: The Essential Guide for Parents*, Chicago, Dearborn Trade Publishing, 2001.
- Arif Künar, *Elektrikli Ev Aletleri ve Tüketici Hakları*, 1. Uluslararası Enerji Verimliliği Forumunda yapılan sunum, 2009, <http://www.sektorelfuarcilik.com/uevf/index.asp?sf=12>, 03-07-2009 tarihinde edinilmiştir.
- Armand Mattelart, *Beyin İğfal Şebekesi Uluslararası Reklamcılık* (çev. Işın Gürbüz), Ayrıntı, İstanbul, 1995.
- Armand Mattelart, *İletişim Kuramları Tarihi* (çev. Merih Zılhoğlu), İletişim, İstanbul, 1998.
- Armand Mattelart, *İletişimin Dünyasallaşması* (çev. Halime Yücel), İletişim, İstanbul, 2001.
- ASAGEM, *Çocuklara Yönelik Programlar ve Bu programlarda Yayımlanan Reklamların İçerik Analizi Araştırması*, T. C. Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2008.
- ASAGEM, *Medya Profesyonellerinin ve Medyanın Aile Algısı*, T. C. Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2008.
- Atilla Girgin, *Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etik'i*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2000.
- Aviva Silver, A European Approach to Media Literacy: Moving toward an Inclusive Knowledge Society, *Mapping Media Education Policies in the World*, United Nations, Alliance of Civilizations (Ed. Divina Frau-Meigs,

⁹ Bu kaynakça, müfredat oluşturulurken yararlanılan ve/veya metinde atıf yapılan kaynaklardan oluşmaktadır.

Jordi Torrent), UNESCO, European Commission, Grupo Comunicar, New York, 2009.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Aygül Kıssal, Ayşe Beşer, Yaşlı İstismar ve İhmalinin Değerlendirilmesi, *TAF Prev Med Bull*, 2009, 8 (4), ss. 357-364.

Aytekin İşman, *Türk Eğitim Sisteminde Ölçme ve Değerlendirme: Genel Kavramlar, Uygulamalar, Sorunlar, Çözüm Önerileri ve Yeni Bir Model*, Değişim Yayınları, Adapazarı, 1998.

Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, Demir Yayınevi, İstanbul, 2001.

Bankalararası Kart Merkezi, *BKM Kart Monitör Araştırması*, İstanbul, Orhan Matbaacılık, 2008.

Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, *2006 Aile Yapısı Araştırması*, 2006, <http://www.aile.gov.tr/tr/?Sayfa=Detay&Id=2006122862127>, 06.07.2009 tarihinde erişilmiştir.

Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, İstatistikler, 2005, <http://www.aile.gov.tr/aileist.htm#05>, 06.07.2009 tarihinde erişilmiştir.

BDDK. *Türkiye'de Mikrofinansın Yasal Çerçevesinin Düzenlenmesi*, Uluslararası Mikrofinans Konferansında yapılan sunum, 2005, UNDP, İstanbul. www.undp.org.tr/undp/docs/.../BDDK%2013%20aralik%20sunum.ppt, 03-07- 2009 tarihinde edinilmiştir.

Beşin Kejanlıoğlu, Türkiye'de Medyanın Dönüşümü ve Medya Okuryazarlığı Zemini, *Medya Okuryazarlığı* (Ed. Nurçay Türkoğlu, Melda Cinman Şimşek), Kalemus Yayınları, İstanbul, 2007.

Bülent Tanör, Necmi Yüzbaşıoğlu, *Türk Anayasa Hukuku*, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2009.

Carrie M. Coghill, Evan M. Pattak, *The Newlyweds' Guide to Investing & Personal Finance*, New Jersey, The Career Press, 2002.

Cemal Yıldırım, *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme (Öğretmenler İçin El Kitabı)*, ÖSYM Eğitim Yayınları, Ankara, 1983.

Charles Jackson, *Active Investment Management: Finding and Harnessing Investment Skill*, West Sussex, Wiley, 2003.

Chris Segrin, *Family Communication*, Lawrence Erlbaum Associates, Incorporated, Mahwah, NJ, USA, 2004.

Constance R. Dunham, *The Role Of Banks and Nonbanks in Serving Low- And Moderate-Income Communities* (Eds. J. L. Blanton, S. L. Rhine & A. Williams), Changing Financial, 2001.

Damian Miller, Selling Solar, *The Diffusion of Renewable Energy in Emerging Markets*, London, Earthscan, 2009.

Daniel L. Stufflebeam, *Foundational Models for 21st Century Program Evaluation (The Evaluation Center occasional papers series)*, 1999, MI: Western Michigan University Evaluation Center, Kalamazoo, <http://www.wmich.edu/evalctr/pubs/ops/ops16.pdf>, 16-05-2009 tarihinde edinilmiştir.

David M. Lawson, Love Attitude and Marital Adjustment in the Family Lifecycle, *Sociological Specturum*, 1989, 8, pp. 391-406.

Debbie Harrison, *Personal Financial Planning: Theory and Practice*, Essex, Pearson Education Limited, 2005.

Deniz Erol Er, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında Hukukumuzda Sanık Hakları*, Yetkin Basım, Ankara, 2002.

Diana Baumrind, Authoritarian Versus Authoritative Parental Control, *Adolescence*, 1968, 3, pp. 255-272.

Dilek Çetindamar, *Türkiye'de Girişimcilik*, İstanbul, TÜSİAD, 2002.

Divina Frau-Meigs, Jordi Torrent, *Mapping Media Education Policies in the World, United Nations Alliance of*

- Civilizations*, UNESCO European Commission, Grupo Comunicar, José Ignacio Aguaded-Gómez, 2009.
- Douglas K. Synder, *Marital Satisfaction Inventory*, Revised (MSI-R) Manual. Western Psychological Services, Los Angeles, 1997.
- Douglas R. Powell, Emerging Directions in Parent-Child Early Interventions, *Parent Education as Early Childhood Intervention: Emerging Directions in Theory, Research and Practice*, Norwood, NJ: Ablex, 1988, pp. 1-22.
- Duran Çelik, *Okullarda Ölçme Değerlendirme Nasıl Olmalı?* Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2000.
- Elektrik İşleri Etüt Dairesi Genel Müdürlüğü, *Enerji Bakanlığı ENVER Projesi*, www.eie.gov.tr/duyurular/tanbil_subesi/...enver.../ENVER.pps, 02-07-2009 tarihinde erişilmiştir.
- Elektrik İşleri Etüt Dairesi Genel Müdürlüğü, *Enerjini Boşa Harcama*, http://www.eie.gov.tr/duyurular/tanbil_subesi/cocuklarda_enver_bilinci/enerji_verimliliği_kitabi.pdf, 02-07-2009 tarihinde erişilmiştir.
- Enis Fakioglu, *Güneş Enerjisi ve Enerji Verimliliği*, 1. Uluslararası Enerji Verimliliği Forumunda yapılan sunum, 2009, <http://www.sektorelfiuarcilik.com/uevf/index.asp?sf=12>, 03-07-2009 tarihinde edinilmiştir.
- Ercan Türkan, Özel Tüketim Talebinin İzlenmesinde Kartlı Alışveriş: Yeni Bir Tüketim Endeksi Önerisi, 2008, www.tbb.org.tr/turkce/gruplar/makroekonomiacg/ette.pdf, 10-06-2009 tarihinde erişilmiştir.
- Erdem Rıfat Özcan, Selçuk Kayman, *Enerji Tüketimindeki Değişimin Küresel Isınmaya Etkisi: ABD, AB ülkeleri, Japonya, Çin ve Türkiye Karşılaştırması*, 12. İktisat Öğrencileri Kongresinde sunulan bildiri, İzmir, Mayıs 2008.
- Erica DeAth, Teaching Parenting Skills, *Journal of Family Therapy*, 1983, 5, pp. 321-335.
- Erica Lawrence, Kathleen Eldridge & Andrew Christensen, The Enhancement of Traditional Behavioral Couples Therapy: Consideration of Individual Factors and Dyadic Development, *Clinical Psychology Review*, 18 (6), 1998, pp. 745-764.
- Erol Güngör, *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar*, Ötügen Yayınları, İstanbul, 1998.
- Erol Karaca, Ölçme ve Değerlendirme Temel Kavramlar, *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme* (Ed. Serdar Erkan, Müfit Gömleksiz), Nobel Yayınları, 2008, ss. 1-35.
- Ersan Şen, Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması, Kazancı Hukuk Yayımevi, İstanbul, 1999.
- Esme E. Faerber, *The Personal Finance Calculator: How To Calculate The Most Important Financial Decisions in Your Life*, New York, McGraw-Hill, 2003.
- Fahrettin Aral, *Borçlar Hukuku*, Yetkin Basım, Ankara, 2002.
- Federal Reserve Bank of Chicago, *Delivery of Financial Literacy Programs*, December 2000, <http://www.chicagofed.org/publications/publicpolicystudies/ccapolicystudy/pdf/cca-2000-7.pdf>, 13-07-2009 tarihinde erişilmiştir.
- Federal Reserve Bank of Richmond, *Markets and Community Development: A Federal Reserve System Research Conference*, pp. 31-58, http://www.occ.treas.gov/sfaa/role_bks_nonbks.pdf, 12-07-2009 tarihinde erişilmiştir.
- Fikret Eren, *Borçlar Hukuku*, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2009.
- Financial Literacy & Education Commission, *Taking Ownership of The Future: The National Strategy for Financial Literacy*, 2006, www.mymoney.gov/pdfs/ownership.pdf, 29-07-2009 tarihinde erişilmiştir.
- Frédéric Delmar, Carin Holmquist, *Women's entrepreneurship: Issues and Policies*, 2004, Paris: OECD Publications, www.oecd.org/dataoecd/6/13/31919215.pdf, 09-06-2009 tarihinde edinilmiştir.
- Füsün Alver, *Basında Yabancı Tasarımı ve Yabancı Düşmanlığı*, Der Yayınları, İstanbul, 2003.
- George Ritzer, *Toplumun McDonaldlaştırılması* (çev. Şen Süer Kaya), Ayrıntı, İstanbul, 1998.

- GFK Türkiye. *Enerji Verimliliği Araştırması Basın Bülteni*, 2009, http://www.gfk.com/imperia/md/content/gfkturkiye/pressreleases/gfk_turkiye_enerji_verimliliği_arastirmasi_bb_mart_09.pdf, 17-06-2009 tarihinde edinilmiştir.
- Ginny Wilmerding, *Smart Women And Small Business: How to Make the Leap from Corporate Careers to the Right Small Enterprise*, Hoboken, NJ, Wiley Publishing, Inc., 2006.
- GSA Federal Citizen Information Center, *2009 Consumer Action Handbook: Be a Smarter Consumer*, 2009, www.consumeraction.gov, 15-06-2009 tarihinde edinilmiştir.
- Gül Batuş, Füsün Alver, Bilal Arık, Barış Çoban, Ünsal Çığ, *Kadife Karanlık 2: 21. Yüzyıl İletişim Çağını Aydınlatan Kuramcılar*, Su Yayınları, İstanbul, 2006.
- Gülçin Elçin Grassinger, *Küçüğün Kişi Varlığının Korunması İçin Alınacak Tedbirler*, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2009.
- Gülşen Ünver ve diğerleri, *Gelişim ve Öğrenme* (Ed. Ayten Ulusoy), Anı Yayıncılık, Ankara, 2003.
- Gülten Ülgen, *Eğitim psikolojisi*, Alkım Yayınevi, İstanbul, 1997.
- Gürsel Öngören, *Medya ile Mücadele Rehberi*, Çınar Yayınları, İstanbul, 1998.
- Hakan Karataş, *Yıldız Teknik Üniversitesi Modern Diller Bölümü İngilizce II Dersi Öğretim Programının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Bağlam, Girdi, Süreç ve Ürün (CIPP) Modeli ile Değerlendirilmesi*, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007.
- Halil Tekin, *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, Yargı Yayınları, Ankara, 1991.
- Haluk Yavuzer (ed.), *Evlilik Okulu*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2009.
- Hamdi Mollamahmutoğlu, *İş Hukuku*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2005.
- Hamilton I. Mc Cubin, *Marital and Family Satisfaction, Families: What Makes Them Work*, Updated Edition, Sage Publition, London, 1990.
- Hanno Hardt, *Eleştirelin Geri Dönüşü ve Radikal Muhalefetin Meydan Okuyuşu: Eleştirel Teori, Kültürel Çalışmalar ve Amerikan Kitle İletişimi Araştırması, Medya İktidar ve İdeoloji* (der. Mehmet Küçük), Ark Yayınları, Ankara, 1999.
- Hasan Eken, *Tüketicilerin Aşırıborçluluk ve Finansal Dışlanma Nedenleri, Tüketicilerin Finansal Yetkinliğinin Geliştirilmesi Konferansında sunulan bildiri*, Kasım 8 2006, www.finanskulup.org.tr/.../M_Hasan_Eken_Bireylerin_Asiri_Borclulugu.pdf, 13-06-2009 tarihinde erişilmiştir.
- Heather Weiss, *Family Support and Education Programs: Working Through Ecological Theories of Human Development, Evaluating Family Programs*, New York, Aldine de Gruyter, 1988, pp. 3-36.
- Herbert Schiller, *Zihin Yönlendirenler* (çev. Cevdet Cerit), Pınar Yayınları, İstanbul, 1993.
- <http://www.aocmedialiteracy.org/>
- http://www.ofcom.org.uk/advice/media_literacy/
- Hüseyin Öncü, *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, 72TDFO Ltd. Şti, Ankara, 1995.
- Hüseyin Şirin, *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, Öğrenci Odaklı Eğitim İçin...*, Millî Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara, 2002, ss. 75-103.
- İbrahim Ethem Özgüven, *Evlilik ve Aile Terapisi*, PDREM Yayınları, Ankara, 2000.
- İbrahim Öztürk, *2008 Girişimcilik Raporu*, İGİAD, İstanbul, 2008.
- İdris Adil, *Haberde Dışa Bağlılık*, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1991.

- İhsan Çakmak, *Hizmet Tespit Davaları*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2005.
- İrfan Erdoğan, Korkmaz Alemdar, Öteki Kuram – Kitle İletişim Kuram ve Araştırmalarının Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirmesi, Erk Yayınları, Ankara, 2005.
- İsa Karakaş, *SGK İş Kazası Uygulamaları ve Davaları*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009.
- İSEDAK İslam Konferansı Teşkilatı, *Yoksulluğun Önlenmesinde Mikrokredi Uygulamaları ve Türkiye*, (OIC/COMCEC/23-07/CR(1), www.comcec.org/EN/belge/.../TURKEY%2023-07%20CR(1)TR.pdf, 19-06-2009 tarihinde erişilmiştir.
- J.S. Kirby, *A Study of the Marital Satisfaction Levels of Participants in a Marriage Education Course*, Unpublished Doctoral Dissertation, Department of Educational Leadership and Counseling Department, University of Louisiana, Monroe, 2005.
- James J. Asher, *21. Yüzyılın Süper Okulu* (çev. İdil Güpgüpoğlu), İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1997.
- James W. Pellegrino, Naomi Chudowsky & Robert Glaser (Eds.), *Knowing What Students Know: The Science And Design Of Educational Assessment*, National Academy Press, Washington, DC, 2001.
- Jean Baudrillard, *Tam Ekran* (çev. Bahadır Gülmez), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2002.
- Jeffrey H. Larson, Innovations in Marriage Education: Introduction and Challenges Family Relations, *Proquest Psychology Journals*, 53 (5), October 2004, pp. 421-424.
- Jody L. Fitzpatrick, James R. Sanders, & Blaine R. Worthern, *Program Evaluation: Alternative Approaches and Practical Guidelines*, United States, Allyn & Bacon, 2004.
- John Berger, *Görme Biçimleri* (çev. Yurdanur Salman), Metis, İstanbul, 2002.
- John D. Bransford, Ann L. Brown & Rodney R. Cocking. (Eds.), *How People Learn: Brain, Mind, Experience, And School*, Committee On Developments In The Science of Learning, National Research Council, USA, Washington, 1999.
- John Gray, *Reklam Yasakları ve İfade Özgürlüğü* (çev. Ataç Ünlü), LDT Yayınları, İstanbul, 1997.
- John Ventura, Mary Reed, *Good Advice for Bad Economy*, New York, Berkley Boks, 2001.
- Johne Fiske, İletişim Çalışmalarına Giriş (çev. Süleyman İrvan), Ark Yayınları, Ankara, 1996.
- Judith Lazar, İletişim Bilimi (çev. Cengiz Anık), Vadi Yayınları, Ankara, 2001.
- Kadriye Bakırcı, Çocuk ve Genç İşçilerin Haklarının Korunması, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2004.
- Kaoru Sakado, Tetsuya Kuwabara, Satoshi Sato, Toru Uehara, Miwako Sakado at all, The Relationship Between Personality, Dysfunctional Parenting in Childhood, and Lifetime Depression in a Sample of Employed Japanese Adults, *Journal of Affective Disorders*, 2000, 60, pp. 47–51.
- Karl Erik Rosengren, Klaus Bruhn Jensen, *Medya ve İzleyici: Bitmeyen Tartışma* (der. Şahinde Yavuz), Vadi Yayınları, Ankara, 2005.
- Kayhan Aydoğmuş, Acar Baltaş ve diğerleri, *Ana-Baba Okulu*, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1999.
- Kemal Şenocak, Mustafa Kılıçoğlu, İş Güvencesi Hukuku, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2007.
- Ken Clark, *The Complete Idiot's Guide to Gettin Out of Debt*, Indianapolis, Alpha, 2009.
- Kerim Tosun, Çetin Akaya, *Ceza Muhakemesi Kanunu ve CGİK*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009.
- Kirby Deater–Deckard, Kenneth A. Dodge, John E. Bates, Gregory S. Pettit, Multiple Risk Factors in The Development of Externalizing Behavior Problems: Group and Individual Differences, *Development and Psychopathology*, 1998, 10, pp. 469–493.

- Korkmaz Alemdar, İrfan Erdoğan, *Popüler Kültür ve İletişim*, Ümit Yayınları, Ankara, 1994.
- Leslie Parrott, Les Parrott III, *Saving Your Marriage Before It Starts: Seven Questions to Ask Before (and After) You Marry*, Zondervan Publishing, Michigan, 1995.
- Lewis Mandell, *Improving Financial Literacy: What Parents Can and Cannot Do*. Washington, JumpStart Coalition for Personal Financial Literacy, 2001.
- M. Fatih Uşan, *Çıraklık Sözleşmesi*, Mimoza Yayınları, Konya, 1994.
- M. Fuat Turgut, *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları*, Yargı Matbaası, Ankara, 1995.
- M. Fuat Turgut, Yaşar Baykul, *Ölçekleme Teknikleri*. ÖSYM Yayınları, Ankara, 1991.
- M. Sadık Arslan, Emine Genç, Niyazi Kaya, Hikmet Azer, *Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, 2008.
- Marc Levinson, *The Economist Guide to Financial Markets*, London, Profiler Books Ltd. & The Economist, 2006.
- Marco Habschick, Britta Seidl, Jan Evers, Survey of Financial Literacy Schemes in the EU27, *VT Mark-
t/2006/26H - Final Report*, Hamburg, Evers & Jung, November 2007.
- Margaret E. Arcus, Jay D. Schvaneveldt & J. Joel Moss, *Handbook of Family Life Education*, Volumes I and II., Newbury Park, CA: Sage. <http://www.sagepub.com/booksProdDesc.nav?prodId=Book4236>, 19-06-2009 tarihinde erişilmiştir.
- Marilyn J Matelski, *TV Haberciliğinde Etik* (çev. Bahar Öcal Düzgören), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1996.
- Martin Esslin, *TV: Beyaz Camın Arkası* (çev. Murat Çiftkaya), Pinar, İstanbul, 1991.
- Martin Hoyles (ed.), *The Politics of Literacy*, Writers and Readers, London, 1982.
- Matthew Record, *Protecting Your Identity: A Practical Guide to Preventing Identity Theft and its Damaging Consequences*, Oxford, UK. How To Boks, 2008.
- Mehmet Ali Kısakürek, Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi (ed. A. Hakan), *Eğitim Önlisans Programı: Eğitim Bilimleri*, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 1988, ss. 114-124.
- Mehmet Bahar ve diğerleri, *Geleneksel - Alternatif Ölçme ve Değerlendirme*, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2000.
- Mehmet Işık, *Yeni Türk Medeni Kanun Hükümlerine Göre Evlat Edinme*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2005.
- Mehmet Küçük (der.), *Medya, İktidar, İdeoloji*, Ark Yayınları, Ankara, 1999.
- Michacel Ryan, Douglas Kellner, *Politik Kamera-Çağdaş Hollywood Sinemasının İdeolojisi ve Politikası* (çev. Elif Özsayar), Ayrıntı, İstanbul, 1997.
- Michele Cagan, *The Everything Accounting Book: Balance Your Budget, Manage Your Cash Flow, and Keep Your Books in the Black*, Avon, Adams Media, 2007.
- Milli Eğitim Bakanlığı, *Değerlendirme ve Ölçme Komitesi Raporu*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1961.
- Min Zhan, Steven G. Anderson & Jeff Scott, Financial Knowledge of the Low-Income Population: Effects of a Financial Education Program, *Journal of Sociology and Social Welfare*, 2006, 33 (1), pp. 53-74.
- Mine Tan, Yıldız Ecevit, Serpil Sancar Üşür, Selma Acuner, Ceren İşat, *Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği: Sorunlar, Öncelikler ve Çözüm Önerileri*, İstanbul, TÜSİAD & KAGİDER, 2008.
- Monique Cohen, Danielle Hopkins & Julie Lee, *Financial Education: A Bridge Between Branchless Banking and Low-Income Clients*, August 29 2008, http://microfinanceopportunities.org/docs/FE_for_Branchless_Banking.pdf, 02-07-2009 tarihinde erişilmiştir.

- Monique Cohen, Elizabeth McGuiness, Jennefer Sebstad, Kathleen Stack, *Market Research for Financial Education*, 2006, http://www.microfinanceopportunities.org/docs/Market_Research_for_Financial_Education.pdf, 18-07-2009 tarihinde erişilmiştir.
- Monique Cohen, Elizabeth McGuiness, Jennefer Sebstad, Kathleen Stack, *Assesing the Outcomes of Financial Education*, 2006, <http://www.microfinanceopportunities.org/docs/Assesing%20the%20Outcomes%20of%20Financial%20Education.pdf>, 18-07-2009 tarihinde erişilmiştir.
- Monique Cohen, Jennefer Sebstad, *Financial Education for the Poor*, 2003, http://www.globalfinancialed.org/documents/WP1_FinEd4Poor.pdf, 18-07-2009 tarihinde erişilmiştir.
- Murat Özcan, *Kobi'lerde Pazarlama*, Bursa, Ekin Kitabevi, 1996.
- Mustafa Aparcı, Zekeriya Arslan, Zafer Işlak ve diğerleri, Gençlerde Sigara İçiminin Aterosklerotik Risk Faktörleri Üzerine Olumsuz Etkisi, *TAF Prev Med Bull*, 2009, 8 (3), ss. 193-198.
- Dilek Sevimli, Fuat Koçyiğit, Çocuklarda Aerobik Egzersizin Kardiopulmoner Sistemdeki Etkileri, *TAF Prev Med Bull*, 2009, 8 (2), ss. 125-130.
- Mustafa Dural, Tufan Öğüz & Mustafa Alper Gümüş, *Aile Hukuku*, Yetkin Basım, Ankara, 2008.
- Münire Erden, *Eğitimde Program Değerlendirme*, Pegem Yayınları, Ankara, 1995.
- Neil Postman, *Çocukluğun Yokluğu* (çev. Kemal İnal), İmge Yayınları, Ankara, 2008.
- Neil Postman, *Televizyon Öldüren Eğlence-Gösteri Çağında Kamusal Söylem* (çev. Osman Akınhay), Ayır, İstanbul, 1994.
- Nevin Saylan, Ortaöğretim Öğretmenlerinin Program Tasarısı ile İlgili Görüşleri ve Tasarı Süreçlerindeki Davranışlarının Belirlenmesi, *Balkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 2001, ss. 1-13.
- Nevzat Koç, *Türk-İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, İzmir, 2002.
- Nihara Choudhri, *What To Do Before "I Do": The Modern Couple's Guide to Marriage, Money And Prenups*, Naperville, Sphinx Publishing, 2004.
- Nilüfer Timisi, *Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi*, Dost Yayınları, Ankara, 2003.
- Niyazi Özgür, *Enerji Verimliliği ve Suyun Verimli Kullanılması*, Mart 2008, https://www.sanayi.gov.tr/download/tuketici/enerji_verimliliği.zip?, 12-07-2009 tarihinde erişilmiştir.
- Nuray Senemoğlu, *Kuramdan Uygulamaya Gelişim Öğrenme ve Öğretim*, Gazi Kitabevi, Ankara, 1997.
- Nurdoğan Rigel, *İleti Tasarımında Haber*, Der Yayınları, İstanbul, 2000.
- Nurten Yetik, *Nüfus Velayet Vesayet Nafaka*, Bilge Yayınları, Ankara, 2007.
- OECD, *Promoting Consumer Education: Trends, Policies and Good Practices*, Paris, OECD Publishing, 2009.
- Oğuz Akgümüş, *Küçük Ev Aletleri*. 1. Uluslararası Enerji Verimliliği Forumunda yapılan sunum, 2009, <http://www.sektoreulfarcilik.com/uevf/index.asp?sf=12>, 03-07-2009 tarihinde edinilmiştir.
- Osman Doğru, *İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi İçtihatları*, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2004.
- Ömer Uğur Gençcan, *Miras Hukuku*, Yetkin Basım, Ankara, 2008.
- Ömer Uğur Gençcan, *Soybağının Kurulması Reddi-Düzeltilmesi İtiraz Davaları ve Soybağının Hükümleri*, Yetkin Basım, Ankara, 2002.
- Öner Eyrenci, Savaş Taşkent & Devrim Ulucan, *Bireysel İş Hukuku*, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2006.
- Özcan Demirel, *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2008.
- Pamela J. Winton, Sally Sloop & Patricia Rodriguez, Parent Education: A Term Whose Time Past, *Topics in*

- Early Childhood Special Education*, 1999, 19 (3), pp.157-161.
- Patricia Noller, Judith A. Feeney, *Communication, Relationship Concerns and Satisfaction in Early Marriage, Stability and Change in Relationships* (Edt. Harry T. Reis), Cambridge University Press, New York, 2002, pp. 129-155.
- Paul Edwards, Sarah Edwards, & Peter Economy, *Home-based Business for Dummies*, New Jersey, Wiley Publishing, Inc, 2005.
- Peter Cerexhe, *It's Never to Late to Achieve Financial Security: Start Today*, Sydney, Allen&Unwin, 2006.
- Pierre Bourdieu, *Televizyon Üzerine* (çev. Turhan Ilgaz), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1997.
- Ragıp Duran, Süleyman İrvan & Fikret İlkiz, *Medya, Etik ve Hukuk* (der. Sevdâ Alankuş), IPS İletişim Vakfı Yayınları, İstanbul, 2003.
- Ray Moynihan, Alan Cassels, *Satılık Hastalıklar*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2006.
- Serap Ejder Apay, Türkan Pasinlioğlu, Obezite ve Gebelik, *Taf Prev. Med. Bull.*, 2009, 8 (4), ss. 345-350.
- Rebecca P. Ang, Dysfunctional Parenting Behaviors and Parenting Stress Among Mothers of Aggressive Boys, *Child & Family Behavior Therapy*, 30 (4) 2008, pp. 319-336.
- Recep Şahin, *Enerji Verimliliği ve İklim Değişikliği*, 1. Uluslararası Enerji Verimliliği Forumunda yapılan sunum, 16 Ocak 2009, <http://www.sektorelfuarcilik.com/uevf/index.asp?sf=12, 03-07-2009> tarihinde edinilmiştir.
- Rifat Okçabol, *Halk Eğitimi (Yetişkin Eğitimi)*, Der Yayınları, İstanbul, 1994.
- Richard Luecke, *Girişimcinin El Kitabı*, İstanbul, Türkiye İş Bankası Yayınları, 2008.
- Robert E. Stake, *Program Evaluation, Particularly Responsive Evaluation*, 1975, MI, Western Michigan University Evaluation Center, Kalamazoo, <http://www.wmich.edu/evalctr/pubs/ops/ops05.pdf>, 16-05-2009 tarihinde edinilmiştir.
- Robert F. Stahmann, William J. Hiebert, *PreMarital and ReMarital Counseling: The Professional's Handbook*, Jossey-Bass A Wiley Company, San Francisco, 1997.
- Robert L. Smith, Patricia Stevens-Smith, *Basic Techniques in Marriage and Family Counseling and Therapy: Eric Digest*, ERIC Clearinghouse on Counseling and Personnel Services Ann Arbor MI, Michigan, 1992.
- Ron Benioff, *Energy Efficiency and Renewable Energy Programs*, 1. Uluslararası Enerji Verimliliği Forumunda yapılan sunum, 2009, <http://www.sektorelfuarcilik.com/uevf/index.asp?sf=12, 03-07-2009> tarihinde edinilmiştir.
- Rudolf Pinter, *Eğitim Psikolojisi* (çev. Sabri Akdeniz), Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul, 1991.
- Ruth Thomas, Reflective Dialogue Parent Education Design Focus on Parent Development, *Family Relations*, 45, pp. 189-200, 1996.
- Saim Üstündağ, *İcra Hukukunun Esasları*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1975.
- Sean Macbride, *Bir Çok Ses Tek Bir Dünya: İletişim ve Toplum, Bugün ve Yarın*, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, Ankara, 1993.
- Sedat Bakıcı, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008.
- Selahattin Ertürk, *Eğitimde Program Geliştirme*, Meteksan Ltd. Şti., Ankara, 1982.
- Selcen Çalışkan Şahin, *Gazi Üniversitesi Finansman Yüksek Lisans-Finansal Kurumlar Dersi Araştırma Notu: Mikro Finans ve Mikro Finans Kurumları*, 2008, http://www.sonergokten.com/supportingdocuments/RN/RN_mikrofinans.pdf, 03-07-2009 tarihinde erişilmiştir.
- Selena Maranjian, *The Motley Fool Money Guide*, Virginia, The Motley Fool, 2001.

- Semra Güney, *Girişimcilik, Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular*, Ankara, Siyasal Kitapevi, 2008.
- Serap Nazlı, *Aile Danışması*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2000.
- Serpil Döm, *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği*, Detay Yayınları, Ankara, 2006.
- SEWA Bank, *Financial Education for SEWA Bank Members: A Facilitator's Guide*, 2003, www.coady.stfx.ca/.../SEWA%20Financial%20Literacy%20Manual.pdf, 17-06-2009 tarihinde erişilmiştir.
- Shawn Cole & Nimal Fernando, Assessing the Importance of Financial Literacy, *Finance for The Poor: A Quarterly Newsletter of the Focal Point for Microfinance*, September 2008, 9 (3), <http://www.adb.org/Documents/Periodicals/Microfinance/finance-200803.pdf>, 05-07-2009 tarihinde erişilmiştir.
- Somnath Basu, *Financial Literacy and the Life Cycle*, Paper presented at the White House Conference on Aging, Washington, D.C., 2005, <http://www.fpanet.org/docs/assets/WhitePaperonFinancialLiteracy.pdf>, 11-06-2009 tarihinde erişilmiştir.
- Steven B. Smith, *Money For Life: 12 Weeks For Financial Fitness*, South Jordan, USA, In2M Corporation, 2003.
- Steven J. Osterlind, *Constructing Test Items: Multiple-choice, Constructed-Response, Performance, and Other Formats*, Kluwer Academic Publishers, Boston, 1998.
- Suat Sarı, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, Beşir Kitabevi, İstanbul, 2007.
- Suzanne Murphy, Doris Bryant, The Effect of Cross-Cultural Dialogue on Child Welfare Parenting Classes: Anecdotal Evidence in Black and White, *Child Welfare*, 2002, 51 (2), pp. 385-405.
- Şükran Şıpka, *Aile Konutuyla İlgili İşlemlerde Diğer Eşin Rızası*, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2004.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, *Kadın ve Ekonomi*, Fersa Ofset, Ankara, 2008.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, *Kadın ve Yoksulluk*, Fersa Ofset, Ankara, 2008.
- T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Tüketicinin ve Rekabetin Korunması Genel Müdürlüğü, *Enerji Verimliliği ve Suyun Verimli Kullanılması*, 2008, https://www.sanayi.gov.tr/download/tuketici/enerji_verimliliği.zip?, 02-07-2009 tarihinde edinilmiştir.
- Tamer Afacan, *Dünyada ve Türkiye'de Biyoyakıt Uygulamaları*, 1. Uluslararası Enerji Verimliliği Forumunda yapılan sunum, 2009, <http://www.sektorelfuarcilik.com/uevf/index.asp?sf=12>, 03-07-2009 tarihinde edinilmiştir.
- Tamer Müftüoğlu, Tülin Durukan, *Girişimcilik ve Kobi'ler*, Ankara, Gazi Kitabevi, 2004.
- Tanju Kışmır, Eğitimin Psikolojisi ve Yetişkin Öğrenmesi: "Andragoji", *Kaynak Dergisi*, 26, 2006.
- Tanzer Tunçalp, *Beyaz Eşyada Enerji Verimliliği*, 1. Uluslararası Enerji Verimliliği Forumunda yapılan sunum, 2009, <http://www.sektorelfuarcilik.com/uevf/index.asp?sf=12>, 03-07-2009 tarihinde edinilmiştir.
- Ted Benna, Stephen R. Bucci, James P. Caher, et all, *Managing Your Money All-in-One for Dummies*, Hoboken, NJ, Wiley Publishing, Inc., 2009.
- Terri Orbuch, Marital Quality Over the Life Course, *Social Psychology Quarterly*, 1996, 59 (2), pp.162-171.
- Tessa Jols, Elizabeth Thoman, *21. Yüzyıl Medya Okuryazarlığı* (çev. Cevat Elma, Alper Kesten), Ekinoks, Ankara, 2008.
- Tevfik Özlü, *Hekiminizi Nasıl Alırdınız?*, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2003.
- The Urban Institute, *Financial Literacy Strategies: Where Do We Go from Here?*, August 2006, http://www.urban.org/UploadedPDF/311352_financial_literacy.pdf, 17-07-2009 tarihinde erişilmiştir.
- TİSVA, *Türkiye Grameen Mikro Kredi Projesi: Bilgi Notu*, 2004, www.israf.org/.../TURKIYEGRAMEEN-MIKROKREDIPROJESIBILGINOTU.pdf, 03-07-2009 tarihinde erişilmiştir.

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası, *Enerji Verimliliğinde Binbir Olanak*, 2008, Elektrik Mühendisliği Dergisi, 433, 82-86.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası, *Enerji Verimliliği ve Tasarrufu Kılavuzu*, http://www.mmo.org.tr/resimler/ekler/325478b06878cf1_ek.pdf, 02-07-2009 tarihinde edinilmiştir.

Todd Risley, Hewitt B. Clark & Michael F. Cataldo, Behavioral Technology for the Normal Middle Class Family, *Behavior Modification and Families*, New York, Brunner/Mazel, 1976, pp. 34-60.

Touchstone Energy Cooperatives, *Home Energy Savings Guide*, www.touchstoneenergysavers.com/.../TSE_HomeEnergySavingsGuide.pdf, 02-07-2009 tarihinde edinilmiştir.

TÜİK & ASAGEM, *Aile Yapısı Araştırması*, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara, 2006.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

TÜSİAD-Koç Üniversitesi Ekonomik Araştırma Forumu, *Gelir Dağılımı İstatistikleri*, 2008, <http://www.ku.edu.tr/ku/images/EAF/20122008-1.pdf>, 13-06-2009 tarihinde edinilmiştir.

TÜSİAD-Koç Üniversitesi Ekonomik Araştırma Forumu, *Hanehalkı Bütçe Anketi*, 2008 <http://www.ku.edu.tr/ku/images/EAF/20122008-2.pdf>, 13-06-2009 tarihinde edinilmiştir.

TÜSİAD-Koç Üniversitesi Ekonomik Araştırma Forumu, *TÜİK Yoksulluk Çalışmaları*, 2008, <http://www.ku.edu.tr/ku/images/EAF/20122008-3.pdf>, 1-06-2009 tarihinde edinilmiştir.

U.S. Department of Energy, Office of Energy Efficiency and Renewable Energy, *Energy Efficiency & Renewable Energy*, 2008, Washington, DC.

U.S. Department of Energy, Office of Energy Efficiency and Renewable Energy, *Fuel Economy Guide 2009*. (DOE/EE-0325). Germantown, MD.

Ümit İzmen, Onur Varol & Zeynep, *2008 Yılına Girerken Türkiye Ekonomisi*, İstanbul, TÜSİAD, 2008.

Ünsal Oskay (der.), *Kitle Haberleşmesi Teorilerine Giriş*, Der Yayınları, İstanbul, 1992.

W.Lance Bennett, *Politik İllüzyon ve Medya* (çev. Seyfi Say), Nehir, İstanbul, 2000.

www.amlainfo.org

www.medyaokuryazarligi.org.tr

Yasemin İnceoğlu, *Uluslararası Medya "Medya Eleştirileri"*, Der Yayınları, İstanbul, 2004.

Yıldız Kuzgun, Zeynep Hamamcı, *Anababa Eğitim Programları*, Maya Akademi Yayınları, Ankara, 2007.

Yunus Çengel, *Eski Buzdolaplarının Yüksek Verimli Yenileriyle Değiştirilmesi*, 1. Uluslararası Enerji Verimliliği Forumunda yapılan sunum, 2009, <http://www.sektorelfularcilik.com/uevf/index.asp?sf=12>, 03-07-2009 tarihinde edinilmiştir.

Zafer Erdoğan, *Girişimcilik ve Kobi'ler: Teori ve Uygulama*, Ekin Kitabevi, Bursa, 2008. Yavuz Odabaşı, *Girişimcilik*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları, 2004.

Zafer Yükseler, Ercan Türkan, *Türkiye'de Hanehalkı: İşgücü, Gelir, Harcama ve Yoksulluk Açısından Analizi*, İstanbul, TÜSİAD, 2008.